

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

218

НБ ОНУ імені І. Мечникова

P. OVIDII NASONIS
OPERUM TOMUS II.

QVI
METAMORPHOSES
complectitur.

NICOLAUS HEINSIUS, D. P.
locis infinitis ex fide scriptorum exempla-
rium castigavit, & observationes
adjecit.

LIPSIAE ET FRANCOFURTI,

Impensis Mauritiï Georgii Weidmanni,

Typis Christophori Güntheri.

M DC LXXXV.

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBRI XV.

К

NASONIS EPIGRAMMA.

ORba parente suo quicumque volumina tangis,
His saltem vestra detur in urbe locus.
Quoque magis faveas, non sunt hæc edita ab illo,
Sed quasi de Domini funere rapta sui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, erat.

METAMORPHOSEON
SERIES COMPENDIOSA.

EX

GUILIELMI CANTERI
NOVIS LECTIONIBUS.

EXistimo equidem multis, cum Ovidii Transforma-
tiones legunt, idem quod mihi sæpe contingere:
ut perpetuum illam & nunquam interruptam nar-
rationum tam variarum connexionem satis mirari
nequeant: quodque in hac Opere Poëta tam convenien-
ter proposito suo, à prima mundi origine ad sua usque
tempora, perpetuum carmen artificiosissime deducat.
Qua quidem res ita me semper delectavit, ut temperare
mihi tandem non potuerim, quin, Opere toto semel per-
luto, ordinis rationem per singulas fabellas considerarem,
atque adeo totum Opus quasi in Epitomen quandam re-
digerem: ut quam ex partibus singulis olim voluptatem
ceperam, eam tunc è toto poemate breviter sub oculos po-
sita, longe plenior perciperem: & poëta ingenium cum
in aliis rebus multis, tum in hac præcipuè non vulgare fu-
isse deprehenderem. Hujus porro voluptatis fructum ut
cum aliis etiam, nec in vitis fortasse, communicemus: vi-
sum est hoc loco Transformationes Ovidii, quam brevissi-
mè fieri potuit excerptas, Lectori, tanquam in tabella, spe-
ctandas proponere: earumque methodum omnem velut
à digito demonstrare. Ea autem scè habet.

LIBER. I. Principio Chaos in elementa quatuor di-
sin-

linguitur, quibus cum sui darentur singulis incola; homo ex terra & aqua creatus est. Secuta sunt arates hominum quatuor. In quarum postrema de Gigantum sanguine nati sunt homines. Qui cum essent impii, Iupiter, quamvis antea Lycaonem in lapsum mutasset, generali nihilominus supplicio diluuium induens, omnia in aquam convertit. Hic soli relinquuntur superstitres, Deucaïon & Pyrrha. Qui post redditam terram, jactis post terga lapidibus, humanum repararunt genus. Nam reliqua quidem animalia, sponte sua ex humore & calore prodierunt. Interque ea & Pytho serpens. Quem cum Apollo interemisset, Pythios ludos in rei memoriam insituit. In quibus victores esculea corona donabantur, nondum enim extiterat laurus, donec in eam Daphne puella fuit conversa. Quod cum accidisset, tum ad patrem ejus Peneum, cum reliqui fluvii, sive congratulandi, sive etiam consolandi gratia convenissent: solus desideratus est Inachus, quod de filia sua Ione sollicitus esset, quam Jupiter post stuprum in juvencam mutarat. Ea cum ab Argo custo diceretur, Mercurius eum, narrata prius Nympha Syringis in arundinem transformatione, occidit, cujus oculi deinde à Iunone in pavonem collati fuerunt. Tum Io pristina mulieris forma recepta, Epaphum parit.

LIB. II. Qui cum aliquando Phaëthonti Apollinem, ut falsum ac supposititium patrem, objecisset; ille currus Solaris imperium ad diem unum a patre in pignus vera stirpis petiit. Quo impetrato, terra ab eo tota accenditur, & inter cætera nigrescunt Æthiopes. Phaëthontem deinde fulmine percussum dum lugent sorores, & una cognatus Cygnus; illa in arbores, hic in cygnum mutatur. Tum Iupiter iustrato terrarum orbe, ac pristino vigori restituito, in Callistonem incidit, eamque sumpta Diana formam supravit. Ob id irata Iuno, Callistonem in ursam convertit: quam postea Arcas filius transfixurus fuerat, nisi utrumque Iupiter inter sidera retulisset. Qua de re cum apud Oceanum Iuno conquesta esset, in cælum relata fuit hume-

humoris pavonum, qui nuper variegati fuerant: sicut & corpus nuper ex albo niger erat redditus, cum Cornicum moritui, quæ illi tum suam in cornicem, Nrum scimenes in noctuam mutationem explicatas non obtemperasset, sed audacter Coronidis adulterium ad Apollinem detulisset. Ejus deinde filio, Esculapio, cum futura prædiceret Ocyroë, in aquam ira divina vertitur. Tum Chiron pater, Apollinis auxiliium frustra invocavit: quod ille jam inde Elide pastor factus, aliud ageret, neglectus etiam bubus. Id quod Mercurio illos furandi occasionem dedit, qui deinde, Butti, cum is salus esset furti conscius, perfidia se commutando deprehensa, in indicem lapidem eum convertit. Inde in Articam ingressus, Herse, Cecropis filia, potitur. Cui dum invidet soror Aglauros, in saxum obrigescit. Postea Iupiter, cum ipsum boves Agenoris ad litus advertere jusisset, sumpta tauri specie, Europam per mare in Cretam transduxit.

LIB. III. Hic Agenor, Cadmum jubet filiam amissam investigare. Quod dum ille facit, è dentibus draconis occisi, in terra satyri nascuntur homines: cum quibus ille deinde Thebas condidit. Huic primum valde luctuosa fuit nepotis Actæonis in ceruum mutati dilaceratio: & quamvis Iunoni grata fuerit, qua Semelen pellicem oderat. Ideoque ad ipsam sub facie Beroës nutritis accedens, mortem illi procuravit. Paulo post Iupiter cum Iunone disputans, ultra Venus esset suavior, Tiresiam adhibet arbitrum: quandoquidem sexum utrumque fuerat expertus. Ista laza contra Iunonem sententia, ab illa quidem visu privatus, à Iove autem vaticinandi scientiam consecutus est. Primum autem ejus oraculum in Narcisso comprobatum fuit: qui cum puellas omnes, inter quas & Echo pro amoris impatientia in vocem fuerat conversa, contempisset; sui ipsius denique amore contabescens, in florem mutatus est. Pen-theus tamen vatem hunc irridebat, quanquam & ipse vera prædixerat. Nam, cum Bacchi celebrarentur Orgia, ille famulum quendam sacrorum, postquam nautas in pisces fuisse transformatos ab eo intellexerat, in vincula

conjecit: & inde à Bacchis fuit discerptus. id quod ma-
gnam apud omnes fidem sacris conciliavit.

LIB. IV. Alcithoë tamen, una cum sororibus, con-
stanter ea contemnebat. Adeo ut in festo varias ad colum-
bistorias ille sibi invicem narrare cœperint partim de moris
denigratis, partim de Apolline in Eurynomen verso, ut
cum Leucorhoë concumberet: quamobrem Clytie Zelotypa
in heliotropium fuerit mutata: partim etiam de Herma-
phrodito & Salmacide nymphæ, in unum corpus conerctis.
Quo factò, sorores ipsa in vespertiliones, earumque tela in
vitem & pampinos transformata sunt. Hac de re cum
Agavè lataretur, magnus ei dolor oblatu est: quando Ino
& Athamas in mare per insaniam profugerunt & facti
sunt dii marini. Quos dum mulieres Thebana pro mortuis
deplorant, in saxa & volucres commutantur. Cadmus
quoque hac calamitate commotus, relictis Thebis, in Illy-
riam cum uxore profectus est. ubi uterque anguinæam for-
mam accepit. Solus itaque restabat Bacchi de contemptori-
bus Acrisius, avus Persei, qui Gorgonis caput amputavit.
E cuius guttis in terram delapsis anguis exortu sunt: &
Atlantem in montem, virgasque, post Andromedam li-
beratam, in lapides convertit. Orto deinde in nuptiis tu-
multu, Phineum cum suis, unaque Præcum & Polyde-
sten, saxeos reddidit.

LIB. V. Tum Pallas, qua illi hæcenus comes fuerat,
ipso relicto in Heliconem se confert ut Hypocrenen inspiciat.
Ibi narrant illi Musa de Pyreneo, & Pieridibus in picas con-
versis, postquam cantu de variis transformationibus insti-
tuto, cum ipsis contendissent.

LIB. VI. Quo exemplo mota Dea, anum se fecit.
Itaque inito cum Arachne texendi certamine, postquam
utriusq; tela varias transformationes representavit, ipsam
in araneam mutavit. Nihil tamen hoc Nioben movit, quo
minus amissis liberis in saxum obduresceret. Quo quidem
cognito, vulgus Lycios rusticos in ranas à Diana versos,
& Marsiam Apolline excoriatum, in memoriam re-

voca-

vocavit. Cum vero ad consolandas Thebanos urbes finitima
convenissent, soli defuerunt Athenienses: quoniam à Tereo
Rege infestabantur. Qui deinde stuprata Philomela, in
upupam transformatus fuit: quem admodum & Philomela
in lusciniam, ac Progne in hirundinem. Quæ res Pandionis
socero intellecta, mortem attulit. Huic in regno successit
Erechtheus, è cuius filia Orithyia, Boreas Calaim procre-
vit & Zethen. Qui in Argonautarum numero quondam
fuerunt; cum Iason, seminatis serpentis dentibus, è quibus
homines armati prodierunt, & dracone sepito, vellus au-
rorum retulit.

LIB. VII. Is, postquam domum cum Medea rediit,
Æsoni illa juventutem reddidit. Eandemque & Pelia
pollicita, præmissa arietis in agnum reformati specimine,
dolo eum occidit. Inde per varia loca multum insignia trans-
formationibus delata, post occisos liberos, Aegeo nupsit.
Contra hunc postea bellum movit Minos; collectis undique
copiis: ut & è Paro. Quam cum Arne quondam prodi-
disset, in monedum am fuerat conversa. Æacus vero ab
Aegeo sterit, & ad eum Myrridonos suos, è formicis or-
tos, auxilio misit, duce Cephalo: qui aliquando uxorem
suam, mutata sibi forma, in adulterium pellexerat, canem-
que suum simul cum vulpe in saxa converti viderat.

LIB. VIII. Minos interim Alcithoën obsidet. qua
capta, Nisus in haliaetum & Scylla in cirin fuerunt trans-
lati. Hinc in Cretam ille reversus est, ubi Minotaurus
labyrintho erat inclusus, quem cum Theseus deinde de me-
dio susulisset, cum Ariadne in patriam rediens, eam in
itinere dereliquit. Hinc eam Bacchus assumpsit, ejusque
coronam inter sidera collocavit. Icarus vero, cum ex insu-
la conaretur post patrem evolare, submersus est: ejusque
exsequias celebrantem patrem vidit perdux, è Talo nuper
transformata. Theseus interea cum valde celebris jam esset,
ad aprum Calydonium, cuius interfectore sublato, sorores
ejus in Meleagrides aves mutatae sunt, fuit convocatus.
Inde ad Acheloum divertitur, & Echinas, in sulas con-
spicit,

A 5

Spicit in qua Naiades erant conversa. Quod ita fieri potuisse, Lelex primum Baucidis & Philemonis probat exemplo, qui in arbores fuerint commutati: sicut & domus ipsorum in templum, ac pagus ipse in stagnum. Achelous deinde Protei & Mestra transformationes adficit, ac suas denique, quibus usus quondam fuerat, cum ipsum premeret Hercules, gratia Deianira.

LIB. IX. Hac illi postea vestem misit, qua periit (postquam Lichas in scopulum fuit translatus) & in cælum traductus est. Tum verò Alcmena ad Iolam se contulit: eique Galanthidem in mustelam, & illa vice versa sororem suam in arborem conversam narravit. Interim superuenit ipsi Iolam, reparata per Heben iuventute. Id quod non posse omnibus contingere, Iupiter Eaci exemplo docet. Hunc fugiens Miletus, in Asiam discescit, & Bybliam procreavit atque Caunum, cuius illa amore tabe facta, in fontem periit. Quæ quidem res magis mira omnibus visa fuisset: nisi paulo ante Iphis, ipso nuptiarum die, virilem saxum accepisset.

LIB. X. Huius porro nuptiis qui interfuerat Hymenæus, ad Orpheum inde se contulit; sed malo omine, quandoquidem mox obiit Eurydice, & postea secundo. Cum quidem non aliter obstupuit Orpheus, quam qui Cerbero inspecta saxus est effectus. Postea cum in monte quodam varias transformationes lyra exprimeret, accurrerunt ad eum arbores omnes, & inter cæteras pinus ex Aty, & cupressus à Cyparisso mutata.

LIB. XI. Hinc cum Thracia mulieres illum discernerent, in arbores mutatae sunt. Tum Bacchus à Thracia recessit, & Mida pro Sileno resitato auri copiam fecit, cuius cum illum pœnitireret, in Pabolo lotus, arenas ejus aureas reddidit. Postea Phæbus pro iniquo iudicio aures illi asininas tribuit. Quo factò, Troia mania, humanam indutus formam exstruxit. Hanc urbem postquam cepit Hercules, Hestonem Telamoni uxorem dedit: quandoquidem Pelem jam Thetidem post multas ejus transformationes

mationes duxerat: & ad Ceycem postea profectus, Dationem in accipitrem, & Lupum in lapidem conversum, partim intellexerat, partim ipse viderat. Accidit deinde, ut Alcyonæ marito post naufragium sub Morpheï figura per somnum conspecto, in avem, sicut & maritus, mutaretur. Quos in arte volantes cum animadvertissent quidam, Asacum quondam in mergum, qui tum forte aderat, meminere transformatum.

LIB. XII. Huic tum Priamus pater, tanquam mortuo, exequias fecit una cum filio, excepto tamen Paride qui in Graciam profectus erat: quemque deinde persecuti Graci, draconem Aulide lapideum viderunt redditum. Inde Cygnus ab Achille occisus in avem vertitur, cum invulnerabilis fuisset. Sic ut & Canis olim in Canem, & postea in avem, commutata. Quod cum narrasset Nestor Perichlymeni quoque transformationes adjunxit.

LIB. XIII. Neptunus deinde Achilli mortem procurat. De cuius armis Ajax & Ulysses post mortem contendunt. Ajace vero hac de causa mortuo, sanguis ejus in hyacinthum cõvertitur. Capta postea Troia, Hecuba in canem mutata est. Cujus fortunam cum dii omnes deplorarent, Aurora sola Memnonem duntaxat, avem jam factum, lugebat. Aneas autem profugus ad Anium, cuius filie in columbas erant conversa, aliaque deinceps loca transformationibus celebrata, delatus est. In Latium denique ut venit, bellum cum Turno suscepit.

LIB. XIV. Is cum per Venulum peteret auxilium à Diomede; cuius socii in aves fuerant mutati, repulsam passus est; redeunte Venula per ea loca, in quibus pastor quondam in oleastrum erat conversus. Postea naves Aeneæ in pralio Nymphae sunt. Sicut & Ardea post occisum Turnum, avis, atque Aneas ipse, Indiges. Successerunt huic Reges alii. Quorum inter cæteros sub Proca floruit Pomona, quam cum amaret Vertumnus, sumpta primum anas forma, & Anaxaretes in saxum conversa exemplo usurpato; deinde rursum juvenis factus, voto potitur;

titur. Inde sub Numitore aqua frigida redduntur calida.
Cui qui successit, Romulus, factus est Quirinus: ejusque
uxor, Ora dea.

LIB. XV. Secutus est Numa: qui cum de originibus
Crotonis inquireret, nigros calculos quondam in albos
fuisse commutatos comperit. Et Pythagoram de perpetuis
rerum transformationibus disputantem audivit. Mortuum
deinde Numam deflens Ageria, nec Hippolyti, qui suas
ipsi conversiones proponebat, consolationem admittens, in
fontem liquefecit. Id quod non minus fuit mirandum,
quam quod Romuli lancea arbor, aut Cippus factus est cornutus.
Iulius Caesar denique in bellam post mortem commutatus fuit.

P. OVI-

13

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHO-
SEON

LIBER PRIMUS.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Di, ceptis (nam, Di, mutastis & illas)
Adspirate meis: primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare & tellus, & quod tegit omnia, caelum. 5
Unus erat toto Naturae vultus in orbe,
Quem dixere Chaos; rudis indigestaque moles:
Nec quicquam, nisi pondus iners: congestaque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo praebebat lumina Titan: 10
Nec nova crescendo reparabat cornua Phæbe
Nec circumfuso pendebat in aëre tellus
Ponderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaque fuit tellus, illic & pontus & aër: 15
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër, nulli sua forma manebat.
Obstabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus, 20
Hanc Deus & melior litem Natura diremit.
Nam cælo terras, & terris abscedit undas:
Et liquidum spisso secevit ab aere cælum.
Quæ postquam evoluit, cæcoque exemit acervo,
Dissociata locis concordia pace ligavit.

7

25
Ignea

Ignea convexi vis & sine pondere cæli
 Emicuit, summâque locum sibi legit in arce.
 Proximus est aër illi levitate, locoque :
 Densior his tellus : elementaque grandia traxit ;
 Et pressa est gravitate sui : circumfluit humor
 30 Ultima possedit, solidumque coëruit orbem.
 Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille Deorum,
 Congeriem secuit, sectamque in membra rededit ;
 Principio terram, ne non æqualis ab omni
 Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis
 35 Tum freta diffundi, rapidisque tumescere ventis
 Jussit, & ambitæ circumdare littora terra.
 Addidit & fontes, immensaque stagna, lacusque :
 Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis :
 Quæ diversa locis partim sorbentur ab ipsâ ;
 40 In mare perveniunt partim, campoque recepta
 Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
 Jussit & extendi campos, subsidere valles,
 Fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
 Utque duæ dextrâ cælum, totidemque sinistra
 45 Parte secant Zona, quinta est ardentior illis ;
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura Dei : totidemque plage tellure premuntur,
 Quarum quæ mediâ est, non est habitabilis æstu :
 Nix tegit alta duas : totidem inter utramque locavit ; 50
 Temperiemque dedit mistâ cum frigore flammâ.
 Imminet his aër, qui, quanto est pondere terra
 Pondus aquæ levius, tanto est onerosior igni.
 Illic & nebulas, illic consistere nubes
 Jussit, & humanas motura tonitrua mentes,
 55 Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
 His quoque non passim mundi fabricator habendum
 Aëra permisit, vix nunc obstititur illis,
 Dum sua quisque regant diverso flamina tractu,
 Quin lanient mundum : tanta est discordia fra-
 60 rum.

Eurus

Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna recessit,
 Persidaque, & radiis juga subdita matutinis.
 Vesper, & occiduo quæ littora Sole tepescunt,
 Proxima sunt Zephyro : Scythiam septemque trionem
 65 Horrifera invasit Boreas : contraria tellus
 Nubibus assiduis, pluvioque madescit ab Austro.
 Hac super imposuit liquidum & gravitate carentem
 Æthera, nec quicquam terrenæ fecis habentem.
 Vix ea limitibus dissepserat omnia certis ;
 70 Cum, quæ pressa diu massa latuere sub illâ,
 Sidera cœperunt toto effervere cælo.
 Neu regio foret ulla suis animantibus orba :
 Astra tenent cœleste solum, formæque Deorum :
 Cessant nitidis habitanda piscibus undæ :
 75 Terra feras cepit : volucres agitabilis aër.
 Sanctus his animal, mentisque capacius altæ
 Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset.
 Natus homo est, sive hunc divino semine fecit
 Ille opifex rerum, mundi melioris origo :
 80 Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
 Æthere, cognati retinebat semina cœli.
 Quam satus Iapeto, mistam fluvialibus undis,
 Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
 Prænaque cum spectent animalia cætera terram ;
 85 Os homini sublime dedit : cælumque tueri
 Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
 Sic, modo quæ fuerat rudis & sine imagine, tellus
 Induit ignotas hominum conversa figuras.
 Aurea prima sata est ætas, quæ, vindice nullo,
 90 Sponte suâ sine lege fidem rectumque colebat.
 Pœna metusque aberant, nec verba minæ fixo
 Ære legebantur : nec supplex turba timebant
 Judicis ora sui : sed erant sine vindice tuti.
 Nondum cæsa suis, peregrium ut viseret orbem,
 95 Montibus, in liquidas pinus descenderat undas :
 Nullaque mortales, præter sua littora, norant.

Non-

Nondum præcipites cingebant oppida fossæ:
 Non tuba directi, non æris cornua flexi,
 Non galeæ, non ensis, erant. sine militis usu
 Mollia securæ peragebant otia mentes. 100
 Ipsa quoque immunis rastrorum intacta, nec ullis
 Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus:
 Contentique cibus nullo cogente creatis,
 Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
 Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis; 105
 Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
 Ver erat æternum, placidâque tepentibus auris
 Mulcebant Zephyri natos sine femine flores.
 Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
 Nec renovatus ager gravidis carebat aristis. 110
 Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
 Flavaque de viridi stillabant ilice mella.
 Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
 Sub Jove mundus erat; subiit argentea proles,
 Auro deterior, fulvo pretiosior ære. 115
 Jupiter antiqui contraxit tempora veris:
 Perque hyemes, æstusque, & inæquales autumnos,
 Et breve ver, spatiis exegit quattuor annum.
 Tum primum siccis ær fervoribus ustus
 Canduit: & ventis glacies adstricta pependit. 120
 Tum primum subière domos. domus antea fuerunt,
 Et densi frutices, & vinctæ cortice virgæ.
 Semina tum primum longis Cerealia sulcis
 Obruta sunt, pressique jugo genuère juveni.
 Tertia post illas successit ænea proles, 125
 Saviour ingeniis, & ad horrida promptior arma;
 Nec scelerata tamen. De duro est ultima ferro.
 Protinus irrumpit vena: peioris in avum
 Omne nefas: fugere pudor, verumque fidesque:
 In quorum subière locum, fraudesque dolique, 130
 Insidiæque, & vis, & amor sceleratus habendi,
 Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos,

Navita;

Navita: quæque diu steterant in montibus altis,
 Fluctibus ignotis insultavere carinæ.
 Communemque prius, ceu lumina Solis & auras, 135
 Cautus humum longo signavit limite mensor.
 Nec tantum segetes alimenta que debita dives
 Poscebatur humus; sed itum est in viscera terræ:
 Quasque recondiderat, Stygiisque admoberat umbris,
 Effodiuntur opes irritamenta malorum. 140
 Jamque nocens ferrum, ferro que nocentius aurum
 Prodierat: prodit bellum, quod pugnatio utroque:
 Sanguinea que manu crepantia concutit arma.
 Vivitur ex raptò. non hospes ab hospite tutus,
 Non socer à genero: fratrum quoque; gratia rara est. 145
 Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
 Lurida, terribiles miscens aconita nocera:
 Filius ante diem patrios inquirat in annos.
 Victa jacet Pietas: & Virgo cæde madentes
 Ultima cœlestum terras Astræa relinquit. 150
 Neve foret terris securior arduus æther;
 Affectasse ferunt regnum cœlestæ Gigantas:
 Altaque congestos struxisse ad sidera montes.
 Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
 Fulmine, & excussit subiecto Pelio Ossam. 155
 Obruta mole suâ cum corpora dira jacerent;
 Perfusam multo natorum sanguine terram
 Immaduisse ferunt, calidumque animasse cruorem:
 Et, ne nulla feræ stirpis monumenta manerent,
 In faciem vertisse hominum, sed & illa propago 160
 Contentrix Superùm, sævæque avidissima cadis,
 Et violenta fuit: seires è sanguine natos.
 Quæ pater ut summâ vidit Saturnius arce;
 Ingemit: &, factò nondum vulgata recenti
 Fœda Lycaoniæ referens convivia mensa, 165
 Ingentem animo & dignas Jove concipit iras;
 Conciliumque vocat, tenuit mora nulla vocatos,
 Est via sublimis, cælo manifesta sereno:

Lactea

Lactea nomen habet; candore notabilis ipso,
 Hac iter est Superis ad magni tecta Tonantis. 170
 Regalemque domum, dextra lavaque Deorum
 Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
 Plebs habitant diversa locis, à fronte potentes
 Calcicola, clarique suos posuere penates.
 Hic locus est; quem, si verbis audacia detur, 175
 Haud timeam magni dixisse Palatia cæli.
 Ergo ubi marmoreo Superi federe recessu,
 Celsior ipse loco, sceptroque innixus eburneo,
 Terrificam capitis concussit terque quaterque
 Cæsariem; cum qua terram, mare, sidera movit, 180
 Talibus inde modis ora indignantia solvit:
 Non ego pro mundi regno magis anxius illâ
 Tempestate fui, qua centum quisque parabant
 Injicere anguipedum captivo brachia cælo.
 Nam, quâquâ ferus hostis erat, tam è illud ab uno 185
 Corpore, & ex unâ pendebat origine bellum.
 Nunc mihi, qua totum Nereus circumtonat orbem,
 Perdendum mortale genus, per flumina juro.
 Infera, sub terras Stygio labentia lueo.
 Cuncta prius tentata: sed immedicabile vulnus 190
 Ense recidendum, ne pars sincera trahatur.
 Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Nymphæ,
 Faunique, Staryrique, & monticola Silvani:
 Quos quoniam cæli nondum dignamur honore,
 Quas dedimus, certe terras habitare sinamus. 195
 An fatis, ô Superi, tutos fore creditis illos,
 Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,
 Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
 Contremuere omnes: studiisque ardentibus ausum
 Talia deposcunt: sic, cum manus impia sævit 200
 Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
 Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
 Humanum genus est; totusque perhorruit orbis.
 Nec tibi grata minus pietas, Auguste, tuorum,

Quam

Quam fuit illa Jovi, qui postquam voce manumque 205
 Murmura compressit; tenuere silentia cuncti.
 Substitit ut clamor pressus gravitate regentis;
 Jupiter hoc iterum sermone silentia rumpit:
 Ille quidem pœnas (curam dimitte) solvit;
 Quod tamen admissum, qua sit vindicta, docebo. 210
 Contigerat nostras infamia temporis aures:
 Quam cupiens fallam, summo delabor Olympo,
 Et Deus humanâ lustris sub imagine terras.
 Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum,
 Enumerare: minor fuit ipsa infamia vero. 215
 Mænala transferam latebris horrenda ferarum,
 Et cum Cylleno gelidi pineta Lycæi.
 Arcados hinc sedes & inhospita tecta tyranni
 Ingredior, traherent cum fera crepuscula noctem,
 Signa dedi venisse Deum; vulgusque precari 220
 Cœperat, irridet primò pia vota Lycaon.
 Mox ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
 An sit mortalis? nec erit dubitabile verum.
 Noctæ gravem somno nec opinâ perdere morte
 Me parat, hæc illi placet experientia veri. 225
 Nec contentus eo, missi de gente Molossa
 Obsidis unius jugulum mucrone resolvit:
 Atque ita semineces partim ferventibus artus
 Mollit aquis, partim subjecto torruit igni.
 Quos simul imposuit mensis, ego vindice flammâ 230
 In domino dignos everti tecta Penates.
 Territus ille fugit; nactusque silentia ruris
 Exululat, frustra que loqui conatur: ab ipso
 Colligit os rabicis, solitæque cupidine cædis 235
 Vergitur in pecudes: & nunc quoq; sanguine gaudet.
 In villos abeunt vestes, in crura lacerti.
 Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ.
 Canities eadem est, eadem violentia vultu:
 Idem oculi lucent: eadem feritatis imago.
 Occidit una domus: sed non domus una perire 240
 Digna

Digna fuit. qua terra patet, fera regnat Erinny:
 In facinus jurasse putes. dent ocus omnes,
 Quas meruere pati, sic stat sententia, penas.
 Dista Jovis pars voce probant, stimulosque frementi
 Adjiciunt: alii partes assensibus implent. 245
 Est tamen humani generis, iactura dolori
 Omnibus: &, quæ sit terra mortalibus orbæ
 Forma futura, rogant: quis sit laturus in aras
 Thura? ferisne paret populandas tradere gentes:
 Talia quærentes, sibi enim fore cætera curæ, 250
 Rex Superum trepidare vetat; sobolemque priori
 Dissimilem populo promittit origine mirâ,
 Jamque erat in totas sparsurus fulmina terras;
 Sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus æther
 Conciperet flammæ, longusque ardesceret axis, 255
 Esse quoque in fati reminiscitur, affore tempus,
 Quo mare, quo tellus, correptaque regia cæli
 Ardeat; & mundi moles operosa laboret.
 Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
 Pœna placet diversa; genus mortale sub undis 260
 Perdere, & ex omni nimbos dimittere cælo.
 Protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris,
 Et quæcunque fugant inductus flamina nubes:
 Emittitque Notum. madidis Notus evolat alis;
 Terribilem pice tectus caligine vultum. 265
 Barba gravis nimbis; canis fuit unda capillis:
 Fronte sedent nebula: rorant pennæque, sinusque,
 Utque manu latâ pendencia nubila preffit;
 Fit fragor: hinc densâ funduntur ab æthere nimbi.
 Nuntia Junonis varios induta colores 270
 Concipit Iris aquas, alimenta que nubibus adfert.
 Sternuntur fegetes, & deplorata coloni
 Vota jacent; longique labor perit irritus anni.
 Nec cælo contenta suo Jovis ira: sed illum
 Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis. 275
 Convocæ hic amnes. qui postquam tectâ tyranni

Intra-

Intravere sui, Non est hortamine longo
 Nunc, ait, utendum: vires effundite vestras.
 Sic opus est. aperite domos: ac mole remotâ
 Fluminibus vestris totas immitte habenas. 280
 Jusserat: hi redeunt, ac fontibus ora relaxant:
 Et defrænato volvuntur in æquora cursu.
 Ipse tridente suo terram percussit: at illa
 Intremuit, motuque sinus patefecit aquarum,
 Exspatiata ruunt per apertos flumina campos; 285
 Cumque satis arbutta simul, pecudesque, virosque,
 Tecta que, cumque suis rapiunt penetralia sacris,
 Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
 Indejecta malo; culmen tamen altior hujus
 Unda tegit, pressaque labant sub gurgite turres. 290
 Jamque mare & tellus nullum discrimen habebant.
 Omnia pontus erant. decrant quoque littora ponto.
 Occupat hic collem: cymba sedet alter aduncâ,
 Et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
 Ille supra segetes, aut merfæ culmina villæ, 295
 Navigat; hic summâ piscem deprendit in ulmo.
 Figitur in viridi (si Fors tulit) anchora prato:
 Aut subiecta terunt curvæ vineta carinæ.
 Et, modo qua graciles gramen carpere capellæ,
 Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ. 300
 Mirantur sub aquâ lucos, urbesque domosque
 Nereides: silvasque tenent delphines, & altis
 Incurfant ramis, agitataque robora pulsant.
 Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones:
 Unda vehit tigres. nec vires fulminis apro, 305
 Crura nec ablato profunt velocia cervo.
 Quæstisque diu terris, ubi sidere decur,
 In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
 Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
 Pulsabantque novi montana cacumina fluctus, 310
 Maxima pars undâ rapitur: quibus unda pepercit,
 Illos longa domant inopi jejunia victu.

Scpa-

Separat Aënios Actæis Phocis ab arvis,
 Terra ferax, dum terra fuit; sed tempore in illo
 Pars maris, & latus subitarum campus aquarum. 315
 Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus;
 Nomine Parnasus, superatque cacumine nubes.
 Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
 Cum conforte tori parvâ rate vedus adhæsit;
 Corycidas Nymphas, & numina montis adorant, 320
 Fatidicamque Themis; quæ tunc oracla tenebat.
 Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
 Vir fuit, aut illâ metuentior ulla Deorum.
 Jupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
 Et superesse vider de tot modo millibus unum, 325
 Et superesse videt de tot modo millibus unam;
 Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
 Nubila disjecit: nimbisque Aquilone remotis,
 Et cælo terras ostendit, & æthera terris.
 Nec maris ira manet, positoque tricuspide telo 330
 Mulcet aquas rector pelagi: supraque profundum
 Exstantem, atque humeros innato murice tectum
 Cæruleum Tritona vocat; conehæque sonaci
 Inspirare jubet; fluctusque & flumina signo
 Jam revocare dato. cava buccina sumitur illi 335
 Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo:
 Buccina, quæ medio concepit ut ærea ponto,
 Littora voce replet sub utroque jacentia Phæbo.
 Tum quoque, ut ora Dei madidâ rorantia barbâ
 Contigit, & cecinit iussos inflata receptus, 340
 Omnibus audita est telluris & æquoris undis:
 Et quibus est undis audita, coercuit omnes,
 Jam mare littus habet: plenus capit alveus amnes:
 Flumina subsidunt: colles exire videntur.
 Surgit humus: crescunt loca decrescentibus undis. 345
 Postque diem longam nudata cacumina silvæ
 Ostendunt, limumque tenent in fronde relictum.
 Redditus orbis erat, quem postquam vidit inanem,

Et

Et desolatas agere alta silentia terras;
 Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis: 350
 O soror, ô conjux, ô sœmina sola superstes,
 Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
 Deinde torus junxit; nunc ipsa pericula jungunt:
 Terrarum, quascunque vident oecusus & ortus, 355
 Nos duo turba sumus, possedit cætera pontus.
 Nunc quoque adhuc vita non est fiducia nostræ
 Certa fati; terrent etiamnum nubila mentem.
 Quid tibi, si sine me fati erepta fuisses,
 Nunc animi, miseranda, foret? quo sola timorem
 Ferre modo posses? quo consolante dolores? 360
 Namque ego (crede mihi,) si te modo pontus haberet,
 Te sequerer, conjux: & me quoque pontus haberet.
 O utinam possem populos reparare paternis
 Artibus; atque animas formatae infundere terræ!
 Nunc genus in nobis restat mortale duobus; 365
 Sic visum Superis hominumque exempla manemus.
 Dixerat, & flebant, placuit cœleste precari
 Numen; & auxilium per sacras querere fortes.
 Nulla mora est; adeunt pariter Cephissidas undas,
 Ut nondum liquidas, sic jam vada nota secantes, 370
 Inde ubi libatos irroravere liquores
 Vestibus & capiti; flectunt vestigia sanctæ
 Ad delubra Deæ: quorum fastigia turpi
 Squallebant musco; stabantque sine ignibus aræ.
 Ut templi tetigere gradus; procumbit uterque 375
 Pronus humi, gelidoque pavens dedit oscula saxo.
 Atque ita, si precibus, dixerunt; numina iustis
 Victa remollescunt, si flectitur ira Deorum;
 Dic, Themis, qua generis damnum reparabile nostri
 Arte sit: & meritis fer opem, mitissima, rebus. 380
 Mota Dea est; sortemque dedit: Discedite templo;
 Et velate caput; cinctasque resolvite vestes:
 Ossaque post tergum magnæ jactate parentis.
 Obsupnere diu: rumpitque silentia voce

Pyrrha

Pyrrha prior : iussisque Dea parère recusat :
 Detque sibi veniam, pavido rogat ore: pavetque
 La dere factatis maternas ossibus umbras.
 Interea repetunt cœcis obscura latebris
 Verba datæ fortis secum.inter seque volutant.
 Inde Promethides placidis Epimethida dictis
 Mulcet,& Aut fallax,ait,est sollertia nobis,
 Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.
 Magnæ parens terra est: lapides in corpore terræ
 Ossa reor dici: jacere hos post terga jubemur.
 Conjugis augurio quanquam Titania mota est;
 Spes tamen in dubio est. adeo cœlestibus ambo
 Diffidunt monitis. sed quid tentare nocebit?
 Descendunt; velantque caput, tunicasque recingunt,
 Et iussos lapides sua est post vestigia mittunt.
 Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
 Pondere duritiem cœpere, suumque rigorem;
 Molliri que morâ, mollitaque ducere formam.
 Mox, ubi creverunt, natura que mitior illis
 Contigit, ut quædam, sic non manifesta, videri
 Forma potest hominis; sed uti de marmore cœpto
 Non exacta satis, rudibusque simillima signis.
 Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
 Et terrena fuit, versa est in corporis usum.
 Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa:
 Quod modo vena fuit, sub eodem nomine mansit:
 Inque brevi spatio, Superiorum munere, saxa
 Misa viri manibus faciem traxere virilem;
 Et de sæmineo reparata est sæmina jactu.
 Inde genus durum sumus, experiensque laborum:
 Et documenta damus, qua sumus origine nati.
 Cætera diversis tellus animalia formis
 Sponte sua peperit; postquam vetus humor ab igne
 Percaluit Solis; cœnumque, udæque paludes
 Intumescere æstu: sæcundaque semina rerum
 Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo,

420
Cre-

38 Creverunt, faciemque aliquam cœpere morando.
 Sic ubi deseru it madidos septemfuit agros
 Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
 Æthereoque recens exarsit fidere limus;
 Plurima cultores versis animalia glebis
 39 Inveniunt, & in his quædam modo cœpta sub ipsum
 Nascendi spatium: quædam imperfecta, suisque
 Trunca vident numeris: & eodem in corpore sæpe
 Altera pars vivit; rudis est pars altera tellus.
 Quippe ubi temperiem sumserit humorq; calorq;
 399 Conciipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus.
 Cumque sit ignis aquæ pugna; vapor humidus omnes
 Res creat, & dicitors concordia factibus apta est.
 Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
 Solibus æthereis altoque recanduit æstu;
 400 Edidit innumeras species: partimque figuras
 Rettulit antiquas; partim nova monstra creavit.
 Illa quidem nollet, sed te quoque, maxime Pythoa
 Tum genuit: populisque novis, incognita serpens,
 Terror eras. tantum spatii de monte tenebas.
 440 Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
 Ante, nisi in damis capreisque fugacibus, usus,
 Mille gravem telis, exhaustâ pene pharethrâ,
 Perdiderit effuso per vulnera nigra veneno.
 445 Neve operis famam possit delere vetustas;
 Instituit sacros celebri certamine ludos;
 Pythia de domitæ serpentis nomine dictos.
 His juvenum quicumque manu, pedibusve, rotâve
 Vicerat; eseuleæ capiebat frondis honorem.
 Nondum laurus erat; longoque decentia crine
 450 Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.
 Primus amor Phœbi Daphnæ Peneia; quem non
 Fors ignara dedit, sed sava Cupidinis ira.
 Delius hunc nuper vidit serpente superbus
 Viderat adducto flectentem cornua nervo:
 455 Quidque tibi, lascive puer, cum fortibus armis?

Bb

Dix-

Dixerat; ista decent humeros gestamina nostros;
 Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti.
 Qui modo pestifero tot jugera ventre prementem
 Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis. 4
 Tu face nescio quos esto contentus amores
 Irritare tuâ: nec laudes asserere nostras.
 Filius huic Veneris; Figat tuus omnia, Phœbe;
 Te meus arcus, ait: quantoque animalia cedunt
 Cuncta tibi, tanto minor est tua gloria nostrâ. 4
 Dixit: & eliso percussis aëre pennis
 Impiger umbrosâ Parnasi constitit arce;
 Equè sagittiferâ promisit duo tela pharetrâ
 Diverforum operum. fugat hoc, facit illud amorem
 Quod facit, amatum est, & cuspidè fugiet acutâ: 4
 Quod fugat, obtusû est, & habet sub arundine plumb
 Hoc Deus in Nymphâ Peneïde fixit; at illo
 Læsit Apollineas trajecta per ossa medullas.
 Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
 Silvarum latebris, captivarumque ferarum 4
 Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes.
 Vitæ coercerat positos sine lege capillos.
 Multi illam petiere: illa averfata petentes,
 Impatiens experfque viri, nemorum avia lustrat:
 Nec quid Hymê, quid Amor, quid sint connubia, curâ
 Sæpe pater dixit: Generum mihi, filia, debes.
 Sæpe pater dixit: Debes mihi, nata, nepotes.
 Illa velut crimen tædæ exosa jugales,
 Pulcra verecundo suffunditur ora rubore;
 Inque patris blandis hærens cervice lacertis, 4
 Da mihi perpetuâ, genitor carissime, dixit,
 Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
 Ille quidem obsequitur: sed te decor iste, quod optat
 Esse vetat; votoque tuo tua forma repugnat.
 Phœbus amat; visæque cupit connubia Daphnes: 4
 Quæque cupit, sperat; suaque illum oracula fallunt
 Utque leves stipula demis adolentur aristis;

Ut facibus sepes ardent, quas forte viator
 Vel nimis admovit, vel jam sub luce reliquit;
 Sic Deus in flammæ abiit: sic pectore toto 495
 Uritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
 Spectat inornatos collo pendere capillos.
 Et, Quid si comantur? ait. videt igne micantes
 Sideribus similes oculos, videt oscula; quæ non
 Est vidisse facis, laudat digitoque manusque, 500
 Brachiaque, & nudos mediâ plus parte lacertos.
 Si qua latent, meliora putat, fugit ocior aurâ
 Illa levi: neque ad hæc revocantis verba resistit:
 Nympha, precor, Penêi, mane: non insequor hostis.
 Nympha, mane. sic agna lupum, sic cervæ leonem, 505
 Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ;
 Hostes quæque suos, amor est mihi causa sequendi.
 Me miserum! ne prona cadas, indignave lædi
 Crura secent sentes; & sim tibi causa doloris.
 Aspera, qua properas, loca sunt, moderatius, oro, 510
 Curre, fugamque inhibe: moderatius insequar ipse.
 Cui placeas, inquire tamen, non incola montis,
 Non ego sum pastor: non hic armenta, gregesve
 Horridus observo, nescis, temeraria, nescis
 Quem fugias: ideoque fugis. mihi Delphica tellus, 515
 Et Claros, & Tenedos, Pataraæque regia servit.
 Jupiter est genitor. per me, quod eritque, fuitque,
 Estque, patet; per me concordant carmina nervis.
 Certa quidem nostra est: nostrâ tamen una sagittâ
 Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit. 520
 Inventum medicina meum est; opiferque per orbem
 Dicor; & herbarum subiecta potentia nobis.
 Hei mihi, quod nullis amor est medicabilis herbis:
 Nec profunt domino, quæ profunt omnibus, artes!
 Plura locuturum timido Peneïæ cursû 525
 Fugit; cumque ipso verba imperfecta reliquit:
 Tum quoque visa decens, nudabant corpora venti,
 Obviaque adversas vibrabant flamina vestes;

Et levis impexos retro dabat aura capillos:
 Auctaq; forma fugâ est. sed enim non sustinet ultra
 Perdere blanditias juvenis Deus: utque movebat
 Ipse Amor, admissis sequitur vestigia passu.
 Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
 Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille salutem.
 Alter inhæfuro similis, jam iamque tenere
 Sperat, & extento stringit vestigia rostro:
 Alter in ambiguo est, an sit deprensus, & ipsis
 Morsibus eripitur; tangentiæque ora relinquit.
 Sic Deus, & virgo est: hic spe celer, illa timore.
 Qui tamen insequitur, pennis adjunctus Amoris,
 Cior est, requiemque negat: tergoque fugaci
 Imminet; & crinem sparsum cervicibus afflat.
 Viribus absumentis expalluit illa: citæque
 Victa labore fugæ, spectans Peneïdas undas.
 Fer, pater, inquit, opem; si flumina numen habetis. 54
 (Quæ nimium placui, tellus, aut hisce, vel istam,
 Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.)
 Vix prece finitâ, torpor gravis alligat artus:
 Mollia cinguntur tenui præcordia libro.
 In frondem crines, in ramos brachia crescunt: 55
 Pes modo tam velox pigris radicibus hæret:
 Ora cacumen obit: remanet nitor unus in illâ.
 Hanc quoq; Phæbus amat: positæque in stipite dextra
 Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus.
 Complexusque suis ramos, ut membra, lacertis, 56
 Oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.
 Cui Deus, At conjux quoniam mea non potes esse,
 Arbor eris certè, dixit, mea. semper habebunt
 Te coma, te citharæ, te nostræ, laure, pharêtræ.
 Tu ducibus Latiis aderis, cum læta triumphum 56
 Vox canet; & longæ visent Capitolia pompæ.
 Postibus Augustis eadem fidissima custos
 Ante fores stabis; mediæque tuebere queream.
 Utque meum intonsis caput est juvenile capillis;

Tu quoq; perpetuos semper gere frondis honores. 56
 Finierat Pæan. factis modo laurea ramis
 Annuit: utque caput, visa est agitata cacumen.
 Est nemus Hæmonia, prærupta quod undiq; claudit
 Silva: vocant Tempe. per que Peneüs ab imo
 Effusus Pindo spumosis volvitur undis: 57
 Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
 Nubila conducit, summasque aspergine silvas
 Impluit; & sonitu plus quam vicina fatigat.
 Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
 Amnis: in hoc residens factis de cautibus antro, 57
 Undis jura dabat, Nymphisque colentibus undas.
 Conveniunt illuc popularia flumina primum;
 Nescia gratentur, consolentur parentem,
 Populifer Sperchèos; & irrequietus Enipeus,
 Apidanusque senex, lenisque Amphryfos, & Eas. 58
 Moxque amnes alii, qui, quæ tulit impetus illos,
 In more deducunt fessas erroribus undas.
 Inachus unus abest: imoque reconditus antro
 Fletibus auget aquas: natamque miserimus Iô
 Luget, ut amissam, nescit vitæne fruatur, 58
 An sit apud manes. sed quam non invenit usquam,
 Esse putat nusquam; atque animo pejora veretur.
 Viderat à patrio redeuntem Jupiter Iô
 Flumine: & O virgo Jove digna, tuoque beatum
 Nescio quem factura toro, pete, dixerat, umbras 59
 Altorum nemorû, (& nemorû monstraverat umbras)
 Dum calet, & medio Sol est altissimus orbe.
 Quod si sola times latebras intrare ferarum;
 Præside tuta Deo nemorum secreta subibis:
 Nec de plebe Deo, sed qui cælestia magnâ 59
 Sceptra manu teneo; sed qui vaga fulmina mitto.
 Ne fuge me. fugiebat enim. jam pascua Lernæ,
 Constitaque arboribus Liræa reliquerat arva.
 Cum Deus industâ latas caligine terras
 Occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem. 60
 In-

Interea medios Juno despexit in agros :
 Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
 Sub nitido mirata die ; non fluminis illas
 Esse, nec humenti sentit tellure remitti :
 Atque suos conjux, ubi sit, circumspicit ; ut quæ
 Deprensi toties jam nosset furta mariti.
 Quem postquam cælo non repperit ; Aut ego fallor,
 Aut ego lador, ait. de lapsaque ab æthere summo
 Constitit in terris ; nebulasque recedere iussit.
 Conjugis adventum præfererat, inque nitentem
 Inachidos vultus mutaverat ille juveneam.
 Bos quoque formosa est. speciem Saturnia vacca,
 Quanquam invita, probat: nec non & cujus, & unde
 Quo ve sit armento, veri quasi nescia, quarit.
 Jupiter è terrâ genitam mentitur, ut auctor
 Desinat inquiri, petit hanc Saturnia munus.
 Quid faciat ? crudele, suos addicere amores :
 Non dare, suspectum. pudor est, qui suadeat illinc ;
 Hinc dissuadet amor. victus pudor esset amore :
 Sed leve si munus sociæ generisque torique
 Vacca negaretur ; poterat non vacca videri.
 Pellice donatâ, non prætinus exiit omnem
 Diva metum ; timuitque Jovem, & fuit anxia furti.
 Donec Aristoride servandam tradidit Argo.
 Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.
 Inde suis vicibus capiebant bina quietem :
 Cætera servabant, atque in statione manebant.
 Constiterat quocunque modo ; spectabat ad Iô :
 Ante oculos Iô, quamvis à versus, habebat.
 Luce finit pasci : cum Sol tellure sub altâ est ;
 Claudit, & indigno circumdat vincula collo,
 Frondibus arbutis, & amarâ pascitur herbâ :
 Proque toro, terre non semper gramen habenti
 Incubabat infelix ; limosaque flumina potat.
 Illa etiam supplex Argo cum brachia vellet
 Tendere ; non habuit, quæ brachia tenderet Argo :

Cont.

Conatoque queri mugitus edidit ore :
 Pertimuitque sonos: propriâque exterrita voce est.
 Venit & ad ripas, ubi ludere sæpe solebat,
 Inachidas ripas: novaque ut conspexit in undâ
 Cornua, pertimuit, seque externata refugit. 640
 Naides ignorant, ignorat & Inachus ipse,
 Quæ sit, at illa patrem sequitur, sequiturque sorores:
 Et patitur tangi, seque admirantibus offert.
 Decerptas senior portexerat Inachus herbas ;
 Illa manus lambit, patriisque dat oscula palmis ;
 Nec retinet lacrymas: & si modo verba sequantur,
 Oret opem ; nomenque suum, casusque loquatur.
 Littera pro verbis, quam pes in pulvere ducit,
 Corporis indicium mutui triste peregit. 650
 Me miserum ! exclamat pater Inachus inque gementis
 Cornibus, & niveæ pendens cervice juvenca,
 Ne miserum singeminat. tunc es quaesita per omnes
 Nata, mihi terras ? ta non inventa reperta
 Luctus eras levior. revices: nec mutua nostris 655
 Dicta refers. alto tantum suspiria prodis
 Pectore; quodque unum potes, ad mea verba remugis.
 At tibi ego ignarus thalamos tadasque parabam:
 Spesque fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
 De grege nunc tibi vir, nunc de grege natus habendus.
 Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
 Sed nocet esse Deum. præclusaque janua leti
 Æternum nostros luctus extendit in ævum.
 Talia moerenti stellatus submovet Argus,
 Ereptamque patri diversa in pascua natam 665
 Abstrahit. ipse procul montis sublimis cacumen
 Occupat: unde sedens partes speculetur in omnes.
 Nec Superum rector mala tanta Phoronidos ultra
 Ferre potest: natumque vocat; quem lucida partu
 Pleias enixa est: letoque det, imperat Argum. 670
 Parva mora est, alas pedibus, virgamque potenti
 Somniferam sumsisse manu, tegimenque capillis.

Bb 4

Hæc

Hæc ubi disposuit, patriâ Jove natus ab arce
 Desilit in terras. illic tegimenque removit,
 Et posuit pennas: tantummodo virga retenta est.
 Hac agit, ut pastor, per devia rura capellas,
 Dum venit, abductas: & structis cantat avenis.
 Voce novæ captus custos Junonius artis,
 Quisquis es! hoc poterat tecum confidere saxo,
 Argus ait: neque enim pecori sæcundior ullo
 Herba loco est: aptamque vides postoribus umbræ
 Sedit Atlantides, & euntem multa loquendo
 Detinuit sermone diem: junctisque canendo
 Vincere arundinibus servantia lumina tentat.
 Nile tamen pugnat molles evincere somnos:
 Et, quamvis sopor est oculorum parte receptus;
 Parte tamen vigilat. querit quoque, namque reperit
 Fistula nuper erat, qua fit ratione reperta.
 Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
 Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
 Naias una fuit. Nymphæ Syringa vocabant.
 Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
 Et quoscunque Deos umbrosæ silva, feraxve
 Rus habet. Ortygiam studiis ipsâque colebat
 Virginitate Deam. ritu quoque cincta Dianæ
 Falleret, & credi posset Latonia, si non
 Corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
 Sic quoque fallebat. redeuntem colle Lyceo
 Pan videt hanc, pinuque caput præcinctus acutâ,
 Talia verba refert. restabat verba referre;
 Et precibus spretis fugisse per avia Nympham;
 Donec arenosi placitum Ladonis ad amnem
 Venerit hic illi cursum impediuntibus undis,
 Ut se mutarent, liquidas orasse sorores:
 Panaque, cum prensam sibi jam Syringa putaret,
 Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres:
 Dumque ibi suspirat, motos in arundine ventos
 Affecisse sonum tenuem, similemque querenti:

Ar

Arte novâ vocisque Deum dulcedine captum,
 Hoc mihi concilium tecum, dixisse, manebit:
 710 Atque ita disparibus calamis compagine ceræ
 Inter se junctis nomen tenuisse puella.
 Talia dicturus vidit Cyllenius omnes
 Succubuisse oculos, adopertaque lumina somno.
 Supprimat extemplo vocem: firmatque soporem, 715
 Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
 Nec mora: falcato nutantem vulnerat ense,
 Qua collo confine caput; saxoque cruentum
 Dejicit; & maculat præruptam sanguine caudem.
 Arge, jaces: quodque in tot lumina lamen habebas
 Exinctum est: centumque oculos nox occupat una.
 Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis
 Collocat; & gemmis caudam stellantibus implet.
 Protinus exarsit, nec tempora distulit iræ;
 720 Horriferaque oculis animoque objecit Erinnyon
 Pellicis Argolicæ, stimuloque in pectora cæcos
 Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
 Ultimus immenso restabas, Nile, labori.
 Quem simul ac tetigit, positisque in margine ripæ
 Procubuit genibus, retupinoque ardua collo, 730
 Quos potuit, solos tollens ad sidera vultus,
 Et gemitu, & lacrymis, & luctifono mugitu
 Cum Jove visa queri est, finemque orare malorum.
 Conjugis ille suæ complexus colla lacertis,
 Finit ut pœnas tandem, rogat: inque futurum 735
 Pone metus, inquit, nunquam tibi causa doloris
 Hæc erit: & Stygias jubet hoc audire paludes.
 Ut lenita Dea est, vultus capit illa priores:
 Fitque quod ante fuit, fugiunt è corpore setæ:
 740 Cornua decrefcent: sit luminis arctior orbis.
 Contrahitur rictus; redeunt humerique manusque:
 Ungulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.
 De bove nil superest, formæ nisi candor, in illâ:
 Officioque pedum Nymphæ contenta duorum

E b 5

Eri

Erigitur: metuitque loqui; ne more iuvenca
Mugiat: & timide verba intermissa retentat.
Nunc Dea linigerâ colitur celeberrima turbâ.

Huic Epaphus magni genitus de femine tandem
Creditor esse Jovis: perque urbes juncta parenti
Templa tenet. fuit huic animis æqualis & annis
Sole fatus Phaëthon: quem quondam magna loquebat
Nec sibi cedentem, Phœboque parente superbum,
Non tulit Inachides: Matrique, ait, omnia demens
Credis; & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaëthon, iramque pudore repressit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quoque magis doleas, genitrix, ait: ille ego liber,
Ille ferox tacui. pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuisse, & non potuisse refelli.
At tu, si modo sum cælesti stirpe creatus,
Ede notam tanti generis: meque afferre cælo.
Dixit; & implicuit materno brachia collo:
Perque suum, Meropisque caput, tædasque fororum
Traderet oravit veri sibi signa parentis,
Ambiguum, Clymene precibus Phaëthontis, an irâ
Mora magis dicti sibi criminis; utraque cælo
Brachia porrexit: spectansque ad lumina Solis
Per jubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis,
Nate, tibi juro, quod nos auditque videtque;
Hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole sarum, si ficta loquor, neget ipse videndum
Se mihi; sitque oculis lux ista novissima nostris.
Nec longus patrios labor est tibi nosse penates:
Unde oritur, terræ domus est contermina nostræ.
Si modo fert animus; gradere, & scitabere ab ipso.
Emicat ex templo lætus post talia matris
Dista sua Phaëthon; & concipit æthera mente.
Æthiopsque suos, positosque sub ignibus Indos
Sidercis, transit; patriosque adit impiger ortus.

METAMORPHOSEON

LIBER SECUNDUS.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro flammæque imitante py-
ropo:
Cujus ebur nitidum fastigia summa tenebat:
Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
Materiem superabat opas. nam Mulciber illic
Æquora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cælumque, quod imminet orbi.
Ceruleos habet unda Deos; Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
Ægæona suis immania terga latertis,
Doridaque, & natas: quarum pars nare videntur,
Pars in mole sedens virides siccare capillos;
Pisce vehi quædam. facies non omnibus una,
Nec diversa tamen: qualem decet esse fororum.
Terra viros, urbesque gerit, silvasque, ferasque,
Fluminaque, & nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc super imposita est cæli fulgentis imago:
Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
Quos simul acclivo, Clymeneia limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus:
Consistitque procul. neque enim propiora ferebat
Lumina. purpurea velatus veste sedebat
In folio Phœbus claris lucente smaragdus.
A dextrâ, lavæque Dies, & Mensis, & Annus,
Sæculaque, & posita spatiis æqualibus Horæ:
Verque novum stabat cinctum florente coronâ:

Stabat nuda *Astas*, & spicae ferta gerebat.
 Stabat & *Autumnus* calcatis fordidus uvis.
 At glacialis *Hyems* canos hirsuta capillos.
 Inde loco medius, rerum novitate paventem
 Sol oculis juvenem quibus aspicit omnia, vidit.
 Quæque viæ tibi causa? quid hac, ait, arce petisti?
 Progenies, *Phaëthon*, haud inficianda parenti?
 Ille refert: O lux immensi publica mundi,
Phœbe pater, si das huius mihi nominis usum,
 Nec falsâ *Clymene* culpam sub imagine celat;
 Pignora da, genitor; per quæ tua vera propago
 Credar; & hunc animis errorem detrahe nostris
 Dixerat: at genitor circum caput omne micantem
 Deposuit radios; propiusque accedere iussit:
 Amplexuque dato, Nec tu meus esse negari
 Dignus es; & *Clymene* veros, ait, edidit ortus.
 Quoque minus dubites, quod vis pete munus: uti
 Me tribuente feras, promissis testis adesto.
 Dis juranda palus, oculis incognita nostris.
 Vix bene deserat: currus rogat ille paternos.
 Inque diem alipedum jus & moderamen equorum
 Pœnituit jurasse patrem. qui terque quaterque
 Concuiens illustre caput, *Temeraria*, dixit,
 Vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
 Non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negari
 Dissuadere licet. non est tua tuta voluntas.
 Magna petis, *Phaëthon*; & quæ nec viribus istis
 Munera conveniant, nec tam puerilibus annis.
 Sors tua mortalis: non est mortale quod optas.
 Plus etiam, quam quod Superis contingere fas sit,
 Nescius affectas. placeat sibi quisque licebit;
 Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
 Me valet excepto, vasti quoque rector Olympi,
 Qui fera terribili jaculatur fulmina dextrâ,
 Non agat hos currus. & quid Jove majus habemus
 Adua prima via est; & qua vix mane recentes

Eni

Intantur equi: media est altissima cælo;
 Unde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
 Fit timor, & pavida trepidat formidine pectus.
 Ultima prona via est; & eget moderamine certo.
 Tunc etiam, quæ me subjectis excipit undis,
 Ne ferat in præceps, *Tethys* solet ipsa vereri.
 Adde, quod assiduâ rapitur vertigine cælum;
 Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
 Nititur in adversum: nec me, qui cætera, vincit
 Impetus: & rapido contrarius evehor orbi.
 Finge datos currus. quid agas? poterisne rotas
 Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
 Forsitan & lucos illic urbesque Deorum
 Concipias animo, delubraque ditia donis
 Esse, per insidias iter est, formasque ferarum.
 Utque viam teneas, nulloque errore traharis;
 Per tamen adversi gradiens cornua Tauri,
 Hæmoniosque arcus, violentique ora Leonis,
 Sævaque circuitu curvantem brachia longo
 Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.
 Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis
 Quos in pectore habent, quos ore & naribus efflant,
 In promptu regere est. vix me patiuntur, ut acres
 Incaluerè animi; cervixque repugnat habenis.
 At tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
 Nate, cave: dum resque finit, tua corrige vota.
 Scilicet, ut nostro genitum te sanguine credas,
 Pignora certa petis. do pignora certa timendo;
 Et patrio pater esse metu præbor. aspice vultus
 Ecce meos: utinamque oculos in pectora posses
 Inserere, & patrias intus deprendere curas!
 Deniq; quidquid habet dives circumspice mundus:
 Equæ tot ac tantis cæli terræque marisque
 Posce bonis aliquid; nullam patièrè repulsam.
 Deprecor hoc unum; quod vero nomine pœna,
 Non honor est. pœnam, *Phaëthon*, pro munere possis.

Bb 7

Quid

Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
 Ne dubita; dabitur (Stygias juravimus undas)
 Quodcumque optaris: sed tu sapientius opta.
 Finierat monitus, dixit tamen ille repugnat:
 Propositumque tenet: flagratque cupidine currus.
 Ergo, qua licuit genitor cunctatus, ad altos
 Deducit juvenem Vulcania munera currus.
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa
 Curvatura rotæ; radiorum argenteus ordo.
 Per juga chrysolithi, positaque ex ordine gemmæ,
 Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.
 Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur, opusque
 Perspicit: ecce vigil rutilo patefecit ab ortu
 Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
 Atria, diffugiunt stellæ: quarum agmina cogit
 Lucifer, & cæli statione novissimus exit.
 At pater ut terras, mundumque rubescere vidit,
 Cornuaque extremæ velut evanescere Lunæ;
 Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.
 Iussa Dea celeres peragunt: ignemque vomentes
 Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
 Quadrupedes ducunt; adduntque sonantia fræna.
 Tum pater ora sui sacro medicamine nati
 Contigit; & rapidæ fecit patientia flammæ,
 Imposuitque comæ radios: præfagaque luctus
 Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:
 Si potes hic saltem monitis parere paternis;
 Parce, puer, stimulis; & fortius utere loris.
 Sponte sua properant labor est inhibere volentes.
 Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
 Sævus in obliquum est lato curvamine limes,
 Zonarumque trium contentus sine polumque
 Effugito australem, junctamque aquilonibus Arcton.
 Hac sit iter; manifesta rotæ vestigia cernes.
 Utque ferant æquos & cælum & terra calores,
 Nec premens summum molire per æthera currum.

Altius

Altius egressus cœlestia tecta cremabis;
 Inferius terras: medio tutissimus ibis.
 Neu te dexterior tortum declinet in anguem,
 Neve sinisterior pressam rota ducat ad aram:
 Inter utrumque tene. Fortuna cætera mando;
 Quæ juvet, & melius, quam tu tibi, consulat opto.
 Dum loquor; Hesperio postas in littore metas
 Humida nox tetigit. non est mora libera nobis;
 Poscimus. effulget tenebris Aurora fugatis.
 Corripe lora manu: vel, si mutabile pectus
 Est tibi, consilii, non curribus, utere nostris:
 Dum potes; & solidis etiamnum sedibus adstas;
 Dumque male optatos nondum premis in seius axes.
 Quæ tutus spectes, sine me dare lumina terris,
 Occupat ille levem juvenili corpore currum:
 Statque super; manibusque datas contingere habenas
 Gaudet; & invito grates agit inde parenti.
 Interea volucres Pyrocis, & Eous, & Æthon,
 Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras
 Flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant.
 Quæ postquam Therys, fatorum ignara nepotis,
 Reppulit; & facta est immensi copia mundi;
 Corripuere viam, pedibusque per aëra motis
 Obstantes findunt nebulas, pennisque levati
 Prætereunt ortos idem de partibus Euros.
 Sed leve pondus erat; nec quod cognoscere possent
 Solis equi: solitæque jugum gravitate carebat.
 Utque labant curvæ iusto sine pondere naves,
 Perque mare instabiles nimia levitate feruntur;
 Sic onere assueto vacuos dat in aëra saltus,
 Succutiturque altæ, similisque est currus inani.
 Quod simul ac sentire; ruunt, tritumque relinquunt
 Quadrijugi spatium: nec, quo prius, ordine currunt.
 Ipse pavet; nec qua commissas flectat habenas,
 Nec scit qua sit iter; nec, si sciat, imperet illis.
 Tum primum radiis gelidi caluere Triones,

Et

Et vetito frustra tentarunt æquore tingi.
 Quæque polo posita est glaciali proxima serpens,
 Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli;
 Incaluit: sumitque novas fervoribus iras.
 Te quoque turbatum memorant fugisse, Boöte;
 Quamvis tardus eras, & te tua plaustra tenebant,
 Ut verò summo despexit ab æthere terras
 Infelix Phaëthon, penitus penitusque patentes;
 Palluit, & subito genua intremuere timore:
 Suntque oculis tenebræ per tantum lumen oborta
 Et jam mallet equos nunquam tetigisse paternos:
 Jamque agnosce genus piget, & valuisse rogando:
 Jam Meropis dici cupiens; ita fertur, ut acta
 Præcipiti pinus Boreæ: cui victa remisit
 Fræna suos rector, quam Dis votisque reliquit.
 Quid faciat? multum cœli post terga reliditum:
 Ante oculos plus est, animo metitur utrumque.
 Et modo, quos illi fato contingere non est,
 Prospicit occasus: interdum respicit ortus.
 Quidque agat ignarus, stupet: & nec fræna remittit
 Nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
 Sparsa quoque in vario passim miracula cœlo,
 Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
 Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
 Scorpius; & caudâ flexisque utrinque lacertis
 Porrigit in spatium signorum membra duorum.
 Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnerâ curvatâ minitantem cuspide vidit;
 Mentis inops, gelidâ formidine lora remisit.
 Quæ postquam summum tetigere jacentia tergum,
 Exspatiantur equi: nulloque inhihente per auras.
 Ignorâ regionis eunt; quaque impetus egit,
 Hac sine lege ruunt; alioque sub æthere fixis
 Incurfant stellis, rapiuntque per avia curram.
 Et modo summa petunt; modo per decliva, visque
 Præcipites spatio terræ propiora feruntur.

Inferiusque suis fraternos currere Luna
 Admiratur equos: ambustaque nubila fumant.
 Corripitur flammis, ut quæque altissima, tellus;
 Fissaque agit rimas, & succis aret ademtis.
 Pabula canescunt: cum frondibus uritur arbos:
 Materiamque suo præbet seges arida damno.
 Parva queror, magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
 Cumque suis totas populis incendia gentes
 In cinerem vertunt, silvæ cum montibus ardent.
 Ardet Athos, Taurusque Cilix, & Tæmolus, & Oete;
 Et nunc sicca, prius celeberrima fontibus, Ide;
 Virgineusque Helicon, & nondum Oeagrius Hæmos.
 Ardet in immensum geminatis ignibus Etne,
 Parnafusque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
 Et tandem Rhodope nivibus caritura, Mimasque,
 Dindymaque, & Mycale, natufque ad sacra Citharon.
 Nec profunt Scythiæ tua frigora: Caucasus ardet,
 Ossaque cum Pindo, majorq; ambobus Olympus:
 Aëriaque Alpes, & nubifer Apenninus.
 Tunc vero Phaëthon cunctis è partibus orbem
 Aspicit accensum; nec tantos sustinet æstus:
 Ferventesque auras, velut è fornace profundâ,
 Ore trahit, currusque suos candescere sentit.
 Et neque jam cineres ejectatamque favillam
 Ferre potest: calidoque involvitur undique fumo.
 Quoque eat, aut ubi sit, piccâ caligine tectus
 Nescit; & arbitrio volucrum raptatur equorum.
 Sanguine tum credunt in corpora summa vocato,
 Æthiopum populos nigrum traxisse colorem.
 Tum facta est Libye raptis humoribus æstu
 Arida; tum Nymphæ passis fontesque lacusque
 Dessevere comis. queritur Bæotia Dircen,
 Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
 Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Tuta manent: mediis Tanais fumavit in undis,
 Rencosque senex, Theutranteusque Cæicus.

Et celer Ismenos, cum Phocæio Erymantho,
 Arsurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
 Quique recurvatis Iudit Mæandros in urdis ;
 Mygdoniusque Melas, & Tanarius Eurotas,
 Arsit & Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
 Thermodonque citus, Gangesque, & Phasis, & Ister.
 Æstuat Alpheos : ripæ Spercheïdes ardent :
 Quodque suo Tagus amne vchit, fluit ignibus aureis
 Et, quæ Mæonias celebrarant carmine ripas,
 Flamineâ volucres medio calaere Cæstro.
 Nilus in exitum fugit perterritus orbem,
 Occulitque caput, quod adhuc latet ostia septem
 Pulverulenta vacant septem sine flumine valles.
 Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat,
 Hesperiosque amnes, Rhenum, Rhodanumque, Padumque,
 Cuique fuit rerum promissâ potentia, Tybrin.
 Dissilit omne solum; penetratque in Tartara rimis
 Lumen, & infernum terret cum conjugè Regem.
 Et mare contrahitur : siccaque est campus arena,
 Quod modo pontus erat, quosque altum texerat æquor
 Existunt montes, & sparsas Cycladas augent.
 Ima petunt pisces: nec se saper æquora curvi
 Tollere consuetas audent delphines in auras.
 Corpora phocarum summo resupina profundo
 Exanimata natant: ipsum quoque Nereæ fama est,
 Dordiaque, & natas, tepidis latuisse sub antris.
 Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
 Exserere ausus erat: ter non tulit æris ætus.
 Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
 Inter aquas pelagi, contractos undique fontes,
 Qui se condiderant in opacæ viscera matris ;
 Sustulit omniferos collo tenus arida vultus :
 Opposuitque manum fronti : magnoque tremore
 Omnia concutiens paullum subsedit ; & infra,
 Quam solet esse, fuit : siccaque ita voce locuta est :
 Si placet hoc, mernique, quid ò tua fulmina cessant,

Summ

Summe Deum ? liceat peritura viribus ignis,
 Igne perire tuo ; clademque auctore levare.
 Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resolvo.
 (Presserat ora vapor.) tostos en aspide crines,
 Inque oculis tantum, tantum super ora favillæ.
 Hofne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem
 Officii que refers ; quod adunci vulnera aratri,
 Rastrosumque fero, totoque exerceor anno ?
 Quod pecori frondes, alimenta que mitia fruges
 Humano generi, vobis quod thura ministro ?
 Sed tamen exitium fac me mernisse : quid undæ,
 Quid meruit frater ? cur illi tradita sorte
 Equora decrescunt, & ab æthere longius absunt ?
 Quod si nec fratris, nec te mea gratia tangit ;
 At cæli miserere tui. circumspecte utrumque ;
 Fumat uterque polus : quos si vitiaverit ignis,
 Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat :
 Vixque suis humeris candentem sustinet axem,
 Si freta, si terræ pereunt, si regia cæli ;
 In chaos antiquum confundimur, eripe flammis,
 Si quid adhuc superest : & rerum consule summæ.
 Dixerat hæc Tellus : neque enim tolerare vaporem
 Ulterius potuit, nec dicere plura : suumque
 Rettulit os in se, propioraque manibus antra.
 At pater omnipotens Superos testatus, & ipsum,
 Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
 Interitura gravi ; summam petit arduus arcem ;
 Unde solet latis nubes inducere terris :
 Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
 Sed neque, quas posset terris inducere, nubes.
 Tune habuit : nec, quos cælo dimitteret, imbres.
 Intonat : & dextrâ libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam : pariterque animaque rotisque
 Expulit, & savis compefcuit ignibus ignes.
 Consternantur equi : & saltu in contraria facto
 Colla jugo excutunt, abruptaque lora relinquunt.

Illic

Illic frana jacent, illie temone revulsus
 Axis; in hoc radii fractarum parte rotarum:
 Sparfaque sunt late laceri vestigia currus.
 At Phaëthon, rutilos flammâ populante capillos,
 Volvitur in præceptis, longoque per aëra tractu
 Fertur; ut interdum de cælo stella sereno,
 Et si non cecidit, potuit cecidisse videri.

Quem procul à patriâ diverso maximus orbe
 Excipit Eridanus; spumantiaque abluit ora.

Naiides Hesperia trifidâ fumantia flammâ
 Corpora dant tumulo: signantq; hoc carmine saxa
 Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni:
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.
 Nam pater obductos luctu miserabilis ægro
 Condiderat vultus: & si modo credimus, unum
 Iste diem sine Sole ferunt, incendia lumen
 Præbebant; aliquisque malo fuit usus in illo.

At Clymene postquam dixit, quæcunque fuerunt
 In tantis dicenda malis; lugubris & amens,
 Et lanitata sinus totum percensuit orbem:

Exanimisque artus primo, mox ossa requirens,
 Repperit ossa tamen peregrinâ condita ripâ.
 Incubuitque loco: nomenque in marmore lectum
 Perfudit lacrymis, & aperto pectore fovit.

Nec minus Heliades fetus, & inania morti
 Munera, dant lacrymas: & caesa pectora palmis
 Non auditurum miserâ Phaëthonta querelas
 Noctæ dieque vocant: adsternunturque sepulcro.
 Luna quater junctis implebat cornibus orbem:
 Illæ more suo (nam morem fecerat usus)

Plangorem dederant. è quis Phaëthusa sororum
 Maxima, cum vellet terra procumbere, quæsta est
 Diriguisse pedes: ad quam conata venire
 Candida Lampetie; subitâ radice retenta est.
 Tertia cum erinem manibus laniare pararet;
 Avellit frondes, hæc stipite crura teneri,

Ha dolet fieri longos sua brachia ramos.
 Dumque ea mirantur; complectitur inguina cortex:
 Perq; gradus uterum, pectusque, humerosq; , manusq;
 Ambient: & exstabant tantum ora vocantia matrem. 355
 Quid faciat mater? nisi, quo trahat impetus illam,
 Tunc eat, atque illuc? & dum licet, oscula jungat?
 Non satis est, truncis avellere corpora tentat,
 Et teneros manibus ramos abrumperet: at inde
 Sanguinea manant, tanquam de vulnere, guttæ. 360
 Parce, precor, mater, quæcunque est faucia, clamat:
 Parce, precor: nostrum laniatur in arbore corpus.
 Jamque vale. cortex in verba novissima venit.

Inde stuant lacrymæ: stillataque sole rigescunt
 De ramis electra novis: quæ lucidus amnis 365
 Excipit, & nribus mittit gestanda Latinis.

Adfuit huic monstro proles Sthenelicia Cycnus,
 Quilibet materno quamvis à sanguine junctus,
 Mente tamen, Phaëthon; propior fuit. ille relicto
 (Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes) 370
 Imperio ripas virides amnemque querelis
 Eridanum implebat, silvamque sororibus auctam:
 Cum vox est tenuata viro: canaque capillos
 Dissimulant pluma: collumque à pectore longum
 Porrigitur, digitosque ligat junctura ruentes: 375
 Penna latus vestit: tenet os sine acumine rostrum:
 Fit nova Cycnus avis. nec se cæloque Jovique
 Credit, ut injustè missi memor ignis ab illo.

Stagna colit, patulosque lacus: ignemque perosus.
 Quæ colat, elegit contraria flumina flammis. 380
 Squallidus interea genitor Phaëthontis, & expertus

Ipse sui decoris, qualis, cum deficit orbem,
 Esse solet: lucemque odit, seque ipse, diemque:
 Datque animum in luctus; & luctibus adjicit iram:
 Officiumque negat mundo. Satis, inquit, ab avi 385
 Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
 Actorum sine fine mihi, sine honore, laborum.

Qui-

Quilibet alter agat portantes lumina currus.
 Si nemo est, omnesque Dei non posse fatentur;
 Ipse agat: ut saltem, dum nostras tentat habenas,
 Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
 Tum sciet, ignipedum vires expertus equorum,
 Non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.
 Talia dicentem circumstant omnia Solem
 Numina: neve velit tenebras inducere rebus,
 Supplice voce rogant. missos quoque Jupiter igne
 Excusat, precibusque minas regaliter addit.
 (Colligit amentes; & adhuc terrore paventes,
 Phœbus equos: stimuloque domans & verberare se
 Sævitur enim, natumque objectat, & imputat illis.)
 At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
 Circuit: & ne quid labefactum viribus ignis
 Corruat, explorat. quæ postquam firma, sui que
 Roboris esse videt: terras, hominumque labores
 Perspicit. Arcadiæ tamen est impensior illi
 Cura suæ, fontesque, & nondum audentia labi
 Flumina restituit. dat terræ gramina, frondes
 Arboribus; læsæque jubet revirescere silvas.
 Dum redit, itque frequens; in virgine Nonacrina
 Hæsit: & accepti caluere sub ossibus ignes.
 Non erat hujus opus lauam mollire trahendo;
 Nec positu variare comas. ubi sibula vestem,
 Vittæ coercuerat neglectos alba capillos,
 Et modo leve manu jaculum, modo sumpserat arcum
 Miles erat Phœbes: nec Manalon attigit ulla
 Gravior hac Trivia. sed nulla potentia longa est.
 Ulterius medio spatium Sol altus habebat;
 Cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat atas,
 Exiit hic numero pharetram, lentosque retendit
 Arcus: inque solo, quod texerat herba, jacebat:
 Et pictam positâ pharetram cervice premebat.
 Jupiter ut vidi fessam, & custode vacantem;
 Hoc certe conjux furtum mea nesciet, inquit:

Aut si rescierit; sunt ô, sunt jurgia tanti.
 Protinus induitur faciem cultumque Diana:
 Atqua ait, O comitum virgo pars una mearum,
 In quibus es venata jugis? de cespite virgo
 Se levat; & Salve numen, me iudice, dixit,
 Audiat ipse licet, majus Jove. ridet, & audit;
 Et sibi præferri se gaudet; & oscula jungit;
 Nec moderata satis, nec sic à virgine danda.
 Qua venata foret silvâ narrare parentem
 Impedit amplexu: nec se sine crimine prodit.
 Illa quidem contra quantum modo femina possit,
 (Aspiceres utinam, Saturnia, mitior esses!)
 Illa quidem pugnat: sed quæ superare puella,
 Quisve Jovem poterat? superum petit æthera victor
 Jupiter. huic odio nemus est, & conscia silva.
 Unde, pedem referens, pœne est oblita pharêtram
 Tollere cum telis, & quem suspenderat, arcum.
 Ecce, hæc comitata coro Dictynna per altum
 Manalon ingrediens, & cæde superba ferarum,
 Aspicit hanc, visamque vocat: clamata refugit;
 Et timuit primò, ne Jupiter esset in illâ.
 Sed postquam pariter Nymphas incedere vidit;
 Sensit abesse dolos: numerumque accessit ad harum.
 Heu quam difficile est, ci imen non prodere vultu!
 Vix oculos attollit humo: nec, ut ante solebat,
 Junctæ Deæ lateri, nec toto est agmine prima:
 Sed silet; & læsi dat signa rubore pudoris.
 Et (ni si quod virgo est) poterat sentire Diana
 Mille notis culpam. Nymphæ sensisse feruntur.
 Orbe resurgebant Lunaria cornua nono;
 Dum Dea venatrix, fraternis languida flammis,
 Nacta nemus gelidû: de quo cum murmure labens
 Ibat, & attritas versabat rivus arenas.
 Ut loca laudavit; summas pede contigit undas.
 His quoque laudatis, Procul est, ait, arbiter omnis:
 Nuda superfusus tingamus corpora lymphis.

Parrhæsis erubuit. cunctæ velamina ponunt:
 Una moras querit. dubitanti vestis adempta est:
 Qua positâ nudo patuit cum corpore crimen.
 Attonita, manibusque uterum celare volenti,
 I procul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes,
 Cynthia: deque suo iussit secedere cœtu.
 Senferat hoc olim magni matrona Tonantis:
 Distuleratque graves in idonea tempora penas.
 Causa moræ nulla est: & jam puer Arcas (id ipsum
 In soluit Juno) fuerat de pellice natus.
 Quo simul obvertit sevam cum lumine mentem;
 Scilicet hoc unum restabat, adultera, dixit,
 Ut fecunda fores: fieretque injuria partu
 Notâ: Jovisque mei testatam dedecus esset.
 Haud impune ferēs: adimam tibi nempe figuram;
 Qua tibi, quaque places nostro, importuna, marito.
 Dixit: & adversâ prensis à fronte capillis,
 Stravit humi pronam, tendebat brachia supplex;
 Brachia cœperunt nigris horrescere villis,
 Curvarique manus, & ad uncōs crescere in unguēs,
 Officioque pedum fungi: laudataque quondam
 Ora Jovi, lato fieri deformia ridu.
 Neve preces animos, & verba superflua flectant;
 Possē loqui eripitur. vox iracundâ, minaxque,
 Plenaque terroris rauco de gutture fertur.
 Mens antiqua tamen factâ quoque mansit in ursâ,
 Assiduoque suos gemitu testata dolores,
 Qualescunque manus ad cœlum & sidera tollit:
 Ingratumque Jovem, hequeat cum dicere, sentit.
 Ah quoties, solâ non ausâ quiescere silvâ,
 Ante domum, quondamque suis erravit in agris!
 Ah quoties per saxa canum lacratibus acta est!
 Venatrixque metu venantum territa fugit!
 Sape feris latuit visis; oblita quid esset:
 Ursâque conspectos in montibus horruit urfos:
 Perterritusque lupos; quamvis pater esset in illis.

Ecce Lycaonia proles ignara parenti
 Arcas adest, ter quinque ferè natalibus actis.
 Dumque ferās sequitur; dum saltus eligit aptos,
 Nexilibusque plagis silvas Erymanthidas ambit;
 Incidit in matrem. quæ restitit Arcade viso;
 Et cognoscenti similis fuit, ille refugit:
 Immotosque oculos in se sine fine tenentem
 Nescius extimuit: propiusque accedere aventi
 Vulnifico fuerat fixurus pectora telo;
 Arcuit omnipotens: pariterque ipsosque nefasque
 Sustulit; & celeri raptos per inania vento
 Imposuit cœlo, vicinaque sidera fecit.
 Intumuit Juno, postquam inter sidera pellex
 Fulsit: & ad canam descendit in æquora Tethyn,
 Oceanumque senem; quorum reverentia movit
 Sape Deos; causamque viæ scitantibus infit:
 Quaritis æthereis quare regina Deorum
 Sedibus huc adsum? pro me tenet altera cœlum.
 Mentiar, obscurum nisi nox cum fecerit orbem,
 Nuper honoratas summo mea vulnera cœlo
 Videritis stellas illic, ubi Circulus axem
 Ultimus extremum spatiumque brevissimus ambit.
 Est verò, cur quis Junonem ledere nolit,
 Offensamque tremat; quæ prosum sola nocendo?
 En ego quantum egi! quam vasta potentia nostra est!
 Esse hominem vetui: facta est Dea. sic ego pœnas
 Jovis impono: sic eo me magna potestas.
 Vindicet antiquam faciem, vultusque ferinos
 Detrahat; Argolicâ quod in ante Phoronide fecit.
 Cur non & pulsâ ducat Junone, meoque
 Collocet in thalamo, socerumque Lycaona sumar?
 At vos si læsæ contemtus tan, it alumna,
 Gurgite caruleo septem bibere Triones:
 Sideraque in cœlo stup. cepta
 Pellite: ne puro tingatur in æquore pellex,
 Di maris annuerant, habili Saturnia curru

Ingressitur liquidum pavonibus aera pictis:
 Tam nuper pictis caso pavonibus Argo;
 Quam tu nuper eras, cum candidus ante fuisses,
 Corve loquax, subito nigrantes versus in alas.
 Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
 Ales, ut æquaret totas sine labe columbas:
 Nec servaturis vigili Capitolia voce
 Cederet anseribus, nec amanti flumina cyeno.
 Lingua fuit damno: linguâ faciente loquaci,
 Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
 Pulcrior in totâ, quam Larissæ Coronis,
 Non fuit Hamoniâ: placuit tibi, Delphice, certe,
 Dum vel casta fuit, vel inobservata. sed ales
 Sensit adulterium Phœbeius; utque latentem
 Detegeret culpam non exorabilis index.
 Ad dominum tondebat iter: quem garrula motis
 Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix.
 Auditâque viâ causâ, Non utile carpis,
 Inquit, iter: ne sperne meæ præsentia linguæ.

Quid fuerim, quid simque, vide; meritumq; requi-
 Invenies nocuisse fidem. nam tempore quodam
 Pallas Erichthonium, prolem sine matre creatam,
 Clauferat Actæo textâ de vimine cistâ:
 Virginibusque tribus gemino de Cecrope patris
 Hanc legem dederat, sua ne secreta viderent.
 Abdita fronde levi densâ specular ab ulmo,
 Quid facerent. comissa duæ sine fraude tuentur,
 Pandrosos atque Herse. timidas vocat una Sorores
 Aglauros: nodosque manu diducit, at intus
 Infantemque vident, apporetumque draconem.
 Actæ Deæ refero. pro quo mihi gratia talis
 Redditur, ut dicar tu relâ pulsa Minervæ;
 Et ponar post noctis avem. mea pœna volucres
 Admonuisse potest; ne voce pericula quærant.
 At puto non ultro nec quicquam tale rogantem
 Me petiit. ipsâ licet hoc à Pallade quæras;

Quamvis irata est: non hoc irata negabit.
 Nam me Phocæicâ clarus tellure Coronus
 (Nota loquor) genuit. fueramque ego regia virgo: 570
 Divitibusque prociis (ne me contemne) petebar.
 Forma mihi nocuit. nam dum per littora lentis
 Passibus, ut soleo, summâ spatiarer arenâ,
 Vidit, & incaluit pelagi Deus: utque precando
 Tempora cum blandis absumsit inania verbis; 575
 Vim parat, & sequitur. fugio, densumque relinquo
 Littus, & in molli nequicquam lassor arenâ.
 Indè Deos, hominesque voco: nec contigit ullum
 Vox mea mortalem. nota est pro virgine virgo,
 Auxiliumque tulit tendebam brachia celo: 580
 Brachia ceperunt levibus nigrescere pennis.
 Rejicere ex humeris vestem molibar; at illa
 Pluma erat, inque cutem radices egerat imas.
 Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
 Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam. 585
 Currebam: nec, ut ante, pedes retinebat arena:
 Et summâ tollebar humo; mox acta per auras
 Evehor, & data sum comes inculcata Minervæ.
 Quid tamen hoc prodest, si diro facta volueris
 Crimine Nyctimene nostro successit honori? 590
 An, quæ per totam res est notissima Lesbon,
 Non audita tibi est? patrium temerasse cubile
 Nyctimene? avis illa quidem: sed confisa culpe
 Conspectum lucemque fugit, tenebrisque pudorem
 Celat; & à cunctis expellitur æthere toto. 595
 Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina, corvus,
 Siat precor ista malo. nos vanum spernimus omen,
 Nec ceptum dimittit iter: dominoque jacentem
 Cum juvene Hamonio vidisse Coronida narrat.
 Laureâ delapsa est audito crimine amantis: 600
 Et pariter vultusque Deo, plectrumque, colorque
 Excidit. ut que animus tumidâ servebat ab irâ;
 Arma assueta capit; flexumque à cornibus arcum

Tendit : & illa suo toties cum pectore juncta
 Indevitato trajecit pectora telo,
 Ista dedit gemitum, trastoque à vulnere ferro,
 Candida Punico petfudit membra cruore;
 Et dixit, Potui pœnas tibi, Phœbe, dedisse;
 Sed peperisse prius. duo nunc moriemur in unâ.
 Hastenus; & pariter vitam cum sanguine fudit.
 Corpus inane animæ frigus letale secutum est.

Pœnitet heu sero pœnæ crudelis amantem:
 Sequet, quod audierit, quod sic exarserit, odit;
 Odit avem, per quam crimen causamque dolendi
 Scire coactus erat: nervumque, arcumque, manum
 Odit; cumque manu temeraria tela sagittas,
 Collapsamque fovet: serâque ope vincere fata
 Nititur; & medicas exercet inaniter artes.

Quæ postquam frustra tentata, rogamque parati
 Sensit, & arsurus supremis ignibus artus;
 Tum verò gemitus (neque enim cœlestia tingi
 Ora deceet lacrymis) alto de corde petitos
 Edidit. haud aliter, quam cum spectante juvenca
 Laetentis vituli, dextrâ libratus ab aure.

Tempora discussit claro cava malleus ictu.
 Ut tamen ingratos in pectora fudit odores:
 Et dedit amplexus, injustaque justa peregit:
 Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
 Semina; sed natum flammis uteroque parentis
 Eripuit; geminique tulit Chirônis in antrum.
 Sperantemque sibi non falsa præmia linguz:
 Inter aves albas vetuit considerare corvum.

Semisfer interea divina stirpis alumno
 Latuserat; mistoque oneri gaudebat honore.
 Ecce venit rutillis humeros protecta capillis
 Filia Centauri: quam quondam Nympha Chariclo
 Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
 Ocyroën. non hæc artes contenta paternas
 Edidit: sic fuit: fatorum arcana canebat.

Ergo ubi fatidicos concepit mente furores,
 Incaluitque Deo, quem clausum pectore habebat;
 Aspicit infantem, Totique salutifer orbi
 Cresce puer, dixit: tibi se mortalia sæpe
 Corpora debebunt; animas tibi reddere ademptas.
 Fas erit, idque semel Dis indignantibus ausus,
 Possè dare hoc iterum flammâ prohibere avitâ:
 Equè Deo corpus fies ex sanguine; Deusque,

Qui modo corpus eras; & bis tua fata novabis.
 Tu quoque, carè pater, non jam mortalis, & avis
 Omnibus ut maneas; nascendi lege creatus;
 Possè mori cupies tum, cum cruciabere diræ
 Sanguine serpentis per faucia membra recepto.
 Teque ex æterno patientem numina mortis
 Efficient: triplicesque Dex tua fila solvent.

Restabat satis aliquid; suspirat ab imis
 Pedoribus, lacrymæque genis labuntur oborta
 Atque ita, Prævertunt, inquit, me fata; verrorque
 Mura loqui; vocisque meæ præcluditur usus.

Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
 Contraxere mihi, malle nescis futura.
 Jam mihi subduci facies humana videtur:
 Jam cibus herba placet: jam latis currere campis
 Impetus est in equam, cognataque corpora vector.
 Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.

Talia dicenti pars est extrema querelæ
 Intellecta parum: confusaque verba fuere.
 Mox nec verba quidem, nec quæ sonus ille videtur;
 Sed simulantis equam; parvoque in tempore certos
 Edidit hinnitus: & brachia movit in herbas.

Tum digiti cœunt, & quinos alligat ungues
 Perpetuo cornu levis ungula: crescit & oris,
 Et colli spatium; longæ pars maxima pallæ
 Cauda fit, utque vagi crines per colla jacebant,
 In dextris abiêre jubas: pariterque novata est
 Et vox & facies, nomen quoque monstra dedere.

Flebat, opemque tuam frustra Philyreus heros,
 Delphice, poscebat. sed nec rescindere magni,
 Iussa Jovis poterat: nec, si rescindere, posses,
 Tunc aderas. Elin Messeniaque arva colebas,
 Illuderat tempus, quo te pastoria pellis
 Textit; onusque fuit baculum silvestre sinistra:
 Alterius, dispar septenis fistula cannis.
 Dumque amor est curæ, dum te tua fistula mulcet,
 Incustodita Pylios memorantur in agros
 Processisse boves videt has Atlantide Maiâ
 Natus; & arte suâ silvis occultat abactas.
 Senserat hoc furtum nemo, nisi notus in illo
 Rure senex, Battum vicinia tota vocabant.
 Divitis hic saltus herbosaque pascua Nelei,
 Nobiliumque greges custos servabat equarum.
 Hunc timuit, blandâque manu seduxit: & Eia,
 Quisquis es, hospes, ait, si forte armenta requirit.
 Hæc aliquis, vidisse nega. neu gratia facta
 Nulla rependatur; nitidam cape præmia vaccam
 Et dedit. acceptâ voces has reddidit hospes:
 Futuseas, lapis iste prius tua furta loquatur.
 Et lapidem ostendit. simulat Jove natus abire.
 Mox redit: &, versâ pariter cum voce figura,
 Rustice, vidisti si quas hoc limite, dixit,
 Ire boves; ser opem: furtoque silentia deme.
 Juncta suo prætium dabitur tibi femina tauro.
 At senior, postquam merces geminata, sub illis
 Montibus, inquit, erunt. & erant sub montibus illis.
 Risit Atlantiades: & Me mihi, perfide, prodis?
 Me mihi prodis, ait, perjuraque pectora vertit
 In durum Glicem; qui nunc quoque dicitur Index.
 Inque nihil merito verus est infamia saxo.
 Hinc se sustulerat paribus caducifer alis:
 Munychioque volans agros, gratamque Minervæ
 Despectabat humum, multique arbusta Lycæi:
 Nâ sorte die casta de more puella

Vertice supposito festas in Palladis arces
 Pura coronatis portabant sacra canistris.
 Inde revertentes Deus aspicit ales: iterque
 Non agit in rectum; sed in orbem curvat eundem. 715
 Ut volueris visis rapidissima militus extis,
 Dum timet, & densi circumstant sacra ministri,
 Flectitur in gyrum; nec longius audeat abire:
 Spemque suam motis avidus circumvolat alis.
 Sic super Actæas agilis Cyllenius arces 720
 Inclinat curius: & easdem circumat auras.
 Quanto splendidior, quam cætera sidera, fulget
 Lucifer; & quanto te, Lucifer, aurea Phœbe;
 Tanto virginibus præstantior omnibus Herse
 Ibat: eratque decus pompæ, comitumque suarum. 725
 Obstupuit formâ Jove natus: & a there pendens
 Non secus exarsit, quam cum balearica plumbum
 Funda jactit. volat illud, & incandescit eundo:
 Et quos non habuit, sub nubibus invenit, ignes.
 Vertit iter: cæloque petit diversa relicto: 730
 Nec se dissimulat: tanta est fiducia forme.
 Que quanquam justa est; curâ tamen adjuvat illam:
 Permulectq; comas, chlamydemque, ut pendeat apte,
 Collocat: ut limbus, totumque appareat aurum:
 Ut teres in dextrâ, qua somnos ducit & arceat, 735
 Virga sit: ut ter sis niteant talaria plantis.
 Pars secreta domus ebore & testudine cultos
 Tres habuit thalamos, quorum tu, Pandroso, dextrum,
 Aglauros lævum, medium possederat Herse.
 Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit 740
 Mercurium: nomenque Dei scitarier ausa est,
 Et causam adventûs, cui sic respondit Atlantis
 Pleionesque nepos: Ego sum, qui iussa per auras
 Verba patris porto, pater est mihi Jupiter ipse. 745
 Nec fingam causas, tu tantum fida sorori
 Asses velis, prolisque meæ matertera dici.
 Herse causa viæ, faveas oramus amanti.

Adspicit hunc oculis isdem; quibus abdita nuper
 Viderat Aglauros flava secreta Minerva:
 Proque ministerio magni sibi ponderis aurum
 Postulat. interea testis excedere cogit.
 Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbem,
 Et tanto penitus traxit suspiria motu,
 Ut pariter pectus, positamque in pectore forti
 Egida concuteret. subit, hanc arcana profana
 Detexisse manu tum, cum sine matre creatam
 Lemnicolæ stirpem contra data fœdera vidit:
 Et gratamque Deo fore jam, gratamque sorori:
 Et ditem fumto, quod avara poposcerit, auro.
 Protinus Invidia nigro squalentia tabo
 Tecta petit. domus est imis in vallibus antri
 Abdita, sole carens, non ulli pervia vento;
 Tristis, & ignavi plenissima frigoris; & quæ
 igne vacet semper, caligine semper abundet.
 Huc ubi pervenit belli metuenda virago;
 Constitit ante domum, (neque enim succedere tectis
 Fas habet) & postes extremâ cuspide pulsat.
 Concussa patuere fores. videt intus edentem
 Vipereas carnes, vitiorem alimenta suorum,
 Invidiam: visaque oculos avertit, at illa
 Surgit humo pigra; semesarumque relinquit
 Corpora serpentum: passuque incedit inertem
 Utque Deam vidit formaque armisque decoram;
 Iogemuit: vultumque ima ad suspiria duxit.
 Pallor in ore sedet: macies in corpore toto:
 Nusquam recta acies: livent rubigine dentes:
 Pectora felle virent: lingua est suffusa veneno.
 Risus abest; nisi quem visum movere dolores.
 Nec fruitur somno, vigilacibus excita curis:
 Sed videt ingratos, intabescitque videndo.
 Successus hominum: carpitque & carpitur unâ:
 Suppliciumque suum est. quamvis tamen oderat illam
 Talibus adfata est breviter Tritonia dictis:

Inhæce tabe tuâ natarum Cæcropis unam.
 Sic opus est. Aglauros ea est. haud plura locuta
 Fugit; & impressâ tellurem reppulit hællâ.
 Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens;
 Murmura parva dedit; successurumque Minerva
 Indoluit: baculumque capit; quod ipinea totum
 Vincula cingebant: adopena que nubibus artis,
 Quacunque ingreditur, florentia proterit arva,
 Exuritque herbas, & summa cacumina carpit:
 Afflatuque suo populos, urbesque, demosque
 Polluit: & tandem Tritonida conspicit arcem;
 Ingeniis, opibusque, & festâ pace virentem:
 Vixque tenet lacrymas; quia nil lacrimabile cernit.
 Sed postquam thalamos intravit Cærope nata;
 Jussa facit: pectusque manu ferrugine tinctâ
 Tangit: & hamatis præcordia sentibus implet.
 Inspiratque nocens virtus: piceumque per ossa
 Dissipat, & medio spargit pulmone, venenum.
 Neve mali spatium causa per latius errent;
 Germanam ante oculos, fortunatamque sororis
 Conjugium, pulcrâque Deum sub imagine ponit:
 Cunctaque magna facit. quibus irritata, dolore
 Cæropis oculo morderetur: & anxia nocte,
 Anxia luce gemit; lentaque miserrima tæbe
 Liquitur, ut glaciès incerto faucia sole
 Felicisque bonis non secius uritur Herfes;
 Quam cum spinosis ignis supponitur herbis;
 Quæ neque dant flammæ, lenique tepore cremantur.
 Sæpe mori voluit; ne quicquam tale videret:
 Sæpe velut crimen rigido narrare parenti,
 Denique in adverso venientem limine sedit
 Exclusura Deum, cui blandimenta, præcesque,
 Verbaque jactanti mitissima, Desine, dixit:
 Hinc ego me non sum nisi te motura repulso.
 Stemus, ait, pacto, velox Cylennius, isto:
 Calatasque fores virgâ patefecit. at illi

Surgere conanti partes, quascunque sedendo
 Flestimur, signavā nequeunt gravitate moveri.
 Illa quidem recto pugnat se attollere trunco:
 Sed genuum junctura riget, frigusque per unguēs
 Labitur; & pallent amisso sanguine venæ,
 Utque malum latē solet immedicabile cancer
 Serpere, & illasas vitiatis addere partes;
 Sic letalis hyems paulatim in pectora venit:
 Vitalesque vias, & respiramina claudit,
 Nec conata loqui est; nec, si conata fuisset,
 Vocis haberet iter, saxum jam colla tenebat;
 Oraque duruerant: signumque exsangue sedebat.
 Neelapis albus erat, sua mens infecerat illam.

Has ubi verborum pœnas mentisque profanæ
 Cepit Atlantiades; distasque à Pallade terras
 Linqvit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
 Sevocat hunc genitor; nec causam fassus amoris,
 Fide minister, ait, jussorum nate meorum,
 Pelle moram, solitoque celer delabere cursu:
 Quaque tuam matrem tellus à parte sinistra
 Suspicit, (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
 Hanc pete: quodque procul montano gramine præ
 Armentum regale vides; ad littora verte.
 Dixit: & expulsi jam dudum monte juvenci
 Littora jussa petunt: ubi magna filia regis
 Ludere virginibus Tyrus comitata solebat.
 Non bene conveniunt, nec in unâ sede morantur,
 Majestas & amor, sceptri gravitate relicta,
 Ille pater restorque Deum; cui dextra trifulcis
 Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem;
 Induitur tauri faciem: mistusque juvenis
 Mugit, & in teneris formosis obambulat herbis.
 Quippe color nivis est; quam nec vestigia duri
 Calcavere pedis, nec solvit aquaticus Auster.
 Colla toris extant: armis palearia pendent:
 Cornua parva quidem; sed quæ contendere possis

Fasta manu, puraque magis perlucida gemmâ,
 Nulla in fronte minæ; nec formidabile lumen:
 Pacem vultus habet, miratur Agenore nata,
 Quod tam formosus, quod prælia nulla minetur.
 Sed, quamvis mitem, metuit contingere primò. 860
 Mox edit: & flores ad candida porrigit ora.
 Gaudet amans: &, dum veniat sperata voluptas,
 Oscula dat manibus, vix ab, vix cœtera differt,
 Et nunc alludit, viridique exultat in herbâ;
 Nunc latus in fulvis nivem deponit arenis. 865
 Paulatimque metu demto, modo pectora prabet
 Virginæ plaudenda manu; modo cornua fertis
 Impedienda novis, ausa est quoque regia virgo,
 Nescia quem premeret, tergo consistere tauri.
 Cum Deus à terrâ, siccoque à litore, sensim 870
 Falsa pedum primis vestigia ponit in undis.
 Inde abit ulterius, medii que per æquora ponti
 Fert prædam, pavet hæc; litusque ablata relictum
 Respicit: & dextrâ cornum tenet; altera dorso
 Imposita est: tremula sinuantur flamine vestes.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER TERTIUS.

JAmque Deus positâ fallacis imagine tauri,
 Se confessus erat; Diæaque rura tenebat,
 Cum pater ignarus Cadmo perquirere raptam
 Imperat: & pœnam, si non invenerit, addit
 Exsilium, facto pius & sceleratus eodem
 Orbe pererrato (quisenim deprendere possit,
 Furta Jovis?) profugus patriamque iramque parem
 Vitat Agenorides; Phœbique oracula supplex
 Consultit: & quæ sit tellus habitanda, requirit.
 Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis,
 Nullum passa jugum, curvique immunis aratri.
 Hac duce carpe vias: & qua requieverit herba,
 Mœnia fac condas: Bœotiaque illa vocato.
 Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
 Incusoditam lentè videt ire juveneam,
 Nullum servitii signum cervice gerentem.
 Subsequitur, pressoque legit vestigia gressu;
 Auctoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
 Jam vada Cephisi, Panopeseque evaserat arva:
 Bos stetit; & tollens spatiosam cornibus altis
 Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
 Atque ita, respiciens comites sua terga sequentes,
 Procubuit, teneraque latus submisit in herbâ.
 Cadmus agit grates; peregrinæque oscula terra
 Figit: & ignotos montes agrosque salutat.
 Sacra Jovi facturus erat: jubet ire ministros,
 Et petere è vivis libandas fontibus undas.
 Silva vetus stabat, nullâ violata securi.

Est specus in medio virgis ac vimine densus,
 Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
 Uberibus fecundus aquis: hoc conditus antro
 Martius anguis erat, cristis præsignis & auto.
 Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno:
 Tresque vibrant linguæ: triplici stant ordine dentes.
 Quem postquam Tyriâ lucum de gente profecti
 Instans tetigere gradus; demissaque in undas
 Urna dedit sonitum; longo caput extulit antro
 Caruleus serpens; horrendaque sibilâ misit
 Affluxere urnâ manibus; sanguisque relinquit
 Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus.
 Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
 Torquet, & immensos saltu sinuatur in arcus:
 Ac mediâ plus parte leves erectus in auras
 Despicit omne nemus: tantoque est corpore, quanto,
 Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.
 Nec mora; Phœnicæ (sive illi tela parabant
 Sive fugam; sive ipse timor prohibebat utrumque.)
 Occupat; hos motus, longis complexibus illos:
 His necat afflatus funesti tabe veneni.
 Fecerat exiguas jam Sol altissimus umbras:
 Quæ mora sit sociis miratur Agenore natus,
 Vestigatque viros, tegimen direpta leonis
 Pellis erat: telum splendenti lancea ferro,
 At jaculum; teloque animus præstantior omni,
 Ut nemus intravit, lævataque corpora vidit,
 Victoremque supra spatiosi corporis hostem:
 Tristia sanguineâ lambentem vulnera linguâ;
 Aut ultor vestra, fidissima corpora, mortis,
 Aut comes, inquit, ero, dixit: dextrâque molarem
 Sustulit: & magnum magno conamine misit.
 Illius impulsu cum turribus ardua celsis
 Mœnia mota forent: serpens sine vulnere mansit.
 Loricæque modo squamis defensus, & atra
 Duritiâ pellis, validos cute repulit ictus:

At non duritiâ jabulum quoque vincit eadem;
 Quod medio lente fixum curvamine spina
 Constitit; & toto descendit in illa ferro.
 Ille dolore ferox caput in sua terga retorfit:
 Vulneraque adspexit, fixumque hastile momordit,
 Idque, ubi vi multâ partem labefecit in omnem;
 Vix tergo eripuit: ferrum tamen ossibus hæret.
 Tum vero; postquam solitas accessit ad iras
 Plaga recens; plenis tumuerunt guttura venis:
 Spumaque pestiferos circumfluit albida rictus:
 Terraque rafa sonat squamis; quique halitus exit
 Ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
 Ipse modo immensum spiris facientibus orbem
 Cingitur: interdum longâ trabe rector exit.
 Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis,
 Fertur, & obstantes proturbat pectore silvas.
 Cedit Agenorides paulum: spolioque leonis
 Sustinet incurfus; instantiaque ora retardat
 Cuspide prætentâ, furit ille, & inania dura
 Vulnera dat ferro: figitque in acumine dentes,
 Jamque venenifero sanguis manare palato
 Cæperat; & virides aspergine tinxerat herbas:
 Sed leve vulnus erat: quia se retrahebat ab ictu;
 Læsaque colla dabat retro; plagamque sedere
 Cedendo arcebat, nec longius ire sinebat.
 Donec Agenorides conjectum in gutture ferrum
 Usque sequens pressit: dum retro quercus euntem
 Obstitit; & fixa est pariter cum robore cervix,
 Pondere serpentis curvata est arbor, & in
 Parte flagellari gemuit sua robora cauda:
 Dum spatium victor victi considerat hostis;
 Vox subito audita est: (neq; erat cognoscere promptum
 Unde; sed audita est.) Quid, Agenore nate, perentium
 Serpentem spectas? & tu spectabere serpens.
 Ille diu pavidus, pariter cum mente dolorem
 Perdiderat; gelidoque coma terrore rigebant,

Ecce viri fau-trix superas delapsa per auras
 Pallas adest: motaque jubet supponere terra
 Vipereos dentes populi incrementa futuri.
 Patet: & ut presso sulcum patefecit aratro,
 Spargit humi jussos mortalia semina dentes.
 Inde (sive majus) glebæ cæpère moveri:
 Primaque de sulcis acies apparuit hasta.
 Tegmina mox capitum picto nutantia cono:
 Mox humeri pectusque, onerataque brachia telis
 Existunt: crescitque seges clypeata virorum.
 Sic, ubi colluntur festus aula theatris,
 Surgere signa solent; primumque ostendere vultum;
 Cætera paulatim: placidoque educta tenore
 Tota patent; imoque pedes in margine ponunt.
 Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat;
 Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
 Exclamat; nec te civilibus insere bellis,
 Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
 Cominus ense ferit: jaculo cadit eminus ipse.
 Hic quoque, qui leto dederat, non longius illo
 Vivit, & expirat, modo quas acceperat, auras.
 Exemploque pari furit omnis turba: suoque
 Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
 Jamque brevis spatium vita sortita juvenis
 Sanguineam trepido plangebant pectore matrem;
 Quinque superstitibus: quorum fuit unus Echion,
 Is sua jecit humi monitu Tritonidis arma;
 Fraternaue fidem pacis petiitque deditque.
 Hos operis comites habuit Sidonius hospes;
 Cum posuit jussam Phæbæis sortibus urbem.
 Jam stabant Thebæ: poterat jam, Cadme videri
 Exsilio felix: soceri tibi Marsque Venusque
 Contingerant, huc adde genus de conjuge tantâ,
 Tot natos, nataque, & pignora cara nepotes.
 Hos quoq; jam juvenes, sed scilicet ultima semper
 Expectanda dies homini: dicitque beatus

Ante obitum nemo supremaque funera debet,
 Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, secundas
 Causa tuit luctus, alienaque cornua fronti
 Addita, vosque canes fatiata sanguine herili.
 At bene si quaras; Fortunæ crimen in illo,
 Non scelus invenies. quod enim scelus error habebat
 Mons erat, infectus variatum cæde ferarum:
 Jamque dies rerum medias contraxerat umbras;
 Et Sol ex æquo metâ distabat utraq; ;
 Cum juvenis placido per devia Iustra vagantes
 Participes operum compellat Hyantius ore:
 Lina mædent, comites, ferrumque cruore ferarum:
 Fortunæque dies habuit satis. altera lucem
 Cum croceis in vecta rotis Aurora reducet;
 Propositum repetamus opus. nunc Phæbus utraq;
 Distat idem terrâ; sinditque vaporibus arva.
 Sistite opus præsens: nodosaque tollite lina.
 Iussa viri faciunt; intermittuntque laborem.
 Vallis erat piceis & acuta densa cupressu;
 Nominè Gargaphie, succincta sacra Dianæ:
 Cujus in extremo est antrum memorale recessu.
 Arte laboratum nullâ: simulaverat artem
 Ingenio Natura suo. nam pumice vivo
 Et levibus tophis nativum duxerat arcum,
 Fons sonat à dextrâ tenui perlucidus undâ,
 Margine gramineo patulos incinctus hiatus.
 Hic Dea silvatum venatu fessa solebat
 Virgineos artus liquido perfundere rore.
 Quo postquam subiit; Nympharum tradidit uni
 Armigera jaculum, pharetramque, arcusque recentem
 Altera deposita subjecit brachia palle.
 Vincla duæ pedibus demunt, nam doctior illis
 Ismenis Crocale, sparsos per colla capillos
 Colligit in nodum; quamvis erat ipsa solutis.
 Excipiunt læicem Nepheleque, Hyaleque, Rhanisque
 Et Piceas & Phieie; funduntque capacibus urnis.

Dumque ibi perlucitur solitâ Titaniâ lymphâ;
 Ecce nepos Cadmî dilata parte laborum
 (Per nemus ignotum non certis passibus errans) 175
 Pervenit in lucem: sic illi fata ferebant.
 Qui simul intravit rorantia fontibus antra;
 Sicut erant, viso nuda sua pectora Nymphæ
 Percussere, virgo: subitque ulularibus omne
 Implevere nemus: circumfusaque Dianam 180
 Corporibus, texere suis, tamen altior illis.
 Ipsa Dea est, colloque tenus supereminet omnes.
 Qui color infectis adversi Solis ab icu
 Nubibus esse solet, aut purpureæ Aurore:
 Is fuit in vultu visa sine veste Diana. 185
 Quæ quæquam comitum turbâ stipata suarum;
 In latus obliquum tamen addidit: oraque retro
 Flexit: & ut vellet, promtas habuisse sagittas;
 Quas habuit, sic hausit aquas: vultumque virilem
 Perfudit: spargensque comas ultricibus undis, 190
 Addidit hæc cladis prænuntia verba futura:
 Nunc tibi me posito visam velamine narres,
 Si poteris narrare, licet nec plura minata,
 Dat spatium capiti vivacis cornua cervi:
 Dat spatium collo: summasque cacuminat aures: 195
 Cum pedibusque manus, cum longis brachia mutati
 Cruribus; & velat maculoso vellere corpus.
 Additus & pavor est, fugit Autoneius heros:
 Et se tam celerem cursu miratur in ipso.
 (Ut vero solitis sua cornua vidit in undis) 200
 Me miserum! dicturus erat: vox nulla secuta est.
 Ingemuit; vox illa fuit; lacrymæque per ora
 Non sua fluxerunt, mens tantum pristina mansit.
 Quid faciat? repetatne domum, regalia testa
 An lateat silvis; timor hoc, pudor impedit illud. 205
 Dum dubitat; videre canes: primusque Melampus,
 Ichnobatesque sagax latratu signa dedere;
 Quos Ichnobates, Spartanâ gente Melampus.

Inde ruunt alii rapidâ velocius aurâ,
 Pamphagus, & Dorceus, & Oribasus; Arcades omnes
 Nebrophonosque valens, & trux cum Lalape Theron
 Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Arge,
 Hylausque fere nuper percussus ab apro,
 Deque lupo concepta Nape pecudesque secura
 Pœmenis, & natis comitata Harpyia duobus,
 Et substricta gerens Sicyonius ille Lædon;
 Et Dromas, & Canace, Sticteque, & Tigris, & Alce,
 Et niveis Leucon, & villis Asbolus arvis,
 Pravalidusque Lacon, & curso fortis Aëlo,
 Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lycisee;
 Et nigram medio frontem distinctus ab albo
 Harposolus & Melaneus, hirsutaque corpore Lachne;
 Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati,
 Labros, & Agriodos, & acuta vocis Hylæstor:
 Quosque referre mora est, ea turba cupidine præte
 Per rupes, scopulosque, adituque carentia saxa,
 Qua via difficilis, quaque est via nulla, feruntur:
 Ille fugit; per quæ fuerat loca sepe secutus;
 Heu famulos fugit ipse suos! clamare libebat,
 (Actæon ego sum: dominum cognoscite vestrum)
 Verba animo desunt: resonat latratibus æther;
 Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit;
 Proxima Theridamas; Orestrophus hæst in armis;
 Tardius exierant; sed per compendia montis
 Anticipata via est, dominum retinentibus illis;
 Cætera turba coit, confertque in corpore dentes,
 Jam loca vulneribus desunt: gemit ille, sonumque,
 Et, si non hominis, quem non tamen edere possit
 Cervus, habet: mœstisque replet juga nota querelis;
 Et genibus supplex pronis similisque rogantis;
 Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus,
 At comites rapidum solitis latratibus agmen
 Ignari instigant, oculisque Actæona querunt:
 Et velut absentem certatim Actæona clamant.

Ad nomen caput ille refert: ut abesse queruntur, 245
 Nec capere oblata segnem spectacula præda.
 Vellet abesse quidem; sed adest: v. letque videre,
 Non etiam sentire, canum fera facta suorum,
 Undique circumstant: mensisque in corpore rostris
 Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi. 250
 (Nec mihi finitâ per plurima vulnera vitâ
 Ira pharetrata fertur satiata Diana.)

Rumor in ambigno est: aliis violentior æquo
 Vita Dea est: alii laudant, dignamque severa
 Virginitate vocant, pars invenit utraque causas. 255
 Sola Jovis conjux non tam culpæ probe tne
 Eloquitur; quàm clade domus ab Agenore ducta
 Gaudet: & a Tyriâ collectum pellice transfert
 In generis socios odium, subit ecce prior
 Causa recens, gravidamque dolet de semine magni. 260
 Esse Jovis Semclen, tum linguam ad jurgia solvit.
 Profeci quid enim toties per jurgia? dixit,
 Ipsa petenda mihi est: ipsam, si maxima Juno
 Rite vocor, perdam; si me gemmantia dextrâ
 Sceptra tenere decet; si sum regina, Jovisque 265
 Et soror & conjux, certe soror, at putô furto
 Contentam: & thalami brevis est injuria nostri
 Concipit; id decrat: manifesta que crimina pleno
 Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
 De Jove vult fieri, tanta est fiducia formæ. 270
 Fallat eam faxo: nec sim Saturnia; si non
 Ab Jove merâ suo Stygias penetrarit in undas.
 Surgit ab his folio sulvæque recondita nube
 Limen adit Semeles, nec nubes ante removit,
 Quam simulavit anum: posuitque ad tempora canos;
 Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
 Membra tulit passu: vocem quoque fecit anilem.
 Ipsaque fit Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
 Ergo ubi, captato sermone, diuque loquendo,
 Ad nomen venire Jovis; suspirat: & Optem 280
 Ju-

Jupiter ut sit, ait: metuo tamen omnia, multi
 Nomine Divorum thalamos inière pudicos.
 Nec tamen esse Jovem satis est: det pignus amoris;
 Si modo verus is est: quantusque, & qualis ab altâ
 Junone excipitur; tantus, talisque rogato

Det tibi complexus: suaque ante imbricia sumat.

Talibus ignaram Juno Cadmeida dicis:

Formârat, rogat illa Jovem sine nomine munus.

Cui Deus, Elige, ait: nullam patiêre repulsam.

Quoque magis credas; Stygii quoque conscia sunt

Nûmina torrentis: timor & Deus ille Deorum

Lata malo; nimumque potens, perituraque amantis

Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,

Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis;

Da mihi talem: voluit Deus ora loquentis

Opprimere: exierat jam vox properata sub auras.

Ingemuit: neque enim non hæc optasse, neque ille

Non jurasse potest, ergo mœstissimus altum

Æthera conscendit; nutuque sequentia traxit

Nubila: quis nimbos, immistaque fulgura ventis

Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.

Qua tamen usque potest, vires sibi demere tentat.

Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhœa,

Nunc armatur eo: nimum feritatis in illo.

Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum

Savitiz, flammæque minus, minus addidit iræ:

Tela secunda vocant Superi. capit illa; domumque

Intrat Agenoream, corpus mortale tumultus

Non tulit ætheros; donisque jugalibus arsit.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo

Eripitur, patrioque tener (si credere dignum)

Insuitur femori; maternaque tempora complet.

Furtim illum primis Ino matertera cunis

Educat, inde datum Nymphæ Nyseïdes antris

Occuluere suis; lactisque alimenta dedere,

Dumque ea per terras fatali lege geruntur;

Tuta

Tutaque his geniti sunt incunabula Bacchi:

Forte Jovem memorant diffusum nectare curas

Deposuisse graves, vacuâque agitate remissos

Cum Junone jocos: & Major vestra profecto est,

Quam quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.

Illâ negat, placuit quæ sit sententia docti

Quarere Tirefia. Venus huic erat utraque nota.

Nam duo magnorum viridi cœcuntia silvâ

Corpora serpentum baculi violaverat istu:

Deque viro factus (mirabile) fœmina, septem

Egerat autumnos, octavo rursus eosdem

Vidit: & Est vestra si tanta potentia plagæ,

Dixit, ut auctoris sortem in contraria mutet:

Nunc quoque vos feriam, percussis anguibz sîdem

Forma prior rediit; genitivaque venit imago.

Arbiter hic igitur sumtus de lite jocosa,

Dicta Jovis firmat, gravius Saturnia iusto,

Nec pro materiâ fertur doluisse: sui que

Judicis æternâ damnavit lumina nocte.

At pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiquâ

Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto

Scire futura dedit: pœnamque levavit honore.

Ille per Aœnias famâ celeberrimas urbes

Irreprehensâ dabat populo responsa petenti.

Prima fide vocisque rata tentamina sumsit

Carula Liriope: quam quondam flumine curvo

Implicuit; clausæque suis Cephissos in undis

Vim tulit, enixa est utero pulcherrima pleno

Infantem, Nymphis jam tunc qui posset amari;

Narcissumque vocat, de quo consultus, an esset

Tempora maturæ visurus longa senectæ:

Fatidicus vates, si se non noverit, inquit.

Vana diu visa est vox auguris, exitus illam,

Resque probat, letique genus, novitasque furoris.

Jamque ter ad quinos unum Cephissus annum

Addiderat: poteratque puer, juvenisque videri.

Multi

Multi illum juvenes, multæ cupière puellæ.
 Sed fuit in tenerâ tam dira superbia formâ;
 Nulli illum juvenes, nullæ tetigere puellæ.
 Aspicit hunc, trepidos agitantes in retia cervos,
 Vocalis Nymphæ; quæ nec reticere loquenti,
 Nec prior ipsa loqui didicit refonabilis Echo.
 Corpus adhuc Echo, non vox erat: & tamen usum
 Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat.
 Reddere de multis ut verba novissima posset.
 Fecerat hoc Juno, quia cum deprendere posset
 Sub Jove sæpe suo Nymphas in monte jacentes,
 Illa Deam longo prudens sermone tenebat,
 Dum fugerent Nymphæ postquam Saturnia sensit;
 Hujus, ait, lingua, qua sum delusa, potestas
 Parva tibi dabitur, vocisque brevissimus usus.
 Reque minas firmat, tamen hæc in fine loquendi
 Ingeminat voces: auditaque verba reportat.

Ergo ubi Narcissum per devia lustra vagantem
 Vidit, & incalevit; sequitur vestigia furtim.
 Quoque magis sequitur; flamma propiore calefcit.
 Non aliter, quam cum summis circumlita tædis
 Admotam rapiunt vivacia sulfura flammam.
 O quoties voluit blandis accedere dictis,
 Et molles adhibere preces! natura repugnat;
 Nec sanit incipiat, sed quod finit, illa parata est
 Expectare sonos, ad quos sua verba remittat,
 Forte puer, comitum seductus ab agmine fido,
 Dixerat, si quis adest? & Adest, responderat Echo.
 Hic stupet: utque aciem partes divisit in omnes;
 Voce, Veni, clamat magnâ, vocat illa vocantem.
 Respicit: & nullo rursus veniente, Quid, inquit,
 Me fugis? & totidem, quot dixit, verba recepit,
 Perfat; & alterna deceptus imagine vocis;
 Huc cœamus, ait: nullique libentius unquam
 Responsura sono, Cœamus rettulit Echo:
 Et verbis favet ipsa suis; egressaque silvis

Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
 Ille fugit: fugientique, Manus complexibus aufer: 390
 Ante, ait, emoriar, quam sit tibi copia nostri.
 Rettulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri.
 Spreta latet silvis, pudibundaque frondibus ora
 Protegit: & solis ex illo vivit in antris.
 Sed tamen hæret amor; crescitque dolore repulsa. 395
 Attenuant vigiles corpus miserabile curæ:
 Adducitque cutem macies; & in aëra succus
 Corporis omnis abit, vox tantum, atq; ossa supersunt.
 Vox manet, ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
 (Inde latet silvis: nulloque in monte videtur; 400
 Omnibus auditur. sonus est, qui vivit in illâ.)
 Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
 Luserat hic Nymphas; sic cætus ante viriles.
 Inde manus aliquis deipectus ad æthera tollens
 Sic, amet iste licet, sic non potiatum amato. 405
 Dixerat, assensit precibus Rhannusia justis.
 Fons erat illimis, nitidis argenteus undis,
 Quem neque pastores, neque pastæ monte capellæ
 Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volûcris,
 Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus. 410
 Gramen erat circa, quod proximus humor alebat;
 Silvaque, sole lacum passura, tepefcere nullo.
 Hic puer, & studio venandi lassus & æstu,
 Procubuit; faciemque loci, fontemque secutus.
 Dumque sitim sedare cupit; sitis altera crevit. 415
 Dumque bibit, vise correptus imagine formæ,
 Rem sine corpore amat: corpus putat esse, quod umbra
 Adstupet ipse sibi; vultuque immotus eodem (est.
 Hæret, ut è Pario formatum marmore signum.
 Spectat humi positus geminum sua lumina sidus, 420
 Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines;
 Impubesque genas, & eburnæ colla, decusque
 Oris, & in niveo mistum candore ruborem;
 Cunctaque miratur; quibus est mirabilis ipse.

Se cupit imprudens; & qui probat, ipse probatur.
 Dumque petit, petitur, pariterque incendit, & ardet.
 Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti?
 In medias quoties visum captantia collum
 Brachia merfit aquas; nec se deprendit in illis?
 Quid videat nescit, sed quod videt, uritur illo:
 Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
 Credule, quid frustra simulacra fugacia captas?
 Quod petis, est nusquam: quod amas, avertere, perdis.
 Illa re percussa, quam cernis, imaginis umbra est.
 Nil habet ista sui, tecum venit que, manetque:
 Tecum discedat; si tu discedere possis.
 Non illum Cereris, non illum cura quietis
 Abstrahere inde potest, sed opaca fufus in herba
 Spectat inexploto mendacem lumine formam:
 Perque oculos perit ipse suos, paulumque levatus,
 Ad circumstantes tendens sua brachia silvas;
 Equis, id silvæ, crudelius, inquit amavit?
 Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis.
 Equem, cum vestra tot agantur sæcula vita,
 Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo?
 Et placet, & video: sed quod videoque, placetque,
 Non tamen invenio, tantus tenet error amantem.
 Quoque magis doleam; nec nos mare separat ingens
 Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis.
 Exiguâ prohibemur aquâ. cupit ipse teneri.
 Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis;
 Hic toties ad me refugio nutritur ore.
 Posse putes tangi, minimû est quod amantibus oblat
 Quisquis es, huc exi, quid me, puer unice, fallis?
 Quo ve petitus abis? certe nec forma, nec ætas
 Est mea, quam fugias; & amarunt me quoq; Nympha
 Spem mihi nescio quam vultu promittis amico:
 Cumque ego porrexî tibi brachia, porrigis ultro:
 Cum risi, arides, lacrymas quoque sæpe notavi
 Me lacrymante tuas, nutu quoque signa remittis: 46

Et, quantum motu formosi suspicor oris,
 Verba refers aures non pervenientia nostras.
 In te ego sum, sensi: nec me mea fallit imago.
 Ut or amore mei, flammæ moveoque feroque.
 Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
 Quod cupio mecum est, inopem me copia fecit.
 O utinam nostro secedere corpore possem!
 Votû in amante novum; vellè, quod amamus, abesset.
 Jamque dolor vires adimit: nec tempora vita
 Longa meæ superant: primoq; extinguitur in ævo. 470
 Nec mihi mors gravis est posituro morte dolores.
 Hic, qui diligitur, vellèm diuturnior esset.
 Nunc duo concordēs animâ moriemur in unâ.
 Dixit, & ad faciem rediit male sanus eandem;
 Et lacrymis turbavit aquas: obscuraque moto 457
 Reddita forma lacu est, quam cum vidisset abire;
 Quo fugis? oro, mane; nec me, crudelis, amantem
 Desere, clamavit, liceat, quod tangere non est,
 Adspicere; & misero præbere alimenta furori.
 Dumque dolet, summâ vestem deduxit ab orâ, 480
 Nudaque marmoreis percussit, pectora palmis.
 Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem.
 Non aliter, quam poma solent; quæ candida parte,
 Parte rubent, aut ut variis solet uva racemis
 Ducere purpureum, nondum matura, colorem. 485
 Quæ simul aspexit liquefactâ rursus in undâ;
 Non tulit ulterius: sed, ut intabescere flavæ
 Igne levi cæræ, matutinæve pruina
 Sole tepente solent, sic attenuatus amore
 Ligitur; & cæco paulatim carpitur igni. 490
 Et neque jam color est misto candore rubori;
 Nec vigor, & vires, & quæ modo visâ placebant,
 Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
 Quæ tamen ut vidit, quamvis irata memorque,
 Indoluit: quotiesque puer miserabilis, Eheu, 495
 Dixerat; hæc resonis iterabat vocibus, Eheu,

Cumque suos manibus percusserat ille lacertos,
 Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
 Ultima vox solitam fuit hæc spectantis in undam,
 Heu frustra dilecte puer: totidemque remisit 500
 Verba locus: dictoque Vale, Vale inquit, & Echo.
 Ille caput viridi fessum submisit in herba.
 Lumina nox claudit domini mirantia formam.
 Tum quoque se, postquam est infernâ sede receptus,
 In Stygiâ spectabat aquâ, planxere sorores 505
 Naidæ: & fectos fratri posuere capillos.
 Planxere & Dryades, plangentibus assonat Echo:
 Jamque rogam, quassasq; faces, feretrumq; parabant
 Nusquam corpus erat, croceum pro corpore florem
 Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

Cognita res meritam vati per Achaidas urbes
 Attulerat famam: nomenque erat auguris ingens.
 Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
 Contemptor Superum Pentheus: præfagaque ridet
 Verba senis: tenebrasque & cladem lucis adentæ 510
 Objicit, ille movens albertia tempora canis,
 Quam felix esses, si tu quoque luminis hujus
 Orbis, ait, fieres; ne Bacchia sacra videres!
 Jamque dies aderit, jamque hand procul anguror et
 Qua novus huc veniat proles Semeleia Liber.
 Quem nisi templorum fueris dignatus honore;
 Mille lacer spargere locis: & sanguine silvas
 Fœdabis, matremque tuam, matrisque sorores
 Evenient, neque enim dignabere numen honore:
 Meque sub his tenebris nimium vidisse quereris.
 Talia dicentem proturbat Echione natus.
 Dicta fides sequitur; responsaque vatis aguntur.
 Liber àdest: festisque fremunt ululatibus agri.
 Turba ruunt: mistæque viris matresque nurusque,
 Vulgisque, proceresque, ignota ad sacra feruntur:
 Quis furor, anguigena, proles Mavortia, vestras
 Attonit mentes? Pentheus ait: ærane tantum

Ere repulsa valent? & adunco tibia cornu?
 Et magicæ fraudes? ut quos non belligerentis,
 Non tuba terruerint, non strictis agmina telis; 535
 Fœmineæ voces, & mœta infania vino,
 Obcœnique greges, & inania tympana vincant?
 Vosne, tenes, mirer? qui longa per æquora vecti
 Hac Tyron, hac profugos posuistis sede Penates;
 Nunc finitis sine Marte capi? vosne, acrior ætas, 540
 O juvenes, propiorque meæ; quos arma tenere,
 Non thyrsos; galeaque tegi, non fronde decebat?
 Este, precor, memores qua fitis stirpe creati:
 Illiusque animos, qui multos perdidit unus,
 Sumite serpentis, pro fontibus ille lacuque 545
 Interit: at vos pro famâ vincite vestrâ.
 Ille dedit leto fortes: vos pellite molles,
 Et patrium revocate decus, si vata vetabant
 Stare diu Thebas; utinam tormenta virique
 Mœnia diruerent; ferrumque ignisque sonarent! 550
 Effemus miseri sine crimine: forsque querenda,
 Non celanda foret: lacrymæque pudore carerent.
 At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
 Quem neq; bella juvant, nec tela, nec usus equorum;
 Sed madidus myrrhâ crinis, mollesque coronæ, 555
 Purpuraque, & pictis intextum vestibus aurum.
 Quem quidem ego agnatum (modo vos abstulite) cogam
 Assumtumque patrem commentaque sacra fateri.
 An satis Acrisio est animi, contemnere vanum
 Numen, & Argolicas venientia claudere portas; 560
 Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
 Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducemque
 Atrahite huc vincitum, jussis mora seghis abesto,
 Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba suorum
 Corripiunt dictis; frustra que inhibere laborant, 565
 Acrior admonitu est; irritaturque retenta
 Et crescit rabies; remoraminaque ipsa nocebant.
 Sic ego torrentem, qua nil obstabat eunti,

Lenius, & modico strepitu decurrere vidi.
 At, quacunque trabes obstructaque saxa tenebant,
 Spumeus, & fervens, & ab objice savior ibat.
 Ecce eruentati redeunt: &, Bacchus ubi esset,
 Quarenti domino, Bacchum vidisse negarunt.
 Hunc, dixere, tamen comitem, famulumque sacrorum
 Cepimus: & tradunt manibus post terga ligatis.
 (Sacra Dei quondam Tyrrhenâ gente secutum.)
 Aspicit hunc oculis Pentheus, quos ira tremendor
 Fecerat: &, quanquam pœnâ vix tempora differt,
 O periture; tuâque aliis documenta dature
 Morte, ait, ede tuum nomen, nomenque parentum,
 Et patriam; morisque novi cur sacra frequentes.
 Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acœtes;
 Patria Mœonia est: humili de plebe parentes.
 Non mihi, quæ dum colerent pater arva juvenci,
 Lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit.
 Pauper & ipse fuit; linoque solebat & hamis
 Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
 Ars illi sua census erat, cum traderet artem;
 Accipe, quas habeo, studii successor & hæres,
 Dixit, opes: moriensque mihi nihil ille reliquit.
 Præter aquas, unum hoc possum appellare paternum.
 Mox ego, ne scopulis harerem semper in isdem.
 Addidici regimen, dextrâ moderante, carinâ
 Plectere: & Oleniæ sidus pluviale capellæ,
 Tæygetenque, Hyadasque oculis Arctonque; notavi,
 Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
 Forte petens Delon, Diæ telluris ad oras
 Applicor; & dextris adducor littora remis:
 Doque leves saltus: undæque immittor arenâ.
 Nox ubi consumpta est; Aurora rubescere primum
 Cœperat: exsurgo, laticesque inferre recentes
 Admoneo; monstroque viam, quæ ducat ad undas.
 Ipse, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
 Prospicio: comitesque voco, repetoque carinam,

Adsumus en, inquit, sociorum primus Opheltus:
 Utque putat, prædam deserto nactus in agro,
 Virgineâ puerum ducit per littora formâ,
 Ille, mero somnoque gravis, titubare videtur;
 Vixque sequi, specto cultum, faciemque, gradumque:
 Nil ibi, quod posset credi mortale, videbam.
 Et sensi, & dixi sociis, Quod numen in isto
 Corpore sit dubito: sed corpore numen in isto est,
 Quisquis es, ô faveas, nostrisque laboribus adsis.
 His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
 Dicit, ait: quo non alius conscendere summas
 Ocyor antennas, pressoque rudente relabi.
 Hoc Libys, hoc flavus prætor tutela Melanthus;
 Hoc probat Alcimedon: &, qui requiemque modumque;
 Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus;
 Hoc omnes alii, prædæ tum cæca cupido est.
 Non tamen hanc sacro violari pondere pinum
 Perpetiar, dixi: pars hinc mihi maxima juris.
 Inque aditu obfisto, furit audacissimus omni
 De numero Lycabas; qui Thuscâ pulsus ab urbe
 Exsilium, dirâ pœnam pro cede, luebat.
 Is mihi, dum resto, juvenili guttura pugno
 Rurit: & excussum misisse in æquora; si non
 Hâsissem, quamvis aniens, in fune retentus.
 Impia turba probat factum: tum denique Bacchus.
 (Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
 Sit sopor; eque mero redeant in pectora sensus;
 Quid facitis? quis clamor, ait? qua, dicite, navatâ,
 Huc ope perveni? quo me deferre paratis?
 Pone metum, Proreus, & quos contingere portus
 Ede velis, dixit, terrâ sistê e petirà.
 Naxon, ait Liber, cursus advertite vestros.
 Illa mihi domus est: vobis erit hospita tellus.
 Per mare fallaces, perque omnia numina jurant
 Sic fore: meque jubent piæta dare vela carinâ.
 Dextera Naxos erat, dextrâ mihi lintea danti,

Quid facis, ô demens? quis te furor, inquit, Accere,
 Pro se quisque, tenet? lavam pete. maxima nutu
 Pars mihi significat; pars, quod velit, aure susurrat,
 Obstupui: Capiatque alius moderamina, dixi:
 Meque ministerio scelerisque artisque removi.
 Increpor à cunctis; totumque immurmurat agmen
 E quibus Æthalion, Te scilicet omnis in uno
 Nostra salus posita est, ait. & subit ipse: meumque
 Explet opus: Naxoque petit diversa relicta,

Tum Deus illudens, tanquam modo deniq; fraudis
 Senserit, è puppi pontum prospectat ad uncâ.
 Et flenti similis, Non hæc mihi littora, nautæ,
 Promissis, ait: Non hæc mihi terra rogata est.
 Quo merui penam facto? quæ gloria vestra est;
 Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
 Jamdudum flebam, lacrymas manus impia nostras
 Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
 Per tibi nunc ipsum (nec enim præsentior illo
 Est Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
 Quam veri majora fide. stetit æquore puppis
 Haud aliter, quam si siccam navale teneret.
 Illi admirantes remorum in verbera perstant:
 Velaque deducunt; geminâque ope currere tentant.
 Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
 Serpunt; & gravidis distringunt vela corymbis.
 Ipse, racemiferis frontem circumdatus uvis,
 Pampineis agitat velatam frondibus hastam.
 Quem circa tigres, simulacraque inania lynceum,
 Pictarumque jacent fera corpora pantherarum.
 Exsilière viri; sive hoc insana fecit,
 Sive timor: primusque Medon nigrescere pinnis
 Corpore depresso, & spinæ curvamina flecti
 Incipit. huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
 Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
 Naris erat, squammamque cutis durata trahebat.
 At Libys, obstantes dum vult obvertere remos,

In spatium resiliere manus breve vidit; & illas
 Jam non esse manus; jam pinnas posse vocari?
 Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
 Brachia non habuit; truncoque repandus in undas
 Corpore defluito falcata novissima cauda est.
 Qualia dividua sinuantur cornua Luna.
 Undique dant saltus; multaque aspersione rorant:
 Emerguntque iterum; redeuntque sub æquora rursus:
 Inque chori ludunt speciem: lascivaque jactant
 Corpora; & acceptum patulis mare naribus efflant.
 De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
 Restabam solus, pavidum, gelidumque trementi
 Corpore, vixque meum firmat Deus, Excute, dicens.
 Corde metum, Diamque tene. delatus in illam
 Accensis aris Baccheia sacra frequento.
 Præbimus longis Pentheus ambagibus aures,
 Inquit: ut ira morâ vires absumere possit.
 Præcipitem famuli rapite hinc: cruciataque divinis
 Corpora tormentis Stygiæ dimittite nocti.
 Protinus abstractus solidis Thyrrhenus Accetes
 Clauditur in tectis: & dum crudelia jussa
 Instrumenta necis ferrumque ignesque parantur;
 Sponte suâ patuisse fores, lapsaque lacertis
 Sponte suâ fama est, nullo solvente, catenas.
 Perstat Echionides: nec jam jubet ire, sed ipse
 Vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithæron
 Cantibus & clarâ bacchantum voce sonabat.
 Ut fremit acer equus, cum bellieus ære canoro
 Signa dedit tubicen, pugnaque assumit amorem:
 Penthea sic ictus longis ululatus æther
 Movit: & audito clangore recanduit ira.
 Monte fere medio est, cingentibus ultima silvis,
 Purus ab arboribus, spectabilis undique campus,
 Hic oculis illum cernentem sacra profanis
 Prima videt, prima est insano concita motu,
 Prima suum misso violavit Penthea thyrso

Mater: Iō, geminā, clamavit, adeste sorores.
 Ille aper, in nostris errat qui maximus, agris,
 Ille mihi ferendus aper. ruit omnis in unum
 Turba furens: cunctæ coeunt, cunctæque sequuntur,
 Jam trepidum, jam verba minus violenta locutum,
 Jam se damnantem, jam se peccasse fatentem.
 Saucius ille tamen, Fer opem matertera, dixit,
 Autonoe: moveant animos Actæonis umbra,
 Illa quid Actæon nescit; dextramque precanti
 Abstulit: In ðo lacerata est altera raptu.
 Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
 Trunca sed ostendens disiectis corpora membris:
 Adspice, mater ait, visus ululavit Agave;
 Collaque jactavit, movitque per aëra crinem:
 Avultumque caput digitis complexa cruentis
 Clamat, Iō comites, opus hæc victoria nostrum est.
 Non citius frondes autumnō frigore tactas,
 Jamque male hærentes altā rapit arbore ventus:
 Quam sunt membra viri manibus direpta nefandis.
 Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant,
 Thuraque dant, sanctasque colunt Ilienides aras.

META MORPHOSEON

LIBER QUARTUS.

AT non Alcithoe Minyetas orgia censet
 Accipienda Dei: sed adhuc temeraria Bac-
 chum
 Progeniem negat esse Jovis: socialisque sorores
 Impietatis habet, festum celebrare sacerdos,
 Immunesque operum dominas famulasque suorum
 Pectora pelle regi, crinales solvere vittas,
 Serta coma, manibus frondentes sumere thyrsos,
 Jusserat: & sævam læti fore numinis iram
 Vaticinatus erat. parent matresque nurusque;
 Telasque, calathosque, infestaque pensa reponunt: 10
 Thuraque dant: Bacchumque vocant, Bromiumque,
 Lyæumque,
 Ignigenamque, satumque iterum, solumque bimatrem.
 Additur his Nyseus, indetonsusque Thyoneus,
 Et cum Lenæo genialis consistor uvæ,
 Nycteliusque, Eleleusque, parens, & Iacchus, & Evan: 15
 Et quæ præterea per Graias plurima gentes
 Nomina, Liber, habes. tibi enim inconsumta Juventas,
 Tu puer æternus, tu formosissimus alto
 Conspiceris cælo: tibi, cum sine cornibus adstas,
 Virgineum caput est: Oriens tibi victus, adusque 20
 Decolor extremo quæ cingitur India Gange.
 Penthea tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum
 Sacrilegos mactas: Tyrhænaque mittis in æquor
 Corpora, tu bijugum pictis insignia frenis
 Colla præmis lyncum: Bacchæ Satyrique sequuntur: 25
 Quique senex ferula titubantes ebrius artus

Sustinet; & pando non fortiter hæret a seculo.
 Quacunq; ingrederis; clamor juvenilis, & una
 Fœminæ voces, impulsaque tympana palmis,
 Concavaque æra sonant, longoque foramine buxi
 Pacatus mitisq; , rogant Iſmenides, ad sis:
 Jussaque sacra colunt, solæ Minyides intus,
 Intempestivâ turbantes festa Minervâ,
 Aut ducunt lanas, aut stramina pollice versant,
 Aut hærent tela, famulasque laboribus urgent.
 E quibus una levi deducens pollice filum:
 Dum cessant alia, commentaque sacra frequentant
 Nos quoque, quas Pallas melior Dea detinet, inquit
 Utile opus manuum vario sermone levemus:
 Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
 Non sinat, in medium vacuas referamus ad aures,
 Dicta prodant, primamque jubent narrare sorores
 Illa, quid è multis referat (nam plurima norat)
 Cogitat; & dubia est, de re, Babylonia, narret,
 Decreti, quam versa squamus velantibus artus
 Stagna Palæstini credunt celebrasse figurâ:
 An magis ut sumtis illius filia pennis
 Extremos albis in turribus egerit annos,
 Nais an ut cantu, nimiumque potentibus herbis
 Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces:
 Donec idem passa est, an, quæ poma alba ferebat,
 Ut nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor,
 Hæc placet: hanc, quoniam vulgaris fabula non est
 Talibus orsa modis, lanâ sua fila sequente:
 Pyramus & Thisbe, juvenû pulcherrimus alter,
 Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis,
 Contiguas tenuere domos: ubi dicitur altam
 Costilibus muris cinxisse Semiramis urbem,
 Notitiam primosque gradus vicinia fecit,
 Tempore exevit amor, tædæ quoque jure coissent
 Sed venere patres, quod non potuere vetare,
 In aquo capis ardebant mentibus ambo-

Conscius omnis abest, nuda signisque loquuntur.
 Quoque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis.
 Fissus erat tenui rimâ, quam duxerat olim,
 Cum fieret, paries domui communis utri ique.
 Id vitium nulli per sæcula longa notatum,
 (Quid non sentiat amor?) primi sensitis amantes,
 Et voci fecistis iter: tutæque per illud
 Murmure blanditiæ minimo transire solebant. 70
 Sæpe ut conſiterant, hinc Thisbe, Pyramus illinc;
 Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris;
 Invide, dicebant, paries, quid amantibus obſtas?
 Quantum erat, ut ſineres nos toto corpore jungi!
 Aut hoc ſi nimium, vel ad oscula danda pateres!
 Nec sumus ingrati, tibi nos debere fatemur,
 Quod datus est verbis ad amicas tranſitus aures.
 Talia diverſâ nequicquam ſede locuti;
 Sub noctem dixere Vale: partique dedere
 Oscula quiſque ſua, non pervenientia contra. 80
 Poſtera nocturnos Aurora removerat ignes,
 Solque pruinoſas radiis ſiccaverat herbas:
 Ad ſolitum coiere locum, tum marmure parvo
 Multa prius queſti, ſtatuunt, ut nocte ſilenti
 Fallere cuſtodes, foribusque excedere tentent: 85
 Cumque domo exierint, urbis quoq; teſta relinquunt:
 Neve ſit errandum lato ſpatiantibus arvo;
 Conveniant ad buſta Nini: lateantque ſub umbrâ
 Arboris, arbor ibi niveis uberrima pomis
 Ardua morus erat, gelido contermina fonti. 90
 Paſta placent: & lux tardè diſcedere viſa
 Præcipitatur aquis, & aquis nox ſurgit ab iſdem.
 Callida per tenebras, verſato cardine, Thisbe
 Egreditur, fallitque ſuos: adopertaque vultum
 Parvenit ad tumulum; dictaque ſub arbore ſedit. 95
 Audacem faciebat amor, venit ecce recenti
 Cæde leana boum ſpumantes oblita rictus,
 Depositura ſitim vicini fontis in undâ,

Quam procul ad Luna radios Babylonia Thisbe
 Vidit; & obscurum timido pede fugit in antrum.
 Dumque fugit; tergo velamina lapsa relinquit.
 Ut lea sava sitim multâ compefcuit undâ,
 Dum redit in silvas, inventos forte sine ipsâ
 Ore cruentato tenues laniavit amictus.
 Serius egressus vestigia vidit in alto
 Pulvere certa fera, totoque expalluit ore
 Pyramus. ut vero vestem quoque sanguine tinctam
 Repperit; Una duos nox, inquit, perdet amantes:
 Equibus illa fuit longâ dignissima vitâ.
 Nostra nocens anima est, ego te, miseranda, peremi,
 In loca plena metus qui iussi nocte venires:
 Nec prior huc veni. nostrum divellite corpus,
 Et scelerata fero consumite viscera morsu,
 O quicumque sub hac habitatis rupe, leone s!
 Sed timidi est optare necem. velamina Thisbes
 Tollit, & ad pactâ secum fert arboris umbram.
 Utque dedit nota lacrymas, dedit oscula vesti:
 Accipe nunc, inquit, nostri quoque sanguinis haustem
 Quoque erat accinctus, diimitit in ilia ferrum:
 Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit.
 Ut jacuit resupinus humi; cruor emicat alte.
 Non aliter, quam cum vitiato fistula plumbo
 Scinditur, & tenues stridente foramine longè
 Ejaculatur aquas; atque istibus aëra rumpit.
 Arborei scetus aspergine cadis in atram
 Vertuntur faciem; madefactaque sanguine radix
 Puniceo tingit pendentia mora colore.
 Ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
 Illa redit: juvenemque oculis, animoque requirit:
 Quantaque vitarit narrare pericula gestit.
 Utque locum, & versam cognovit in arbore formam
 (Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc sit?
 Dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
 Membra solum; retroque pedem tulit: oraque bustem
 Pal

Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
 Quod fremit, exiguâ cum summum stringitur aurâ.
 Sed postquam remorata suos cognovit amores;
 Percutit indignos claro plangore lacertos:
 Et laniata comas, amplexaque corpus amatum,
 Vulnere supplevit lacrymis; fletumque cruori 140
 Miscuit: & gelidis in vultibus oscula figens,
 Pyrame, clamavit, quis te mihi casus ademit?
 Pyramè, responde. tua te, carissime, Thisbe
 Nominat, exaudi: vultusque attolle jacentes,
 Ad nomen Thisbes oculos jam morte gravatos 145
 Pyramus erexit, visaque recondidit illâ.
 Quæ postquam vestemque suam cognovit, & ense
 Vidit obur vacuum; Tua te manus, inquit, amorque
 Perdidit, infelix. est & mihi fortis in unum
 Hoc manus: est & amor, dabit hic in vulnera vires. 150
 Perlequar extinctum: letique miserrima dicar
 Causa comesque tui: quique à me morte revelli
 Heu solâ poteris, poteris nec morte revelli.
 Hoc tamen amborum verbis estote rogati,
 O multum miseri meus illiusque parentes, 155
 Ut, quos certus amor, quos hora novissima junxit,
 Componi tumulo non invideatis eodem.
 At tu, quæ ramis arbor miserabile corpus
 Nunc tegis unius, mox es tectura duorum;
 Signa tene cadis: pullosque, & lucibus aptos 160
 Semper habe factus gemini monumenta cruoris.
 Dixit: & aptato pectus mucrone sub imum
 Incubuit ferro; quod adhuc à cæde tepebat.
 Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes.
 Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater: 165
 Quodque rogis superest, unâ requiescit in urnâ.
 Desierat: mediumque fuit breve tempus, & orsa est
 Dicere Leuconoe. vocem tenuere sorores,
 Hunc quoque, sidereâ qui temperat omnia luce,
 Cepit amor Solem, solis referemus amores. 170

Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
 Hic vidisse Deus. videt hic Deus omnia primus,
 Indoluit factō : Junonigenæque marito
 Furta tori, furtique locum monstravit. at illi
 Et mens, & quod opus fabrili dextra tenebat, 175
 Excidit. extemplo graciles ex ære catenas,
 Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere possint,
 Elimat, non illud opus tenuissima vincant
 Stamina, non summo quæ pendet aranea tigno.
 Urque leves tactus, momentaque parva sequantur, 180
 Efficit; & lecto circumdata collocat apte.
 Ut venere torum conjux & adulter in unum;
 Arte viri, vinculisque novâ ratione paratis,
 In mediis ambo deprensi amplexibus hærent.
 Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas : 185
 Admisitque Deos. illi jacere ligati
 Turpiter. atque aliquis de Dis non tristibus optet
 Sic fieri turpis. Superi risere : diuque
 Hæc fuit in toto notissima fabula cælo.

Exigit indicii memorem Cythercia poenam : 190
 Inque vices illum, testes qui læsit amores,
 Lædit amore pari. quid nunc, Hyperione nate,
 Forma calorque tibi, radiataque lumina profunt?
 Nempe tuis omnes, qui terras ignibus uris,
 Uteris igne novo : quique omnia cernere debes, 195
 Leucothoën spectas : & virgine figis in unâ,
 Quos mundo debes, oculos, modo surgis Eo
 Temporius cælo : modo serius incidis undis;
 Spectandique morâ brumales porrigis horas.
 Desicis intersum : vitiumque in lumina mentis 200
 Transit; & obscuro mortalia pectora terras.
 Nec tibi quod Lunæ terris propioris imago
 Obsiterit, palles, facit hunc amor iste colorem.
 Diligis hanc unam : nec te, Clymeneque, Rhodisque,
 Nec tenet. Eæ genitrix pulcherrima Circes, 205
 Quisque tuos Clytie, quamvis despecta, petebat

Concubitus; ipsoque illo grave vulnus habebas
 Tempore, Leucothoë multarum oblivia fecit,
 Gentis odoriferæ quam formosissima partu
 Edidit Eurynome, sed postquam filia crevit, 210
 Quam mater cunctas, tam matrem filia vincit.
 Rexit Achæmæas urbes pater Orchamus; isque
 Septimus à prisca numeratur origine Beli.
 Axe sub Hesperio sunt pascua Solis. equorum :
 Ambrosiam pro gramine habent, ea fessa diurnis 215
 Membra ministeris nutrit, reparatque labori.
 Dumque ibi quadrupedes cælestia pabula carpunt;
 Noxque vicem peragit; thalamos Deus intrat amatos
 Versus in Eurynomes faciem genitricis; & inter
 Bis sex Leucothoën famulas ad limina cernit 220
 Lævia versato ducentem flamina fuso.
 Ergo ubi, cœu mater, caræ dedit oscula natæ;
 Res, ait, arcana est : famulæ, discedite : neve
 Arripite arbitrium matri secreta loquenti.
 Paruerunt : thalamoque Deus sine teste relicto, 225
 Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
 Omnia qui video; per quem videt omnia tellus :
 Mundi oculus, mihi credè, places pavetilla : metuque,
 Et colus, & fusus digitis cecidere remissis.
 Ipse timor decuit. nec longius ille moratus, 230
 In veram rediit faciem, solitumque nitorem.
 At virgo, quamvis inopino territa visu,
 Vidit nitore Dei, positâ vim passa querela est.
 Invidit Clytie, (neque enim moderatus in illâ
 Solis amor fuerat) stimolataque pellicis irâ 235
 Vulgat adulterium : diffamatumque parenti
 Indicat. illo serox immanis usque precantem,
 Tendentemque manus ad lumina Solis, & ille
 Vim tulit invite. dicentem, defodit altâ
 Crudus humo : tumulumque super gravis addit arena.
 Dissipat hunc radius Hyperione natus : iterque
 Dat tibi, quo possis defossos promere vultus.

Nec tū jam poterās enectum pondere terra
 Tollere, Nympha, caput; corpusque ex fanguē
 Nil illo fertur volucrum moderatōr equorum
 Post Phaëthonēos vidisse dolentius ignes,
 Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
 Si queat, in vivum tentat revocare calorem.
 Sed, quoniam tantis fatum conatibus obstat,
 Nectare odorato spargit corpusque locumque:
 Multaque præquestus, Tanges tamen æthera, dixit.
 Protinus imbutum cælesti nectare corpus
 Deliciis, terramque suo madefecit odore:
 Virgaque per glebas sensim radicibus actis
 Thurea surrexit; tumulumque cacumine rupit.
 At Clytiē (quamvis amor excusare dolorem,
 Indiciumque dolor poterat) non amplius auctor
 Lucis adit: Venerique modum sibi fecit in illā.
 Tabuit ex illo dementer amoribus usa,
 Nympharum impatiē; & sub Jove nocte dieque
 Sedit humo nuda nudis in comta capillis,
 Perque novem lucēs expers undave cibique
 Rorē mero, lacrymisque suis jejania pavit:
 Nec se movit humo tantum spectabat euntis
 Ora Dei, vultusque suos flecebat ad illum.
 Membra ferunt hæsisse solo; partemque coloris
 Luridus ex fanguē pallor convertit in herbas.
 Est in parte rubor: violæque simillimus ora
 Flos tegit, illa suum, quamvis radice tenetur,
 Vertitur ad Solē: mutataque servat amorem.
 Dixerat: & factum mirabile cæperat aures.
 Pars fieri potuisse negant; pars omnia veros
 Possē Deos memorant: sed non & Bacchus in illis,
 Poscitur Alcithoë, postquam siluere sorores:
 Quæ radio stantis percurrens stamina tela,
 Vulgatos taceo, dixit, pastoris amores.
 Daphnidis Idæi, quem Nympha pellicis irā
 Contulit in saxum, tantus dolor urit amantes.

Nec loquor, ut quondam naturæ jure novato
 Ambiguus fuerit modo vir, modo femina, Scython.
 Te quoque, nunc adamas, quondam fidissime parvo,
 Celmi, Jovi: largoque fatos Curetas ab imbrī.
 Et Crocon in parvos versum cum Smilace flores,
 Prætereo: dulcique animos novitate tenebo.
 Unde sit infamis; quare male fortibus undis
 Salmacis enervet, tactosque remolliat artus;
 Discite, causa latet: vis est notissima fontis.
 Mercurio puerum divæ Cythereide natum
 Naiōs Idæis enutrivere sub antris.
 Cujus erat facies, in qua materque paterque
 Cognosci possent; nomen quoque traxit ab illis.
 Is tria cum primum fecit quinquennia: montes
 Deseruit patrios: Idæque altrice relicta
 Ignotis errare locis, ignota videre
 Flumina gaudebat; studio minuente laborem.
 Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
 Caras adit, videt hinc stagnum lucentis ad imum
 Uique solum lymphæ, non illic canna palustris,
 Nec steriles ulvæ, nec acutâ cuspide junci.
 Perspicuus liquor est, stagni tamen ultima vivo
 Cespitè cinguntur, semperque virentibus herbis
 Nympha colit: sed nec venatibus apta, nec artus
 Fletere quæ soleat, nec quæ contendere cursu:
 Solaque Naiadum celeri non nota Dianæ.
 Sape suas illi fama est dixisse sorores:
 Salmaci, vel jaculum, vel pictas sume pharetras;
 Et tua cum duris venatibus otia misce.
 Nec jaculum sumit, nec pictas illa pharetras:
 Nec sua cum duris venatibus otia misce.
 Sed modo fonte suo formosos perluit artus:
 Sape Citoriaco deducit pectine erines;
 Et quid se deceat, spectatas consulit undas.
 Nunc perlucēti circumdata corpus amictu
 Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.

Sape legit flores, & tunc quoque forte legebat,
 (Cum puerum vidit: visumque optavit habere.)
 Nec tamen ante adit, etsi properabat adire,
 Quam se composuit, quam circumspexit amictus,
 Et finxit vultum: & meruit formosa videri.
 Tunc sic orsa loqui: Puer-ô dignissime credi
 Esse Deus; seu tu Deus es, potes esse Cupido:
 Sive es mortalis; qui te genuere beati:
 Et frater felix, & fortunata profecto
 Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutritrix.
 Sed longè cunctis longeque potentior illis,
 Si qua tibi sponsa est; si quam dignabere cadâ.
 Hæc tibi sive aliqua est; mea sit furtiva voluptas:
 Seu nulla est; ego sim: thalamumq; ineamus cuncto.
 Nais ab his tacuit: pueri thalubor ora notavit
 Nescia quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
 Hic color apricâ pendentibus arbore pomis,
 Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
 Cum frustra resonant æra auxiliaria, Luna.
 Poscenti Nymphæ sine sine sororia saltem
 Oscula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
 Desinis? an fugio, tecumque, ait, ista relinquo?
 Salmacis extimuit: Loeaque hæc tibi libera trado.
 Hospes, ait: simulatque gradum discedere verso.
 Tum quoque respiciens, fruticumque recondita silva
 Delituit: flexumque genu submitit. at ille
 Ut puer, & vacuis ut inobservatus in herbis,
 Huc it; & hinc illuc: & in alludentibus undis
 Summa pedum, taloque tenuis vestigia tingit:
 Nec mora; temperie blandarum captus aquarum,
 Mollia de tenero velamina corpore ponit.
 Tum verò obstupuit; nudæque cupidine formæ
 Salmacis exarsit. flagrant quoque lumina Nymphæ
 Non aliter, quam cum puro nitidissimus orbe
 Opposita speculi refertur imagine Phœbus
 Vixque moram patitur: vix jam sua gaudia differt.

Jam cupit amplecti: jam se male continet amens.
 Ille, cavis velox applauso corpore palmis,
 Desilit in latices: alternaque brachia ducens
 Inliquidis translucet aquis: ut eburnea si quis
 Signa tegat claro, vel candida lilia, vitro. 355
 Vicinus, en meus est, exclamat Nais: & omni
 Veste procul jactâ, medijs immittitur undis:
 Pugnacemque tenet: luctantiaque oscula carpit:
 Subjacetque manus, invitaque pectora rangit:
 Et nunc hæc juveni, nunc circumfunditur illac. 360
 Denique nitentem contra, elabique volentem
 Implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales;
 Sublimemque rapit: pendens caput illa, pedesque
 Alligat; & crudâ spatiantes implicat alas.
 Urve solent hederæ longos intexere trancos: 365
 Urque sub æquoribus deprensam polypus hostem
 Continet, ex omni dimissis parte flagellis.
 Perstat Atlantiades; sperataque gaudia Nymphæ
 Denegat. illa premit; commissaque corpore toto
 Sicut inhærebat, Pugnes licet, improbe, dixit, 370
 Non tamen effugies. ita Di jubeatis, & istum
 Nulla dies à me, nec me seducat ab isto.
 Vota suos habuere Deos. nam mista duorum
 Corpora junguntur: faciesque inducitur illis
 Una. velut si quis conductâ cortice ramos 375
 Crescendo jungi, pariterque adolescere cernat.
 Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
 Nec duo sunt, & forma duplex, nec sæmina dici,
 Nec puer ut possint; neutrumque, & utrumq; videtur;
 Ergo ubi se liquidas, quo vir descendat, undas 380
 Semimarem fecisse videt, mollitaque in illis
 Membra; manus tendens, sed jam non voce virili,
 Hermaphroditus ait, Nato date mœnera vestro,
 Et pater & genitrix, amborum nomen habentis
 Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde 385
 Semivir; & tactis subito mollescat in undis.

Motus uterque parens nati rata vota biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.

Finis erat dictis; & adhuc Minyeia proles
Urget opus, spernitque Deum, festumque; profanat:
Tympana cum subito non apparentia raucis
Obstrepuere sonis: & aduncò tibia cornu,
Tinnulaque; ara sonant: redolent myrrhaque, crocique;
Resque fide major, capere virescere tela,

Inque hederæ faciem pendens frondescere vestis;
Pars abit in vites: & quæ modo fila fuerunt,
Palmitè mutantur: de flamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Jamque dies exactus erat, tempusque subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem;

Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pinguesque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucere ignibus ædes:
Falsaque sevarum simulacra ululare ferarum.
Fumida jamdudum latitant per tecta sorores;
Diversaque locis ignes ac lumina vitant.

Dumque petunt latebras; parvos membrana percutit
Porrigitur, tenuisque inducit brachia penna:
Nec qua perdiderint veterem ratione figuram
Scire sinunt tenebræ: non illas pluma levavit:
Sustinuere tamen se perlucentibus alis.

Conatque loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt; peraguntque leves stridore querelas.
Tecta que, non silvas, celebrant: lucemque perosa
Nocte volant seroque trahunt à vespere nomen.

Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magna que hovi matertera vires
Narrat ubique Dei: de totque sororibus expers
Una doloris erat, nisi quem fecere sorores.

Aspiciat hanc natis, thalamoque Athamantis habentis
Sublimes animos, & alumno numine Juno;
Nec tulit: & secum, Potuit de pellice natus

Vertere Mæonios, pelagoque immergere, nautas,
Et laceranda suæ nati dare viscera matri.

Et triplices operire novis Minyeadas alis: 425
Nil poterit Juno, nisi inultos flere dolores?

Idque mihi satis est? hæc una potentia nostra est?
Ipse docet quid agam, fas est & ab hoste doceri.

Quidque furor valeat, Penthæa cade satisque
Ac super ostendit: cur non stimuletur, eatque 430

Per cognata suis exempla furoribus Ino?
Est via declivis funesta nubila taxo:

Ducit ad infernas per muta silentia sedes.
Styx nebulas exhalat iners: umbraque recentes

Descendunt illac, simulacraque functa sepulcris. 435
Pallor Hyemsque tenent late loca fœta: novique,

Qua fit iter, manes, Stygiam quod ducit ad urbem,
(Ignorant: ubi sit nigri fera regia Ditis.)

Mille capax aditus, & apertas undique portas
Urbs habet. utque fretum de totâ flumina terrâ, 440

Sic omnes animas locus accipit ille; nec ulli
Exiguus populo est, turbamve accedere sentit.

Errant ex sanguine sine corpore & ossibus umbræ:
Parisque forum celebrant, pars imi tecta tyranni;

Pars alias artes antiquæ imitamina vitæ. 445
Sustinet ire illuc cœlesti sede relicta,

(Tantum odiis iræque dabat) Saturnia Juno.
Quo simul intravit, sacroque à corpore pressum

Ingemuit limen; tria Cerberus extulit ora:
Et tres latratus simul edidit. illa sorores 450

Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen,
Carceris ante fores clausas adamante sedebant:

Deque suis atros pecebant crinibus angues.
Quam simul agnorunt inter caliginis umbras;

Surrexere Deæ. sedes Scelerata vocatur. 455
Viscera præbebat Tityos lanianda: novemque

Jugibus distentus erat. tibi, Fantale, nullæ
Deprenduntur aquæ: quæque imminet, effugit arbos.

Aut petis, aut urges ruiturum, Sisyphæ saxum.
 Volvitur Ixion: & se sequiturque fugitque.
 Molirique suis letum patruelibus ausa,
 Assidua repetunt, quas perdant, Belides undas,
 Quos omnes acie postquam Saturnia torvâ
 Vidit, & ante omnes Ixiona; rursus ab illo
 Sisyphon aspiciens, Cur hic è fratribus, inquit,
 Perpetuas patitur pœnas; Athamanta superbum
 Regia dives habet: qui me cum conjugè semper
 Sprevit? & exponit causas odiique viæque;
 Quidque velit. quod vellet, erat, ne regìa Cadmi
 Staret, & in facinus traherent Athamanta Sorores,
 Imperium, promissa, preces confundit in unum:
 Sollicitatque Deas. sic hæc Junone locutâ,
 Tisiphone canos, ut erat, turbata capillos
 Movit: & obstantes rejecit ab ore colubras.
 Atque ita, Non longis opus est ambagibus, infit.
 Facta puta, quæcunque jubes. inamabile regnum
 Desere: teque refer cœli melioris ad auras.
 Læta redit Juno: quam cœlum intrare parantem
 Roratis lustravit aquis Thaumantias Iris,
 Nec mora; Tisiphone madefactam sanguine sumit
 Importuna facem: fluídoque eruore rubentem
 Induitur pallam; tortoque incingitur angue:
 Egrediturque domo. Luctus comitantur euntem,
 Et Pavor, & Terror, trepidoque Insania vultu.
 Limine constitèrat: postes tremuisse feruntur
 Æolii; pallorque fores infecit acernas:
 Solque locum fugit. monstris exterrita conjux,
 Territus est Athamas; tectoque exire parabant,
 Obstetit infelix, aditumque obsedit, Erinnyis:
 Nexaque vipereis distendens brachia nodis,
 Cæsariem excussit. motæ sonuère colubræ,
 Parsque jacens humeris; pars circum tempora lapsa
 Sibila dant, saniemque vomunt, linguasque coruscant
 Inde duos mediis abruptit crinibus angues;

Pel

effusaque manu raptos immisit, at illi
 Inosque sinus Athamantæosque pererrant;
 Inspirantque graves animas: nec vulnera membris
 Ulla ferunt: mens est, quæ diros sentiat ictus.
 Attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
 Oris Cerberei spumas, & virus Echidnæ; 500
 Erroresque vagos, cæcæque oblivia mentis,
 Et scelus, & lacrymas, rabiemque, & cædis amorem;
 Omnia trita simul: quæ sanguine mista recenti
 Coxerat are cavo, viridi verlatâ cicutâ.
 Dumque pavet illi; vertit furiale venenum. 505
 Pectus in amborum: præcordiaque intima movit.
 Tum face jactatâ per eundem sæpius orbem,
 Consequitur motos velociter ignibus ignes.
 Sic vidrix, justique potens, ad inania magni
 Regna redit Diris: sumtumque recingitur anguem. 510
 Protinus Æolides mediâ furibundus in aulâ
 Clamat, Iô, comites, his retia pandite silvis:
 Hic modo cum geminâ visa est mihi prole leana.
 Urque fera, sequitur vestigia conjugis amens:
 Deque sinu matris ridentem & parva Learchum 515
 Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
 More rotat fundæ: rigidoque infantia saxo
 Discutit ossa ferox. tum denique concita mater,
 (Seu dolor hoc fecit, seu sparsi causa veneni;)
 Exululat; passisque fugit male sana capillis. 520
 Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
 Eyohe, Bacche, sonat. Bacchi sub nomine Juno
 Risit: & Hos usus præstet tibi, dixit, alumnus.
 Imminetæ quoribus scopulus. pars ima cavatur
 Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas: 525
 Summa riget, frontemque in apertum porrigit æquor.
 Occupat hunc (vires insania fecerat.) Ino:
 Seque super pontum, nullo tardata timore,
 Mittit, onusque suum. percussa recanduit unda,
 At Venas immeritæ neptis miserta labores, 530
 Sic

Sic patru blandita suo est: O numen aquarum,
 Proxima cui cælo cessit, Neptune, potestas;
 Magna quidem posco: sed tu miserere meorum,
 Jactari quos cernis in Ionio immenso:
 Et Dis adde tuis, aliqua & mihi gratia ponto est.
 Si tamen in dio quondam concreta profundo
 Spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illa.
 Annuit oranti Neptunus; & abstulit illis,
 Quod mortale fuit; majestatemque verendam
 Imposuit; nomenque simul faciemque notavit:
 Leucotheëque Deum cum matre Palæmona dixit.
 Sidoniæ comites, quantum valuere, secuta
 Signa pedum, primo videre novissima faxo:
 Nec dubium de morte rata, Cadmeïda palmis
 Deplanxere domum scissæ cum veste capillos.
 Utque parum justæ, nimiumque in pellicæ sævæ
 Invidiam fecere Deæ, convicia Juno
 Non tulit: & Faciam vos ipsas maxima, dixit,
 Sævitiæ monumenta meæ, res dicta secuta est.
 Nam quæ præcipue fuerat pia, Persequar, inquit,
 In freta reginam, saltumque datura, moveri
 Haud usquam potuit: scopuloque affixa cohasit.
 Altera, dum solito tentat plangore ferire
 Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.
 Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
 Saxea facta manus in easdem porrigit undas:
 Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
 Duratos subito digitos in crine videres.
 Quo quæque in gestu deprenditur, hæsit in illo.
 Pars volucres factæ; quæ nunc quoque gurgite in illo
 Æquora distringunt sumtis Ismenides alis.
 Nescit Agenoridēs natam parvumque nepotem
 Æquoris esse Deos. luctu serieque malorum
 Victus, & ostentis, quæ plurima viderat, exit
 Conditor urbe suâ; tanquam Fortuna locorum.
 Non sua se premeret: longisque erratibus actus

Contigit Illyricos profugâ cum conjugè fines.
 Jamque malis annisque graves, dum prima retractant
 Fata domûs releguntque suos sermone labores;
 Num facer ille meâ trajectus cuspide serpens, 570
 Cadmus ait, fuerit; tum, cum Sidone profectus
 Vipereos sparsi per humum nova semina dentes?
 Quem si cura Deum tam certâ vindicat irâ,
 Ipse precor serpens in longam porrigar alvum.
 Dixit: & ut serpens, in longam tenditur alvum; 575
 Durataque cuti squamas increfcere sentit,
 Nigraque cæruleis variari corpora guttis:
 In pectusque cadit pronus: comissaque in unum
 Paulatim tereti sinuantur acumine crura.
 Brachia jam restant: quæ restant brachia tendit; 580
 Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
 Accede, ô conjux, accede, miserrima, dixit:
 Dumque aliquid superest de me; me tange: manumque;
 Accipe, dum manus est; dum non totû occupat anguis.
 Ille quidem vult plura loqui: sed lingua repente 585
 In partes est fissa duas. nec verba volenti
 Sufficiunt: quotiesque aliquos parat edere questus;
 Sibilat, hanc illi vocem Natura relinquit.
 Nuda manu feriens exclamat pectora conjux,
 Cadme, mane: teque his, infelix, exue monstis. 590
 Cadme, quid hoc? ubi pes? ubi sunt humerique manusque;
 Et color, & facies, & dum loquor, omnia? cur non
 Me quoque, cælestes, in eundem vertitis anguem?
 Dixerat, ille suæ lambebat conjugis ora:
 Inque sinus caros, veluti cognosceret, ibat; 595
 Et dabat amplexus; assuetaque colla petebat.
 Quisquis adest (aderant comites) terretur, at illos
 Lubrica permulcent cristati colla dracones,
 Et subito duo sunt; junctoque volumine serpunt;
 Donec in appositi nemoris subiere latebras, 600
 Nunc quoque nec fugiunt hominē, nec vulnere lædunt;
 Quidque prius fuerint, placidi meminere dracones.

Sed tamen ambobus versa solatia formæ
 Magna nepos fuerat: quem debellata colēbat
 India; quem positis celebrabat Achæia templis,
 Solus Abantiades ab origine cretus eadem
 Acrisius superest, qui mœnibus arceat urbis
 Argolica; contraque Deum ferat arma; genusque
 Non putet esse Jovis. ne que enim Jovis esse putabat
 Persea; quem pluvio Danaë conceperat auro.
 Mox tamen Acrisium, (tanta est præsentia veri)
 Tam violasse Deum, quam non agnōsse nepotem,
 Pœnitet, impositus jam cœlo est alter: at alter
 Viperei referens spoliū memorabile monstri
 Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.
 Cumque super Libycas victor penderet arenas;
 Gorgonei capitis gutta cecidere cruenta:
 Quas humus exceptas varios animavit in angues
 Unde frequens illa est infestaque terra colubris.
 Inde per immensum ventis discordibus actus
 Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquosæ,
 Fertur; & ex alto seductas æthere longè
 Despectat terras; totumque supervolat orbem.
 Ter gelidas Arctos, ter Caneri brachia vidit:
 Sæpe sub occasus, sæpe est ablatus in ortus,
 Jamque cadente die veritus se credere nocti.
 Constitit Hesperio regnis Atlantis in orbe;
 Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
 Evocet Auroræ; currus Aurora diurnos.
 Hic hominum cunctos ingenti corpore præstans
 Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
 Rege sub hoc & pontus erat, qui Solis anhelis
 Equora subdit equis, & fessos excipit axes.
 Milie greges illi, totidemque armenta per herbas
 Errabant: & humum vicinia nulla premebant.
 Arboreæ frondes auro radiante nitentes
 Ex auro ramos, & auro poma tegebant.
 Hospes, ait Perseus illi, seu gloria tangit

Te generis magni: generis mihi Jupiter auctor:
 Sive es migator rerum: mirabere nostras. 640
 Hospitium requiemque peto. memor ille vetusta
 Sortiserat: (Themis hanc dederat Parnassi sortem)
 Tempus Atla veniet, tua quo spoliabitur auro
 Arbor: & hunc præda titulum Jove natus habebit.
 Id metuens, solidis pomaria clauserat Atlas 645
 Montibus, & vasto dederat servanda draconi:
 Arcebatque suis externos finibus omnes.
 Huic quoque, Vade procul, ne longè gloria rerum,
 Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter absit.
 Vinque minis addit: foribusque expellere tentat 650
 Cunctantem & placidis miscentem fortia dictis.
 Viribus inferior, (quis enim par esset Atlanti
 Viribus? At quoniam parvi tibi gratia nostra est;
 Accipe munus, ait: lavaque à parte Medusæ
 Ipse retroversus squallentia prodidit ora. 655
 Quantus erat, mons factus Atlas. jam barba comæque
 In silvas abeunt: juga sunt humerique manusque.
 Quod caput ante fuit, summo est in monte cacumen.
 Ossa lapis fiunt. tum partes altus in omnes
 Crevit in immensum, (sic Di statuisse) & omne 660
 Cum tot sideribus cœlum requievit in illo.
 Clauserat Hippotades æterno carcere ventos;
 Admonitorque operum cœlos clarissimus alto
 Lucifer ortus erat. pennis ligat ille resumptis
 Parte ab utraq; pedes; teloque accingitur unco; 665
 Et liquidum motis talaribus aëra findit.
 Genibus innumeris circumque infraque relictis,
 Æthiopum populos Cephæaque conspicit arva.
 Illic immeritam maternæ pendere lingue
 Andromedam pœnas injustus jusserat Ammon. 670
 Quam simul ad duras religatam brachia cautus
 Vidit Abantiades; nisi quod levis aura capillos
 Moverat; & trepido manabant lumina fetu;
 Marmoreum ratus esset opus. trahit inscius ignes:

Et supet: & visa correptus imagine formæ,
 Pane suas quater est oblitus in aëre pennas,
 Ut stetit, O dixit, non istis digna catenis,
 Sed quibus inter se cupidi junguntur amantes;
 Pande requirenti nomen terræque tuumque;
 Et cur vincla geras. primò silet illa: nec audet
 Appellare virum virgo: manibusque modestos
 Celasset vultus; si non religata fuisset.
 Lumina, quod potuit, lacrymis implevit obortis,
 Sæpius instanti, sua ne delicta fateri
 Nolle videretur, nomen terræque suumque,
 Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ,
 Indicat. & nondum memoratis omnibus, unda
 Infonuit: veniensque immenso bellua ponto
 Eminet; & latum sub pectore possidet æquor.
 Conclamat virgo: genitor lugubris, & amens
 Mater adest; ambo miseri, sed justius illa.
 Nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus,
 Plangoremque ferunt: victoq; in corpore adhart
 Cum sic hospes ait: Lacrymarum longa manere
 Tempora vos poterunt: ad opè brevis hora ferendum.
 Hanc ego si peterem Perseus Jove natus, & illa
 Quam clausam implevit fœcundo Jupiter auro,
 Gorgonis anguicomæ Perseus superator, & alis
 Æthereas ausus jactatis ire per auras;
 Præferret cunctis certe gener. addere tantis
 Dotibus & meritū (saveant modo numina) tento.
 Ut mea sit, servata meâ virtute, paciscor.
 Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) & orant,
 Promittuntque super regnum dotale, parentes.
 Ecce velut navis præfixo conceita rostro
 Sulcat aquas, juvenum sudantibus acta lacertis;
 Sic fera dimotis impulsu pectoris undis
 Tantum aberat scopulis, quantum balearica torto
 Funda potest plumbo medii transmitters cæli:
 Cum subito juvenis pedibus tellurè repulsâ

Ar

Arduus in nubes abiit, ut in æquore summo
 Umbra viri visa est, visam fera savit in umbram.
 Utque Jovis præpes, vacuo cum vidit in arvo
 Præbentem Phæbo liventia terga draconem, 715
 Occupat aversum: neu sava retorquet ora,
 Squamigeris avidos figit cervicibus ungues.
 Sic celeri fissum præpes per inane volatu
 Terga seræ preffit; dextroque fremtentis in armo
 Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo. 720
 Vulnere lasa gravi modo se sublimis in auras
 Attollit: modo subdit aquis: modo more ferocis
 Versat apri, quem turba canum circumsona terret.
 Ille avidos morsus velocibus effugit alis:
 Quaque patent, nunc terga cavis super obstita conehis,
 Nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda 725
 Desinit in piscem, falcato vulnerat ense.
 Bellua puniceo mistos cum sanguine fustus
 Ore vomit. maduere graves aspergine pennæ.
 Nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
 Credere; conspexit scopulum: qui vertice summo 730
 Stantibus extat aquis; operitur ab æquore moto.
 Nixus eo, rupisque tenens juga prima sinistra,
 Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
 Littora cum plausu clamor superasque Deorum
 Implevere domos. gaudent, generumque saluant, 735
 Auxiliumque domus servatoremque fatentur
 Cassiope, Cepheusque pater. resoluta catenis
 Incedit virgo pretiumque & causa laboris.
 Ipse manus hausta victrices abluit, undâ:
 Anguiferumque caput nudâ ne lædat arenâ. 740
 Mollit humum foliis; nataque sub æquore virgas
 Sternit, & imponit Phorcynidos ora Medusæ.
 Virga recens, bibulâque etiam viva medullâ,
 Vim rapuit monstri, tactuque induruit hujus:
 Percepitque novum ramis & fronde rigorem, 745
 At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant

Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent:
 Seminaque ex illis iterant iactata per undas,
 Nunc quoque curialis eadem natura remansit,
 Duritiem tacto capiant ut ab aere; quodque
 Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

Dis tribus ille focos totidem de cespite ponit;
 Lavum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo;
 Ara Jovis media est, mactatur vacca Minervæ;
 Alipedi vitulus; taurus tibi, summe Deorum.
 Protinus Andromedan & tanti præmia facti
 Indotata rapit. rædas Hymenæus Amorque
 Præcutiunt: largis satiantur odoribus ignes:
 Sertaque dependent tectis: lotique, lyraque,
 Tibiaque, & cantus, animi felicia læti
 Argumenta sonant, referatis aurea valvis

Atria tota patent, pulcroque instructa paratu.

(Cepheni proceres ineunt convivium regis.)

Postquam epulis functi generosi munere Bacchi

Diffudere animos; cultusque habitusque locorum

Quærit Abantiades; quærenti protinus unus

(Narrat Lyncides, moresque, habitusque virorum)

Quæ simul edocuit, Nunc, ô fortissime, dixit,

Fare precor, Perseu, quantâ virtute, quibusque

Artibus abstuleris crinita draconibus ora.

Narrat Agenorides, gelido sub Atlante jacentem

Esse locum, solida tutum munimine molis:

Cujus in introitu geminas habitasse sorores

Phorcydas; unius partitas luminis usum:

Id se solerti furtim, dum traditur, aslu

Suppositâ cepisse manu: perque abdita longè,

Deviaque, & silvis horrentia saxa fragosis

Gorgoneas tetigisse domos: passimque per agros,

Perque vias vidisse hominum simulacra ferarumque

In silicem ex ipsis visâ conversa Medusâ:

Se tamen horrendæ clypei, quod lava gerebat,

Ære repercussio formam aspexisse Medusæ:

Dum

Dumque gravis somnus colubrasque ipsamque tenebat,

Eripuisse caput collo: pennisque fugacem

Pegason & fratrem matris de sanguine natos. 785

Addit & longi non falsa pericula cursus:

Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto:

Et quæ iactatis tetigisset sidera pennis.

Ante expectatum tacuit tamen, excipit unus.

En numero procerum, quærens, cur sola fororum 790

Gesserit alternis immistos crinibus angues.

Holpes ait, Quoniam scitaris digna relatu,

Accipe quæriti causam, clarissima formâ,

Multorumque fuit spes invidiosa procurum

Illa: nec in totâ conspectior ulla capillis 795

Pars fuit, inveni, qui se vidisse referrent.

Hanc pelagi rector templo vitiasse Minervæ

Dicitur, averfa est; & castos agide vultus

Nata Jovis textit, neve hoc impune fuisset;

Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros. 800

Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hostes,

Rectoris in adverso, quos fecit, sustinet angues.

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON

LIBER QUINTUS.

DUmque ea Cephenum medio Danæius heros
Agmine commemorat; frémidâ regalia turbi
Atria complentur: nec conjugalia festa
Qui canat, est clamor; sed qui fera nuntiat
arma.

Inque repentinos convivia versa tumultus
Assimilare freto possis: quod sava quietum
Ventorum rabies motis exasperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
Fraxineam quatiens arata cuspidis hastam;
En, ait, en adsum prærepta conjugis ultor.
Nec mihi te penna, nec falsum versus in aurum
Jupiter, eripient. conanti mittere Cepheus,
Quid facis? exclamat: qua te, germane, furem tem
Mens agit in facinus? meritisc hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam servata dote rependis?
Quam tibi non Perseus, verum si queris, ademit:
Sed grave Nereidum numen, sed corniger Ammon,
Sed quæ vitceribus veniebat bellua ponti
Exsaturanda meis. illo tibi tempore rapta est,
Quod peritura fuit. nisi si, crudelis, id ipsum
Exigis, ut pereat: luctuque levabere nostro
Scilicet haud satis est, quod te spectante revincta est;
Et nullam quod opem patruus sponsum tulisti:
Insuper à quoquam quod sit servata dolebis;
Præmia que eripies? quæ si tibi magna videntur;
Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses:
Nunc sine, qui petiit, per quem non orba senectus,
Ferre, quod & meritis & voce est pactus: eumque
Non tibi, sed certa prælatum intellige morti.
Ille nihil contra: sed & hunc, & Persea vultu

Alter

Alterno spectans, petat hunc ignorat, an illum.
Cunctatuque brevi, contortam viribus hastam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit,
Vestitit illa toro; stratis tum denique Perseus
Exsiluit: teloque ferox inimica remisso 35
Pectora rupisset; nisi post altaria Phineus
Iset: & (indignum) scelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhæti non irrita cuspis adhæsit.
Qui postquam cecidit, ferrumque ex ossis revulsum est,
Palpitat, & positas aspergit sanguine mensas, 40
Tum verò indomitas ardescit vulgus in iras:
Telaque conjiciunt, & sunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori, sed limine tecti
Exierat Cepheus, testatus jusque, fidemque,
Hospitiique Deos, ea se prohibente moveri. 45
Bellica Pallas adest; & protegit ægide fratrem:
Datque animos. erat Indus Athis, quem flumine Gange
Edita Limnate vitreis peperisse sub antris
Creditor, egregius formâ: quam divite cultu
Augebat, bis adhuc ostonis integer annis; 50
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum;
Et madidos myrrhâ curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis distantia misso
Figere doctus erat; sed tendere doctior arcus. 55
Tum quoque lenta manu stecentem cornua Perseus
Stipite, qui mediâ positus fumabat in arâ,
Perculit; & fractos confudit in ossibus ora.
Hunc ubi laudatos jactantem in sanguine vultus
Assyrius vidit Lycabas; junctissimus illi 60
Et comes, & veri non dissimulato amoris;
Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
Deploravit Athin; quos ille tetenderat, arcus
Arripit: & Mecum tibi sint certamina, dixit:
Nec longum pueri fato latere; quo plus 65
Invidia, quam laudis, habes. hæc omnia nondum

Ee 5

Di-

Dixerat: emicuit nervo penetrabile telum:
 Vitatumque, tamen sinuosa veste pependit.
 Vertit in hunc harpen spectatam caede Medusæ
 Acrifioniades, adigitque in pectus, at ille
 Jam moriens, oculis sub nocte natantibus atrâ,
 Circumspexit Athin: seque acclinavit in illum:
 Et tulit ad manes junctæ solatia mortis,
 Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,
 Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
 Sanguine, quo tellus latè madefacta tepebat,
 Conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis,
 Alterius costis, jugulo Phorbantis adactus,
 At non Actoriden Erithon, cui lata bipennis
 Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis
 Exstantem signis, multæque in pondere massa,
 Ingentem manibus tollit cratera duabus;
 Infigitque viro, rutilum vomit ille cruorem:
 Et resupinus humum moribundo vertice pulsat,
 Inde Semiramio Polydæmona sanguine cretum,
 Caucasumque Abarin, Sperchioecenque Lycetum,
 Intonsumque comas Elycen, Phlegianque, Clytūque
 Sternit: & extractos morientum calcar acervos,
 Nec Phyneus adfusus concurrere cominus hosti,
 Intorquet jaculum: quod detulit error in Idan,
 Expertem frustra belli, & neutra arma secutum.
 Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
 Quandoquidè in partes, ait, abstrahor, accipe Phinea,
 Quem fecisti hostem; pennisque hoc vulnere vulnus.
 Jamque remissurus tractum de corpore telum
 Sanguine defectos trucidit collapsus in artus.
 Hic quoque Cephenum post regem primus Odites
 Ense facit Clymeni: Protenora perculit Hypseus:
 Hypsea Lyicides, fuit & grandævus in illis
 Emathion, æqui cultor, timidusque Deorum:
 Quem quoniam prohibent anni bellare, loquendo
 Pugnât, & incessit, scelerataque devovet arma,

Hic

Hic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
 Demetit ense caput; quod protinus incidit arâ:
 Atque ibi semanimi verba exsecrantia lingua
 Edidit, & medios animam expiravit in ignes.
 Hinc gemini fratres, Broteaque & castibus Ammon
 Invidi, vinci si possent castibus enses,
 Phineâ cecidere manu; Cererisque sacerdos
 Ampycus, albenti velatus tempora vitâ.
 Tu quoque, Iapetide, non hos adhibendus in usus;
 Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres:
 Jussum eras celebrare dapes, festumque canendo,
 Cui procul astanti, plectrumque imbelles tenenti,
 Pentalus, Iridens, Stygiis cane cætera, dixit,
 Manibus: & laevo mucronem tempore figit.
 Concidit, & digitis morientibus ille retentat
 Fila lyra: casuque canit miserabile carmen.
 Non finit hunc impune ferox cecidisse Lycormas:
 Raptaque de dextro robusta repagula postis
 Ossibus illidit mediæ cervicis, at ille
 Procubuit terræ mactati more juveni.
 Demere tentabat laevi quoque robora postis
 Cinyphius Pelates, tentanti dextera fixa est
 Cuspide Marmaridæ Corythi; lignoque cohasit.
 Hærenti latus hausit Abas: nec corruit ille;
 Sed retinente manum moriens è poste pependit,
 Sternitur & Melaneus Persia castra secutus,
 Et Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri;
 Dives agri Dorylas: quo non possederat alter
 Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
 Hujus in obliquo missum stetit inguine ferrum:
 Lucifer ille locus, quem postquam vulneris auctor
 Singulantem animam, & versantem lumina vidit
 Bactrius Halyoneus, Hoc quod premis, inquit, habeto
 De tot agris terræ: corpique ex sanguine reliquit.
 Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
 Ultor Abantiades: mediâ quæ nare recepta

Ecce

Cer-

Cervice exacta est, in partesque eminet ambas.
 Dumq; manum Fortuna iuvat; Clytiumque, Claniq;
 Matre satos unâ, diverso vulnere fudit.
 Nam Clytii per utrumque gravi librata sacerto
 Praxinus acta femur: jaculum clanis ore momordit.
 Occidit & Celadon Mendesium occidit Aftreus,
 Marte Palastinâ, dubio genitore creatus. 145
 Æthionque sagax quondam ventura videre;
 Nunc ave deceptus falsâ: regisque Thoactes
 Armiger, & cælo genitore infamis Agyrtes.
 Plus tamen exhausto superest: namq; omnibus unum
 Opprimere est animus. conjurata undiq; pugnant 150
 Agmina pro causâ meritum impugnante, fidemque.
 Hac pro parte sacer frustra pius, & nova conjux
 Cum genitricis, favent; ululatuque atria complent.
 Sed sonus armorum superat, gemitusque cadentum:
 Pollutosque simul multo Bellona Penates 155
 Sanguine perfundit; renovataque prælia miscet.
 Circumêunt unum Phineus, & mille secuti
 Phinea. tela volanti hibernâ grandine plura
 Præter utrumque latus, præterque & lumen & aures,
 Applicat hic humeros ad magnâ saxa columnâ: 160
 Tutaque terga gerens, adversaque in agmina versus,
 Sustinet instantes. instabant parte sinistra
 Chæoniis Molpeus, dextra Nabathæus Ethemon.
 Tigris ut auditis diversâ valle duorum
 Extimulata fame mugitibus armentorum, 165
 Nescit utrò potius ruat, & ruere ardet utroque:
 Sic dubius Perseus, dextrâ lavânè feratur,
 Molpea trajecti submovit vulnere cruris;
 Contentusq; fugâ est. neq; enim dat tempus Ethemon
 Sed furit: & cupiens alto dare vulnera collo, 170
 Non circumspexit exactum viribus enssem
 Fregit: & extremâ percussit parte columnæ
 Lamina dissiluit: dominique in gutture fixa est.
 Non tamen ad letum causas satis illa valentes

Pla-

Plaga dedit. trepidum Perseus, & inertia frustra 175
 Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
 Verum ubi virtutem turbâ succumbere vidit,
 Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
 Dixit, ab hoste petam: vultus avertite vestros,
 Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora. 180
 Quare alium, tua quem moveant miracula, dixit
 Thessalus: utque manu jaculum fatale parabat
 Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
 Proximus huic Ampyx animi plenissima magni
 Pectora Lyncidæ gladio petiit: inque petendo 185
 Dexterâ dirigit, nec citra mota nec ultra est.
 At Nileus, qui se genitum septemplíce Nilo
 Ementitus erat; clypeo quoque flumina septem
 Argento partim, partim cælaverat auro,
 Aspice, ait Perseu, nostræ primordia gentis: 190
 Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras,
 A tanto cecidisse viro: pars ultima vocis
 In mediò suppressa sono est; ad aperta que velles
 Ora loqui credas; nec sunt ea pervia verbis.
 Increpat hos, Vitioque animi, non viribus, inquit, 195
 Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum;
 Et posternite humi juvenem magica arma moventē.
 Incursumus erat; tenuit vestigia tellus:
 Immotusque flex armataque mansit imago.
 Ni tamen ex merito pœnas subiere, sed unus 200
 Miles erat Persei, pro quo dum pugnat Aconteus,
 Gorgone spectatâ saxo concrevit abortio.
 Quem ratus Aftyages etiamnum vivere, longo
 Ense ferit: sonuit tinnitibus ensis acutis.
 Dum stupet Aftyages; naturam traxit eandem: 205
 Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
 Nomina longa mora est mediâ de plebe virorum
 Dicere, bis centum restabant corpora pugna:
 Gorgone bis centum riguerunt corpora visâ.
 Pœnitet injusti tunc denique Phinea belli. 210

Ec 7

Sed

Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris;
 Agnoscitque suos: & nomine quemque vocatos
 Poscit opem: credensque partum, sibi proxima tangit
 Corpora; marmor eranti avertitur; atque ita supplex
 Confessalque manus, obliquaque brachia tendens, 25
 Vincis, ait Perseu; remove vera monstra: tuæque
 Saxificos vultus, quæcunque eastolle Medusæ.
 Tolle, precor. non nos odium regnive cupido
 Compulit ad bellum; pro conjugemovimus arma.
 Causa fuit meritis melior tua, tempore nostra. 20
 Non cessisse piget. nihil, ô fortissime, præter
 Hanc animam concede mihi; tua cætera sunt.
 Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
 Respicere audenti, Quod, ait, timidissime Phineu,
 Et possum tribuisse, & magnum munus inerti est, 25
 (Pone metum) tribuam: nullò violabere ferro.
 Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum;
 Inque domo soceri semper spectabere nostri:
 Ut mea se sponsi soletur imagine conjux.
 Dixit: & in partem Phorcynida transtulit illam, 30
 Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
 Tum quoque conanti sua flectere lumina cervix
 Dirigit, saxoque oculorum induruit humor.
 Sed tamen os timidum, vultusq; in marmore supplex,
 Submissæque manus, faciesque obnoxia mansit. 35
 Victor Abantiades patrios cum conjugemuros
 Intrat: & immerita vindex ultorque parentis
 Aggreditur Præcum, nam fratre per arma fugato
 Acrifionæas Præcus possederat arces.
 Sed nec ope armorum, nec, quam male ceperat, arce
 Torva colubriferi superavit lumina monstri.
 Te tamen, ô parva rector Polydecta Seriphî,
 Nec juvenis virtus per tot spectata labores,
 Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
 Exerces odium: nec iniquâ finis in irâ est. 45
 Detrectas etiam laudes: hæcnamque Medusæ

Arguis

Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora veri;
 Parcite luminibus, Perseus ait: oraque regis
 Ore Medusæo siliem sine sanguine fecit.
 Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri 250
 Se dedit, inde cavâ circumdata nube Seriphon
 Deserit; à dextrâ Cythno Gyaroque relictis,
 Quaque super pontum via visa brevissima, Thebas,
 Virgineumque Heliconâ petit; quo monte potita
 Constitit; & doctas sic est affata sorores: 255
 Fama novi fontis nostras pervenit ad aures;
 Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.
 Is mihi causa via. volui mirabile monstrum
 Cernere: vidi ipsum materno sanguine nasci
 Excipit Uranie: Quæcunque est causa videndi 260
 Has tibi, Diva, domos, animo gratissima nostros es.
 Vera tamen fama est: & Pegasus hujus origo
 Fontis, & ad laticeas deducit Pallada sacros.
 Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
 Silvarum lucos circumspicit antiquarum; 265
 Antraque, & innumeris distinctas floribus herbas;
 Felicesque vocat pariter studique locique
 Mnemonidas, quam sic affata est una sororum:
 O, nisi te virtus opera ad majora tulisset,
 In partem ventura chori Tritonia nostri, 270
 Vera refers; meritòque probas artesque locumque;
 Et gratam sortem, tu tæ modo simus, habemus,
 Sed (vetitum est adeo scelere nihil) omnia terrent
 Virgineas mentes: dirisque ante ora Pyreneus
 Vertitur: & nondum me totâ mente recepi. 275
 Daulia Threicio Phocæaque milite rura
 Ceperat ille ferox, injustaque regna tenebat.
 Templa petebamus Parnasia, vidit euntes:
 Nostrique fallaci veneratus numina cultu;
 Mnemonides, (cognorat enim) consistite, dixit: 280
 Nec dubitate, precor, tecto grave sidus, & imbrem
 (Imber erat) vitare meo; subiere minores

Sepe

Sape casus Superi, dictis & tempore motæ
 Annimisque viro, primasque intravimus ædes.
 Desierant in bres; victoque Aquilonibus Austro; 285
 Fusca repurgato fugiebant nubila cælo.
 Impetus ire fuit. claudit sua tecta Pyreneus:
 Vimque parat: quam nos sumtis effugimus alis.
 Ipse secuturo similis stetit arduus arce:
 Quaque via est vobis, erit & mihi, dixit, eadem. 290
 Sequè jacit vecors è summæ culmine turris:
 Et cadit in vultus, discussisque ossibus oris
 Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.
 Musa loquebatur. pennæ sonuere per auras:
 Voxque salutantum ramis veniebat ab altis. 295
 Suspicit; & lingua quarit tam certa loquentes
 Unde sonent: hominemque putat Jove nata locutum.
 Aleserant; numeroque novem sua fata querentes
 Institerant ramis imitantes omnia picæ.
 Miranti sic orsa Dea Dea: Nuper & ista 300
 Auxerunt volucrem victæ certamine turbam.
 Piætos has genuit Pellæis dives in arvis,
 Pæonis Evippe mater fuit. illa potentem
 Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
 Incumuit numero stolidarum turba sororum: 305
 Perque tot Hæmonias, & per tot Achæidas urbes
 Huc venit: & tali committunt prælia voce:
 Desinite in doctum vanâ dulcedine vulgus
 Fallere. nobiscum, si qua est fiducia vobis,
 Thespiades certate Deæ. nec voce, nec arte 310
 Vincemur; totidemque sumus. vel cedite victæ
 Fonte Medusæ, & Hyantæ Aganippe:
 Vel nos Emathiis ad Pæonas usque nivofos
 Cedamus campis. dirimant certamina Nymphæ.
 Turpe quidem contendere erat; sed cedere visum 315
 Turpius, electæ jurant per flumina Nymphæ;
 Factaque de vivo præferre sedilia saxo.
 Tunc, sine sorte prior quæ se certare professæ est,

Bella

Bella canit Superum: falsoque in honore Gigantas
 Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum; 320
 Emisumque imâ de sede Typhoëa terræ
 Calitibus fecisse metum; cunctosque dedisse
 Terga fugæ: donec fessos Ægyptia tellus
 Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.
 Huc quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat, 325
 Et se mentitis Superos celasse figuris:
 Duxque gregis, dixit, sit Jupiter; unde recurvis
 Nunquaq; formatus Libys est cû cornibus Ammon.
 Delius in corvo, proles Semeleia capro,
 Fele soror Phœbi, niveâ Saturnia vacca, 330
 Pise Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.
 Hastenus ad citharam vocalia moverat ora:
 Poscimur Aonides: sed forsitan otia non sicut;
 Nec nostris præbere vacet tibi cantibus aurem.
 Ne dubita, vestrumque mihi refer ordine carmen, 335
 Pallas ait: nemoisique levi consedit in umbrâ.
 Musa refert: Dedimus summam certaminis uni.
 Surgit, & immisos hederâ collecta capillos
 Calliope querulas prætentat pollice chordas:
 Atque hæc percussis subjungit carmina nervis. 340
 Prima Ceres unco glebam dimovit aratro:
 Primâ dedit fruges, alimenta que mitia terris:
 Primâ dedit leges. Cereris sumus omnia munus.
 Illa canenda mihi est. utinam modo dicere possem
 Carmina digna Dea! certè Dea carmine digna est. 345
 Vasta giganteis ingesta est insula membris
 Trinacris; & magnis subiectum molibus urget
 Æthereas a usum sperare Typhoëa sedes.
 Nititur ille quidem, pugnatque resurgere sæpe:
 Extra sed Ausonio manus est subiecta Peloro: 350
 Lava, Pachyne, tibi: Lilybæo crura premuntur:
 Degravat Ætna caput: sub qua resupinus arenas
 Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhæus.
 Sæpe remoliri luctatur pondera terræ;

Oppi-

Oppidaque, & magnos evolvere corpore montes. 355
 Inde tremit tellus : & Rex pavet ipse silentum,
 Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu :
 Immissusque dies trepidantes terreat umbras.
 Hanc metuens cladem tenebrosâ sede tyrannus
 Exierat : curruque atrorum vectus equorum 360
 Ambibat Sicule cautus fundamina terra.
 Postquam exploratum satis est, loca nulla labare ;
 Depositique metus : videt hunc Erycina vagantem
 Monte suo residens, natumque amplexa volucrum ;
 Arma, manusque meæ, mea, nate, potentia, dixit, 365
 Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
 Inque Dei pectus celeres molire sagittas,
 Cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
 Tu Superos, ipsumque Jovem, tu numina ponti
 Victa domas, ipsumque, regit qui numina ponti 370
 Tartara quid cessant ? cur non matrisque tuumque
 Imperium profers ? agitur pars tertia mundi.
 Et tamen in cælo quoque tanta potentia nostro
 Spernitur ; ac metum vires minuuntur Amoris.
 Pallada nonne vides, jaculatricemque Dianam 375
 Abscessisse mihi ? Cereris quoque filia virgo,
 Si patiemur, erit : nam spes affectat eandem.
 At tu, pro socio si qua est mea gratia regno,
 Junge Deam patruo, dixit Venus, ille phœtram
 Solvit : & arbitrio matris de mille sagittis 380
 Unam seposuit, sed qua nec acutior ulla,
 Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum.
 Oppositoque genu curvavit flexile cornu :
 Inque corhamatâ percussit arundine Ditem.
 Haud procul Hennæis lacus est à mœnibus altæ, 385
 Nomine Pergus, aque, non illo plura Cæstros
 Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
 Silva coronat aquas, cingens latus omne ; suisque
 Frondibus, ut velo, Phœbeos submovet ignes.
 Frigora danerani, Tyrios humus humida flores, 390
 Per

Perpetuum ver est, quo dum Proserpina luco
 Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit ;
 Dumque puellari studio calathosque sinumque
 Implet, & æquales certat superare legendo ;
 Pene simul visa est, dilecta, raptaque Diti : 395
 Usque adeo properatur amor, Dea territa mæsto
 Et matrem, & comites, sed matrem sapius, ore
 Clamat : & ut summâ vestem laniarat ab orâ,
 Collecti flores tunicis cecidere remissis.
 Tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis : 400
 Hæc quoque virgineum movit, jactura dolorem.
 Raptor agit currus : & nomine quemque vocatos
 Exhortatur equos, quorum per colla jubaque
 Excitit obscurâ tinctas ferrugine habenas.
 Perque lacus altos, & olentia fulfure fertur 405
 Stagna Palicorum ruptâ ferventia terrâ :
 Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corinthe
 Inter æquales posuerunt mœnia portus.
 Est medium Cyane, & Pisææ Arctusæ,
 Quod coit angustis inclusum cornibus æquor. 410
 Hic fuit, à cujus stagnum quoque nomine dictum est.
 Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas ;
 Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo,
 Agnovitque Deum : Nec longius ibitis, inquit,
 Non potes invitæ Cereris gener esse, roganda ; 415
 Non rapienda fuit, quod si componere magnis
 Parva mihi fas est ; & me dilexit Anapis.
 Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupsi.
 Dixit : & in partes diversas brachia tendens,
 Obstetit, haud ultra tenuit Saturnius iram : 420
 Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima
 Contortum valido sceptrum regale lacerto
 Condidit, ista viam tellus in Tartara fecit :
 Et pronos currus medio cratera recepit.
 At Cyane, raptamque Deam, contemtaque fontis 425
 Jura sui mœrens, inconsolabile vulnus

Mente gerit tacitâ; lacrymisque absimitur omnis:
 Et, quarum fuerat magnum modo numen, in illas
 Extenuatur aquas. molliri membra videres:
 Ossa pati flexus; ungues posuisse rigorem: 430
 Primaque de totâ tenuissima quæque liquefunt;
 Cærulei crines, digiti que, & crura, pedesque:
 Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
 Transitus est. post hæc tergumque, humerique latissiq;
 Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos. 435
 Denique pro vivo vitiatas sanguine venas
 Lympha subit: restatque nihil, quod prendere possis,
 Interea pavida nequicquam filia matri
 Omnibus est terris, omni quæsitâ profundo.
 Illam non rutilis veniens Aurora capillis 440
 Cessantem vidit, non Hesperus, illa duabus
 Flammiferâ pinus manibus succendit ab Ætnâ;
 Perque pruinosas tulit irrequieta tenebras.
 Rursum, ubi alma dies hebetarat sidera, natam
 Solis ad occasus Solis quærebat ab ortu. 445
 Fessa labore sitim collegerat; ora que nulli
 Colluerant fontes: cum tectam stramine vidit
 Forte casam; parvasque fores pulsavit: ac inde
 Prodit anus; Divamque videt; lymphanque roganti
 Dulce dedit, tostâ quod coxerat ante polentâ. 450
 Dum bibit illa datum; duri puer oris & audax
 Constitit ante Deam; tristisque, avidamque vocavit.
 Offensa est: neque adhuc epotâ parte loquentem
 Cum liquido mistâ perfudit Diva polentâ.
 Combibit os maculas; & qua modo brachia gessit, 455
 Crura gerit: cauda est mutatis addita membris:
 Inque brevem formam, ne sit vis magna nocendi,
 Contrahitur: parvâque minor mensura lacertâ est.
 Mirantem, sentemque, & tangere monstra parantem
 Fugit anum; latebramque petit; aptumque colori 460
 Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

Quas Dea per terras, & quas erraverit undas,

Dice-

Dicere longa mora est. quærenti desuit orbis.
 Sicaniam repetit. dumque omnia lustrat cundo;
 Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuisset, 465
 Omnia narrasset. sed & os & lingua volenti
 Dicere non aderant: nec, quo loqueretur, habebat.
 Signa tamen manifesta dedit: notamque parenti
 Illo forte loco delapsam gurgite sacro
 Persephones zonam summis ostendit in undis. 470
 Quam simul agnovit, tanquam tum denique raptam
 Scisset, inornatos lanxavit Diva capillos:
 Et repetita suis percussit pectora palmis.
 Nec scit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omnes;
 Ingratasque vocat, nec frugum munere dignas. 475
 Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
 Repperit, ergo illic sævâ vertentia glebas
 Fregit aratra manu: parilique irata colonos
 Runicolasque boves leto dedit: arvaque iussit
 Fallere depositum; vitiatâque semina fecit. 480
 Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
 Cassa jacet: primis segetes moriuntur in herbis:
 Et modo sol nimius, nimius modo corripit imber.
 Sideraque, ventique nocent: avidæque volucres
 Semina jacta legunt: lolium, tribulique fatigant 485
 Triticeas messes, & inexpugnabile gramen.
 Cum caput Elëis Alpheias extulit undis:
 Rorantesque comas à fronte, removit ad aures:
 Atque ait: O toto quæsitâ virginis orbe,
 Et frugum genitrix, immensos siste labores: 490
 Neve tibi fida violenta irascere terra.
 Terra nihil meruit; patuitque invita rapinæ.
 Nec sum pro patriâ supplex: huc hospita veni.
 Pisa mihi patria est: & ab Elida ducimus ortum.
 Sicaniam peregrina colo: se gratior omni 495
 Hæc mihi terra solo est. hos nunc Arethusa penates,
 Hanc habeo sedem; quam tu, mitissima, serva.
 Mota loco cur sim, tantique per æquoris undas

Ad-

Advehat Ortygiam, veniet narratibus hora
 Tempestiva meis: cum tu curisque levata,
 Et vultus melioris eris, mihi pervia tellus.
 Præbet iter: subterque imas ablata cavernas
 Hic caput atollo: defuetaque sidera cerno.
 Ergo, dum Stygio sub terris gurgite labor,
 Visa tua est oculis illic Proserpina nostris.
 Illa quidem tristis, nec adhuc interrita vultu;
 Sed regina tamen, sed opaci maxima mundi;
 Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
 Mater ad auditas stupuit, ceu faxea, voces:
 Attonitaque diu similis fuit, utque dolore
 Pulsa gravi gravis est amentia; curribus auras
 Exit in aethereas: ibi toto nubila vultu
 Ante Jovem passis stetit invidiosa capillis.
 Proque meo veni supplex tibi, Jupiter, inquit,
 Sanguine, proque tuo: si nulla est gratia matris;
 Nata patrem moveat: neu sit tibi cura precamur
 Vilior illius, quod nostro est edita partu.
 En quaesita tibi tandem mihi nata reperta est:
 Si reperire vocas, amittere certius; aut si
 Scire ubi sit, reperire vocas, quod rapta, feremus.
 Dummodo reddat eam, neque enim prædone marito
 Filia digna tua est; si jam mea filia digna est.
 Jupiter excepit: Commune est pignus onusque
 Nata mihi tecum: sed si modo nomina rebus
 Addere vera placet, non hoc injuria factum,
 Verum amor est, nequæque orit nobis gener ille pudori.
 Tu modo, Diva, velis, ut desint cætera; quantum est
 Esse Jovis fratrem? quid quod nec cætera desunt,
 Nec credit nisi forte mihi? sed tanta cupido
 Si tibi descidii; repetat Proserpina cælum:
 Lege tamen certa; si nullos contigit illic
 Ore cibos, nam sic Parearum sordere cautum est.
 Dixerat, at Cereræ certum est educere natam.
 Non ita fata sinunt, quoniam se junia virgo

Solverat: & cultis dum simplex errat in hortis,
 Punicum curvâ decerpserat arbore pomum:
 Sumtaque pallenti septem de cortice grana
 Præferat ore suo, solusque ex omnibus illud
 Viderat Aescalaphus: quem quondam dicitur Orphne,
 Inter Avernales haud ignotissima Nymphas,
 Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris.
 Vidit: & indicio reditum crudelis ademit.
 Ingemuit regina Erebi; testemque profanam
 Pœcivayem: sparsumque caput Phlegethontide lymphâ
 In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
 Ille sibi ablatu sulvis amicitur ab alis:
 Inque caput crescit; longosque reflectitur unguis;
 Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
 Pœdaque fit volucris, venturi nuntia luctus,
 Ignavus bubo, dirum mortalibus omen. 550
 Hic tamen indicio pœnam linguâque videri
 Commeruisse potest, vobis, Acheloïdes, unde
 Pluma pedesque avium, cum virginis ora geratis!
 An quia, cum legeret vernos Proserpina flores,
 In comitum numero mistæ, Sirenes, eratis? 555
 Quam postquam toto frustra quaesistis in orbe;
 Protinus ut vestram sentirent æquora curram,
 Posse super fluctus alarum insistere remis
 Optastis: facilesque Deos habuistis; & artus
 Vidistis vestros subitis flavescere pennis. 560
 Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
 Tantaque dos oris lingue deperderet usum;
 Virginei vultus, & vox humana remansit.
 At medius fratrisque sui mœstæque sororis
 Jupiter ex æquo volventem dividit annum, 565
 Nunc Dea regnorum numen commune duorum
 Cum matre est totidem, totidem cum conjuge menses.
 Vertitur ex templo facies & mentis, & oris:
 Nam, modo que poterat Diti quoque mœsta videri,
 Lata Deæ frons est: ut Sol, qui tectus aquosis 570
 Nu-

Nubibus ante fuit, victis ubi nubibus exit,
 Exigit alma Ceres, natâ securâ repertâ,
 Quæ tibi caussa viæ: cur sis, Arethusa, sacer fons.
 Conticière unda: quarum Dea sustulit alto
 Fonte caput: viridesque manu siccata capillos
 Fluminis Elæi veteres narravit amores.
 Pars ego Nympharum, quæ sunt in Achaïde, dixit;
 Una fui: nec me studiosus altera saltus
 Legit, nec posuit studiosus altera cæsces.
 Sed quamvis formæ nunquã mihi fama petita est,
 Quamvis fortis eram; formosâ nomen habebam:
 Nec mea me facies nimium laudata iuvabat.
 Quaque aliæ gaudere solent, ego rustica dote
 Corporis erubui; crimenque placere putavi.
 Lassa revertēbar (memini) Stymphalide silvâ:
 Æstus erat: magnumque labor geminaverat æstum.
 Invenio sine vortice aquas, sine murmure euntes,
 Perspicuas imo; per quas numerabilis altrâ
 Calculus omnis erat; quas tu vix ire putares,
 Cana salicâ dabant, nutritaque populus undâ,
 Sponte sua natas ripis declivibus umbras.
 Accessi; primumque pedis vestigia tinxî:
 Poplite deinde tenus, neque eo contenta, recingor:
 Molliaque impono salici velamina curva:
 Nudaque mergor aquis, quas dum ferioque, trahoque,
 Mille modis labens, excussa que brachia jacto;
 Nescio quod medio sensu sub gurgite murmur:
 Territæque insisto propioris margine ripæ.
 Quo properas, Arethusa? suis Alpheus ab undis,
 Quo properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
 Sicut eram, fugio sine vestibus, altera vestes
 Ripa meas habuit, tanto magis inflat, & ardet:
 Et quia nuda fui, sum visa paratior illi,
 Sic ego currebam; sic me ferus ille premebat:
 Ut fugere accipirem penna trepidante columbæ,
 Ut solet accipiter trepidans agitare columbas.

Uq

Usque sub Orchomenon, Pso-phidaque, Cyllenenque,
 Menaliosque sinus, gelidumque Erimanthon, & Elin
 Currere sustinui. nec me velocior ille.
 Sed tolerare diu cursus ego viribus impar
 Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
 Per tamen & campos, per opertos arbore montes,
 Saxa quoque, & rupes, & qua via nulla, cucurri.
 Solerat à tergo: vidi præcedere longam
 Ante pedes umbram; nisi sitimor illa videbat.
 Sed certè sonituque pedum terrebar; & ingens
 Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
 Fessa labore fuga, Fer opem, deprendimur, inquam,
 Armigeræ, Diçynna, tuæ: cui sæpe dedisti
 Ferre tuos arcus, inclusaque tela pharetrâ.
 Mota Dea est; spissique ferens è nubibus unam
 Me super injecit. lustrat caligine testam
 Annis; & ignarus circum cava nubila querit.
 Bisque locum, quo me Dea texerat, inscius ambit:
 Et bis, Iô Arethusa, Iô Arethusa, vocavit.
 Quid mihi tunc animi miseræ fuit? ane quod agnæ est,
 Siqua lupos audit circum stabula alta frementes?
 Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
 Ora canum, nullosque audent dare corpore motus?
 Non tamen abscedit: neque enim vestigia cernit
 Longius ulla pedum, servat nubemque locumque.
 Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
 Caruleæque cadunt toto de corpore guttæ,
 Quaque pedem movi, manat lacus: eque capillis
 Ros cadit: & citius, quam nunc tibi fata renarro
 In laticem mutor. sed enim cognoscit amatas
 Annis aquas, positoque viri, quod sumserat, ore
 Vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
 Delia rumpit humum, cæcis ego mersa cavernis
 Advohor Ortygiam: quæ me cognomine Divæ
 Grata meæ superas eduxit prima sub auras.
 Hac Arethula teus, geminos Dea fertilis angues

E f

Cur-

Curribus admovit : franisque coercuit ora :
 Et medium cœli terraque per aëra vecta est :
 Atque levem currum Tritonida misit in arcem 645
 Triptolemo ; partimque rudi data femina iussit
 Spargere humo, partim post tempora longa reculta.
 Jam super Europen sublimis & Asida terras
 Vestus erat Juvenis ; Scythicas advertitur oras.
 Rex ibi Lynceus erat. regis subit ille penates, 650
 Qua veniat, causamque viæ, nomenque rogatus,
 Et patriam, Patria est clara mihi, dixit, Athenæ ;
 Triptolemus nomen. veni nec puppe per undas,
 Nec pede per terras : patuit mihi pervius æther.
 Dona fero Cereris ; latos quæ sparsa per agros 655
 Frugiferas messes, alimenta que mitia reddant,
 Bacharus invidit : tantique ut muneris auctor
 Ipse sit ; hospitio recipit : somnoque gravatum
 Aggreditur ferro. conantem figere pectus
 Lynceus Ceres fecit : rursusque per aëra misit 660
 Mopsopium juvenem sacros agitare jugales.
 Finierat dictos è nobis maxima cantus.
 At Nymphæ vicissè Deas Heliconæ colentes
 Concordi dixere sono. convicia victæ
 Cum jacerent, Quoniam, dixit, certamine vobis 665
 Supplicium meruisse parum est, maledictaque culpæ.
 Admittis, & non est patientia libera nobis :
 Ibimus in pœnas ; &, qua vocat ira, sequemur.
 Rident Emathides, spernuntque minacia verba :
 Conatæque loqui, & magno clamore protervas 670
 Intentare manus, pennas exire per unguis
 Aspexere suos, operiri brachia plumis :
 Alteraque alterius rigido conerescere rostro
 Ora vident, volucresque novas accedere silvis.
 Dumque volunt plangi ; per brachia mota levatæ 675
 Aere pendebant nemorum convicia picæ.
 Nunc quoque in altilibus facundia prisca remansit,
 Rantæque garrulitas, studiumque immane loquendi.

P. OVI

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER SEXTUS.

Prebuerat dictis Tritonia talibus aurem ;
 Carminaque Aonidum, justamque probaverat
 iram.

Tum secum, Laudare parum est ; laudemur &
 ipsa :

Numina nec sperni sine pœnâ nostra sinamus.
 Maonæque animum fatis intendit Arachnes : 5
 Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis
 Audierat. non illa loco, nec origine gentis
 Clara, sed arte, fuit. pater huic Colophonius Idmon 5
 Phocæico bibulas tingebat murice lanas.
 Occiderat mater : sed & hæc de plebe, suoque 10
 Equa viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
 Quæserat studiis nomen memorabile ; quamvis
 Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.
 Hujus ut aspicerent opus admirabile, sæpe
 Deseruere sui Nymphæ vinera Tymoli : 15
 Deseruere suas Nymphæ Pæcolides undas,
 Nec factas solum vestes spectare juvabat ;
 Tum quoque, cum fierent, tantus decor affuit arti.
 Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes :
 Seu digitis subigebat opus ; repetitaque longo 20
 Vellera mollibat nebulas æquantia tractu ;
 Sive levi teretem versabat pollice fusum ;
 Seu pingebat acu ; seires à Pallade doctam,
 Quod tamen ipsa negat : tantæque offensæ, magistrâ,
 Certet, ait, mecum ; nihil est quod victa recusem. 25
 Pallas anum simulat : falsoque in tempora canos
 Addit, & infirmos baculo quoque sustinet artus.

Ff 2

Tum

Tum sic orsa loqui: Non omnia grandior ætas,
 Quæ fugiamus, habet. seris venit usus ab annis,
 Consilium ne sperne meum. tibi fama petatur 30
 Inter mortales faciendâ maxima lana.
 Cede Dea: veniamque tuis temeraria dictis
 Supplice voce roga. veniam dabit illa roganti.
 Aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit;
 Vixque manum retinens, confessaq; vultibus iram, 35
 Talibus obscuram rescuta est Pallada dictis:
 Mentis inops, longâque venis confecta senectâ:
 Et nimium vixisse diu nocet. audiat istas,
 Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
 Consilii satis est in me mihi. neve monendo 40
 Profecisse putes; eadem sententia nobis.
 Cur non ipsa venit; cur hæc certamina vitæ?
 Tum Dea, Venit, ait; formamque removit anilem;
 Palladaque exhibuit, venerantur numina Nymphæ,
 Mygdonidesque nurus. sola est non territa virgo. 45
 Sed tamen erubuit; subitusque invita notavit
 Ora rubor: rursusque evanuit. ut solet aër
 Purpureus fieri, cum primum Aurora movetur;
 Et breve post tempus candescere Solis ab icu.
 Perstat in incepto, stolidæque cupidine palmæ 50
 In sua fata ruit. neque enim Jove nata recusat:
 Nec monet ulterius: nec jam certamina differt.
 Haud mora; constituunt diversis partibus amba,
 Et gracili geminas intendunt stamine telas,
 Tela iugo vincita est: stamen scernit arundo: 55
 Inscritur medium radiis subtemen acutis;
 Quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum
 Percusso feriunt infecti pectine dentes.
 Utraque festinant: cinctæque ad pectora vestes
 Brachia docta movent, studio fallente laborem. 60
 Illic & Tyrium quæ purpura sensit ænum
 Textitur, & tenuis parvi discriminis umbræ:
 Qualis ab imbre solet percussis solibus arcus

Inscire ingenti longum curvamine cælum:
 In quo diversi niteant cum mille colores, 65
 Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.
 Usq; adeò quod tangit idem est: tamen ultima distant;
 Illic & lentum filis immittitur aurum,
 Et vetus in telâ deducitur argumentum.
 Cecropiâ Pallas scopolum Mavortis in arce 70
 Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
 Bis sex cælestes medio Jove sedibus altis
 Augusta gravitate sedent: sua quemque Deorum
 Inscritbit facies, Jovis est regalis imago.
 Stare Denm pelagi, longoque ferire tridente 75
 Aspera saxa facit, medioque è vulnere saxi
 Exsiluisse ferum; quo pignore vindicet urbem.
 At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam:
 Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus.
 Percussamque suâ simulat de cuspidis terram 80
 Prodere cum baccis sætum canentis olivæ:
 Mirarique Deos. operi victoria finis:
 Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
 Quod pretium speret pro tam furialibus ausis;
 Quattuor in partes certamina quattuor addit 85
 Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
 Threiciam Rhodopen habet angulus unus, & Hamon;
 Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
 Nomina summorum sibi qui tribuere Deorum,
 Altera Pygmææ fatam miserabile matris 90
 Pars habet. hanc Juno victam certamine iussit
 Esse gruem; populisque suis indicere bellum.
 Pingit & Antigonem ausum contendere quondam
 Cum magni consortis Jovis; quam regia Juno
 In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi, 95
 Laomedonve pater, sumtis quin candida pennis
 Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
 Qui superest solus Cinyran habet angulus orbem:
 Neque gradus templi natarum membra suarum

Amplectens, saxoque jacens, lacrymare videtur.

Circuit extremas oleis pacalibus oras.

Is modus est; operique suâ facit arbore finem.

Mæonis clusam designat imagine tauri

Europen: verum taurum, freta vera putares.

Ipsa videbatur terras spectare relictas,

Et comites clamare suas, tactumque vereri
Affiliens aqua; timidâsq; reducere plantas.

Fecit & Asterien aquilâ luctante teneri:

Fecit olorinis Ledam recubare sub alis:

Addidit, ut Satyri celatus imagine pulcrâ

Jupiter implevit gemino Nyctæida factu:

Amphitryon fuerit, cum te Tirynthia cepit;

Aureus ut Danaen, Afopida luserit igneus;

Mnemosynen pastor: varius Deoida serpens.

Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco

Virgine in Æoliâ posuit. tu visus Enipeus

Gignis Aloidas; aries Bisaltida fallis.

Et te, flava comas, frugum mitissima mater,

Sensit equum; te sensit avem erinita colubris.

Mater equi volucris: sensit Delphina Melantho.

Omnibus his faciemque suam faciemque locorum

Reddidit. est illic agrestis imagine Phœbus.

Utque modo accipitris pennas, modo terga leonis

Cesserit: ut pastor Macaræida luserit Isæn.

Liber ut Erigonen falsâ deciperit uvâ:

Ut Saturnus equo geminum Chirona creavit:

Ultima pars tela, tenui circumdata limbo,

Nexilibus flores hederis habet intertextos.

Non illud Pallas, non illud carpere Livor

Possit opus. doluit successu flava virago:

Et rupit pictas cœlestia crimina vestes.

Utque Cytoriaco radium de monte tenebat;

Ter quater Idmonia frontem percussit Arachnes.

Non tulit infelix: laqueoque animosa ligavit

Gutturâ. pendentem Pallas miserata levavit:

Atque ita, Vive quidem, pende tamen, improba, dixit:

Lexque eadem pœnæ, ne sis secuta futuri,

Dicta tuo generi, serisque nepotibus esto.

Post ea discedens succis Hecateidos herbæ

Spargit. & extemplo tristi medicamine tactæ

Defuxere comæ: cumque his & naribus & auribus.

Fitique caput minimum toto quoque corpore parvæ.

In latere exiles digiti pro curribus hærent.

Cætera venter habet. de quo tamen illa remittit

Stamen; & antiquas exercet aranea telas.

Lydia tota fremit; Phrygiæque per oppida facti

Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem;

Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,

Tum cum Mæoniam virgo Sipyllumque colebat.

Nec tamè admonita est pœnâ popularis Arachnes

Cedere cælitibus, verbisque minoribus uti.

Multa dabant animos. sed enim nec conjugis artes,

Nec genus amborum, magnique potentia regni,

Sic placuere illi, quamvis ea cuncta placebant;

Ut sua progenies: & felicissima matrum

Dicta foret Niobe; si non sibi visa fuisset.

Nam fata Tiresiâ venturi præscia Manto

Per medias fuerat, divino concita motu,

Vaticinata vias: Ismenides, ite frequentes;

Et date Latonæ, Latonigenisque duobus,

Cum prece thura piâ; lauroque innectite crinem.

Ore meo Latona jubet. paretur: & omnes

Thebæides jussis sua tempora frondibus ornant:

Thuraque dant sanctis, & verba precantia, flammis.

Ecce venit comitum Niobe celeberrima turbâ,

Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro:

Et quantum ira finit, formosa: movensque decoro

Cum capite immixtos humerum per utrumq; capillos.

Constitit: utque oculos circumtulit alta superbos;

Quis furor auditos, inquit, præponere visis

Cælestes? aut cur colitur Latona per aras;

Numé adhuc sine thure meú est? mihi Tantalus auctor,
 Cui licuit soli Superiorum tangere menſas.
 Pleiadum ſoror eſt genitrix mihi: maximus Atlas
 Eſt avus, æthereum qui fert cervicibus axem: 175
 Jupiter alter avus, ſocero quoque glorior illo,
 Me gentes metuunt Phrygiæ: me regia Cadmi
 Sub dominâ eſt: ſidibusque mei commiſſa mariti
 Mœnia cum populis à meque viroque reguntur.
 In quamcunque domûs adverto lumina partem, 180
 Immenſa ſpectantur opes. accedit eodem
 Digna Deâ facies. huc natas adijce ſeptem,
 Et totidem juvenes; & mox generoſque nurſique.
 Querite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſam:
 Neſcio quoque audete ſatam Titanida Cæo 185
 Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
 Exiguam ſedem paritura terra negavit,
 Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea veſtra recepta eſt.
 Exul erat mundi; donec miſerata vagantem,
 Hoſpita tu terris erras, ego, dixit, in undis, 190
 Inſtabilemque locum Delos dedit, illa duobos
 Faſta parens: uteri pars eſt hæc ſeptima noſtri.
 Sum felix, quis enim neget hoc? felixque manebo.
 Hoc quoque quis dubitet? turam me copia fecit.
 Major ſum, quam cui poſſit Fortuna nocere. 195
 Multaque ut eripiat; multo mihi plura relinquet.
 Exceſſere metum mea jam bona, ſingite demi
 Huic aliquid populo natorum poſſe meorum;
 Non tamen ad numerum redigat ſpoliata duorum
 Latonæ. turbâ quo quantum diſtat ab orbâ? 200
 Ite ſacris, properate ſacris; laurumque capillis
 Ponite. deponunt; inſtaque ſacra relinquunt:
 Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
 Indignata Dea eſt: ſummoque in vertice Cynthi
 Talibus eſt diſtis geminâ cum prole locutâ: 205
 En ego veſtra parens, vobis animoſa creatis,
 Et niſi Junoni, nulli ceſſura Dearum,

An

An Dea ſim, dubitor: perque omnia ſæcula cultis
 Arceor, ô nati, niſi vos ſuccurritis, aris.
 Nec dolor hic ſolus. diro convicia factò 210
 Tantalus adjecit: voſque eſt poſtponere natis
 Auſa ſuis: & me (quod in ipſam recidat) orbam
 Dixit; & exhibuit linguam ſcelerata paternam
 Adjeſtura preces erat his Latona relatis:
 Deſine, Phœbus ait. (pœnâ mora longa) querelas. 215
 Dixit idem Phœbe. celerique per aëra lapſu
 Contigerant teſti Cadmeida nubibus arcem.
 Planus erat latèque patens prope mœnia campus,
 Aſſiduis pulſatus equis; ubi turba rotarum,
 Duraque mollierant ſubjeſtas ungula glebas, 220
 Pars ibi de ſeptem genitis Amphione fortes
 Conſcendunt in equos, Tyrioque rubentia fuce
 Terga premunt; auroque graves moderantur habenas.
 Equibus Iſmenos, qui matri ſarcina quondam
 Prima ſuæ fuerat, dum certum fleſcit in orbem 225
 Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coercet;
 Mei mihi! conelamat; medioque in pectore fixus
 Tela gerit, freniſque manu moriente remiſſis
 In latus à dextro paulatim deſluit armo.
 Proximus, audito ſonitu per inane pharetra. 230
 Frena dabat Sipylus: veluti cum præſcius imbris
 Nabe fugit viſâ, pendentiaque undique rector
 Carbafa deducit, ne qua levis eſſuat aura.
 Frena dabat. dantem non evitabile telum
 Conſequitur: ſummaque tremens cervice ſagitta 235
 Haſit; & exſtabat nudum de gutture ferrum,
 Ille, ut erat pronus, per colla admiſſa jubaſque
 Volvitur; & calido tellurem ſanguine ſœdat.
 Phœdimus infelix, & aviti nominis hæres
 Tantalus, ut ſolito ſinem impoſuere labori; 240
 Tranſierant ad opus niſeida juvenile palæſtra:
 Et jam contulerant arcto luſtantia nexu
 Pectora peſtoribus; cum tento concita coram,

Ff 3

Sicut

Sicut erant juncti, trajecit utrumque sagitta.
 Ingemuere simul; simul incurvata dolore
 Membra solo posuere; simul suprema jacentes
 Lumina versarunt; animam simul exhalarunt.
 Apicit Alphenor, laniataque pectora plangens
 Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus:
 Inque pio cadit officio. nam Delius illi
 Intima satifero rumpit praeordia ferro.
 Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
 Bruta; cumque animam cruor est effusus in auras.
 At non intonsum simplex Dama siehthona vulnus
 Afficit. idus erat, qua crus esse incipit, & qua
 Mollia nervosus facit internodia poples.
 Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
 Altera per jugulum pennis tenus acta sagitta est.
 Expulit hanc sanguis: seque ejaculatus in altum
 Emicat, & longè terebratâ profilit aurâ.
 Ultimus Ilioneus non profectura precando
 Brachia sustulerat; Diique ô communiter omnes,
 Dixerat; (signarus non omnes esse rogandos.)
 Parcite, motus erat, cum jam revocabile telum
 Non fuit, arcitenens, minimo tamen occidit ille
 Vulnere; non altâ percusso corde sagittâ.
 Fama mali, populi que dolor, lacrymae que suorum
 Tam subita matrem certam fecere ruinas,
 Mirantem potuisse; irascentemque, quod ausi
 Hoc essent Superi, quod tantum juris haberent.
 Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
 Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
 Heu quantum hæc Niobe Niobe distabat ab illâ;
 Quæ modo Latæis populum submoverat aris,
 Et mediam tulerat gressus resupina per urbem,
 Invidiosa suis; at nunc miseranda vel hosti!
 Corporibus gelidis incumbit: & ordine nullo
 Oscula dispensat natos suprema per omnes.
 A quibus ad cælum liventia brachia tendens,

Pascere

Pascere, crudelis, nostro, Latona, dolore;
 Pascere, ait; fatiaque meo tua pectora luctu:
 (Corque ferum fatia, dixit: per funera septem)
 Efferor: exulta; victrixque inimica triumphâ.
 Cur autem victrix? miseræ mibi plura supersunt,
 Quam tibi felici. post tot quoque funera vinco.
 Dixerat: insonuit contento nervus ab arcu;
 Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
 Illa malo est audax, stabant cum vestibus attris
 Ante toros fratrum demisso crine sorores.
 E quibus una, trahens hærentia viscere tela,
 Imposito fratri moribunda relanguit ore,
 Altera, solari miseram conata parentem,
 Conticuit subito; duplicataque vulnere cæco est.
 (Oraque non pressit, nisi postquam sp̄iritus exit.)
 Hac frustra fugiens collabitur; illa forori
 Immoritur: latet hæc; illam trepidare videres.
 Sexque datis leto, diversaque vulnera passis,
 Ultima restabat: quam toto corpore mater,
 Totâ veste tegens, Unam, minimamque relinque;
 De multis minimam posco, clamavit, & unam.
 Dumque rogat; pro qua rogat, occidit, orba refedit
 Exanimis inter natos, nataque, virumque:
 Dirigitque malis, nullos movet aurâ capillos.
 In vultu color est sine sanguine; lumina mæstis
 Stant immota genis: nihil est in imagine vivi.
 Ipsa quoque interius cum dura lingua palato
 Congelat, & venæ desistunt posse moveri.
 Nec flecti cervix, nec brachia reddere gestus,
 Nec pes ire potest, intra quoque viscera saxum est.
 Flet tamen, & validi circumdata turbine venti
 In patriam rapta est, ibi fixa cacumine montis
 Liquitur, & lacrymas etiamnum marmora manant,
 Tam vero cuncti manifestam numinis iram
 Femina virque timent: cultuque impensius omnes
 Magna gemelliparæ venerantur numina Divæ.

Ff 6

Utique

Utque sit, à factio propiore priora renarrant.
 Equibus unus ait: Lycia quoque fertilis agris
 Haud impune Deam veteres sprevère coloni.
 Res obscura quidem est ignobilitate virorum;
 Mira tamen. vidi præsens stagnumque lacumque 310
 Prodigio notum, nam me jam grandior avo,
 Impatiensque via genitor deducere lectos
 Jusserat inde boves; gentisque illius eunti
 Ipse ducem dederat. cum quo dum pascua lustro,
 Ecce lacu medio sacrorum nigra favillâ 315
 Ara vetus stabat, tremulus circumdata cannis.
 Restitit; & pavido, Faveas mihi, murmure dixit
 Dux meus: & simili, Faveas, ego murmure dixi.
 Naiadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
 Indigenave Dei; cum talia reddidit hospes: 320
 Non hac, ô juvenis, montanum numen in arâ est.
 Illa suam vocat hanc, cui quondam regia Juno
 Orbem interdixit: quam vix erratica Delos
 Orantem accepit, tum cum levis insula nabat.
 Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ, 325
 Edidit invitâ geminos Latona novercâ.
 Hinc quoque Junonem fugisse puerpera fertur:
 Inque suo portasse sinu duo numina natos.
 Jamque Chimæifera, cum Sol gravis ureret arva,
 Finibus in Lycia, longo Dea fessa labore, 340
 Sidereo siccata sitim collegit ab æstu:
 Uberaque ebiberant avidi læstantia nati.
 Forte lacum melioris aquæ prospexit in imis
 Vallibus; agrestes illic fruticosa legebant
 Vimina cum juncis, gratamque paludibus ulvam 345
 Accessit,positoque genu Titania terram
 Pressit; ut hauriret gelidos potura liquores.
 Rustica turba vetant. Dea sic affata vetantes:
 Quid prohiberis aquas? usus communis aquarum.
 Nec Solem proprium Natura, nec aëra fecit, 350
 Nec tenues undas. ad publica munera veni.

Qua

Quæ tamen ut detis supplex peto. non ego nostros
 Abluere hic artus, lassataque membra parabam:
 Sed relevare sitim. caret os humore loquentis;
 Et fauces arent; vixque est via vocis in illis. 355
 Haustus aquæ mihi nectar erit: vitamque fatebor
 Accepisse simul. vitam dederitis in undâ.
 Hi quoque vos moveant; qui nostro brachia tendunt
 Parva sinu, & casu tendebant brachia nati.
 Quem non blanda Deæ potuissent verba movere? 360
 Hi tamen orantem perstant prohibere: minasque,
 Ni procul abscedat, conviciaque insuper addunt.
 Nec satis hoc. ipsos etiam pedibusque manuque
 Turbavère lacus; imòque è gurgite mollem
 Huc illuc limum saltu movere maligno. 365
 Distulit ira sitim, neque enim jam filia Cœi
 Supplicat indignis; nec dicere sustinet ultra
 Verba minora Deâ: tollensque ad sidera palmas,
 Aeternum stagno, dixit, vivatis in isto.
 Eveniunt optata Deæ. juvat esse sub undis; 370
 Et modo tota cavâ summergere membra palude:
 Nunc proferre caput; summo modo gurgite nare:
 Sæpe super ripam stagni considerare: sæpe
 In gelidos resillire lacus. & nunc quoque turpes
 Litibus exercent linguas: pulsoque pudore, 375
 Quamvis sint sub aquâ, sub aquâ maledicere tentant.
 Vox quoque jam rauca est; inflataq; colla tumescunt.
 Ipsaque dilatant patulos convicia rictus.
 Terga caput tangunt; colla intercepta videntur:
 Spina virot; venter, pars maxima corporis, albet: 380
 Limosque novæ saliant in gurgite rana.
 Sic ubi nescio quis Lyciâ de gente virorum
 Retulit exitium; Satyri reminiscitur alter;
 Quem Tritonia eâ Latôus arundine victum
 Affecit pœnâ. Quid me mihi detrahis? inquit. 385
 Ah piget: ah non est, clamabat, tibi tanti.
 Clamanti cutis est summos direpta per artus:

F s 7

Nec

Nec quicquam, nisi vulnus, erat. cruor undiq; manat;
 Derectique patent nervi: trepidæque sine ullâ
 Pelle micant venæ: salientia viscera possis, 390
 Et perlucentes numerare in pectore fibras.
 Illum ruricolæ silvarum numina Fauni,
 Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
 Et Nymphæ stertunt: & quisquis montibus illis
 Lanigerosque greges, armenta que buccera pavit. 391
 Fertilis immaduit, madefactaque terra caducas
 Concepit lacrymas, ac venis perbibit inis.
 Quas ubi fecit aquam, vacuas emisit in auras.
 Inde petens rapidum ripis deelivibus æquor,
 Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis,
 Talibus extemplo redit ad præsentia dictis
 Vulgus; & extinctum cum stirpe Amphiona lugent.
 Mater in invidiâ est, tamen hanc quoque dicitur unius
 Plesse Pelops: humero que suas ad pectora postquam
 Deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro. 405
 Concolor hic humerus, nascendi tempore, dextro,
 Corporeusque fuit, manibus mox cæsa paternis
 Membra ferunt junxisse Deos. aliusque repertis,
 Qui locus est juguli medius, summi que lacerti,
 Defuit, impositum est non comparentis in usum 410
 Partis ebur: factoque Pelops fuit integer illo.
 Finitimi proceres coeunt: urbesque propinque
 Oravere suos ire ad solatia reges,
 Argosque, & Sparte, Pelopeiadesque Mycenæ,
 Et nondum torvæ Calydon invisa Diana, 415
 Orchomenosque ferox, & nobilis ære Corinthos,
 Messeneque ferax, Patraque, humile que Cleonæ,
 Et Nelæa Pylos, neque adhuc Pithecia Throæzen.
 Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
 Exteriusque litæ bimari spectantur ab Isthmo, 420
 Credere quis possit? sola cæcatis Athenæ.
 Obstitit officio bellum; & subvecta que ponto
 Barbara Mopsopios terrebant agmina muros.

Threicius

Threicius Tereus hæc auxiliariis armis
 Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat. 425
 Quem sibi Pandion opibusque virisque potentem,
 Et genus à magno ducentem forte Gradivo,
 Connubio Proenes junxit, non pronuba Juno,
 Non Hymenæus adest, non illi Gratia lecto.
 Eumenides tenuere faces de funere raptas: 430
 Eumenides stravere torum: tædoque profanus
 Incubuit bubo, thalamicque in culmine sedit.
 Hac ave conjuncti Proene Tereusque parentes
 Hac ave sunt facti, gratata est scilicet illis
 Thracia: Disque ipsi grates egere diemque. 435
 Quaque data est claro Pandione nata tyranno,
 Quaque erat ortus Itys, festam iussere vocari.
 Usque adeo latet utilitas, jam tempora Titan
 Quinque per autumnos repetiti duxerat anni:
 Cum blandita viro Proene. Si gratia, dixit, 440
 Ulla mea est, vel me visenda mitte sorori;
 Vel soror huc veniat, redituram tempore parvo
 Promittes focero. magni mihi numinis instar
 Germanam vidisse dabis, jubet ille carinas
 Infreta deduci: velo quo & remige portus 445
 Cætopios intrat; Piræaque littora tangit.
 Ut primum foci data copia, dextraque dextræ
 Jungitur; infausto committitur omne sermo
 Cæperat, adventus causam, mandata referre
 Conjugis; & celeres missæ spondere recursus: 480
 Ecce venit magno dives Philomela paratu;
 Divitior formâ: quales audire solemus
 Naidas & Dryadas mediis incedere silvis:
 Si modo des illis cultus, similesque paratus.
 Non secus exarsit, inspectâ virgine Tereus; 455
 Quam si quis canis ignem supponat aristis:
 Quam si frondem, posita que cremet sænilibus herbas.
 Digna quidem facies, sed & hanc innata libido
 Estimulat: pronumque genus regionibus illis

In

In Venerem est. flagrat vitio gentisque suoque. 460
 Impetus est illi comitum corrumpere curam,
 Nutricisque fidem: nec non ingentibus ipsam
 Sollicitare datis; totumque impendere regnum:
 Aut rapere, & favo raptam defendere bello.
 Et nihil est, quod non effræno captus amore 465
 Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammæ.
 Jamque moras malè fert; cupidoque revertitur ore
 Ad mandata Procnes; & agit sua vota sub illis.
 Facundum faciebat amor. quotiesque rogabat
 Ulterius iusto; Procnen ita velle ferebat. 470
 Addidit & lacrymas: tanquam mandasset & illas.
 Pro Superi, quantum mortalia pectora cæcæ
 Noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
 Creditur esse pius: laudemque à crimine sumit.
 Quid quod idem Philomela cupit? patriosque lacertis
 Blanda tenens humeros, ut eat visura sororem,
 Perque suam, contraque suam, petit usque, salutem.
 Spectat eam Tereus; præcontrectatque videndo:
 Osculaque, & collo circumdata brachia cernens;
 Omnia pro stimulis, facibusque ciboque furoris 480
 Accipit. & quoties amplectitur illa parentem;
 Esse parens vellet: neque enim minus impius esset.
 Vincitur ambarum genitor prece, gaudet, agitque
 Illa patri grates: & successisse duabus
 Id putat infelix; quod erit lugubre duabus. 485
 Jam labor exiguus Phæbo restabat: equique
 Pullabant pedibus spatium declivis Olympi.
 Regales epulæ mensis, & Bacchus in auro
 Ponitur. hinc placido dantur sua corpora somno.
 At rex Odrysius, quamvis secessit, in illâ 490
 Æstuat: & repetens faciem, motusque, manusque;
 Qualia vult fingit, quæ nondum vidit: & ignes
 Ipse suos nutrit, curâ remouente soporem.
 Lux erat: & generi dextram complexus euntis,
 Pandion comitem lacrymis commendat obortis. 495

Hanc ego, care gener, quoniam pia causa coëgit,
 (Et voluere ambæ, voluisti tu quoque, Tereu.)
 Do tibi: perque fidem, cognataque pectora supplex,
 Per Superos oro, patrio tuearis amore:
 Et mihi sollicitæ lenimen dulce senectæ 500
 Quamprimû (omnis erit nobis mora longa) remittas.
 Tu quoq; quamprimum, (satis est procul esse sororem)
 Si pietas ulla est, ad me, Philomela, redito.
 Mandabat; pariterque suæ dabant oscula nata:
 Et lacrymæ mites inter mandata cadebant. 505
 Utque fide pignus dextras utriusque poposcit;
 Inter seque datas junxit; natamque nepotemque
 Ablentes memori pro se jubet ore salutem:
 Supremumque vale, pleno singultibus ore,
 Vix dixit: timuitque tuæ præfagia mentis. 510
 At simul imposita est pietæ Philomela carinæ;
 Admotumque fretum remis, tellusque repulsa est;
 Vicinus, exclamat: mecum mea vota feruntur.
 (Exultatque, & vix animo sua gaudia differt.)
 Barbarus: & nusquam lumen detorquet ab illâ. 515
 Non aliter, quam cum pedibus prædator obuncis
 Deposuit nido leporem Jovis ales in alto:
 Nulla fuga est capto: spectat sua præmia raptor,
 Jamque iter effectum; jamque in sua littora fessis
 Puppibus exierant: cum rex Pandione natam 520
 In stabula alta trahit, silvis obscura vetastis:
 Atq; ibi pallentem, trepidamque, & cuncta timentem,
 Et jam cum lacrymis, ubi sit germana, rogantem,
 Includit: fasusque nefas, & virginem, & unam
 Vi superat, frustra clamato saepe parente, 525
 Sæpe sorore suâ, magnis super omnia Divis.
 Illa tremit, velut agna pavens, quæ faucia cani
 Ore excussa lupi, nondum sibi data videtur:
 Utque columba, suo madefactis sanguine plumis,
 Horret adhuc, avidosq; timet, quibus hæserat, ungues.
 Mor ubi mens rediit; passos lanata capillos,

(Lugenti similis, casis plangere lacertis.)
 Intendens palmas, Prò diris, Barbare, factis,
 Prò crudelis, ait ! nec te mandata parentis
 Cum lacrymis movère pijs, nec cura sororis, 557
 Nec mea virginitas, nec conjugalia jura ?
 Omnia turbasti, peltex ego facta forori :
 Tu geminis conjux, (non hæc mihi debita pœna.)
 Quin animâ hanc (ne quod facinus tibi, perfide, restet)
 Eripis ? atque utinam fecisses ante nefandos 560
 Concubitus ! vacuas habuisset criminis umbras.
 Si tamen hæc Superi cernunt ; si numina Divûm
 Sunt aliquid ; si non perierunt omnia mecum ;
 Quandoctunque mihi pœnas dabis, ipsa pudore
 Projecto tua facta loquar, si copia detur ; 563
 In populos veniam : si silvis clausa tenebor ;
 Implebo silvas, & conscia saxa movebo.
 Audiat hæc æther, & si Deus ullus in illo est.
 Talibus ira feri postquam commota tyranni ;
 Nec minor hac metus est ; causâ stimulat us utraq̃ue,
 Quo fuit accinctus, vaginâ liberat ensẽm :
 Arreptamque comâ, flexis post terga lacertis,
 Vincla pati cogit, jugulum Philomela parabat ;
 Spemque suâ mortis viso conceperat ense.
 Ille indignanti, & nomen patris usque vocanti, 555
 Luctantique loqui comprensũ forcipe linguam
 Abstulit ense fero, radix micat ultima lingua.
 Ipsa jacet, terræque tremens immurmurat atræ.
 Utque salire solet mutilatâ caudâ colûbræ,
 Palpitat ; & moriens dominæ vestigia quærit. 560
 Hoc quoque post facinus (vix ausim credere) fertur
 Sæpe suâ lacerum repetisse libidine corpus.
 Sustinet ad Procnẽ post talia facta reverti.
 Conjuge quæ viso germanam quærit : at ille
 Dat gemitus fidos, commentaque funera narrat. 565
 Et lacryma fecere fidem, velamina Procne
 Deripit, ex humeris auro fulgentia lato :

Induiturque atras vestes : & inane sepulcrum
 Constituit : falsisque piacula manibus infert :
 Et luget non sic lugendâ fata sororis. 570
 Signa Deus bis sex actõ lustraverat anno,
 Quid faciat Philomela ? fugam custodia claudit :
 Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo ;
 Os mutum facti caret indice, grande dolori
 Ingenium est : miserisque venit sollertia rebus. 575
 Stamina barbaricâ suspendis callida telâ :
 Purpureasque notas filis intexuit albis
 Indicium sceleris : perfecta que tradidit uni :
 Utque ferat dominæ gestu rogat, ille rogata
 Pertulit ad Procnẽ : nec scit quid tradat in illis. 580
 Evolvit vestes sævi matrona tyranni :
 Germanæque suæ carmen miserabile legit :
 Et (mirum potuisse) silet, dolor ora repressis :
 Verbaque quærenti satis indignantia lingua
 Desuerunt : nec flere vacat, sed fasque nefasque 585
 Confusura ruit : pœnæque in imagine tota est.
 Tempus erat, quo sacra solent Triëtérica Bacchi
 Sithoniæ celebrare nurus, nox conscia sacris.
 Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti :
 Nocte suâ est egressa domo regina : Deique 590
 Ritibus instruitur ; furialiaque accipit arma,
 Vite caput tegitur : lateri cervina sinistro
 Vellera dependent : humero levis incubat hasta.
 Concita per silvas turbâ comitante suarum
 Terribilis Procne, furiisque agitata doloris, 595
 Bacchæ, tuas simulat, venit ad stabula avia tandem :
 Exululatque, Evoëque sonat, portasque refringit :
 Germanamque rapit : raptæque insignia Bacchi
 Induit : & vultus hederarum frondibus abdit :
 Attonitamque trahens intra sua limina ducit, 600
 Ut sensit tetigisse domum Philomela nefandam,
 Horruit infelix ; totoque expalluit ore.
 Nacta locum Procne, sacrorum pignora demit,
 Oraque

Oraque develat miseræ pudibunda forori ;
 Amplexuque petit. sed non attollere contra
 Sustinet hæc oculos ; pellex sibi visa fororis :
 Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
 Testarique Deos, per vim sibi dedecus illud
 Illatum, pro voce manus fuit. ardet, & iram
 Non capit ipsa suam Procne : fletumque fororis 670
 Corripuens, Non est lacrymis hic, inquit, agendum,
 Sed ferro ; sed si quid habes, quod vincere ferrum
 Possit. in omne nefas ego me, germana, paravi.
 Aut ego, cum facibus regalia tecta cremaro,
 Artificem mediis immittam Tereæ flammis : 675
 Aut linguam, aut oculos, aut quæ tibi membra pudorẽ
 Abstulerunt, ferro rapiam : aut per vulnera mille
 Sontẽ animam expellam. magnam quodcumq; paravi.
 Quid sit, adhuc dubito. peragit dum talia Procne ;
 Ad matrem veniebat Itys. quid possit, ab illo 680
 Admonita est : oculisque tuens immitibus, Ah quam
 Es similis patri! dixit. nec plura locuta,
 Triste parat facinus ; tacitæque exastuat irã.
 Ut tamen accessit natus, matrique salutem
 Attulit, & parvis adduxit colla lacertis, 685
 Mistaque blanditiis puerilibus oscula juxxit ;
 Mota quidem est genitrix ; infractaque conficit ira :
 Invitique oculi lacrymis maduere coactis.
 Sed simul ex nimia matrem pietate labare
 Sensit : ab hoc iterum est ad vulcus versa fororis ; 690
 Inque vicem spectans ambos, Cur admovet, inquit,
 Alter blanditias ; raptã silet altera linguã ?
 Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem ?
 Cui sis nupta vide, Pandione nata marito.
 Degeneras. scelus est pietas in conjuge Tereo. 695
 Nec mora ; traxit Ityn : veluti Gangetica cervæ
 Lactentem fortum per silvas tigris opacas.
 Utque domus alte partem tenuere remotam ;
 Tendenteque manus, & jam sua fata videntem,

Eia,

Eia, & jam, mater, clamantem, & colla petentem 640
 Ense ferit Procne, lateri qua pectus adheret.
 Nec vultum avertit. satis illi ad fata vel unum
 Vulnus erat : jügulum ferro Philomela resolvit.
 Vivaque adhuc, animæque aliquid recinentia membra
 Dilatiant. pars inde cavis exsultat ænis : 645
 Pars verbis stridet : manant penetralia tabo.
 His adhibet conjux ignarum Tereæ mensis :
 Et patrii moris sacrum mentita, quod uni
 Fas sit adire viro, comites famulosque removit.
 Ipse sedens folio Tereus sublimis avito 650
 Vescitur : inque suam sua viscera congerit alvum.
 Tantaque nox animi est, Ityn huc accessisse, dixit,
 Dissimulare nequit crudelia gaudia Procne :
 Jamque sua cupiens exsistere nuntia cladio ;
 Utus habes, quod poscis, ait. circumspicit ille. 655
 Atque ubi sit, quarit. quærenti, iterumque vocanti,
 Sicut erat sparsis furiali cæde capillis,
 Profluit : Ityosque caput Philomela cruentum
 Misit in ora patris : nec tempore maluit ullo
 Possè loqui, & meritis testari gaudia dictis, 660
 Thracius ingenti mentas clamore repellit,
 Vipereasque ciet Stygiã de valle forores :
 Et modo, si possit, referato pectore diras
 Egerere inde dapes, semelæque viscera gessit :
 Flet modo, seque vocat bustum miserabile nati : 665
 Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro.
 Corpora Cecropidum pennis pendere putares ;
 Pendebant pennis, quarum petit altera silvas :
 Altera tecta subit, neque adhuc de pectore cadis
 Excessere notæ ; signataque sanguine pluma est. 670
 Ille dolore suo, pœnæque cupidine velox,
 Vertitur in volucrum ; cui stant in vertice cristæ :
 Prominet immodicum pro longã cuspidè rostrum.
 Nomen Epops volucris : facies armata videtur,
 Hic dolor ante diem longæque extrema senectæ. 675

Tem-

Tempora, Tartareas Pandiona misit ad umbras.
 Sceptra loci, rerumque capit moderamen Erechtheus;
 Iustitiâ dubium, validisne potentior armis.
 Quattuor ille quidem juvenes, totidemque creârat
 Fœminæ fortis: sed erat par forma duarum. 680
 E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix,
 Procri fuit: Boreæ Tereus Thraceque nocebant:
 Dilectâque diu caruit Deus Orithyia,
 Dum rogat, & precibus mavult quam viribus uti.
 Ast ubi blanditiis agitur nihil; horridus irâ,
 Quæ solita est illi nimiumque domestica vento, 685
 Et meritò, dixit: quid enim mea tela relinqui,
 Sevitiâ, & vires, iramque, animosque minaces,
 Admovique preces; quarum me dedecet usus?
 Apta mihi vis est. vi tristitia nubila pello: 690
 Vi freta concutio, nodosaque roborâ verto,
 Induroque nives, & terras grandine pulso.
 Idem ego, cum fratres cœlo sum nactus aperto.
 (Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor;
 Ut mediis nostris concursibus intonet æther; 695
 Exiliantque cavis elisi nubibus ignes.
 Idem ego, cum subii convexa foramina terræ,
 Supposuique ferox imis mea terga cavernis;
 Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
 Hac ope debueram thalamos petiisse: fecerque 700
 Non orandus erat. sed vi faciendus, Erechtheus.
 Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus;
 Execussit pennas. quarum jactatibus omnis
 Affata est tellus; lacumque perhorruit æquor.
 Pulvereamque trahens per summa cacumina pallam
 Verrit humum: pavidamque metu caligine teâus
 Orithyian amans fulvis amplectitur alis.
 Dum volat; arserunt agitâti fortius ignes,
 Nec prius aëri cuspis suppressit habenas,
 Quam Ciconum tenuit populos & mœnia, raptor, 710
 Illo & gelidi conjus Actæa tyranni.

Et genitrix facta est; partus enixa gemellos;
 Cætera qui matris, penas genitoris haberent.
 Non tamen has unâ memorant cum corpore natas:
 Barbaque dum rutilus aberat submissa capillis; 715
 Implumes Calaisque puer Zethesque fuerunt.
 Mox pariter ritu pennæ cœpère volucrum
 Cingere utrumque latus; pariter flavescere malæ.
 Ergo, ubi concessit tempus puerile juvenatæ,
 Vellera cum Minyis nitido radiantia villo 720
 Per mare non motum primâ petière carinâ.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER SEPTIMUS.

Jamque fretum Minyæ Pagasæ puppe secabant,
 Perpetuâque trahens inopem sub nocte senectam
 Phineus visus erat; juvenesque Aquilone creati
 Virgineas volucres miseri senis ore fugarant;
 Multaque perpeffi claro sub Iâsonè, tandem
 Contingerant rapidas limosi Phasidos undas.
 Dumque adeunt regem; Phryxæaque vellerâ poseunt;
 Lexq; datur numeris magnorum horrenda laborum;
 Concipit interea validos Ætias ignes:
 Et luctata diu, postquam ratione furorè
 Vincere non poterat; Frustra, Medea, repugnas;
 Nescio quis Deus obstat, ait, mirumque, nisi hoc est,
 Aut aliquid certè simile huic, quod amare vocatur.
 Nam cur jussa patris nimium mihi dura videntur?
 Sunt quoque dura nimis, cur, què modo deniq; vidi,
 Ne pereat, timeo? quæ tanti causâ timoris?
 Excute virgineo conceptas pectore flammâs,
 Si potes, infelix, si possem, sani or essem.
 Sed trahit invitam nova vis; aliudve Cupido,
 Mens aliud suadet, video meliora, proboque:
 Deteriora sequor, quid in hospite, regia virgo,
 Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
 Hæc quoq; terra potest, quod ames, dare vivat, an ille
 Occidat, in Dis est, vivat tamen, idque precari
 Vel sine amore licet, quid enim commisit Iâson?
 Quam, nisi crudelem, non tangat Iâsonis ætas,
 Et genus, & virtus? quam non, ut cætera desint,

Forma

Forma movere potest? certè mea pectora movit.
 At, nisi opem tulero, taurorum afflabitur ore:
 Concurretque suæ segeti tellure creatis
 Hostibus: aut avido dabitur fera præda draconi.
 Hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
 Tum ferrum & scopulos gestare in corde fatebor.
 Cur non & specto pereuntem? oculosque videndo
 Conscelero? cur non tauros exhortor in illum,
 Terrigenasque feros, inlopitumque draconem?
 Di meliora velint, quamquam non ista precanda,
 Sed facienda mihi, prodamne ego regna parentis,
 Atque ope nescio quis servabitur advena nostrâ,
 Ut per me sospes sine me det lintea ventis,
 Virque sit alterius; pœnæ Medea relinquit?
 Si facere hoc, aliamve potest præponere nobis,
 Occidat ingratus, sed non is vultus in illo,
 Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ;
 Ut timeam fraudem, meritique obliviam nostri.
 Et dabit ante fidem; cogamque in fœdera testes
 Esse Deos, quid tuta times? accingere; & omnem
 Pelle moram, tibi se semper debet Iâson,
 Te face solenni junget sibi: perque Pelasgias
 Servatrix urbes matrum celebrare turbâ.
 Ergo ego germanam, fratremque, patremque, Deosq;
 Et natale solum ventis ablata relinquam?
 Nempe pater sævus, nempe est mea barbara tellus,
 Frater adhuc infans: stant mecum vota sororis.
 Maximus intra me Deus est, non magna relinquam;
 Magna sequar: titulum servata pubis Achivæ,
 Notitiamque loci melioris, & oppida, quorum
 Hic quoque fama viget, cultusque, artesque virorum:
 Quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
 Et Ioniden mutasse velim: quo conjugè felix
 Et Dis cara ferar, & vertice sidera tangam.
 Quid, quod nescio qui mediis concurrere in undis
 Dicuntur montes, ratibusque inimica Charybdis,

Gg

Nuac

Nunc sordere fretum, nunc reddere; cinctaque saxis
 Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
 Nempe tenens quod amo, gremioq; in Iasonis hærens,
 Per freta longa ferat, nihil illum amplexa verebor:
 Aut, si quid metuum, metuum de conjugè solo.
 Conjugiumne vocas, speciosaque nomina culpa
 Imponis. Medea, tuæ? quin aspice quantum
 Aggrediare nefas: & dum licet, effuge crimen.
 Dixit: & ante oculos rectum, pietasque, pudorque
 Constitierant: & victa dabat jam terga Cupido.
 Ibat ad antiquas Hecates Perseides aras:
 Quas nemus umbrosus, secretaque silva tegebant.
 Et jam fortis erat, pulsusque residerat ardor;
 Cum vidit Æsoniden: extinctaque flamma revixit
 Erubuere genæ; totoque recanduit ore.
 Ut solet à ventis alimenta assumere, quæque
 Parva sub inducâ latuit scintilla favillâ,
 Crescere; & in veteres agitata resurgere vires:
 Sic jam lentus amor, jam quem languere putares,
 (Ut vidit juvenem, specie præsentis inarsit.)
 Et casu, solito formosior Æsone natus
 Illâ luce fuit, posses ignoscere amanti.
 Spectat; & in vultu, veluti nunc denique viso,
 Lumina fixa tenet: nec se mortalia demens
 Ora videre putat: nec se declinat ab illo.
 Ut verò cœpitque loqui, dextramque prehensit
 Hospes, & auxilium submissâ voce rogavit;
 Promisitque torum; lacrymis ait illa profusus:
 Quid faciam video: nec me ignorantia veri
 Decipiet, sed amor, servabere munere nostro:
 Servatus promissa dato, per sacra triformis
 Ille Deæ, luoque foret quod numen in illo,
 Perque patrem fœceri cernentem cuncta futuri,
 Eventusque suos, per tanta pericula jurat.
 Creditus, accepit cantatas protintis herbas,
 Ediditque asum; latusque in regia recessit.

Post

Postera depulerat stellas Aurora micantes;
 Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvom;
 Consistuntque jugis, medio Rex ipse refedit
 Agmine purpureus sceptroque insignis eburno.
 Ecce adamantæis Vulcanum naribus efflant
 Eripedes tauri: tactæque vaporibus herbae
 Ardent, utque solent pleni resonare camini,
 Aut ubi terrenâ silices fornace soluti
 Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum;
 Pectora sic intus clausas volventia flammæ,
 Gutturæque usta sonant, tamen illis Æsone natus
 Obvius it, vertere truces venientis ad ora
 Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro;
 Pulveremque solum pede pulsavere bisulco;
 Fumificisque locum mugitibus implevere.
 Dirigere metu Minyæ, subit ille; nec ignes
 Sentit anhelatos: tantum medicamina possunt,
 Pendulaque audaci mulcet palearia dextrâ:
 Suppositosque jugo pondus grave cogit aratri
 Ducere & insuetum ferro proscindere campum,
 Mirantur Colchi: Minyæ clamoribus implent,
 Adjiciuntque animos galeatum sumit æna
 Vipereos dentes; & aratos spargit in agros.
 Semina mollit humus, valido prætingit veneno:
 Et crescunt, fiuntque sati nova corpora dentes.
 Utque hominis speciem maternâ sumit in alvo;
 Perque suos intus numeros componitur infans;
 Nec nisi maturus communes exit in auras:
 Sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
 Effecta est hominis, facto consurgit in arvo:
 Quodq; magis mirum, simul edita concutit arma.
 Quos ubi viderunt præacuta cuspidis hastas
 In caput Harmonii juvenis torquere parantes;
 Demittere metu vultumque animumque Pelasgi,
 Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
 Utque peccati vidit juvenem tot ab hostibus unum,

135

Gg 2

Palluit

Palluit ; & subito sine sanguine frigida sedit.
 Neve parum valeant à se data gramina, carmen
 Auxiliare canit ; secretaque advocat artes.
 Ille, gravem medios silicem jaculatus in hostes,
 A se depulsum Martem convertit in ipsos. 140
 Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres ;
 Civilique cadunt acie. gratantur Achivi :
 Victoremque tenent ; avidisque amplexibus hærent.
 Tu quoque victorem complecti, barbara, velles ;
 (Obstitit incepto pudor : at complexa fuisses ;) 145
 Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ,
 Quod licet, affectu tacito letaris ; agisque
 Carminibus grates, & Dis auctoribus horum.
 Pervigilem superest herbis sopire draconem :
 Qui cristâ linguisque tribus præsignis, & uncis 150
 Dentibus horrendus, custos erat arjetis aurei,
 Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi ;
 Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
 Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistant ;
 Somnus in ignotos oculos subrepat ; & auro 155
 Heros Æsonius potitur : spolioque superbus,
 Muneris auctorem secum spolia altera portans,
 Victor Iolæiacos tetigit cum conjuge portus.

Hæmonia matres pro gnatis dona receptis,
 Grandævique ferunt patres : congestaque flammâ 160
 Thura liquefunt ; inductaque cornibus aurum
 Victima vota cadit. sed abest gratantibus Æson.
 Jam propior leto, festusque senilibus annis.
 Cum sic Æsonides : O cui debere salutem
 Confiteor, conjux, quæquam mihi cuncta dedisti, 165
 Excessitque fidem meritorum summa tuorum :
 Si tamè hoc possunt ; quid enim non carmina possunt ?
 Deme meis annis, & demtos adde parenti.
 Nec tenuit lacrymas, mota est pietate rogantis :
 Dissimilemque animum subiti Æeta relictus, 170
 Non tamen affectus tales confessâ, Quod, inquit,

EX

Excidit ore pio, conjux, scelus ? ergo ego cuiquam
 Posse tuæ videar spatium transcribere vitæ ?
 Nec sinat hoc Hecate ; nec tu petis æqua sedisto,
 Quod petis, experiar majus dare munus, Jason. 175
 Arte meâ soceri longam tentabimus ævum,
 Non annis revocare tuis. modo Diva triformis
 Adjuret ; & præsens ingentibus annuat ausis.
 Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent,
 Efficrentque orbem, postquam plenissima fulsit, 180
 Ac solidâ terras spectavit imagine Luna :
 Egreditur tectis vestes induta recintas,
 Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos :
 Fertque vagos mediæ per muta silentia noctis
 Incomitata gradus homines, volucresque, ferasque 185
 Solverat alta quies : nullo cum murmure sepes,
 Immotæque silent frondes ; silet humidus aer.
 Sidera sola micant. ad quæ sua brachia tendens
 Ter se convertit ; ter sumtis flamine crinem
 Irroravit aquis ; ternis ululatibus ora 190
 Solvit ; & in durâ submisso poplite terrâ,
 Nox, ait, arcanis fidissima, quæque diurnis
 Aurea cum Lunâ succeditis ignibus astra,
 Tuque triceps Hecate, quæ cæptis conscia nostris
 Adjuatrixque venis, cantusque, artesque magarum, 195
 Quæque magas, Tellus, pollutibus instruis herbis ;
 Auræque, & venti, montesque, amnesque, lacusque,
 Dique omnes nemorum, Dique omnes noctis adeste :
 Quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
 In fontes rediêre suos ; concussa que sisto ; 200
 Stantia concutio cantu freta ; nubila pello ;
 Nubilaque induco : ventos abigoque vocoque :
 Vipereas rumpo verbis & carmine fauces :
 Vivaque saxa, suâ convulsa que robora terrâ,
 Et silvas moveo ; jubeoque tremiscere montes : 205
 Et mugire solum, manesque exire sepulchris.
 Te quoque, Luna, traho, quamvis Temesæa labores

Era tuos minuant, currus quoque carmine nostro
 Pallet avi; pallet nostris Aurora venenis.
 Vos mihi taurorum flammam hebetastis; & unco
 Haud patiens oneris collum pressistis aratro. 210
 Vos serpentigenis in se fera bella dedistis:
 Custodemque rudem somno sopistis: & aurum
 Vindice decepto Graias misistis in urbes.
 Nunc opus est succis; per quos renovata senectus 215
 In florem redeat, primosque recolligat annos.
 Et dabitis: neque enim micuerunt sidera frustra;
 Nec frustra volucrum tractus cervice draconum
 Currus adest: aderat demissus ab æthere currus,
 Quo simul ascendit; frænataque colla draconum 220
 Permultis, manibusque leves agitavit habenas;
 Sublimis rapitur; subjectaque Thessala Tempe
 Despicit, & cretæ regionibus applicat angues:
 Et quas Ossa tulit, quas altus Pelion herbas,
 Othrysque, Pindusque, & Pindo major Olympus, 225
 Perspicit: & placita partim radice revellit;
 Partim succidit curvamine falcis ænæ.
 Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,
 Multa quoque Amphrysi: neque eras immunis, Enipeus
 Nec non Penæ, nec non Spercheides undæ 230
 Contribuere aliquid, juncofaque littora Bœbes.
 Carpit, & Euboicæ vivax Anthedone gramen.
 Nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
 Et jam nona dies curru pennisque draconum,
 Nonaque nox omnes lustrantem viderat agros; 235
 Cum rediit; neque erant pasti, nisi odore, dracones;
 Et tamen annose pellem posuere senectæ.
 Constitit adveniens citra limenque, foresque;
 Et tantum cælo legitur: refugitque viriles
 Contactus; statuitque aras è cespite binas, 240
 Dexteriore Hecates, at levâ parte Juventæ.
 Quas ubi verbis, silvâque incinxit agresti;
 Haud procul egestâ scribibus tellure duabus

Sacra facit: cultrosque in guttura velleris atrî.
 Conjicit; & patulas perfundit sanguine fossas. 245
 Tum super invergens liquidi carchesia Bacchi,
 Aneaque invergens tepidi carchesia lactis;
 Verba simul fundit, terrenaque numina polcit:
 Umbrarumque rogat raptâ cum conjuge regem,
 Ne properent artus animâ fraudare seniles. 250
 Quos ubi placavit precibusque & murmure longo;
 Ælonis effectum proferri corpus ad aras
 Jussit: & in plenos resolutum carmine somnos
 Exanimi similem stratis porrexit in herbis.
 Hinc procul Ælonidæ, procul hinc jubet ire ministros;
 Et monet arcanis oculos remove profanos,
 Diffugiunt jussi, passis Medea capillis
 Bacchantum ritu flagrantem circuit aras:
 Multifidasque faces in fossâ sanguinis atrâ
 Tingit: & intinctas geminis accendit in aris. 260
 Terque senem flammâ, ter aquâ, ter sulfure lustrat,
 Interea validum posito medicamen æno
 Fervet, & extultat; spumisque tumentibus albet.
 Illic Hæmonia radices valle resectas,
 Seminaque, floresque, & succos incoquit acres. 265
 Adjicit extremo lapides Oriente petitos,
 Et, quas Oceani refluxum mare lavit, arenas.
 Addit & exceptas Lunâ pernoctæ pruinas.
 Et strigis infames, ipsis cum carnibus, alas;
 Inque virum soliti vultus mutare ferinos 270
 Ambigui profecta lupi, nec desuit illic
 Squamæ Ciniphii tenuis membrana chelidri,
 Vivacisque jecur cervi: quibus insuper addit
 Ora caputque novem cornicis sæcula passæ. 275
 His & mille aliis postquam sine nomine rebus
 Propositum instruxit mortali barbara munus;
 Arenti ramo jam pridem mitis olive
 Omnia confudit; summisque immiscuit ima.
 Ecce vetus calido versatus stipes æno

Fit viridis primò: nec longo tempore frondem 280
 Induit; & subito gravidis oneratur olivis.
 At quacunq; cavo spumas eiecit aëno
 Ignis, & in terram guttæ cecidère calentes;
 Vernat humus: floresq; & mollia pabula surgunt.
 Quod simulac vidit; stricto Medea recludit 285
 Ense senis jugulum: veteremq; exire cruorem
 Passa, replet succis, quos postquam combibit Eson
 Aut ore acceptos, aut vulnere; barba comæque
 Canitie positâ nigrum rapuère colorem.
 Pulsa fugit macies: abeunt pallorq; situsq; 290
 Adjectoque cava suppleunt sanguine vene;
 Membraque luxuriant. Eson miratur, & olim
 Ante quater denos hunc se reminiscitur annos.

Viderat ex alto tanti miracula monstri
 Liber: & admonitus juvenes nutritibus annos 295
 Possè suis reddi; capit hoc à Tethye munus.

Neve doli cessent; odium cum conjugè falsum
 Phaias assimulat: Peliaque ad limina supplex
 Confugit, atque illam (quoniam gratis ipse senecta)
 Excipiunt nata, quas tempore callida parvo 300
 Colchis amicitia mendacis imagine cepit.

Dumque refert, inter meritorum maxima, demtos
 Esonis esse situs; atque hac in parte moratur;
 Spes est virginibus Pelia subjecta creatis,

Arte suum parili revirescere posse parentem. 305
 (Idque petunt: pretiumque jubent sine fine pacisci.)
 Illa brevi spatio flet; & dubitare videtur:

Suspenditque animos fletu gravitate rogantes,
 Mox ubi pollicita est, Quo sit fiducia major
 Muneris hujus, ait: qui vestras maximus ævo est 310

Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
 Protinus innumeris effectus laniger annis
 Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu:

Cujus ut Hamonio marcentia guttura cultro
 Fodit, & exiguo maculavit sanguine ferrum; 315

Mem

Membra simul pecudis, validosque venefica succos
 Mergit in ære cavo, minuuntur corporis artus;
 Cornuaque exiit, nec non cum cornibus annos:
 Et tener auditur medio balatus aëno.

Nec mora; balatum mirantibus exsilit agnus: 320
 Lascivitque fuga; lactantiaque ubera quarit.
 Obstupuère fata Pelia: promissaque postquam
 Exhibuère fidem; tum verò impensus instant.

Ter juga Phœbus equis in Ibero gurgite merfis
 Demserat; & quartâ radiantia nocte micabant 325
 Sidera; cum rapido fallax Ætias igni

Imponit purum lacem, & sine viribus herbas.
 Jamque neci similis, resolutò corpore, regem,
 Et cum rege suo custodes somnus habebat,

Quem dederant cantus, magicæq; potentia lingua 330
 Intrarant jussa cum Colchide limina nata:
 Amblerantque torum: Quid nunc dubitatis inertes?

Stringite, ait, gladios; veteremque haurite cruorem;
 Et repleam vacuas juvenili sanguine venas:

(In manibus vestris vita est ætaque parentis.) 335
 Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes;
 Officium præstate patri: telisque senectam

Exigite; & saniem conjecto emittite ferro.
 His, ut quæque pia est, hortatibus impia prima est:
 Et ne sit scelerata, facit scelus. haud tamen ictus 340

Ulla suos spectare potest: oculosque restetunt:
 Cæcæque dant sævis averfa vulnera dextris.

Ille, cruore fluens, cubito tamen allevat artus:
 Semilacerque toro tentat consurgere: & inter
 Tot medius gladios pallentia brachia tendens; 345

Quid facitis, gnata? quid vos in fata parentis
 Armat, ait? cecidère illis animique manusque.
 Pura locuturo cum verbis guttura Colchis

Abstulit, & calidis laniatum merfit aënis.
 Quod nisi pennatis serpentibus isset in auras; 350
 Non exemta foret pœnæ: fugit alta superque

Pelion umbrosū Philyreia tecta, superque
Othryn, & eventu veteris loca nota Ccerambi.
Hic ope Nympharum sublatus in aërea pennis,
Cum gravis infuso tellus foret obruta ponto, 355
Deucalionéas effugit inobrutus undas.

Aoliam Pitanen à levâ parte relinquit,
Factaque de saxo longi simulacra draconis:
Idaumque nemus: quo raptum furta juvenum
Occuluit Liber falsi sub imagine cervi: 360

Quaque pater Corythi parvâ tumulatur arenâ:
Et quos Mara novo latratu terruit agros.

Eurypylique urbem, qua Coæ cornua matres
Cesserunt, tum cum discederet Hercules agmen:
Phœbéamque Rhodon, & Ialysios Telchigas, 365

Quorum oculos ipso vitiantes omnia visu
Jupiter exofus, fraternis subdidit undis.

Transit & antiquæ Carthæia mœnia Coæ,
Qua pater Alcidas placidam de corpore natæ
Miraturus erat nasci potuisse columbam, 370

Inde lacus Hyries videt, & Cycneia Tempe,
Quæ subitus celebravit olor, nam Phyllius illic
Imperio pueri volucresque ferumque leonem
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere iustus

Vicerat; & spreto toties iratus amore, 375

Premia poscenti taurum suprema negabat.
Ile indignatus, Cupies dare, dixit: & alto

Desiluit saxo, cuncti cecidisse putabant:

Factus olor niveis pendebat in aëra pennis. 380

At genitrix Hyrie, servari nescia, flendo

Delicuit: stagnumque suo de nomine fecit.

Adjacet his Pleuron: in qua trepidantibus alis

Ophias effugit natorum vulnera Combe,

Inde Calauræa Latoidos aspicit arva.

In volucrem versi cum conjugè conscia regis. 385

Dextera Cyllene est: in qua cum matre Menephron

Concubitorus erat, fœvarum more ferarum.

Cephalon

Cephalon procul hinc desentem fata nepotis
Respicit in tumidam Phœcen ab Apolline versi:
Eumelique domum lugentis in aëre natam. 390

Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit, hic avo veteres mortalia primo
Corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.

Sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis,
Flagrantemq; domum regis mare vidit utrumque; 395
Sanguine natorum perfunditur impius ensis:

(Ultraque se male mater, Iasonis effugit arma.)
Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces: quæ te, justissime Phineu.

Teque, senex Peripha, pariter videre volantes, 400
Inmixtamque novis neptem Polypemonis alis.

Excipit hanc Ægeus, facto damnandus in uno:
Nec fatis hospitium est, thalami quoq; sedere jungit.
Jamque aderat Theseus proles ignara parenti;

Qui virtute sua bimarem pacaverat Isthmon. 405

Hujus in exitum miscet Medea, quod olim
Attulerat secum Scythicis aconiton ab oris,
Illud Echidnææ memorant è dentibus ortum

Esse canis, specus est tenebroso cæcus hiatu:
Est via declivis, per quam Tirynthius heros 410

Restantem, contraque diem radiosque micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis,
Cerberon abstraxit: rabidâ qui concitus irâ

Implevit pariter ternis latratibus auras:
Et sparfit virides spumis albetibus agros. 415

Has concrêsse putant; nactasque alimenta feracis
Fœcundique soli, vires cepisse nocendi.
Quæ quia nascuntur dura vivacia caute,

Agrestes aconita vocant, ea conjugis astu
Ipse parens Ægeus nato porrexit, ut hosti. 420

Sumserat ignarâ Theseus data pocula dextrâ;
Cum pater in capulo gladii cognovit eburno

Signa sui generis: lænusque excussit ab ore.

Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.
 At genitor, quanquam lætatur sospite nato; 435
 Artonitus tantum leti discrimine parvo
 Committi potuisse nefas, fovet ignibus aras,
 Muneribusque Deos implet: feriuntque secures
 Colla torosa boum victorum cornua vittis.
 Nullus Erechthidis fertur ex lebrator illo 430
 Fluxisse dies, agitant convivâ patres,
 Et medium vulgus, nec non & carmina, vino
 Ingenium faciente, canunt, te, maxime Theseu,
 Mirata est Marathon Cretæ sanguine tauri:
 Quodque suis securus arat Cromyona colonus; 435
 Munus opusque tuum est, tellus Epidauria per te
 Clavigeram vidit Vulcani oscumbere prolem:
 Vidit & immitem Cephessias ora Procrusten:
 Cereyonis letum vidit Cerealis Eleusin,
 Occidit ille Sinis, magnis male viribus utus; 440
 Qui poterat curvare trabes; & agebat ab alto
 Ad terram latè sparsuras corpora pinus.
 Tutus ad Alcathoën Lelegeia mœnia limes
 Composito Scirone patet: sparsique latronis
 Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda: 445
 Quæ jactata diu fertur durasse vetustas
 In scopulos, scopulis nomen cironis inhæret,
 Si titulos annosque tuos numerare velimus;
 Facta premant annos, pro te, fortissime, vota
 Publica suspicimus: Bacchi tibi sumimus haustus, 450
 Consonat assensu populi, precibusque faventum
 Regia: nec totâ tristis locus ullus in urbe est.
 Nec tamen (usque adeo nulli sincera voluptas;
 Sollicitique aliquid latens intervenit) Egeus
 Gaudia percepit nato securo recepto. 455
 Bella parat Minos: qui quanquam milite, quanquam
 Classe valet; patriâ tamen est firmissimus ira:
 Androgeique necem justis ulciscitur armis,
 Ante tamen bellum vires acquirit amicas:

Qua; potens habitus, volucris freta classe pererrat. 460
 Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypaleia regna;
 Promissis Anaphen, regna Astypaleia bello:
 Hinc humilem Myconon, cretosaque rura Cimoli,
 Florentemque Cythnon, Scyron, planamque Seriphon,
 Marmoreamque Paron, quaque impia prodidit arcem
 Sithonis accepto, quod avara poposcerat, auro.
 Mutata est in avem, quæ nunc quoque diligit aurum;
 Nigra pedem; nigris velata monedula pennis.
 At non Oliares, Didymaque, & Tenos, & Andros,
 Et Gyaros, nitidæque ferax Peparethos olivæ, 470
 Gnosliacas juvère rates: latere inde sinistro
 Oenopiam Minos petit Æacidia regna.
 Oenopiam veteres appellavère; sed ipse
 Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
 Turba ruit, tantæque virum cognoscere famæ 475
 Expetit, occurrunt illi Telamonque minorque
 Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus,
 Ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
 Æacus: & quæ sit veniendi causa requirit,
 Admonitus patrii luctus suspirat, & illi 480
 Dicit refert rector populorum talia centum:
 Arma juves oro pro gnato sumpta: piæque
 Pars sis militiæ, tumulo solatia posco
 Huic Asopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
 Haud facienda meæ: neque enim conjunctior ulla 485
 Cecropidis hæc est tellus, ea fœdera nobis.
 Tristis abit, Stabantque tibi tua fœdera magno,
 Dixit: & utilius bellum putat esse minari,
 Quam gerere, atque suas ibi præconsumere vires,
 Classis ab Oenopiis etiamnum Lycia muris 490
 Spectari poterat; cum pleno concita velo
 Attica puppis adest, in portusque intrat amicos:
 Quæ Cephalum, patriæque simul mandata ferebat.
 Æacida longo juvenes post tempore visum
 Agnovere tamen Cephalum; & dextrisque dedere: 495

Inque patris duxere domum. spectabilis heros,
 Et veteris retinens etiamnum pignora formæ,
 Ingreditur; ramumque tenens popularis olivæ
 A dextrâ levâque duos atate minores
 Major habet, Clyton & Buten, Pallante creatos. 500
 Postquam congressus primi sua verba tulerunt;
 Cecropidum Cephalus peragit mandata, rogatque
 Auxilium; sædusque refert, & jura parentum;
 Imperiumque peti totius Achaidos addit.
 Sic ubi mandatam jovit facundia causam;
 505 *Æacus* in capulo sceptri nitente sinistra,
 Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, Athenæ.
 Nec dubiè vires, quas hæc habet insula, vestras
 Ducite, & omnis eat rerum status iste mearum,
 Robora non desunt: superat mihi miles, & hosti. 510
 Gratia Dis; felix & inexcusabile tempus.
 Immo ita sit, Cephalus, crescat tua civibus opto
 Res, ait. adveniens equidem modo gaudia cepi;
 Cum tam pulcra mihi, tam par atate juventus
 Obvia processit. multos tamen inde requiro, 515
 Quos quondam vidi vestrâ prius urbe receptus.
 Æacus ingemuit; tristisque ita voce locutus:
 Flebile principium melior fortuna sequetur.
 Hanc utinam possem vobis memorare! sine ullo
 Ordine nunc repetam. neu longâ ambage morer vos;
 Ossa cinisque jacent, memori quos mente requiris.
 Et quota pars illi rerum perièrè mearum!
 Dira lues irâ populis Junonis iniquæ
 Incidit exosæ dictas à pellice terras.
 Dum visum mortale malum, tantæque latebat 525
 Causa nocens cladis; pugnatum est arte medendi.
 Exitium superabat opem; qua victa jacebat.
 Principio cælum spissâ caligine terras
 Pressit; & ignavos inclusit nubibus ætus.
 Dumque quater junctis implevit cornibus orbem 530
 Luna; quater plenum tenuata retexit orbem.

Leti-

Letiferis calidi spirarunt flatibus Austri.
 Constat & in fontes vitium venisse, lacusque;
 Milliaque incultos serpentum multa per agros
 Errasse; atque suis fluviis temerasse venenis. 535
 Strage canum primâ, volucrumque, oviumque boumque,
 Inque feris subiti deprensa potentia morbi.
 Concidere infelix validos miratur arator
 Inter opus tauros; medioque recumbere sulco.
 Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros 540
 Sponte tuâ lanæque cadunt, & corpora tabent.
 Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
 Degenerat palmas; veterumque oblitus honorum,
 Ad præsepe gemit, morbo moriturus inertis.
 Non aper irasci meminit; non fidere cursu 545
 Cerva; nec armentis incurrere fortibus urfi,
 Omnia languor habet. silvisque, agrisque, viisque
 Corpora fœda jacent. vitiantur odoribus auræ.
 Mira loquor, non illa canes, avidæque volucres,
 Non cani tetigere lupi; dilapsa liquefcunt; 550
 Affatuque nocent; & agunt contagia late.
 Pervenit ad miseros damno graviore colonos
 Pestis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
 Viscera torrentur primò: flammæque latentis
 Indicium rubor est, & ductus anhelitus agrè. 555
 Aspera lingua tumet; trepidisque arentia venis
 Ora patent: auræque graves captantur hiatu.
 Non stratum, non ulla pati velamina possunt;
 Dura sed in terrâ ponunt præcordia: nec fit
 Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
 Nec moderator adest: inque ipsos sava medentes
 Erumpit clades; obsuntque auctoribus artes.
 Quo propior quisque est, servitque fidelius ægro;
 In partem leti citius venit. utque salutis
 Spes abiit; finemque vident in funere morbi; 565
 Indulgent animis: & nulla, quid utile, cura est,
 Utile enim nihil est. passim, positoque pudore.

Fœ-

Fontibus, & fluxiis, puteisque capacibus hærent:
 Nec prius est exlinda sitis, quam vita, bibendo.
 (Inde graves multi nequeunt consurgere; & ipsis 570
 Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.)
 Tantaque sunt miseris invisi tædia lecti;
 Prosiliant: aut, si prohibent consistere vires,
 Corpora devolvunt in humum; fugiuntque penates
 Quisque suos: sua cuique domus funesta videtur, 575
 (Et quia causa latet, locus est in crimine notus.)
 Semanimes errare viis, dum stare valebant,
 Aspiceres; videntes alios, terræque jacentes;
 Lassaque versantes supremo lumina motu.
 (Membraque pendentis tendunt ad sidera cæli, 580
 Hic, illic ubi mors deprenderat, exhalantes.)
 Quid mihi tunc animi fuit? an, quod debuit esse,
 Ut vitam odissem, & cuperem pars esse meorum?
 Quo se cunq; acies oculorum flexerat; illic
 Vulgus erat stratum, veluti cum putria motis 585
 Poma cadunt ramis, agitaræque ilice glandes.
 Tempa vides contra gradibus sublimia longis:
 Jupiter illa tenet, quis non altaribus illis
 Irrita thura tulit? quoties pro conjuge conjux,
 Pro gnato genitor, dum verba precantia dicit, 590
 Non exoratis animam finivit in avis?
 Inque manu thuris pars inconsumta reperta est!
 Admoti quoties templis, dum vota sacerdos
 Concepit, & fundit purum inter cornua vinum,
 Haud expectato ceciderunt vulnere tauri! 595
 Ipse ego sacra Jovi pro me, patriæque, tribusque
 Cum facerem natis, mugitus victima dios
 Edidit: & subito collapsa sine ictibus ullis
 Exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
 Fibra quoq; ægra notas veri, monitusque Deorum 600
 Perdiderat, tristes penetrant ad viscera morbi,
 Ante sacros vidi projecta cadavera postes:
 Ante ipsas, quo mors foret invidiosior, aras.

Pars animam laqueo claudunt; mortisque timore
 Morte fugant: ultróque vocant venientia fata. 605
 Corpora missa neci nullis de morte feruntur
 Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
 Aut inhumata premunt terras: aut dantur in altos
 Indotata rogos. & jam reverentia nulla est:
 Deque rogis pugnant: alienis ignibus ardent. 610
 Qui lacryment, defunt: in defetæque vagantur
 Natorumque virúmque animæ, juvenumque senumque.
 Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.
 Attonitus tanto miserarum turbine rerum,
 Jupiter ô, dixi, si te non falsa loquuntur 615
 Dicta sub amplexus Eginæ Asopidos isse:
 Nec re, magne pater, nostri pudet esse parentem;
 Aut mihi redde meos: aut me quoque conde sepulcro.
 Ille notam fulgore dedit, tonitruque secundo.
 Accipio, sintque ista precor felicia mentis 620
 Signa tuæ, dixi: quod das mihi, pigneror, omen.
 Forte fuit juxta patulis rarissima ramis
 Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo.
 Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
 Grande onus exiguo formicas ore gerentes, 625
 Rugosoque suum servantes cortice callem,
 Dum numerum miror, Totidem, pater optime, dixi,
 Tu mihi da cives: & inania mœnia reple.
 Intremuit, ramisque sonum sine flamine motis
 Alta dedit quercus, pavido mihi membra timore 630
 Horruerant, stabantque comæ, tamen oscula terræ,
 Roboribusque dedi: nec me sperare fatebar;
 Sperabam tamen: atque animo mea vota fovebam.
 Nox subit: & curis exercita corpora sumus
 Occupat, ante oculos eadem mihi quercus adeste, 635
 Et ramos totidem, totidemque animalia ramis
 Ferre suis visa est; parilique tremiscere motu:
 Graniferumque agmen subiectis spargere in arvis,
 Crescere quod subito, & majus majusque videri,

At se tollere humo : rectoque adfistere trunco ; 640
 Et maciem numerumque pedum, nigrumque colorem
 Ponere ; & humanam membris inducere formam,
 Somnus abit. damno vigilans mea visa ; queror que
 In Superis opis esse nihil. at in adibus ingens
 Murmur erat : vocelq; hominum exaudire videbar, 647
 Jam mihi defuetas. dum suspicor has quoque somni ;
 Ecce venit Telamon properus : foribusque reclusis,
 Speque fideque, pater, dixit, majora videbis.
 Egredere, egredior : qualesque in imagine somni
 Visuseram vidisse viros, ex ordine tales 650
 Aspicio, agnoscoque, adeunt ; regemque salutant.
 Vota Jovi solvo, populisque recentibus urbem
 Partior, & vacuos priscais cultoribus agros ;
 Myrmidonasque voco : nec origine nomina frando.
 Corpora vidisti, mores, quos ante gerebant, 655
 Nunc quoq; habent ; parcumq; genus, patiensq; laboris,
 Quasitque tenax, & qui quasita reservent.
 Hi te ad bella pares annis animisque sequentur ;
 Cum primùm, qui te feliciter attulit, Eurus 660
 (Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Austros.
 Talibus atque aliis longam sermonibus illi
 Implevere diem. lucis pars ultima mensæ
 Est data, nox somnis. jubar aureus extulerat Sol.
 Flabat adhuc Eurus ; redituraque vela tenebat, 663
 Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas,
 Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
 Conveniunt, sed adhuc regem sopor altus habebat.
 Excipit Æacides illos in limine Phocus :
 Nam Telamon fraterque viros ad bella legebat.
 Phocus in interiori spatium pulerosque recessus 670
 Cecropidas ducit : cum quis simul ipse resedit ;
 Aspicit Æolidem ignotâ ex arbore factum
 Ferre manu jaculum ; cuius fuit aurea cuspis.
 Pauca prius mediis sermonibus ille locutus,
 Sunt nemorum studiosus, ait, cædisque ferinæ : 675
 Quæ

Qua tamen è silvâ teneas hastile recisum,
 Jamdudum dubito ; certè, si fraxinus esset,
 Vulva colore, foret : si cornus, nodus inesset.
 Unde sit ignoro : sed non formosius isto
 Viderunt oculi telum jaculabile nostri. 680
 Excipit Actæis è fratribus alter : & Ulysses
 Majorem specie mirabere, dixit in isto.
 Consequitur, quodcunque petit : Fortunaque missum
 Non regit ; & revolat nullo referente cruentum.
 Tum verò juvenis Nereus omnia quærit : 685
 Cur sit, & unde datum, quis tanti muneris auctor.
 Quæ petit, ille refert, sed, quæ narrare pudori est,
 Quæ tulerit mercede, silet : tacitusque dolore
 Conjugis amissa, lacrymas ita fatur obortis :
 Hoc me, nate Deâ, (quis possit credere) telum 690
 Flere facit, facietque diu ; si vivere nobis
 Fata diu dederint. hoc me cum conjugè carâ
 Perdidit. hoc utinam caruissem munere semper !
 Procris erat (si forte magis pervenit ad aures
 Orithyia tuas) raptæ soror Orithyia. 695
 Si faciem moresque velis conferre duarum ;
 Dignior ipsa rapi. pater hanc mihi junxit Erechtheus ;
 Hanc mihi junxit Amor, felix dicebar, eramque :
 (Non ita Dis visum est) ac nunc quoq; forsitan essem.
 Alter agebatur post pacta jugalia mensis ; 700
 Cum me cornigeris tendentem retia cervis
 Vertice de summo semper florentis Hymetti
 Lutea mane videt pulsâ Aurora tenebris :
 Invitumque rapit. liceat mihi vera referre
 Pace Deæ, quod sit roseo spectabilis ore, 705
 Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
 Nestareis quod alatur aquis ; ego Procrin amabam :
 Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
 Sacra tori, coitusque novos, thalamosque recentes,
 Trima que deserti referebam fœdera lecti. 710
 Mota Dea est ; & Siste tuas, ingrate, querelas ;
 Pro-

Procrin habe, dixit. quod si mea provida mens est ;
 Non habuisse voles. meque illi irata remisit.
 Dum redeo, mecumque Deæ memorata retracto ;
 Esse metus cœpit, ne jura jugalia conjux 715
 Non bene servasset. faciesque ataque jubebant
 Credere adulterium : prohibebant credere mores,
 Sed tamen abfueram : sed & hæc erat, unde redibam.
 Criminis exemplum ; sed cuncta timemus amantes.
 Querere, quo doleam, studeo ; donisque pudicam
 Sollicitare fidem. favet huic Aurora timori :
 Immutatque meam (videor sensisse) figuram.
 Palladias in eo cognoscendus Athenas :
 Ingrediorque domum. culpâ domus ipsa carebat ;
 Castaque signa dabat : dominoq; erat anxia raptio 715
 Vix aditu per mille dolos ad Erechthida factio ;
 Ut vidi, obstupui : meditataque pœne reliqui
 Tentamenta fide : male me, quin vera faterer,
 Continui ; male quin, ut oportuit, oscula ferrem.
 Tristis erat : sed nulla tamen formosior illâ 730
 Esse potest tristi ; desiderioque calebat
 Conjugis abrepti. tu collige, qualis in illâ,
 Phoece, decor fuerit ; quam sic dolor ipse decebat
 Quid referam, quoties tentamina nostra pudici
 Reppulerint mores ? quoties, Ego, dixerit uni 735
 Servo, ubicunque est : uni mea gaudia servo ?
 Cui non ista fide satis experientia sano
 Magna foret ? non sum contentus ; & in mea pugno
 Vulnera ; dum census dare me pro nocte paciscor.
 Muneraque augendo tandem dubitare coëgi. 740
 Exclamo : Male tectus ego en, male pactus adulter
 Verus eram conjux ; me, perfida, teste teneris.
 Illa nihil : tacito tantummodo victa pudore
 Insidiosa malo cum conjuge limina fugit :
 Offensa que mei genus omne perosa virorum. 745
 Montibus errabat studiis operata Dianæ.
 Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa

Pervenit : orabam veniam ; & peccasse fatebar.
 Et potuisse datis simili succumbere culpa
 Me quoque muneribus ; si munera tanta darentur. 750
 Hoc mihi confesso, læsum prius ultra pudorem,
 Redditur & dulces concorditer exigit annos.
 Dat mihi præterea, tanquam se parva dedisset
 Dona, canem munus : quem cum sua traderet illi
 Cynthia, Currendo superabit, dixerat, omnes. 755
 Dat simul & jaculû ; manibus quod (cernis) habemus.
 Muneris alterius quæ sit fortuna requiritis ?
 Accipe. mirandi novitate movere facti.
 Carmina Lajades non intellecta priorum
 Solverat ingenii ; & præcipitata jacebat. 760
 Immemor ambagum vates obscura suarum.
 Scilicet alma Themis non talia linquit inulta.
 Protinus Adonii immittitur altera Thebis
 Peltis ; & exitio multi pecorumque suoque
 Rurigena pavere feram. vicina juventus 765
 Venimus ; & latos indagine cinximus agros.
 Illa levi velox superabat retia saltu ;
 Summaque transibat postitarum lina plagarum ;
 Copula detrahitur canibus, quos illa sequentes
 Effugit, & volucri non secius alite ludit. 770
 Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno.
 Muneris hoc nomen. jam dudum vincula pugnat
 Exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.
 Vix bene missus erat ; nec jam poteramus, ubi effet,
 Scire, pedum calidus vestigia pulvis habebat. 775
 Ipse oculis ereptus erat. non oeciur illo
 Hæta, nec excussa contortæ verberæ glandes,
 Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
 Collis apex medii subjectis immiaet arvis :
 Tollor eò, capioque novi spectacula curvâs : 780
 Qua modo deprendi, modo se subducere ab ipso
 Vulnere visa fera est. nec limite callida recto,
 In spatiumque fugit ; sed decipit ora sequentis :

Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
 Imminet hic, sequiturque parem: similiisque tenenti 785
 Non tenet; & vacuos exercet in aëra morsus.
 Ad jaculi vertebar opem; quod dextera librat
 Dum mea; dum digitos amentis indere tento;
 Lumina deflexi: revocataque rursus eodem
 Rettuleram, medio(mirum)duo marmora campo 791
 Aspicio; fugere hoc, illud latrare putares.
 Scilicet invictos ambos certamine cursus
 Esse Deus voluit; si quis Deus adfuit illis.

Haecenus: & tacuit. Jaculo quod crimen in ipso?
 Phocus ait, jaculi sic crimina reddidit ille. 795
 Gaudia principium nostri sint, Phoece, doloris,
 Illa prius referam, juvat ô meminisse beati
 Temporis, Aecida, quo primos rite per annos
 Coniuge eram felix; felix erat illa marito.
 Mutua cura duos, & amor socialis habebat. 800
 Nec Jovis illa meo thalamos præferret amor:
 Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,
 Ulla erat, aequales urebant pectora flammæ.
 Sole ferè radiis feriente caeumina primis,
 Venatum in silvas juveniliter ire solebam; 805
 Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres
 Ire canes, nec lina sequi nodosa sinebam,
 Tutus eram jaculo, sed cum satiata ferina
 Dextera cadis erat; repetebam frigus, & umbras,
 Et, quæ de gelidis halabat vallibus, auram. 810
 Aura petebatur medio mihi lenis in æstu:
 Auram expectabam: requies erat illa labori.
 Aura (recordor enim) venias, cantare solebam:
 Meque juves, intresque sinus, gratissima, nostros:
 Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æstus. 815
 Fortitan addiderim (sic me mea fata trahebant)
 Blanditias plures: & Tu mihi magna voluptas,
 Dicere sim solitus: tu me reficisque fovisque:
 Tu facis, ut silvas, ut amem loca sola: meoque

Spiritus iste tuus semper captatur ab ore. 820
 Vocibus ambiguus deceptam præbuit aurem
 Nescio quis: nomenque aura tam sæpe vocatum
 Esse putans Nymphæ, Nympham mihi credit amari.
 Criminis extemplo ficit temerarius index
 Procrin adit: linguæque refert audita susurra. 825
 Credula res amor est, subito collapsa dolore,
 Ut sibi narratur, cecidit: longoque refecta
 Tempore; se miseram, se sati dixit iniqui:
 Deque fide quæsta est: & crimine concita vano,
 Quod nihil est, metuit; metuit sine corpore nomen:
 Et dolet infelix veluti de pellice verâ.
 Sæpe tamen dubitat; speratque miserima falli:
 Indicioque fidem negat; & nisi viderit ipsa,
 Damnatura sui non est delicta mariti.
 Postera depulerant Auroræ lumina noctem; 835
 Egredior, silvasque peto: victorque per herbas,
 Aura veni, dixi, nostroque medere labori.
 Et subito gemitus inter mea verba videbar
 Nescio quos audisse. Veni, tamen, optima, dixi.
 Fronde levem rursus strepitum faciente caducâ, 840
 Sum ratus esse feram: telumque volatile misi.
 Procris erat: medioque tenens in pectore vulnus,
 Hei mihi! conclamat, vox est ubi cognita fide
 Conjugis; ad vocem præceps amensque curri.
 Semanimem, & sparsas sædantem sanguine vestes 845
 Et sua (me miserum!) de vulnere dona trahentem,
 Invenio: corpusque meo mihi carius ulnis
 Sontibus attollo: scissaque à pectore veste
 Vulnera sæva ligo: conorque inhibere cruorem;
 Neu me morte suâ sceleratum deserat, oro. 850
 Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
 Hæc se pauca loqui: Per nostri sædera lecti,
 Perque Deos supplex oro, superosque, meosque;
 Per si quid merui de te bene; perque manentem
 Nunc quoque cum perco, causam mihi mortis, amore;
 Ne

Ne thalamis Auram patiare innubere nostris,
 Dixit: & errorem tum denique nominis esse
 Et sensi, & docui. sed quid docuisse iuvabat?
 Labitur; & parvæ fugiunt cum sanguine vires.
 Dumque aliquid spectare potest; me spectat: & in me
 Infelicem animam nostroque exhalat in ore.
 Sed vultu meliore mori secura videtur.
 Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce
 Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
 Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis. 865

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER OCTAVUS.

JAm nitidum retegente diem, noctisque fugante
 Tempora Lucifero, cadit Eurus; & humida sur-
 gunt
 Nubila. dant placidi cursum redeuntibus Austri
 Æacidis, Cephaloque; quibus feliciter acti
 Antexpectatum portus tenuere petitos. 5
 Interea Minos Lelegeia littora vastat:
 Præsentatque sui vires Mavortis in urbe
 Alcathœ, quam Nisus habet; cui splendidus ostro
 Inter honoratos medio de vertice canos
 Crinis inhæbat magni fiducia regni. 10
 Sexta resurgebant orientis cornua Phœbes:
 Et pendebat adhuc belli Fortuna; diuque
 Inter utrumque volat dubiis Victoria penais,
 Regia turris erat vocalibus addita muris:
 In quibus auratam proles Latoia fertur 15
 Deposuisse lyram: saxo sonus ejus inhæsit.
 Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi;
 Et petere exiguo resonantia saxa lapillo;
 Tum cum pax esset. bellum quoque sæpe solebat
 Spectare, eque illâ rigidi certamina Martis. 20
 Jamque morâ belli procerum quoque nomina norat,
 Armaque, equosque, habitusque; Cydonæasque pharetras.
 Noverat ante alios faciem ducis Europæi;
 Plus etiam, quam nosse sat est. hac judice Minos,
 Seu caput abdiderat cristatâ casside pennis, 25
 In galcæa formosus erat: seu sumserat auro

Fulgentem clypeum, clypeum sum fuisse decebat.
 Torserat adductis hastilia lenta lacertis ;
 Laudabat virgo junctam cum viribus artem.
 Imposito patulos calamo sinuaverat arcus ;
 Sic Phœbum sumtis jurabat stare sagittis.
 Cum verò faciem demto nudaverat ære,
 Purpureusque albi stratis insignia pictis
 Terga premebat equi, spumantiaque ora regebat :
 Vix sua, vix sanæ virgo Nisicæ compos
 Mentis erat, felix jaculum, quod tangeret ille,
 Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat,
 Impetus est illi, (licet modo, ferre per agmen
 Virgineos hostile gradus ; est impetus illi,
 Turribus è summis in Gnosia mittere corpus
 Castra ; vel æratas hosti recludere portas :
 Velsi quid Minos aliud velit, utque sedebat
 Candida Diææi spectans tentoria regis ;
 Latet, ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
 In dubio est, doleo quod Minos hostis amanti est.
 Sed nisi bella forent, nunquid mihi cognitus esset ?
 Me tamen acceptâ poterat deponere bellum
 Obside : me comitem, me pacis pignus habere.
 Si, quæ te peperit, talis, pulcherrime rerum,
 Qualis es ipse, fuit ; merito Deus arsit in illâ.
 O ego ter felix, si pennis lapsa per auras
 Gnosiaci possem castris insistere regis :
 Fastaque me, flammæque meas, qua doctæ, rogarem,
 Vellet emi ! tantum patrias ne posceret arces.
 Nam pereant potius sperata cubilia ; quam sum
 Proditione potens, quamvis sæpe utile vinci
 Victoris placidi fecit clementia multis.
 Justa gerit certè pro nato bella perempto :
 In causâque valet, causamque tuentibus armis.
 Ut puto, vincemur, qui si manet exitus urbem ;
 Cur suus hæc illi referabit mœnia Mavors,
 Et non nosset amor ? melius sine cade, moraque,

Impensa que sui poterit superare cruoris.
 Quam metuo certè, ne quis tua pectora, Minos,
 Tulneret ; im prudens ! quis enim tam dirus, ut in te
 65 Dirigere immitem, nisi nescius, audeat hastam ?
 Capta placent, & stat sententia tradere mecum
 Dotalem patriam ; finemque imponere bello.
 Verùm velle parum est, aditus custodia servat :
 Claustra que portarum genitor tenet, hunc ego solum
 70 Infelix timeo : solus mea vota moratur.
 Di facerent, sine patre forem ! sibi quisque profecto
 Fit Deus, ignavis precibus Fortuna repugnat.
 Altera jam dudum succensa Cupidine tanto
 Perdere gauderet, quodcunque obstaret amori. 75
 40 Ecce ulla foret me fortior ? ire per ignes,
 Per gladios ausim, neque in hoc tamen ignibus ullis,
 Aut gladiis opus est : opus est mihi erine paterno.
 Illa mihi est auro pretiosior ; illa beatam
 Purpura me, voti que mei factura potentem. 80
 41 Illa dicenti, curarum maxima nutrix,
 Nox intervénit ; tenebrisque audacia crevit.
 Prima quies aderat ; qua curis fessa diurnis
 Pectora somnus habet, thalamos taciturna paternos
 Intrat : & (heu facinus ! fatali nata parentem 85
 50 Crine suum spoliat : prædâque potita nefandâ
 Et secum spoliolum celeris ; progressaque portâ)
 Per medios hostes (meritis fiducia tanta est)
 Pervenit ad regem : quem sic affata parentem :
 90 Si alit amor facinus, proles ego regia Nisi
 55 Scylla, tibi trado patriosque meosque Penates.
 Præmia nulla peto, nisi te, cape pignus amoris
 Purpureum crinem, nec me nunc tradere crinem,
 Sed patrium tibi crede caput, scelerata que dextrâ
 Munera porrexit, Minos porrecta refugit. 95
 60 Quæ rebatusque novi respondit imagine facti :
 Di te submoveant, ô nostri infamia facti,
 Dæbe suo : tellusque tibi pontusque negentur,

Certè ego non patiar Jovis incunabula Cretea,
 Quæ mens est orbis, tantum contingere monstrum. 100
 Dixit: & ut leges captis justissimus auctor
 Hostibus imposuit, classis retinacula solvi
 Jussit; & aratas impelli remige puppes.
 Scylla, freto postquam deductas nare carinas,
 Nec præstare ducem sceleris sibi præmia vidit;
 Consumtis precibus violentam transit in iram:
 Intendensque manus, passis furibunda capillis,
 Quo fugis, exclamat, meritorum auctore relicta,
 O patriæ prælate mea, prælate parenti?
 Quò fugis, immitis? cujus victoria nostrum
 Et scelus & meritum est, nec te data munera, nec te
 Noster movit amor; nec quod spes omnis in unum
 Te mea congesta est? nam quo deserta revertar?
 In patriam? superata jacet. sed finge manere:
 Proditione meâ clausa est mihi patris ad ora?
 Quæ tibi donavi. cives odere merentem:
 Finitimi exemplum metuunt. exponimur orbe:
 Terrarum nobis ut Crete sola pateret.
 Hac quoque sic prohibes? sicanos, ingratis, relinquit
 Non genitrix Europa tibi, sed inhospita Syrcis,
 Armeniæve tigris, Astrove agitata Charybdis,
 Nec Jove tu natus: nec mater imagine tauri
 Ducta tua est. generis falsa est ea fabula vestri.
 Et ferus, & captus nullius a more juvencæ
 Qui te progeniuit, taurus fuit. exige pœnas,
 Nisè pater. gaudete malis modo prodita nostris
 Mœnia: nam fateor, merni; & sum digna perire.
 Me tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
 Me perimat. cur, qui vicisti crimine nostro.
 Insequeris crimen? scelus hoc patriæque patrique
 Officium tibi sit, te verè conjugè digna est,
 Quo torvam ligno decepit adultera taurum;
 Dissortemque utero sortum tulit. ecquid ad aures
 Perveniunt meâ dicta tuas? an inania venti

Verba ferunt; idemque tuas, ingratis, carinas?
 Jam jam Pasiphaën non est mirabile taurum
 Præposuisse tibi: tu plus feritatis habebas.
 Me miseram! properasse juvat: divulsaque rotas
 Unda sonat: mecum simul ah mea terra recedit,
 Nil agis, ô frustra meritorum oblite meorum. 140
 Insequar invitum: puppinque amplexa recurvam,
 Per freta longa trahar. vix dixerat; insilit undas:
 (Consequiturque rates faciente Cupidine vires.)
 Gnosfiacæque hæret comes invidiosa carina.
 Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auras, 145
 Et modo factus erat fulvis Halyæ etos aliis)
 Ibat: ut hærentem rostro læniaret aduncos.
 Illa metu puppin dimittit: at aurâ cadentem
 Sustinuisse levis, ne tangeret æquora, visa est.
 Pluma fuit. plumis in avem mutata vocatur
 Ciris: & a tonso est hoc nomen adepta capillo.
 Vota Jovi Minos taurorum corpora centum
 Solvit, ut egressus ratibus Curetida terram
 Contigit; & spoliis decoratâ est regia fixis.
 Creverat opprobrium generis: sædumque patebat
 Matris adulterium monstri novitate biformis.
 Destinât hunc Minos thalamis remove pudorem;
 Multiplici que domo, cæcisque includere tectis,
 Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
 Ponit opus: turbatque notas, & lumina flexum 160
 Ducit in errorem variarum ambage viarum.
 Non secus ac liquidus Phrygius Mæandros in arvis
 Ludit; & ambiguo lapsu refluitque fluitque:
 Occurrensque sibi venturas aspicit undas:
 Et nunc ad fontes, nunc in mare versus apertum; 165
 Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
 Innumeras errore vias: vixque ipse reverti
 Ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.
 Quo postquam tauri geminam juvenisque figuram
 Clausit; & Aëao bis pastum sanguine monstrum 170

Tertia fors annis domuit repetita novenis ;
 Utque ope virginea nullis iterata priorum
 Janua difficilis filo est inventa relecto ;
 Protinus Ægides, raptâ Minoidè, Dian
 Vela dedit: comitemque suam crudelis in illo 175
 Littore deferuit, defertæ, & multa quærenti,
 Amplexus & opem Liber tulit, utque perenni
 Sidere clara foret, sumtam de fronte coronam
 Immisit cælo. tenues volat illa per auras ;
 Dumq; volat; gemmæ subito vertuntur in ignes: 180
 Consiſtuntque loco, specie remanente Corona :
 Qui medius nixique genu est, anguemque tenentis.
 Dædalus interea Creten longumque perſus
 Exilium, tactusque ſoli natalis amore ;
 Clauſus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas 185
 Obſtruat: at cælum certè patet, ibimus illac,
 Omnia poſſideat; non poſſidet aëra Minos,
 Dixit: & ignotas animum dimittit in artes:
 Naturamque novat. nam ponit in ordine pennas,
 A minima cæptas, longam breviorè ſequenti: 191
 Ut elivo creviſſe putes. ſic ruſtica quondam
 Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.
 Tum lino medias, & curis alligat imas:
 Atque ita compoſitas parvo curvamine fleſcit ;
 Ut veras imitentur aves, puer Icarus unâ 195
 Stabat; & ignarus ſua ſe tractare pericla.
 Ore renidenti, modo quas vaga moverat aura,
 Captabat plumas; ſævam modo pollice ceram
 Mollibat; luſuque ſuo mirabile patris
 Impediebat opus, poſtquam manuſ ultima cæptis 200
 Impoſita eſt; geminas opifex libravit in alas
 Ipſe ſuum corpus: motâque pependit in aurâ.
 Inſtruit & natum: Medioque ut limite curras,
 Icare, ait, moneo. ne, ſi demiffior ibis,
 Vada gravet pennas; ſi celſior, ignis adurat. 205
 Inter utrumque vola. nec te ſpectare Boëtèn.

Aut Helioen jubeo, ſtriſtumque Orionis enſem.
 Me duce carpe viam. pariter præcepta volandi
 Tradit; & ignotas humeris accommodat alas.
 Inter opus monitusque genæ maduère ſeniles: 210
 Et patriæ tremuère manus. dedit oſcula nato
 Non iterum repetenda ſuo: penniſque levatus
 Ante volat; comitique timet. velut ales, ab alto
 Quæ teneram prolem produxit in aëra nido.
 Hortaturque ſequi; damnosaque erudit artes: 215
 Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas:
 Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine piſces,
 Aut paſtor baculo, ſivave innixus arator,
 Vidit; & obſtupuit: qui que a thera carpere poſſent,
 Credit eſſe Deos. & jam Juvonia lavâ 220
 Parte Samos fuerant, Deloſque, Paroſque reliſtâ;
 Dextra Lebynthos erant, ſæcundaque melle Calymus.
 Cum puer audaci cæpit gaudere volatu;
 Deſeruitque ducem: cælique cupidine tactus
 Altius egit iter. rapidi viciniâ Solis 225
 Mollit odoratas pennarum vincula ceras;
 Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
 Remigioque carens non ullas percipit auras.
 Oraque cæruleâ patrium clamantia nomen
 Exciipiuntur aquâ: quæ nomen traxit ab illo. 230
 At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
 Icare, dixit, ubi eſ? qua te regione requiram?
 Icare, dicebat: pennas aſpexit in undis
 Devovitque ſuas artes; corpusque ſepulcro
 Condidit: & tellus à nomine dicta ſepulti. 235
 Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
 Garrula ramosâ proſpexit ab ilice perdiſ;
 Et plauſit pennis; teſtataque gaudia cantu eſt;
 Unica tunc volueris; nec viſa prioribus annis,
 Factaque nuper avis. longum tibi, Dædale, crimen. 240
 Namque huic tradiderat fatorum ignara, docendam
 Progeniem germana ſuam, natalibus actis.

Bis puerum senis, animi ad præcepta rapacis.
 Ille etiam medio spinas in pisce notatas
 Traxit in exemplam: ferroque incidit acuto 245
 Perpetuus dentes; & ferræ repperit usum.
 Primus & ex uno duo ferrea brachia nodo:
 Vinxit; ut æquali spatio distantibus illis,
 Altera pars staret; pars altera duceret orbem.
 Dædalus invidit; sacraque ex arce Minervæ 250
 Præcipitem mittit, lapsum mentitus, at illum,
 Quæ faver ingenii, excepit Pallas; avemque
 Reddidit; & medio velavit in aëre pennis.
 Sed vigor ingenii quondam velocis in atas,
 Inque pedes abiit, nomen, quod & ante, remansit. 255
 Non tamen hæc altè volueris sua corpora tollit,
 Nec facit in ramis altoque cacumine nidos;
 Propter humum volitat: ponitque in sepibus ova:
 Antiquique memor metuit sublimia casus.
 Jamque fatigatum tellus Ætnea tenebat 260
 Dædalon: & sumtis pro supplice Cocalus armis
 Mitis habebatur, jam lamentabile Athenæ
 Pendere deficerant Thesæa laude triburum,
 Tempia coronantur: bellatricemque Minervam
 Cum Jove Disq; vocant aliis: quos sanguine voto, 265
 Muneribusque datis, & acerris thuris adorant.
 Sparferat Argolicas nomen vaga Fama per urbes
 Thesæos: & populi, quos dives Achæia cepit,
 Hujus opus magnis imploravere periclis:
 Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
 Sollicitâ supplex petit prece, causâ petendi
 Sus erat, infestæ famulus viæque Diana.
 Oeneæ namque ferunt, pleni successibus anni,
 Primitias frugem Cereri, sua vina Lyæo,
 Palladios flavæ latices libasse Minervæ. 270
 Cæptus ab agricolis Superos pervenit ad omnes
 Invidiosus honos: solas sine thure relictas
 Præterita cessasse ferunt Latoïdos aras.

Tangit & ira Deos. At non impune feremus;
 Quæque inhonoratæ, non & dicemur inultæ, 280
 Inquit: & Onêos ultorem spreta per agros
 Misit aprum: quanto majores herbida tauros
 Non habet Epiros: sed habent Sicilia arva minores.
 Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix:
 (Et setæ densis similes hastilibus horrent:.) 285
 Stantque velut vallum, velut alta hastilia setæ.
 Fervida cum rauco latos stridore per armos
 Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis.
 Fulmen ab ore venit: frondes afflatis ardent.
 Is modo crescenti segetes proenecat in herbâ; 290
 Nec matura metit steruri vota coloni:
 Et Cererem in spicis intercipit area frustra.
 Et frustra expectant promissas horrea messes.
 Sternuntur gravidi longo cum palmitæ fœtus,
 Baccaque cum ramis semper frondentis olivæ, 295
 Sævit & in pecudes, non has pastorve canesve,
 Non armenta truces possunt defendere tauri.
 Diffugiunt populi: nec se, nisi mœnibus urbis,
 Esse putant tutos: donec Meleagros, & unâ
 Lestæ manus juvenum coërere cupidine laudis. 300
 Tyndaridæ gemini, spectatus castibus alter,
 Alter equos primæque ratis molitor Iason,
 Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,
 Et duo Thestiadæ, prolesque Aphareia Lynceus,
 Et velox Idas; & jam non femina Caneus, 305
 Leucippusque ferox, jaculoque insignis Acastus,
 Hippothoosq; Dryasq; & cretus Amyntore Phœnix,
 Astoridæque pares, & missus ab Elide Phyleus.
 Nec Telamon aberat, magnique creator Achilles;
 Dumque Pheretiadæ & Hyantêo Iôlao 310
 Impiger Eurytion, & cursu invictus Echion,
 Naryciusque Lelex, Panopeusque Hyleusque, feroxq;
 Hippasus, & primis etiamnum Nestor in armis,
 Et quos Hippocoön antiquis misit Amyclis;

Penelopeſque focer, cum Parrhaſio Ancro,
 Ampycideſque ſagax, & adhuc à conjuge tutus 375
 Oeclides, nemoriquæ decus Tegeæ Lycæi.
 Raſilis huic ſummam mordebat fibula veſtem;
 Crinis erat ſimplex nondum collectus in unum:
 Ex humero pendens reſonabat eburnea lavo 380
 Telorum cultos: arcum quoque lava tenebat.
 Talis erat cultus: facies, quam dicere verè
 Virgineam in puero, puerilem in virgine poſſes,
 Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
 Optavit rennente Deo: ſammasque latentes 385
 Hauſit, & O felix, ſi quem dignabitur, inquit,
 Iſta virum! nec plura ſinunt tempusque pudorque
 Dicere: majus opus magni certaminis urget.
 Silva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
 Incipit à plano: devexaque proſpicit arva. 390
 Quo poſtquam venèrè viri; pars retia tendunt:
 Vincula pars adimunt canibus: pars preſſa ſequuntur
 Signa pedum: cupiuntque ſuum reperire periculum.
 Concava valliserat: qua ſe demittere rivi
 Aſſuèrant pluviæ aquæ. tenet ima lacuna 395
 Lenta ſalix, ulvæque leves, juncique paluſtres,
 Viminaque, & longâ parvæ ſub arundine cana.
 Hinc aper excitio medios violentus in hoſtes
 Fertur, ut excuſſis eliſi nubibus ignes.
 Sternitur incurſu nemus: & propulſa fragorem 340
 Silva dat. exclamant juvenes: prætentaque forti
 Tela tenent dextrâ, lato vibrantia ferro.
 Ille ruit; ſpargitque canes, ut quiſque ruenti
 Obſtat: & obliquo latrantes diſſipat icu.
 Cuſpis Echionio primùm contorta lacerto 345
 Vana fuit: truncoque dedit leve vulnus acerno.
 Proxima, ſi nimiis mitentis viribus uſa
 Non foret, in tergo viſa eſt hæſura petito:
 Longius it: auctor reli Pagæſans Iáſon.
 Phœbe, aix Ampycides, ſi te coluque, coloque; 350
 Da

Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
 Qua potuit, precibus Deus annuit. icus ab illo,
 Sed ſine vulnere aper: ferrum Diana volanti
 Abſtulerat jaculo; lignum ſine acumine venit. 355
 Ira feri nota eſt: nec fulmine lenius arſit:
 Lux micat ex oculis, ſpiratque è pectore flamma.
 Urque volat moles adducto concita nervo,
 Cum petit aut muros, aut plenas milite turres;
 In juvenes certo ſic impete vulnificus ſus
 Fertur: & Eupalamon Pelagona; dextra tuentes 360
 Cornua proſternit. ſocii rapuère jacentes.
 At non letiferos effugit Enaſimus icus
 Hippocoonte ſatus, trepidantem, & terga parantem
 Vertere ſucceſſo liquerunt poplite nervi.
 Forſitan & Pylus citra Troiana periffet 365
 Tempora: ſed ſumto poſitâ conamine ab haſtâ,
 Arboris inſiſnit, quæ ſtabat proxima, ramis:
 Deſpexitque loco tutus, quem fugerat, hoſtem.
 Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis
 Imminet exitio, fidensque recentibus armis 370
 Othriadæ magni roſtro femur hauſit adunco.
 At gemini nondum cœleſtia ſidera fratres,
 Ambo conſpicui nive candidioribus albâ
 Veſtabantur equis: ambo vibrata per auras 375
 Haſtarum tremulo quaticbant ſpicula motu,
 Vulnere feciſſent; niſi ſetiger inter opacas
 Nec jaculis iſſet nec equo loca pervia ſilvas.
 Perſequitur Telamon: ſtudioque incautus eundi
 Pronus ab arboreâ cecidit radice retentus.
 Dum levat hunc Peleus; celerem Tegeæ ſagittam 380
 Impoſuit nervo, ſinuatoque expulit arcu.
 Fixa ſub aure feri ſummum deſtringit arundo
 Corpus: & exiguo ruſefecit ſanguine ſetas.
 Nec ramen illa ſui ſucceſſu lætior icus,
 Quam Meleagros erat. primus vidiffe putatur; 385
 Et primus ſociis viſum oſtendiſſe cruorem:

Et, Meritum, dixisse, ferēs virtutis honorem.
 Erubuere viri : seque exhortantur ; & addunt
 Cum clamore animos : jaciuntque sine ordine tela,
 Turba nocet jactis : &, quos petit, impedit istus. 379
 Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,
 Discite fomineis quam tela virilia præsent,
 O juvenes, operique meo concedite, dixit.
 Ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis ;
 Hunc tamen invitâ perimet mea dextra Dianâ. 395
 Talia magniloquo tumidus memoraverat ore :
 Ancipitemque manu tollens utrâque securim,
 Institerat digitis primos suspensus in artus.
 Occupat audacem : quaque est via proxima leto,
 Summa ferus geminos direxit in inguina dentes. 400
 Concidit Ancaus : glomerataque sanguine multo
 Viscera lapsa fluunt : madefactaque terra cruore est.
 Ibat in adversum proles Ixionis hostem
 Pirithous, validâ quatiens venabula dextrâ.
 Cui procul Egides, O me mihi carior, inquit, 405
 Pars animæ consistit meæ : licet minus esse
 Fortibus ; Ancaus nocuit temeraria virtus.
 Dixit : & aratâ torsit grave cuspidē cornum :
 Quo bene librato, voti que potente futuro,
 Obstitit esculeâ frondosus ab arbore ramus. 410
 Misit & Asonides jaculum : quod casus ab illo
 Vertit in immeriti fatum lærantis, &, inter
 Illa conjectum, tellure per ilia fixum est.
 At manus Oenida variat : missique duabus,
 Hasta prior terrâ, medio stetit altera tergo. 415
 Nec mora : dum sævit, dum corpora versat in orbem ;
 Stridentemque novo spumam cum sanguine fundit ;
 Vulneris auctor adest : hostemque irritat ad iram :
 Splendidaque adversos venabula condit in armos.
 Gaudia testantur socii clamore secundo ; 420
 Victricemque petunt dextrâ conjungere dextram :
 Annacemque ferum multâ tellure jacentem

Mirantes spectant ; neque adhuc contingere tutum
 Esse putant : sed tela tamen sua quisque cruentant.
 Ipse pede imposito caput exitiabile pressit : 425
 Atque ita, Sume mei spoliū mibi gloria tecum.
 Dixit : & in partem veniat mihi gloria tecum.
 Protinus exuvias rigidis horrentia fetis
 Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
 illi lætitiæ est eum munere muneris auctor. 430
 Invidere alii ; totoque erat agmine murmur.
 Equibus ingenti tendentes brachia voce,
 Pone age, nec titulos intercipe femina nostros,
 Thesiada clamant : non te fiducia forma
 Decipiat ; longèque tuo sit captus amore 435
 Auctor. & huic adimunt munus, jus muneris illi,
 Non tulit ; & tumidâ frendens Mavortius irâ,
 Discite raptores alieni, dixit, honoris.
 Facta minis quantum distent. hausitque nefando
 Peiora Plexippi, nil tale timentia, ferro. 440
 Toxæ, quid faciat, dubium, pariterque volentem
 Uleisci fratrem, fraterna que fata timentem,
 Haud patitur dubitare diu : calidumque priori
 Cæde recalfevit consorti sanguine telum.
 Dona Deum templis nato victore ferebat, 445
 Cum videt extinctos fratres Althæa referri.
 Quæ plangore dato, mæstis, ululatibus urbem
 Implet ; & auratis mutavit vestibibus atras.
 At simul est auctor necis editus ; excidit omnis
 Lucus : & à lacrymis in pœna versus amorem est. 450
 Stipes erat : quem, cum partus enixa jaceret
 Thesias, in flammam triplices posuere sorores :
 Staminaque impresso fatalia pollice nentes ;
 Tempora, dixerunt, eadem lignoque tibi que,
 O modo nate, damus. quo postquam carmine dicto
 Excessere Deæ ; flagrantem mater ab igne
 Eripuit torrem : sparsitque liquentibus undis.
 Ille diu fuerat penetrabilibus abditus ipis ;

Servatusque tuos, juvenis, servaverat annos.
 Protulit hunc genetrix, tædæsq; in fragmina poni 460
 Imperat: & potius inimicos admovet ignes.
 Tum conata quater flammis imponere ramum,
 Cæpta quater tenuit, pugnant materque sororque,
 Et diversa trahunt unum dno nomina pectus.
 Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri: 465
 Sæpe tuum fervens oculis dabat ira ruborem.
 Et modo nescio quid similis crudele minanti
 Vultus erat; modo quem misereri credere posses.
 Cumque ferus lacrymas animi siccaverat ardor;
 Inveniebantur lacrymæ tamen. utque carina, 470
 Quam ventus, ventoque rapit contrarius ætus,
 Vim geminam sentit, pareteque incerta duobus:
 Thestias haud aliter dubiis affectibus errat,
 Inque vices ponit, positamque resuscitat iram.
 Incipit esse tamen melior germana parente: 475
 Et, consanguineas ut sanguine leniat umbras,
 Impietate pia est. nam postquam pestifer ignis
 Convaluit; Rogus ille cremet mea viscera, dixit.
 Utque manu dirâ lignum fatale tenebat;
 Ante sepulerales infelix adstitit aras. 480
 Pœnarumque Deæ triplices furialibus, inquit,
 Eumenides, sacris vultus advertite vestros.
 Ulicæor facioque nefas, mors morte pianda est:
 In scelus addendum scelus est, in funera funus. 485
 Per cœacervatos pereat domus impia ludus.
 An felix Oeneus nato victore fruatur;
 Thestius orbis erit? melius iugebitis ambo.
 Vos modo fraterni manes, anima que recentes,
 Officium sentite meum: magnoque paratas
 Accipite inferias, uteri mala pignora nostri. 490
 Hei mihi! quo raptor? fratres ignoscite matri.
 Deficiunt ad cæpta manus, meruisse fatemur.
 Illum, cur pereat: mortis mihi displicet auctor.
 Ergo impune feret; vivusque, & victor, & ipso

Succes-

Succesfu tumidus regnum Calydonis habebit? 495
 Vos cinis exiguus, gelidaque jacebitis umbra?
 Haud equidem patiar. pereat sceleratus; & ille
 Spemque patris, regni que trahat, patri que ruinam.
 Mens ubi materna est? ubi sunt pia jura parentum?
 Et, quos sustinui, bis mensum quinque labores? 500
 O utinam primis arsisset ignibus infans:
 Idque ego passa forem! vixisti munere nostro:
 Nunc merito mori ère tuo. cape præmia facti:
 Bisque datam, primum partu, mox stipite rapto,
 Redde animam: vel me fraternis adde sepulcris. 505
 Et cupio, & nequeo, quid agam? modo vulnera fratrum
 Ante oculos mihi sunt, & tantæ cadis imago:
 Nunc animum pietas, matrinaque nomina frangunt,
 Me miseram! male vincetis: sed vincite, fratres:
 Dummodo, quæ dederò vobis solatia, vosque 510
 Ipsa sequar, dixit: dextraque averfa trementi
 Funerem torrem medios conjecit in ignes.
 Aut dedit, aut visus gemitus est ille dedisse.
 Stipes: & invitis correptus ab ignibus arsit.
 Inscius atque absens flammâ Meleagros ab illâ 515
 Uritur: & cæcis torreri viscera sentit
 Ignibus: at magnos superat virtute dolores.
 Quod tamen ignavo cadat, & sine sanguine leto,
 Mæret: & Ancaï felicia vulnera dicit.
 Grandævumque patrem, fratremque, piæque sorores
 Cum gemitu, sociamque tori vocat ore supremo;
 Forsthan & matrem, crescunt ignisque dolorque;
 Languescuntque iterum. simul est extinctus uterque,
 Inque leves abiit paulatim spiritus auras:
 Alta jacet Calydon. lugent juvenesque senesque: 525
 Vulgusque, proceresque gemunt; scissæque capillos
 Planguntur matres Calydonides Eveninæ.
 Pulvere canitiem genitor vultusque seniles
 Fœdat humi fufus; spatiosumque increpat ævum.
 Nam de matre manus, diri sibi conscia facti, 530

Exe-

Exegit penas, acto per viscera ferro.
 Non mihi si centum Deus ora sonantia, lingue
 Ingeniumque capax, totumque Helicon dedisset;
 Tristitia persequerem miserarum dicta fororum.
 Immemores decoris liventia pectora tundunt: 555
 Dumq; manet corpus, corpus refoventque foventque
 Oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto.
 Post cinerem, cineres haustos ad pectora versant:
 Affusaque jacent tumulo; signataque saxo
 Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt. 560
 Quas, Parthæonia tandem Latoia clade
 Exlatiata domûs, præter Gorgenque nurumque
 Nobilis Alcmena, natis in corpore pennis
 Allevat; & longas per brachia porrigit alas:
 Corneaque ora facit; versasque per æra mittit. 565
 Interea Theseus sociati parte laboris
 Functus, Erechthæas Tritonidos ibat ad arces.
 Clausit iter, fecitque moras Achelôus euntis,
 Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte, testis,
 Cæcropida; nec te committe rapacibus undis. 570
 Ferre trabes solidas, obliquaque volvere magno
 Murmure saxa solent. vidi contermina ripe
 Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic
 Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
 Multa quoq; hic torrens nivibus de monte solutis 575
 Corpora turbineo juvenilia vortice merfit,
 Tutior est requies; solito dum flumina currant
 Limite; dum tenues capiat suus alveus undas.
 Annuit Ægides: Utarque, Acheloë, domoque
 Consilioque tuo, respondit; & usus utroque est, 580
 Pumice multicaivo, nec lavibus atria tophis
 Structa subit. molli tellus erat humida musco,
 Summa lacu nabant alterno murice conchæ.
 Jamque duas lucis partes Hyperione menso,
 Discubuerè toris Theseus comitesque laborum: 585
 Hac Ixionides, illâ Træzenius heros,

Parte

Parte Lelex, raris jam sparsus tempora canis.
 Quosque alios parili fuerat dignatus honore
 Amis Acarnanum, latissimus hospite tanto,
 Protinus appositas nudæ vestigia Nymphæ 570
 Influxère epulis mentas; dapibusque remotis
 In gemmâ posuère merum. tum maximus heros
 Equora prospiciens oculis subiecta, Quis, inquit,
 Ille locus? digitoque ostendit: & Insula nomen
 Quod gerat illa, doce, quanquam non una videtur. 575
 Annis ad hæc, Non est, inquit, quod cernimus, unum.
 Quinque jacent terra: spatii discrimine fallunt,
 Quoque minus spreta factum mirère Diana;
 Naides hæc fuerant: quæ cum bis quinque juvencos
 Mactassent; rurisque Deos ad sacra vocassent; 580
 Immemores nostri festas duxere choræas.
 Intumui: quantusque feror, cum plurimus, unquam;
 Tantus eram: pariterque animis immanis & undis
 A silvis silvas, & ab arvis arva revelli.
 Cumque loco Nymphas, memores tum deniq; nostri,
 In freta provolvi. fluctus nosterque marisque
 Continuant diduxit humam; partesque resolvit
 In totidem; mediis quot cernis Echinadas undis.
 Ut tamen ipse vides, procul en procul una recessit
 Insula grata mihi, Perimelen navita dicit, 590
 Huic ego virginum dilectæ nomen ademi.
 Quod pater Hippodamas ægrè tulit: inque profundum
 Propulit è scopulo paritura corpora nata.
 Excepi; nantemque ferens, O proxima cælo
 Regna vage, dixi, sortite, tridentifer, undæ, 595
 In quo desinimus, quo sacri currimus amnes,
 (Huc ades, atque audi placidus Neptune precantem)
 Huic ego, quam porto, nocui, si mitis, & æquus,
 Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset;
 Debuit illius misereri; ignoscere nobis. 600
 Affer opem; mersaque precor feritate paternâ
 Da, Neptune, locum; vel sit locus ipsa licebit.

Hanc

Hanc quoque complectar. movit caput æquoreus rex
Concussitque suis omnes assensibus undas.

Extimuit Nympha: nabat tamen. ipse natantis 605

Pectora tangebam trepido salientia motu:

Dumque ea contrecto, totum durefcere sensi

Corpus: & inductâ condi præcordia terrâ.

(Dum loquor; amplexa est artus nova terrâ natantes,

Et gravis increvit mutatis insula membris.) 610

Amnis ab his tacuit. factum mirabile cunctos

Moverat. irridet credentes: utque Deorum

Spretor erat, mentisque ferox Ixione narus;

Ficta refers, nimiumque putas: Acheloë, potentes.

Esse Deos, dixit; si dant adimuntque figuras. 615

Obstupuere omnes; nec talia dicta præbarunt:

Ante omnesque Lelex, animo maturus & ævo,

Sic ait: Immensa est, finemque potentia cæli

Non habet: & quicquid Superi voluere, peractum est.

Quoque minus dubites; tiliæ contermina quercus 620

Collibus est Phrygiis, modico circumdata muro.

Ipse locum vidi: nam me Pelopeia Pittheus

Misit in arva, suo quondam regnata parenti.

Haud procul hinc stagnum; tellus habitabilis olim;

Nunc celebres mergis fulicisque palustribus nadas. 625

Jupiter huc, specie mortali, cumque parente

Venit Atlantiades postis caducifer alis.

Mille domos adiere, locum requiemque petentes:

Mille domos clausere feræ, tamen una recepit,

Parva quidem, stipulis & cannâ tecta palustri: 630

Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon

Illâ sunt annis juncti juvenilibus; illâ

Consenuere casâ: paupertatemque fatendo

Effecere levem, nec iniquâ mente ferendam,

Nec refert, dominos illic, famulosne requiras; 635

Tota domus, duo sunt: idem parentque jubenteque.

Ergo ubi Calicola parvos tetigere penates;

Submissoque humiles intrarunt vertice postes;

Mem-

Membrâ senex posito jussit relevare sedili:

Quo superinjecit textum rude sedula Baucis. 640

Inde foco tepidum cinerem dimovit; & ignes

Suscitat hesternos; foliisque & cortice sicco

Nutrit; & ad flammâ animâ producit anili:

Multifidasque faces, ramaliaque arida tecto

Detulit, & minuit, parvoque admovit aëno. 645

Quodque suus conjux riguo collegerat horto,

Truncat olus foliis, furcâ levat ille bicorni

Sordida terga suis, nigro pendentia tigno:

Servatoque diu refecat de tergore partem

Exiguam sectamque donat ferventibus undis. 650

Interea medias fallunt sermonibus horas:

Sentirique moram prohibent. erat alveus illic

Fagineus, curvâ clavo suspensus ab ansâ;

Is tepidis impletur aquis; artusque fovendos

Accipit, in medio torus est de mollibus ulvis 655

Impositus lecto, spondâ pedibusque salignis.

Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo

Sternere consueverant: sed & hæc vilisque vetusque

Vestis erat, lecto non indignanda saligno,

Accubere Dei mensam succincta tremensque. 660

Ponit anus, mensâ sed erat pes tertius impar:

Testa parem fecit, quæ postquam subdita clivum

Sustulit; æquatam mentæ teresere virentes.

Ponitur hic bicolor sinceræ bacca Minervæ,

Conditaque in liquidâ corna autumnalia sæce, 665

Intubaque, & radix, & lactis massa coacti:

Ovaque, non acri leviter versata favillâ;

Omnia fistilibus, post hæc calatus eadem

Sistitur argillâ crater; fabricataque fago

Pocula, qua cava sunt, flaventibus illita ceris. 670

Parva mora est; epulaque foci misere calentes:

Nec longæ rursus referuntur vina senecta;

Dantque locum mensis paulum seducta secundis.

Hic nux, hic mista est rugosis carica palmis,

Præ-

Prunaque, & in patulis redolentia mala canistris, 673
 Et de purpureis collecta vitibus uva.
 Candidus in medio favus est, super omnia vultus
 Accersere boni: nec iners pauperque voluntas.
 Interea, quoties haustum cratera repleti
 Sponte sua, per seque vident succrescere vina; 680
 Attoniti novitate pavent, manibusque supinis
 Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon
 Et veniam dapibus, nullisque paratibus orant.
 Unicus anser erat, minima custodia villa:
 Quem Dis hospitibus domini mactare parabant: 683
 Ille celer pennâ cardos atate fatigat;
 Eluditque diu: tandemque est visus ad ipsos
 Confugisse Deos. Superi vetuere necari;
 Dique sumus; meritaque luet vicinia pœnas
 Impia; dixerunt. vobis immunibus hujus 690
 Esse mali dabitur: modo vestra relinquite tecta;
 Ac nostros comitate gradus: & in ardua montis
 Ite simul, parent ambo, baculisque levati
 Nituntur longo vestigia ponere clivo.
 Tantum aberant summo, quantum ire sagitta 693
 Missa potest: flexere oculos, & mersa palude
 Cætera prospiciunt: tantum sua tecta manere.
 Dumque ea mirantur; dum desent fata suorum:
 Mla vetus dominis etiam casa parva duobus,
 Vertitur in templum: furcas subiere columna: 700
 Stramina flavescent: adopertaque marmore tellus,
 Calataque fores aurataque tecta videntur.
 Talia cum plâido Saturnius edidit ore:
 Dicite, iuste senex, & fœmina conjuge iusto
 Digna, quid optetis: cum Baucide panca locutus, 703
 Consilium Superis aperis commune Philemon:
 Esse sacerdotes, de lubricaque vestra tueri
 Poscimus: & quoniam concordæ egimus annos;
 Auferat hora duos eadem: nec conjugis unquam
 Busta meæ videam; neu sim tumulandus ab illâ. 710

Voca

Vota fides sequitur. templi tutela suere;
 Donec vita data est. annis ævoque soluti
 Ante gradus sacros cum starent forte, locique
 Narrarent casus; frondere Philemona Baucis,
 Baucida conspexit senior frondere Philemon. 715
 Jamque super geminos crescente cacumine vultus,
 Mutua, dum licuit, reddebant dicta; Valeque,
 O conjux, dixere simul: simul abdita texit
 Ora frutex. ostendit adhuc Tyaneus illic
 Incola de gemino vicinos corpore truncos. 720
 Hæc mihi non vani (neque erat cur fallere vellet.)
 Narravere senes. equidem pendentia vidi.
 Serta super ramos: ponensque recentia dixi,
 Cura piæ Dis sunt, & qui coluere, coluntur.
 Deserat: cunctosque & res & moverat auctor; 725
 Thesea præcipue: quem facta audire volentem
 Mira Deum, nixus cubito Calydonius amnis
 Talibus alloquitur: Sunt, ô fortissime, quorum
 Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit.
 Sunt, quibus in plures jus est transire figuras: 730
 Ut tibi, complexi terram maris incola, Proteu.
 Nam modo te juvenem, modo te videre leonem,
 Nunc violentus aper: nunc, quem tetigisse timerent,
 Anguis eras: modo te faciebant omnia taurum.
 Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri. 735
 Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
 Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.
 Nec minus Autolyçi conjux Erisichthone nata
 Juris habet. pater hujus erat, qui numina Divum
 Sperneret; & nullos aris adoleret honores. 740
 Ille etiam Cereale nemus violasse securi
 Dicitur; & lucos, ferro temerasse vetustos.
 Stabat in his ingens annofo robore quercus;
 Una nemus: vitæ mediam, memoresque tabellæ.
 Sertaque cingebant voti argumenta potentis, 745
 Sæpe sub hæc Dryades festas duxere choræas:

Sæpe

Sæpe etiam, manibus nexis ex ordine, trunci
 Circuire modum : mensuraque roboris ulnas
 Quinque ter implebat. nec non & cætera tanto
 Silva sub hac, silvâ quanto jacet herba sub omni. 750
 Non tamen idcirco ferrum Triopæius illâ
 Abstulit; famulosque jubet succidere sacrum
 Robur : & ut jussos cunctari vidit, ab uno
 Edidit hæc raptâ sceleratus verba securi :
 Non dilecta Deæ solum, sed & ipsâ licebit 755
 Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram.
 Dixit, & obliquos dum telum librat in ictus,
 Contremuit, gemitumque dedit Deoia quercus :
 Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
 Cœpere; ac longi sudore madescere rami. 760
 Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus;
 Haud aliter fluxit discussa cortice sanguis;
 Quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
 Concidit, abruptâ cruor è cervice profusus.
 Obstupuere omnes : aliquisque ex omnibus audet 765
 Deterrere nefas, levamque inhibere bipennem.
 Aspicit hunc, Mentisque piæ cape præmia, dixit
 Thestalus : inque virum convertit ab arbore ferrum :
 Detruncatque caput; repetitaque robora cædit.
 Editus è medio sonus est cum robore talis : 770
 Nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima ligno;
 Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
 Vaticinor moriens nostri solatia leti.
 Persequitur scelus ille suum : labefactaque tandem
 Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor 775
 Corruit, & multam prostravit pondere silvam.
 Attonitæ Dryades damno nemorisque suoque,
 Omnes germanæ, Cererem cum vestibus atris
 Merentes adent; pœnamque Eriſichthonis orant.
 Annuit his; capitique sui pulcherrima motu 780
 Concussit gravidis oneratos messibus agros;
 Moliturque genus pœnæ miserabile, si non

Ille

Ille suis esset nulli miserabilis actis,
 Pestiferâ lacerare Fame. quæ quatenus ipsi
 Non adeunda Deæ, (neq; enim Cereremque Famemq;
 Fata coire sinunt) montani numinis unam
 Talibus agrestem compellat Oreâda diſcis :
 Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
 Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore, tellus;
 Frigus iners illic habitant, Pallorque Tremorque, 790
 Et jejuna Fames : ea se in præcordia condant
 Sacrilegi scelerata jube, nec copia rerum
 Vincat eam; superetque meas certamine vires,
 Neve viæ spatium te terreat; accipe currus:
 Accipe, quos franſis altè moderere, dracones. 795
 Et dedit, illa dato subveſta per aëra curru
 Devenit in Scythiam : rigidique cacumine montis
 (Caucason appellant) serpentum colla levavit :
 Quæſitamque Famem lapidoso vidit in agro,
 Unguibus & raras vellentem dentibus herbas. 800
 Hirtus erat crinis; cava lumina: pallor in ore:
 Labra incana situ : scabræ rubigine fauces:
 Dura cutis, per quam spectari viscera possent :
 Ossa sub incurvis exſtabant arida lumbis :
 Ventris erat pro ventre locus. pendere putares 805
 Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.
 Auxerat articulos macies, genuumque rigebat
 Orbis, & immodico prodibant tubera talo.
 Hanc procul ut vidit, (neque enim est accedere juxta
 Ausa) refert mandata Deæ; paulumque morata, 810
 Quamquâ aberat longe, quamquâ modo venerat illuc
 Visa tamen tenuisse Famem; retroque dracones
 Egit in Hæmoniam verſis ſublimis habenis.
 Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
 Illius est operi) peragit; perque aëra vento 815
 Ad justam delata domum est : & protinus intrat
 Sacrilegi thalamos: altoque sopore solutum
 (Noctis erat tempus) geminis amplectitur alis :

Seque

Seque viro inspirat, faucesque, & pectus, & ora
 Assat; & in vacuis spargit jejunia venis.
 Frustraque mandato fecundum deserit orbem;
 Inque domos inopes assueta revertitur arva.
 Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
 Mulcebat. petit ille dapes sub imagine somni:
 Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat;
 Exercetque cibo delusum guttur inani:
 Proque epulis tennes nequicquam devorat auras.
 Ut verò est expulsa quies; furit ardor edendi;
 Perque avidas fauces, immensaque viscera regnat.
 Nec mora: quod pontus, quod terra, quod educat aër,
 Postcit; & appositis queritur jejunia mensis:
 Inque epulis epulas querit. quodque urbibus esse,
 Quodque satis populo poterat; non sufficit uni.
 Plusque cupit, quò plura suam demittit in alvum,
 Utque fretum recipit de tota flumina terrâ;
 Nec satiatur aquis; peregrinosque ebibit amnes;
 Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat;
 Innumerasque trabes cremat; & quo copia major
 Est data, plura petit; turbâque voracior ipsa est:
 Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
 Accipiunt, postcuntque simul. cibus omnis in illo
 Causa cibi est: semperque locus fit inanis edendo.
 Jamque fame patrias alti que voragine ventris
 Attenuat opes. sed inattenuata manebas
 Tum quoque, dira famas, implacataque vigebat
 Flamma gula. tandem, demisso in viscera censu,
 Filia restabat, non illo digna parente.
 Hanc quoque vendit inops. dominum generosa recusat:
 Et vicina suas tendens super aquora palmas,
 Bripe me domino, qui raptâ pramia nobis
 Virginitatis habes, ait. hæc Neptunus habebat,
 Qui prece non spretâ, quamvis modo visa sequenti
 Esset hero; formamque novat; vultumque virilem
 Induit, & cultus piscem capientibus aptos.

820

825

835

840

845

850

Hanc

Hanc dominus spectans, O qui pendentia parvo
 Era cibo celas, moderator arundinis, inquit,
 Sic mare compositum, sic fit tibi piscis in undâ
 Credulus, & nullos, nisi fixus, sentiat hamos:
 Quæ modo cum vili turbatis veste capillis
 Littore in hoc steterat, (nam stantem in littore vidi)
 Dic ubi sit: neque enim vestigia longius exstant.
 Illa Dei munus bene cedere sentit; & à se
 Se quæri gaudens, his est rescuta rogantem:
 Quisquis es, ignoscas; in nullam lumina partem
 Gurgite ab hoc flexi; studioque operatus inhæsi.
 Quoque minus dubites, sic has Deus æquoris artes
 Adjuvet, ut nemo jam dudum littore in isto,
 (Me tamen excepto) nec fœmina constitit ulla.
 Credit; & verò dominus pede pressit arenam;
 Elususque abiit. illi sua reddita forma est.
 At ubi habere suam transformia corpora sentit,
 Sape pater dominis Triopeida vendit. at illa
 Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat:
 Præbebatque avido non iusta alimenta parenti.
 Vistamen illa mali postquam consumserat omnè
 Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo;
 Ipse suos arrus lacero divellere morsu
 Cepit: & infelix minuendo corpus alebat.
 Quid moror externis? etiam mihi sæpe novandi
 Corporis, o juvenes, numero finita potestas.
 Nam modo, quod nunc sum, videor: modo flector in
 anguem:
 Armenti modo dux vires in cornua sumo.
 Cornua, dum potui, nunc pars carè altera telo
 Frontis, ut ipse vides. gemitus sunt verba secuti.

865

870

875

880

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER NONUS.

QUæ gemitus, truncaq; Deo Neptunius heres
Causa rogat frontis: cum sic Calydonius
 annis
Cæpit, inornatos redimitus arundine
 crines:

Triste petis munus. quis enim sua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine. nec tan
Turpe fuit vinci, quam contendisse decorum est:
Magnaque dat nobis tantus solatia victor.
Nomine si qua suo tandem pervenit ad aures
Deianira tuas; quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit spes invidiosa procorum.
Cum quibus ut sociari domus est intrata petiti;
Accipe me generum, dixi, Parthoone nate.
Dixit & Alcides. alii cessere duobus.
Ille Jovem focerum dare se, famamque laborum,
Et superata sua referebat iussa noverca.
Contra ego: (turpe Deum mortali cedere duxi:
Nondum erat ille Deus) Regem me cernis a quarum
Curfibus obliquis inter tua regna fluentem:
Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantum ne noceat, quod me nec regia Juno
Odit, & omnis abest iussorum pœna laborum.
Nam quod te iactas Almenâ matre creatum;
Jupiter aut falsus pater est, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis. elige, fictum
Esse Jovem malis, an te per dedecus ortum,
Talia dicentem jam dudum lumine torvo

9p

Speilat; & accensa non fortiter imperat iræ
Verbaque tot reddit: Melior mihi dextera lingua.
Dummodo pugnando superem; tu vince loquendo, 30
Congrediturque ferox. puduit modo magna locutura
Cedere. rejeci viridem de corpore vestem;
Brachiaque opposui; tenuique e pectore varas
In statione manus; & pugna membra paravi.
Ille cavis hausto spargit me pulvere palmis; 35
Inque vicem fulva jactu hævescit arena.
Et modo cervicem, modo crura micantia captat;
Aut captare putes: omnique à parte lacessit.
Me mea defendit gravitas; frustra que petebar.
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant: manet illa; suoque est pondere tuta.
Digredimur paulum: rursusque ad bella coimus;
Inque gradu stetimus, certi non cedere; eratque
Cum pede pes junctus: totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam. 45
Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
Cum pretium pugnae toto nitidissima saltu
Experitur conjux. spectant armenta, paventque
Nescia quem maneat tanti victoria regni.
Ter sine profectu voluit nitentia contra 50
Rejicere Alcides à se mea pectora: quarto
Excutit amplexus, adductaque brachia solvit:
Impulsumque manu (certum mihi vera fateri)
Protinus avertit: tergoque onerosus inhæsit.
Si qua fides, (neque enim ficta mihi gloria voce 55
Quæritur (imposito pressus mihi monte videbar.
Vix tamen exserui sudore fluentia multo
Brachia; vix solvi duos à corpore nexus.
Instat anhelanti; prohibetque resumere vires:
Et cervice meâ potitur. tum denique tellus 60
Pressa genu nostro est; & arenas ore momordi.
Inferior virtute meas devortor ad artes;
Elaborque viro longum formatus in anguem.

Ii 2

Oni

Qui postquam flexos sinuavi corpus in orbés;
 Cumque sero movi linguam stridore bisulcam;
 Risit, & illudens nostras Tirynthius artes;
 Cunarum labor est angues superare mearum,
 Dixit: & ut vincas alios, Acheloë, dracones;
 Pars quota Lernæa serpens eris unus Echidnæ,
 Vulneribus fecunda suis erat illa: nec ullum
 De centum numero caput est impune recisum;
 Quin gemino cervix hærede valentior esset.
 Hanc ego ramosam natis è cæde colubris,
 Crescentemque malo, domui; domitamque peremi.
 Quid fore te credas, falsum qui verius in anguem
 Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
 Dixerat: & summo digitorum vincula collo
 Injicit, angebar, seu guttura forcipe pressus:
 Pollicibusque meas pugnabam evellere fauces,
 Sic quoque devicto restabat tertia tauri
 Forma truncis: tauro mutatus membra rebello.
 Induit ille toris à levâ parte lacertos;
 Admissumque trahens sequitur: deprensaque durâ
 Cornua figit humo; meque altâ sternit arenâ.
 Nec satis id fuerat: rigidum fera dextera cornu
 Dum tenet, infregit; truncâque à fronte revellit.
 Nâides hoc, pomis & odoro flore repletum,
 Sacrarunt; divesque meo bona Copia cornu est.
 Dixerat: at Nympe ritu succinda Dianæ
 Una ministrarum, fuis utrimque capillis,
 Incessit, torumque tulit præ divite cornu
 Autumnum, & mensas felicia poma secundas,
 Lux subit: & primo feriente cacumina Sole,
 Discedunt juvenes. neque enim dum flumina pacem
 Et placidos habeant lapsus, motaque residant,
 Opperiuntur, aquæ, vultus Achelœus, agrestes,
 Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
 Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
 Cætera sospes erat. capitis quoque, fronde salignâ,
 A

Aut super impositâ celatur arundine damnum. 100
 At te, Nesse ferox, ejusdem virginis arbor
 Perdiderat volueri trajetum terga sagittâ.
 Namque, novâ repetens patrios cum conjuge muros,
 Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas,
 Uberius solito nimbis hyemalibus auctus, 105
 Vorticibusque frequens erat, atque impervius amnis.
 Intrèpidum pro se, curam de conjuge agentem
 Nessus adit, membrisque valens, scitusque vadorum;
 Officioque meo ripâ sistetur in illâ
 Hæc ait, Alcide: tu viribus utere nando. 110
 (Pallentemque metu, fluviumque, ipsumque, timentem)
 Tradidit Aonijs pavidam Calydonida Nesso.
 Mox, ut erat, pharetrâque gravis, spolioque leonis,
 (Nam clavam, & curvos trans ripam miscrat arcus)
 Quandoquidem cæpi, superentur flumina, dixit. 115
 Nec dubitat; nec qua sit clementissimus amnis
 Quarit: & obsequio deferris spernit aquarum:
 Janque tenens ripam, missos cum tolleret arcus,
 Conjugis agnovit vocem: Nessoque parante
 Fallere depositum, Quo te fiducia, clamat, 120
 Vana pedum, violente, rapit? tibi, Nesse biformis,
 Dicimus, exaudi; nec res intercipe nostras.
 Si te nulla mei reverentia movit; ad orbés
 Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
 Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equinâ. 125
 Vulnere, non pedibus te consequar. ultima dicta
 Re probat: & missâ fugientia terga sagittâ
 Trajicit. exstabat ferrum de pectore aduncum.
 Quod simul vulsum est, sanguis per utrumque foramen
 Emicuit, mistus Lernæi tabe veneni. 130
 Excipit hanc Nessus. Neque enim moriemur inulti,
 Secum ait: & calido velamina tincta cruore
 Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.
 Longa fuit mediî mora temporis: actaque magni
 Herculis implerant terras, odiumque novercæ. 135
 Vi-

Victor ab Oechaliâ Cenæ sacra parabat
 Vota Jovi, cum Fama loquax præcessit ad aures,
 Deï anira tuas, (quæ veris addere falsa
 Gaudet, & è minimâ sua per mendacia creseit)
 Amphitryoniadem Iôles ardore teneri.
 Credit amans: Venerisque novæ perterrita famâ
 Indulsit primò lacrymis; flendoque dolorem
 Diffudit miserandâ suam: mox deinde, Quid autem
 FLEMUS, ait? pellex lacrymis lætabitur istis:
 Quæ quoniam adventat, properandum, aliquidque
 novandum est,
 Dum licet; & nondum thalamos tenet altera nostrorum
 Conquerar, an fleam? repetam Calydonâ, moerens
 Excedam tectis? an, si nihil amplius, obstem?
 Quid si, me, Meleagre, tuam memor esse sororem,
 Forte paro facinus; quantumque injuria possit,
 Fœmineusque dolor jugulatâ pellice testor?
 In cursus animus varios abit, omnibus illi
 Prætulit imbutam Neseo sanguine vestem
 Mittere; quæ vires defecto reddat amori.
 Ignatoque Lichæ, quid tradat nescia, lucius
 Ipsa suos tradit: blandisque miserrima verbis
 Dona det illa viro, mandat, capit inscius heros:
 Induiturque humeris Lernæ virus Echidnæ.
 Thura dabat primis, & verba præcanta flammis;
 Vinaque marmoreas paterâ fundebat in aras:
 Incaluit vis illa mali; resolutaque flammis
 Herculeos abiit late diffusa per artus.
 Dum potuit, solitâ gemitum virtute repressit.
 Victa malis postquam patientia, repulit aras;
 Implevitque suis nemorosum vocibus Oeten.
 Nec mora; letiferam conatur scindere vestem:
 Qua trahitur, trahit illa cutem; fœdumque relatu,
 Aut hæret membris frustra tentata revelli;
 Aut laceros artus, & grandia detegit ossa.
 Ipse cruor, gelido seu quondam lamina candens

Tincta lacu, stridit; coquiturque ardente veneno:
 Nec modus est, sorbent avida præcordia flammæ:
 Caruleusque fluit toto de corpore sudor:
 Ambusti que sonant nervi: cœcâque medullis
 Tabæ liquefactis, tendens ad sidera palmas,
 Cladibus, exclamat, Saturnia, pascere nostris:
 Pastere: & hanc pestem specta, crudelis, ab alto:
 Corque ferum satia, vel si miserandus & hosti;
 (Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus agram,
 Invisamque animam, natamque laboribus aufer.
 Mors mihi munus erit, decet hæc dare dona novercæ.
 Ergo ego scdantem peregrino templa cruore
 Bustrii donui? sævoque alimenta parentis
 Antæo eripui? nec me pastoris Iberi
 Forma triplex; nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
 Vosne manus validi pressistis cornua tauri?
 Vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides undæ,
 Partheniumque nemus? vestrâ virtute relatus
 Thermodontiaco calatus baltheus auro,
 Pomaque ab infomni male custodita dracone?
 Nec mihi Centauri potuere resistere, nec mi
 Arcadiæ vastator aper? nec profuit Hydræ
 Crescere per damnum, geminasque resumere vires?
 Quid? cum Thracæ equos humano sanguine pingues?
 Plenaque corporibus laceris præsepia vidi,
 Visaque dejeci, dominumque ipsosque peremi?
 His elisa jacet moles Nemeæ lacertis?
 Hæc cœlum cervice tuli? defessa jubendo est
 Sæva Jovis conjux: ego sum indefessus agendo.
 Sed nova pestis adest: cui nec virtute resisti,
 Nec telis atque potest, pulmonibus errat
 Ignis edax imis, perque omnes pascitur artus.
 At valet Euristheus, & sunt, qui credere possint
 Esse Deos? dixit, perque altum saucius Oeten
 Raud aliter graditur, quam si venabula tigris
 Corpore fixa gerat, factique refugerit auditor.

Sape illum gemitus edentem, saepe frementem,
 Sape retentantem totas infringere vestes,
 Sternentemque trabes, irascentemque videres
 Montibus, aut patrio tendentem brachia cælo. 210
 Ecce Lichan trepidum, & latitantem rupe cavatâ
 Adspicit: ut que dolor rabiem collegerat omnem;
 Tunc Licha, dixit, feralia dona tulisti?
 Tunc mea necis auctor eris? tremit ille, pavetque
 Pallidus; & timide verba excusantia dicit. 215
 Dicentem, genibusque manus adhibere parantem,
 Corripit Alcides; & terque quaterque rotatum
 Mittit in Euboicas, tormento fortius, undas.
 Ille per aërias pendens induit auras.
 Utque ferunt imbres gelidis conescere ventis; 220
 Inde nives fieri; nivibus quoque molle rotatis
 Adstringi & spissâ glomerari grandine corpus;
 Sic illum validis adum per inane lacertis,
 Exsanguemq; metu, nec quicquam humoris habentem,
 In rigidos versum silices prior edidit aras. 225
 Nunc quoque in Euboico scopulus brevis emicat altè
 Gurgite, & humana servat vestigia forma.
 Quem, quasi sensurum, nauæ calcare verentur;
 Appellantque Lichan. at tu, Jovis inclita proles,
 Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete, 230
 Inque pyram structis, arcus, pharetramque capacem,
 Regnaque visuras iterum Trojana sagittas,
 Ferre jubes præante satum: quo flamma ministro
 Subdita, dumque avidis comprehenditur ignibus aggers
 Congeriem silvæ Nemeæo vellere summam 235
 Sternis: & impositâ clavæ cervice recumbis.
 Haud alio vultu, quam si conviva jaceres
 Inter plena meri redimitus pocula fertis,
 Jamque valens, & in omne latus diffusa sonabat,
 Securosque artus, contentoremque petebat 240
 Plamma suum. simulèrè Dei pro vindice terræ.
 Quos ita (sensit enim) lato Saturnius ore

Jupi-

Jupiter alloquitur: Nostra est timor iste voluptas,
 O Superi; totoque libens mihi pectore grator,
 Quod memoris populi dicor rectorque paterque: 245
 Et mea progenies vestro quoque tuta favore est.
 Nam quanquam iphus datur hoc immanibus actis;
 Obligor ipse tamen, sed enim, ne pectora vano
 Fida metu paveant, Oeteas spernite flammæ.
 Omnia qui vicit, vincet; quos cernitis, ignes: 250
 Nec nisi maternâ Vulcanum parte potentem
 Sentiet. æternum est, a me quod traxit, & expers
 Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.
 Idque ego defunctum terrâ cælestibus oris
 Accipiam, cunctisque meum lætabile factum 255
 Dis fore confido. si quis tamen Hercule, si quis
 Forte Deo dolituruserit, data pramiam nolet:
 Sed meruisse dari sciet; invitusque probabit,
 Assensere Dei. conjux quoque regia visa est
 Cætera non duro, duro tamen ultima vultu 260
 Dista tulisse Jovis; seque indoluisse notatam.
 Interea, quodcunque fuit populabile flammæ,
 Mulciber abstulerat; nec cognoscenda remansit
 Herculis effigies; nec quidquam ab imagine ductum
 Matris habet: tantumque Jovis vestigia servat. 265
 Utque novus serpens, postâ cum pelle senectâ,
 Luxuriare solet; squamâque nitere recenti;
 Sic, ubi mortales Tirynthius exiit artus;
 Parte sui meliore viget; majorque videri
 Cæpit; & angustâ fieri gravitate verendus. 270
 Quem pater omnipotens, inter cava nubila raptum,
 Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.
 Sensit Atlas pondus, neque adhuc Sthenelæus iras
 Solverat Eurystheus; iodumque in prole paternum
 Exercebat atrox, at longis anxia curis 275
 Argolis Alcmena, questus ubi ponat aniles,
 Cui referat nati testatos orbe labores,
 Cuive suos casus, Iolæn habet. Herculis illam

Ii;

Impe-

Imperiis, thalamoque animoque receperat Hyllus:
 Impleratque uterum generoso germine. cui sic 280
 Incipit Alcmena: Faveant tibi numina saltem;
 Corripiantque moras, tum cum matura vocabis
 Præpositam timidis parientibus Ilthyiam;
 Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
 Namque laboriferi cum jam natalis adesset 285
 Hærculis, & decimum premeretur sidere signum
 Tendebat gravitas uterum mihi: quodque ferebam,
 Tantum erat, ut posses auctorem dicere testi
 Ponderis esse Jovem. nec jam tolerare labores
 Uterius poteram: quin nunc quoque frigidus artus; 290
 Dum loquor, horror habet; parsque est meminisse do-
 Septem ego per noctes, toridem cruciata diebus, (toris.
 Fessa malis, tendensque ad cælum brachia, magno
 Lucinam Nixosque pares clamore vocabam.
 Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque 295
 Quæ donare caput Junoni vellet iniqua.
 Urque meos audit gemitus; subsedit in illâ
 Ante fores arâ: dextroque à poplite lævum
 Pressa genu digitis inter se pedine junctis,
 Sustinuit partus, tacitâ quoque carmina voce 300
 Dixit: & inceptos tenuerunt carmina partus.
 Nitor, & ingrato facio convicia deniens
 Vanâ Jovi: cupioque mori; moturaque duos
 Verba queror silices, matres Cadmeides ad sunt;
 Votaque suspiciunt, exhortanturque dolentem. 305
 Una ministrarum mediâ de plebe Galanthis,
 Flava comas, aderat, faciendis strenua jussis;
 Officis dilecta suis, ea sensit iniquâ
 Nescio quid Junone gerij: dumque exit, & inerat
 Sepe fores; Divam residentem vidit in arâ; 310
 Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem;
 Et, Quæcunque es, ait, domina gratare; levata est
 Argolis Alcmena: potiturque puerpera voto.
 Exsiluit, junctasque manus patefacta remisit

Divâ

Diva potens uteri, vinclis levor ipsa remissis. 315
 Numine decepto risisse Galanthis fama est.
 Ridentem, prensamque ipsis Dea sava capillis
 Traxit, & è terrâ corpus relevare volentem
 Arcuit: inque pedes mutavit brachia primos,
 Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem 320
 Amisere suum: forma est diversa priori.
 Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
 Ore parit: nostrasque domos, ut & ante, frequentat.
 Dixit: &, admonitu veteris commota ministra,
 Ingemuit, quam sic nurus est affata dolentem: 325
 Te tamen, ô genitrix, aliena sanguine vestro
 Rapta movet facies. quid si tibi mira sororis
 Pata meæ referam? quanquam lacrymaque dolorque
 Impediunt, prohibentque loqui, fuit unica matri
 (Me pater ex aliâ genuit) notissima forma 330
 Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
 Vimque Dei passam, Delphos Delonque tenentis,
 Excipit Andramon; & habetur conjuge felix.
 Est lacus, acclivi devexo margine formam
 Littoris efficiens: summum myrteta coronant. 335
 Venerat huc Dryope fatorum nescia; quoque
 Indignere magis, Nymphis latura coronas.
 Inque sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
 Dulce ferebat onus: tepidique ope lactis alebat.
 Haud procul à stagno, Tyrios imitata colores, 340
 In spem baccarum florebat aquatica lotos.
 Carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
 Porrigeret, flores: & idem factura videbar;
 Namque aderam, vidi guttas è flore cruentas
 Decidere; & tremulo ramos horrore moveri. 345
 Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
 Lotis in hanc Nympe fugiens obscæna Priapi,
 Contulerat versos servato nomine vultus.
 Nescierat soror hoc; quæ cum perterrita retro
 Ire & adoratis vellet discedere Nymphis; 350

Ii 6

Hale-

Haerunt radice pedes. convellere pugnat:
 Nec quicquam, nisi summa, movet. succrescit ab imo,
 Totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
 Ut vidit; conata manu laniae capillos,
 Fronde manū implevit: frondes caput omne tenebant.
 At puer Amphissos (namque hoc avus Eurytus illi
 Addiderat nomen) materna rigescere sentit
 Ubra: nec sequitur ducentem lacteus humor.
 Spectatrix aderam fati crudelis; opemque
 Non poteram tibi ferre, soror: quantumq; valebam, 360
 Crescentem truncum ramosque amplexa, morabar:
 Et (fateor) volui sub eodem cortice condi.
 Ecce vir Andraemon, genitorque miserrimus, adsumt:
 Et quarunt Dryopen: Dryopen quarentibus illis
 Ostendi loton. tepido dant oscula ligno: 365
 Affusique suæ radicibus arboris hærent.
 Nil nisi jam faciem, quod non foret arbor, habebas,
 Cara soror. lacrymæ verso de corpore factis
 Irrorant foliis: ac, dum licet, ora que præstant
 Vocis iter, tales effundit in aëra questus: 370
 Si qua fides miseris, hoc me per numina iuro
 Non meruisse nefas. patior sine crimine poenam.
 Viximus innocuæ: si mentior, arida perdam,
 Quas habeo, frondes; & cæsa securibus urar.
 Hunc tamen infantem maternis demite ramis; 375
 Et date nutrici: nostraque sub arbore sæpe
 Lac facitote bibat; nostraque sub arbore ludat,
 Cumque loqui poterit, matrem facitote salutet.
 Et tristis dicat, Latet hoc sub stipite mater.
 Stagna tamen timeat; nec carpant ab arbore flores: 380
 Et frutices omnes corpus putet esse Dearum.
 Care, vale, conjux, & tu germana, paterque.
 Quis si quæ est pietas, ab acuta vulnere falcis,
 A pecoris morsu frondes defendite nostras.
 Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est; 385
 Erigite huc arcus, & ad oscula nostra venite,

Dum

Dum tangi possunt, parvumque attollite natum.
 Plura loqui nequeo, nam jam per candida mollis
 Colla liber serpit: summoque cacumine condor.
 Ex oculis removete manus, sine munere vestro 390
 Contegat inductus morientia lumina cortex.
 Deserant simul ora loqui, simul esse: diuque
 Corpore mutato rami caluere recentes.
 Dumque refert Iôle fatum miserabile, dumque
 Euritidos lacrymas admoto pollice siccant 395
 Alcmena, flet & ipsa tamen; compefcuit omnem
 Res nova tristitiam, nam limine consistit alto
 Pene puer, dubiaque tegens lanugine malas
 Ora reformatus primos Iôlaus in annos.
 Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe, 400
 Victa viri precibus, quæ cum jurare pararet
 Dona tributuram posthac se talia nulli;
 Non est passa Themis. Nam jam discordia Thebæ
 Bella movent, dixit: Capaneusque nisi ab Jove vinci
 Haud poterit: ibuntque pares in vulnere fratres: 405
 Seductaque suos manes tellure videbit
 Vivus adhuc vates: ultusque parente parentem
 Natus erit factio pius & sceleratus eodem:
 Attonitusque malis, exul mentisque domusque,
 Vultibus Eumenidum, matrisq; agitabitur umbris; 410
 Donec cum conjux fatale poposcerit aurum:
 Cognatumque latus Phegeius hausserit ensis.
 Tum demum magno patet hos Acheloia supplex
 Ab Jove Callirhoë natis infantibus annos.
 Jupiter his motus, privigna dona nurusque 415
 Præcipiet: facietque viros inpubibus annis.
 Hæc ubi faticano venturi præscia dixit
 Ore Themis; vario Superi sermone fremebant:
 Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,
 Murmur erat, quaritur veteres Pallantias annos 420
 Conjugis esse sui: queritur canescere mitis
 Iasiona Ceres: repetitum Mulciber ævum

Ii 7

Pescit

Poesit Erichthonio. Venerem quoque cura futuri
 Tangit, & Anchisa renovare paciscitur annos,
 Cui studeat, Deus omnis habet: crescitque favore 435
 Turbida seditio; donec sua Jupiter ora
 Solvit: & O, nostri si qua est reverentia, dixit,
 Quo ruitis? tantumne sibi quis posse videtur,
 Fata quoque ut superet? fati Iolæus in annos,
 Quos egit, rediit; fati juvenescere debent 440
 Callirhoë geniti; non ambitione, nec armis,
 Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
 Me quòque fata regunt: quæ si mutare valerem.
 Nec nostrum feri curvarent Æacon anni:
 Perpetuumq; avi florem Rhadamantus haberet 435
 Cum Minoë meo: qui propter amara senectæ
 Pondera despicitur; nec, quo prius ordine regnat.
 Dista Jovis movere Deos, nec sustinet ullus
 (Cum videant fessos Rhadamanthon & Æacon annis.
 Et Minoa) queri, qui, dum fuit integer avi, 440
 Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes,
 Tunc erat invalidus; Deionidenque juventa
 Robore Milætum, Phæboque parente superbum,
 Pertinuit: credensque suis insurgere regnis,
 Maud tamen est patriis arcerè penatibus ausus. 445
 Sponte fugis, Misere tuâ; celerique carinâ
 Egæas metiris aquas; & in Afide terrâ
 Mœnia constituis, positoris habentia nomen.
 Hic tibi, dum sequitur patriæ curvamina ripæ,
 Filia Mœandri toties redeuntis eodem, 450
 Cognita Cyaneæ, præstanti corpore formâ,
 Byblida cum Canno prolem est enixa gemellam.
 Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ:
 Byblis Apollineæ correpta cupidine fratris,
 Non foror ut fratrem, nec qua debebat, amavit. 455
 Illa quidem primò nullos intelligit ignes:
 Nec peccare putat, quod sæpius oscula jungat:
 Quod sua fraterno circumdet brachia collo:

Men-

Mendacique diu pietatis fallitur umbrâ.
 Paulatim declinat amor; visuraque fratrem 460
 Culta venit; nimumque cupit formosa videri;
 Et, si, qua est illic formosior, invidet illi.
 Sed nondum manifesta sibi est; nullumque sub illo
 Igne facit votum: veruntamen afluat intus.
 Jam dominum appellat: jam nomina sanguinis odit;
 Byblida jam mavult, quam se vocet ille sororem.
 Spes tamen obscenas animo dimittere non est
 Ausa suo, vigilans, placida resoluta quiete
 Sæpe videt, quod amat, visa est quoque jungere fratri
 Corpus; & erubuit, quamvis sopitâ jacebat. 470
 Somnus abit: silet illa diu; repetitque quietis
 Ipsa sue speciem; dubiâque ita mente profatur:
 Me miseram! tacitæ quid vult sibi noctis imago?
 Quam nolim rara sit, cur hæc ego somnia vidi?
 Ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis: 475
 Et placet, & possum, si non sit frater, amare:
 Et me dignus erat, verum nocet esse sororem.
 Dummodo tale nihil vigilans committere tentem;
 Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus.
 Testis abest somnò; nec abest imitata voluptas. 480
 Prò Venus, & tenerâ volucer cum matre Cupido,
 Gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
 Contigit! ut jacui totis resoluta medullis!
 Ut meminisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
 Noxque fuit præceps, & captis invida nostris. 485
 O ego, si liceat mutato nomine jungi,
 Quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
 Quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!
 Omnia, Dî facerent, essent communia nobis;
 Præter avos, tu me vellem generosior esses. 490
 Nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem:
 At mihi, quæ male sum, quos tu, sortita parentes,
 Nil nisi frater eris, quod obest, id habebimus unum.
 Quid mihi significant ergo, mea visa? quod autem

Somnia

Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
 Di melius! Di nempe suas habuere sorores.
 Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
 Oceanus Tethyn, Junonem rector Olympi.
 Sunt Superis sua jura, quid ad caelestia ritus
 Exigere humanos, diversaque fœdera tento? 500
 Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
 Aut, hoc si nequeo, peream precor ante; foroque
 Mortua componar: positaque det oscula frater.
 Et tamen arbitrium querit res ista duorum.
 Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi. 505
 At non Æolidæ thalamos timuere sororum.
 Unde sed hos novi? cur hæc exempla paravi?
 Quo feror? obscenæ procul hinc discedite flammæ:
 Nec, nisi qua fas est germanæ, frater ametur, 510
 Si tamen ipse mei captus prior esset amore,
 Forsitan illius possem indulgere furori.
 Ergo ego, quem fueram non rejectura petentem,
 Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
 Coget amor; potero: vel, si pudor ora tenebit,
 Littera celatos arcana fatebitur ignes. 515
 Hæc placet, hæc dubiam vincit sententia mentem.
 In latus erigitur; cubitoque innixa sinistro,
 Viderit; insanos, inquit, fateamur amores.
 Hei mihi! quo labor? quem mens mea concipit igne?
 Et meditata manu componit verba trementi. 520
 Dextra tenet ferrum; vacuam tenet altera ceram.
 Incipit; & dubitat: scribit; damnatque tabellas:
 Et notat; & delet: mutat; culpataque, probatque:
 Inque vicem sumtas ponit, positaque resumit.
 Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur, 525
 Displicet, in vultu est audacia mista pudori.
 Scripta soror fuerat: visum est delere sororem,
 Verbaque correctis incidere talia ceris:
 Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
 Hanc tibi mittit amans: pudet ab, pudet edere nomen?
 Et,

Et, si quid cupiam, quæris: sine nomine vellem
 Possit agi mea causa meo: nec cognita Byblis
 Ante forem, quam spes votorum certa fuisset.
 Esse quidem læsi poterant tibi pectoris index,
 Et color, & macies, & vultus, & humida saepe 535
 Lumina, nec causâ suspiria mota patenti;
 Et crebri amplexus; & quæ, si forte notasti,
 Oscula sentiri non esse sororia possent.
 Ipse tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,
 Quamvis intus erat furor igneus, omnia feci, 540
 (Sint mihi Dî testes) ut tandem sanior essem:
 Pugnavique diu violenta Cupidinis arma
 Effugere infelix; & plus, quam ferre puellam
 Posses putes, ego dura tuli, superata fateri
 Cogor, opemque tuam timidis exposcere votis. 545
 Tu servare potes, tu perdere solus amantem.
 Elige utrum facias, non hoc inimica precatur:
 Sed quæ, cum tibi sit junctissima, junctior esse
 Expetit; & vinclo tecum propiore ligari.
 Jura senes norint; & quid liceatque, nefasque, 550
 Fasque sit, inquirant: legumque examina servant:
 Conveniens Venus est annis temeraria nostris.
 Quid liceat, nescimus adhuc: & cuncta licere
 Credimus; & sequimur magnorum exempla Deorum.
 Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ, 555
 Aut timor impediunt; tantum absit causâ timendi.
 Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
 Est mihi libertas tecum secreta loquendi.
 Et damus amplexus; & jungimus oscula coram.
 Quantum est, quod desit! miserere fatentis amoris, 560
 Et non lassura, nisi cogeret ultimus ardor:
 (Neve merere, meo subscribi causa sepulcro.)
 Talia nequicquam perarantem plena reliquit
 Cera manum: summusque in margine versus adhæsit;
 Protinus impressâ signat sua crimina gemmâ; 565
 Quam tinxit lacrymis; linguam defecerat humor.
 De-

Deque suis unum famulis pudibunda vocavit :
 Et pavidum blandita. Fer has, fidissime, nostro,
 Dixit, & adjecit post longo tempore, fratri.
 Cum daret; elapsa manibus cecidere tabella. 570
 Omine turbata est: misit tamen apta minister
 Tempora nactus adit; traditque latentia verba.
 Attonitus subitâ juvenis Meandrius irâ,
 Projicit acceptas, lectâ sibi parte, tabellas:
 Vixq; manus retinens trepidantis ab ore ministri, 575
 Dum licet, ô veritâ scelerate libidinis auctor,
 Effuge, ait: qui, si nostrum tua fata pudorem
 Non traherent secum, pœnas mihi morte dedisses.
 Ille fugit pavidus: dominæque ferocia Cauni
 Dicta refert, palles auditâ, Bybli, repulsa; 580
 Et pavet obsessum glaciali frigore pectus.
 Mens tamen ut rediit; pariter rediêre furores:
 Linguaque vix tales icto dedit aère voces:
 Et meritò; quid enim temeraria vulneris hujus
 Indiciùm feci? quid, quæ celanda fuerunt, 585
 Tam cito commisi properatis verba tabellis?
 Ante erat ambiguus animi sententia dictis
 Prætentanda mihi, ne non sequeretur euntem,
 Parte aliqua veli, qualis foret aura, notare
 Debueram; tutoque mari decurrere: qua nunc 590
 Non exploratis implevi lintea ventis.
 Auferor in scopulos igitur, submersaque toto
 Obruor Oceano: neque habent mea vela recursus.
 Quid quod & omnibus certis prohibebam amori 595
 Indulgere meo, tum cum mihi ferre jubenti
 Excidit, & fecit spes nostras cera caducas?
 Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,
 Sed potius mutanda dies? Deus ipse monebat;
 Signaque certa dabat: si non male sana fuisset.
 Et tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ 600
 Debueram; præsenisque meos aperire furores.
 Vidisset lacrymas: vultus vidisset amantis:

Mura loqui poteram, quam quæ cepere tabellâ,
 Invito potui circumdare brachia collo:
 Amplectique pedes; affusâque poscere vitam: 605
 Et, si rejiceret, potui moritura videri.
 Omnia fecissem, quorum si singula duram
 Flectere non poterant, potuissent omnia, mentem.
 Forsitan & missi sit quædam culpa ministri,
 Non adiiit aptè: non legit idonea, credo, 610
 Tempora: nec petiit horamque animumq; vacantem.
 Hæc nocuere mihi, neque enim de tigride natus;
 Nec rigidas silices, solidumve in pectore ferrum,
 Aut adamanta gerit: nec lac bibit ille leana,
 Vincetur, repetendus erit, nec tadia cepti 615
 Ulla mei cepiam; dum spiritus iste manebit.
 Nam primum (si fata mihi revocare liceret)
 Non cepisse fuit: cœpta expugnare, secundum est.
 Quippe nec ille potest (ut jam mea vota relinquam)
 Non tamen auctorum semper memor esse meorum, 620
 Et, quia deserim, leviter voluisse videbor:
 Aut etiam tentasse illum, insidiisque petisse,
 Vel certè non hoc, qui plurimus urit & ussit
 Pectora nostra, Deo, sed victa libidine credar.
 Deaque jam nequeo nil commississe nefandum. 625
 Et scripsi, & petii: temerata est nostra voluntas.
 Ut nihil adjiciam, non possum innoxia dici,
 Quod superest, multum est in vota, in crimina parvû.
 Dixit: & (incertæ tanta est discordia mentis)
 Cum pigeat tentasse, libet tentare: modumque 630
 Exit; & infelix committit sæpe repelli.
 Mox ubi finis abest; patriam fugit ille, nefasque;
 Inque peregrinâ ponit nova mœnia terrâ.
 Tum vero mœstam totâ Miletida mente
 Defecisse ferunt, tum vero â pectore vestem
 Deripuit; planxitque suos suribunda lacertos.
 Jamque palam est demens; inconcessamque fatetur
 Spem Veneris, sine qua patriam, invisosque penates

Deserit; & profugi sequitur vestigia fratris.
 Utque tuo mota, proles Semeleia, thyro 640
 Ifmaria celebrant repetita triennia Baccha;
 Byblida non aliter latos ululasse per agros
 Bubasides videre nurus: quibus illa relictis
 Caras, & armiferos Lelegas, Lyciamque pererrat.
 Jam Cragon, & Lymiren, Xanthique reliquerat undas,
 Quoque Chimæra jugo mediis in partibus ignem,
 Pectus & ora læa, caudam serpentis habebat.
 Deficiunt silvæ, cum tu lassata sequendo
 Præcidis; & durâ postis tellure capillis,
 Bybli taces; frondesque tuo premis ore caducas, 650
 Sæpe etiam Nymphæ teneris Lelegeides ulnis
 Tollere conantur: sæpe, ut moderetur amori,
 Præcipiunt; surdæque adhibent solatia menti.
 Muta jacet; viridesque suis terit unguibus herbas
 Byblis: & humectat lacrymarum gramina rivo. 655
 Naidas his venam, quæ nunquam arescere posset,
 Supposuisse ferunt. quid enim dare majus habebant?
 Protinus, ut secto piceæ de cortice gutta,
 Utve tenax gravidâ manat tellure bitumen;
 Utve sub adventum spirantis lenæ Favoni 660
 Sole remollefcit, quæ frigore constitit unda,
 Sic lacrymis consumpta suis Phæbeia Byblis
 Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
 Nomen habet dominæ; nigræque sub ilice manat:
 Fama novi, centum Creteas forsitân urbes 665
 Impleffet monstri: si non miracula nuper
 Iphide mutata Crete propiora tulisset.
 Proxima Gnosfiaco nam quondam Phæstia regno
 Progeniuit tellus, ignoto nomine Lignum;
 Ingenuâ de plebe virum, nec census in illo 670
 Nobilitate sua major: sed vita fidesque
 Inculcata fuit, gravidæ qui conjugis aures
 Vocibus his movit; cum jam propè partus adesset:
 Quæ voceam duo sunt: minimo ut relevare labore;
 Utque

Utque marem parias, onerosior altera fors est: 675
 Ervires Natura negat, quod abominor, ergo
 Edita forte tuo fuerit si sexmina partu;
 (Invitus mando: pietas, ignosce) necetur.
 Dixerat: & lacrymis vultum lavere profusus,
 Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur: 680
 Sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum
 Sollicitat precibus; ne spem sibi ponat in arcto.
 Certa sua est Ligdo sententia, jamque ferendo
 Vix erat illa gravem maturo pondere ventrem;
 Cum medio noctis spatio sub imagine somni 685
 Inachis ante torum, pompâ comitata suorum,
 Aut stetit, aut visa est, inerant lunaria fronti
 Cornua, cum spicis nitido flaventibus auro,
 Et regale decus; cum qua latrator Anubis,
 Sanctaque Bubastis, variusque coloribus Apis: 690
 Quique premit vocem, digitoque silentia suadet;
 Sitraque erant, nunquamque fatis quaesitus Oshris.
 Plenaque somniferi serpens peregrina veneni.
 Cum velut excussam somno & manifesta videntem
 Sic affata Dea est: Pars ô Telethuse mearum, 695
 Pone graves curas; mandataque falle mariti.
 Nec dubita, cum te partu Lucina levarit,
 Tollere quicquid erit. Dea sum auxiliaris, opemque
 Exorata fero. nec te coluisse quereris
 Ingratum numen. monuit, thalamoque recessit. 700
 Læta toro surgit, purasque ad sidera supplex
 Crescâ manus tollens, rata sint sua vota precatur.
 Ut dolor increvit; seque ipsum pondus in auras
 Expulit, & nata est ignaro femina patri;
 Jussit ali mater, puerum mentita: fidemque 705
 Res habuit: neque erat facti nisi conscia nutrix.
 Vota pater solvit, nomenque imponit avitum.
 Iphis avus fuerat, gavisa est nomine mater.
 Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.
 Impercepta piâ mendacia fraude latebant. 710
 Cultus

Cultus erat pueri : facies, quam sive puella,
 Sive dares puero, fieret formosus uterque.
 Tertius interea decimo successerat annus;
 Cum pater, Iphi, tibi flavam despondet Ianthē :
 Inter Phœtiadas quæ laudatissima formæ 715
 Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleste.
 Par ætas, par forma fuit : primasque magistris
 Accepere artes elementa ætatis ab iisdem.
 Hinc amor ambarum tetigit rude pectus : & æquum
 Vulnus utrique tulit. sed erat fiducia dispar 720
 Conjugii passæque expectat tempora tædæ ;
 Quamque virum putat esse, suum fore credit Ianthē.
 Iphis amat, quæ posse frui desperat, & auget
 Hoc ipsam flammæ : ardetque in virgine virgo.
 Vixq; tenens lacrymas, Quis me manet exitus, inquit,
 Cognita quam nulli, quam prodigiosa, novæque
 Cura tenet Veneris? si Di mihi parcere vellent;
 (Perdere debuerant: si non & perdere vellent;)
 Naturale malum saltem & de more dedissent.
 Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum. 730
 Urit ovis aries : sequitur sua fœmina cervum.
 Sic & aves coeunt : interque animalia cuncta
 Fœmina fœminæ correpta cupidine nulla est.
 Vellem nulla forem. ne non tamen omnia Crete
 Monstra ferat ; taurum dilexit filia Solis, 735
 Fœmina nempe marem, meus est furiosior illo,
 Si verum profiteatur, amor. tamen illa secuta est
 Spem Veneris : tamen illa dolis & imagine vaccæ
 Passa bovem est : & erat, qui deciperetur, adulter,
 Huc licet è toro sollertia confluat orbe. 740
 Ipse licet revolet ceratis Dædalus alis ;
 Quid faciet ? num me puerum de virgine doctis
 Artibus efficiet ? num te mutabit Ianthē ?
 Quin animum firmas, teque ipsa recolligis, Iphi :
 Consilii que inopes & stultos excutis ignes ? 745
 Quid sis nata vide : (nisi te quoque decipis ipsam)

Et pete quod fas est : & ama, quod fœmina debes.
 (Spes est quæ capiat ; spes est quæ pascat amorem,
 Hanc tibi res admittit : non te custodia caro
 Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti. 750
 Non patris asperitas, non se negat ipsa roganti.
 Nec tamen est potiunda tibi : nec, ut omnia fiant,
 Esse potes felix ; ut Dique hominesque laborent.
 (Nunc quoque votorum pars nulla est vana meorum :
 Dique mihi faciles, quidquid valere, dederunt.) 755
 Quodque ego, vult genitor, vult ipsa, socerq; futurus :
 At non vult Natura, parentior omnibus istis ;
 Quæ mihi sola nocet, venit ecce optabile tempus :
 Laxque jugalis adest : ne jam mea fiat Ianthē ;
 Nec mihi continget, mediis siciemus in undis. 760
 Pronuba quid Juno, quid ad hæc, Hymenæe, venitis
 Sacra ; quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambæ ?
 Pressit ab his vocem. nec lenius altera virgo
 Est nat : utque celer venias, Hymenæe, precatur.
 Quod petit hæc, Telethusa timens, modo tempora
 differt : 765
 Nunc ficto languore moram trahit. omnia sape,
 Visaque causatur. sed jam consumserat omnem
 Materiam ficti : dilataque tempora tædæ
 Institerant ; unusque dies restabat : at illa
 Crinalem capiti vittam nataque sibi que 770
 Detrahit : & passis aram complexa capillis,
 Ipsi, Parætonium, Mareoticaque arva, Pharonque
 Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum ;
 Fer, precor, inquit, opem : nostroque medere timori.
 Te Dea, te quondam, tuaque hæc insignia vidi : 775
 Cunctaque cognovi ; comitesque, facesque, sonumque
 Sistrorum : memorique animo tua jussa notavi.
 Quod videt hæc lucem, quod non ego punior ipsa ;
 Consilium, monitumque tuum est, miserere duarum,
 Auxilioque juva. Jacrymæ sunt verba secuta. 780
 Visa Dea est movisse suas (& moverat) aras.

Et templi tremuere fores. imitataque Lunam
 Cornua fulserunt; crepuitque sonabile sistrum.
 Non secura quidem, fausto tamen omine læta
 Mater abit templo. sequitur comes Iphis euntem, 785
 Quam solita est, majore gradu: nec candor in ore
 Permanet; & viros augentur; & acrior ipse est
 Vultus: & incomtis brevior mensura capillis.
 Plusque vigoris adest, habuit quam fœmina. jam, quæ
 Fœmina nuper eras, puer es. date munera templis: 790
 Nec timidâ gaudete fide. dant munera templis.
 Addunt & titulum: titulus breue carmen habebat;
 Dona puer solvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
 Postera lux radiis latum patefecerat orbem;
 Cum Venus, & Juno, socioisque Hymenæus ad ignes
 Conveniunt, potiturque suâ puer Iphis Iânthe.

P. OVIDII NASONIS
 METAMORPHOSEON
 LIBER DECIMUS.

Inde per immensum croceo velatus amictu
 Aëra digreditur, Ciconumque Hymenæus ad oras
 Tendit; & Orphæa nequicquam voce vocatur.
 Adfuit ille quidem: sed nec sollennia verba,
 Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
 Fax quoque, quam tenuit, lacrymoso stridula fumo,
 Utque fuit, nullos invenit motibus ignes,
 Exitus auspicio gravior: nam nupta, per herbas
 Cum nova Naiadum turbâ comitata vagatur,
 Occidit, in talum serpentis dente recepto. 10
 Quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
 Desevit vates; ne non tentaret & umbras,
 Ad Styga Tanariâ est ausus descendere portâ.
 Perque leves pópulos simulacraque functa sepulcris
 Persephonen adiit, inamœnaque regna tenentem 15
 Umbrarum dominum: pulsisque ad carmina nervis
 Sic ait: O positi sub terrâ numina mundi,
 In quem recidimus quicquid mortale creamur;
 Si licet, & falsi positis ambagibus oris,
 Vera loqui finitis; non huc, ut opaca viderem 20
 Tartara, descendi; nec uti villosa colubris
 Terna Medusæi vincirem guttura monstri.
 Causa via conjux; in quam calcata venenum
 Vipera diffudit; crescentesque abstulit annos.
 Possè pati volui; nec me tentasse negabo.
 Vicit Amor. superâ Deus hîc bene notus in orâ est.
 An sit & hîc, dubito: sed & hîc tamen auguror esse.
 Famaque, si veteris non est mentita rapinâ,

Vos quoq; junxit Amor, per ego hæc loca plena timoris,
 Per Chaos hoc ingens, vastique silentia regni, 39
 Eurydices oro properata retexite fila.
 Omnia debemur vobis: paulumque morati,
 Serius aut citius sedem properamus ad unam.
 Tendimus huc omnes, hæc est domus ultima: vosque
 Humani generis longissima regna tenetis. 35
 Hæc quoque, cum justos matura peregerit annos,
 Juris erit vestri, pro munere poseimus usum.
 Quod si fata negant veniam pro conjugè, certum est
 Nolle redire mihi, leto gaudete duorum.
 Talia dicentem, nervosque ad verba moventem, 49
 Extanguis flebat animæ, nec Tantalus undam
 Captavit refugam: stupuitque Ixionis orbis.
 Nec carpere jecur volucres: urnisque vacarunt
 Belides: inque tuo sedisti, Sisyphæ, saxo.
 Tum primum lacrymis victarum carmine fama est 45
 Eumenidum maduisse genas: nec regia conjux
 Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare:
 Eurydicenque vocant, umbras erat illa recentes
 Inter: & incesit passu de vulnere tardo.
 Hanc simul, & legem Rhodopeius accipit heros, 54
 Ne flectat retro sua lumina; donec Avernas
 Exierit valles: aut irrita dona futura,
 Carpitur acclivus per muta silentia trames,
 Ardus, obscurus, caligine densus opacâ.
 Nec procul abfuerunt telluris margine summæ, 55
 Hic, ne deficeret, metuens, avidusque videndi,
 Flexit amans oculos: & protinus illa relapsa est.
 Brachiaque intendens, prendique & prendere certans,
 Nil nisi cedentes infelix arripit auras.
 Jamque iterum moriens non est de conjugè quicquam
 Quæstus suo: quid enim sese quereretur amatam?
 Supremumque vale, quæd jam vix auribus ille
 Acciperet, dixit: revolutaque rursus eodem est.
 Non aliter stupuit genâ nec conjugis Orpheus;
 Quam

Quam tria qui timidus, medio portante catenas, 65
 Colla canis vidit: quem non pavor ante reliquit,
 Quam natura prior, saxo per corpus oborto:
 Quique in se crimen traxit; voluitque videri
 Olenos esse nocens: tuque ô confusa figuræ,
 Infelix Lethæa, tuæ; junctissima quondam 70
 Pectora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide,
 Orantem, frustra que iterum transire volentem,
 Portitor arcuerat, septem tamen ille diebus
 Squallidus in ripâ Cereris sine munere sedit,
 Cura dolorque animi, lacrymæque alimenta fuere. 75
 Ille Deos Erebi crudeles questus, in altam
 Se recipit Rhodopen, pulsumque; Aquilonibus Hamon.
 Tertius æquoreis inclusum Piscibus annum
 Finierat Titan: omnemque refugerat Orpheus
 Famineam Venerem; seu quod male ceaserat illi; 80
 Sive fidem dederat, multas tamen ardor habebat
 Jungere se vati: multæ doliere repulsæ.
 Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
 In teneros transferre mares: citraque juventam
 ætatis breve ver, & primos carpere flores, 85
 Collis erat, collemque super planissima campi
 Area: quam viridem faciebant graminis herbæ.
 Umbra loco deerat, qua postquam parte resedit
 Dis genitus vates, & fila sonantia movit;
 Umbra loco venit, non Chæonis absfuit arbor, 90
 Non nemus Heliadum, non frondibus esculus altis,
 Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus,
 Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis,
 Enodi que abies, curvataque glandibus ilex,
 Et platanus genialis, acerque coloribus impar, 95
 Amnicolæque simul falices, & aquatica lotos,
 Perpetuòque virens buxus, tennesque myrica,
 Et bicolor myrtus, & baccis cærulea tinus:
 Vos quoque flexipedes hederæ venistis, & unâ
 Pampinea vites, & amictæ vitibus ulmi:

Ornique, & picæ, pomoque onerata rubenti
 Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ;
 Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus;
 Grata Deûm matri. siquidem Cybeleius Attis
 Exiit hac hominem, truncoque induit illo. 105
 Adfuit huic turbæ metas imitata cupressus,
 Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
 Qui citharam nervis, & nervis temperat arcus,
 Namque facer Nymphis Carchæa tenentibus arva
 Ingens cervus erat: latèque patentibus altas 110
 Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras;
 Cornua fulgebant auro; demissaque in armos
 Pendebant tereti gemmata monilia collo.
 Bulla super frontem parvis argentea loris
 Vincula movebatur: parilique ex ære nitebant 115
 Auribus in geminis circum cava tempora bacca.
 Ique metu vacuus, naturalique pavore
 Deposito, celebrare domos, mulcendaque colla
 Quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
 Sed tamen ante alios, Cæa pulcherrime gentis,
 Gratus erat, Cyparisse, tibi. tu pabula cervum
 Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
 Tu modo texebas varios per cornua flores:
 Nunc, eques in tergo residens, huc latus & illuc
 Mollia purpureis frænabas ora capillaribus.
 Æstus erat; mediisque dies: Solisque vapore
 Concava littorei fervebant brachia Canceri.
 Fessus in herbosâ posuit sua corpora terrâ
 Cervus; & arboreâ ducebat frigus ab umbrâ.
 Hunc puer imprudens jaculo Cyparissus acuto 120
 Fixit: & ut sævo morientem vulnere vidit,
 Velle mori statuit, que non solatia Phœbus
 Dixit? & ut leviter, pro materiaque doleret,
 Admonuit. gemit ille tamen: munusque supremum 125
 Hoc petit à Superis; at tempore lugeat omni.
 Jamque, per immensos egesto sanguine fletus,

In viridem verti coperunt membra colorem;
 Et modo, qui niveâ pendebant fronte capilli,
 Horrida cæsaries fieri: sumtoque rigore
 Sidereum gracili spectare cacumine cælum.
 Ingemuit, tristisque Deus lugebere nobis,
 Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.
 Tale nemus vates attraxerat: inque ferarum
 Concilio melius, turbæ volucrumque sedebat.
 Ut satis impulsas tentavit pollice chordas; 145
 Et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
 Concordare modos, hoc vocem carmine movit:
 Ab Jove, Musa parens, cedunt Jovis omnia regno)
 Carmina nostra move. Jovis est mihi sæpe potestas
 Dicta prius, cecini plectro graviore Gigantas, 150
 Sparlaque Phlegræis victricia fulmina campis.
 Nunc opus est leviores Lyrâ: puerosque canamus
 Dilectos Superis; inconcessisque puellas
 Ignibus attonitas mernisse libidine pœnam.
 Rex Superum Phrygii quondam Ganymedis amore
 Arsit: & inventum est aliquid, quod Jupiter esse,
 Quam quod erat, mallet. nullâ tamen arte verti
 Dignatur; nisi quæ possit sua fulmina ferre.
 Nec mora: percusso mendacibus aëre pennis
 Abripit Iliaden, qui nunc quoque pocula miscet. 160
 Invitâque Jovi nectar Junone ministrat.
 Te quoque, Amyclide, posuisset in æthere Phœbus;
 Tristitia si spatium ponendi fata dedissent.
 Qua licet, æternus tamen es: quotiesque repellit
 Ver hiemem, Piscisque Aries succedit aquoso; 165
 Tu toties oreris: viridique in cespite flores,
 Te meus ante alios genitor dilexit: & orbis
 In medio positi caruerunt præside Delphi:
 Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
 Sparten; nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ. 170
 Immemor ipse sui non retia ferre recusat;
 Non tenuisse canes; non per juga montis iniqui

Ille comes : longaque alit assuetudine flammam,
 Jamque ferè mediis Titan venientis & actæ
 Noctis erat, spatioque pari distabat utrimque ;
 Corpora veste levant, & succo pinguis olivi
 Splendescunt, latique ineunt certamina disci.
 Quem prius aërias libratum Phœbus in auras
 Misti, & oppositas disjecit pondere nubes.
 Recidit in solidam longo post tempore terram
 Pondus : & exhibuit junctam cum viribus artem.
 Protinus imprudens, actusque cupidine Iudi,
 Tollere Tanarides orbem properabat ; at illum
 Dura reperussum subjecit in aëra tellus
 In vultus, Hyacinthe, tuos, expalluit æquè,
 Ac puer, ipse Deus : collapsosque excipit artus :
 Et modo ter refovet : modo tristia vulnera siccant :
 Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
 Nil profunt artes. erat immedicabile vulnus.
 Ut si quis violas, riguove papaver in horto,
 Liliaque infringat, fulvis hærentia virgis ;
 Marcida demittant subito caput illa gravatum ;
 Nec se sustineant ; spectentque cacumine terram.
 Sic vultus moriens jacet ; & defecta vigore
 Ipsa sibi est oneri cervix ; humeroque recumbit.
 Labris, Oebalide, primâ fraudate juventâ.
 Phœbus ait ; videoque tuum mea crimina vulnus.
 Tu dolor es, facinusque meum. mea dextera leto
 Inferibenda tuo est. ego sum tibi funeris auctor,
 Quæ mea culpa tamen, nisi si lussisse, vocari
 Culpa potest, nisi culpa potest, & amasse, vocari ;
 Atque utinam pro te vitam, tecumque liceret
 Reddere ; sed quoniam fatali lege tenemur ;
 Semper eris mecum, memori que hærebis in ore.
 Te lyra pulsâ manu, te carmina nostra sonabunt :
 Flosque novus scripto gemitus imitabere nostros.
 Tempus & illud erit ; quo se fortissimus heros
 Addat in hunc florem ; folioque legatur eodem.

Talia

Talia dum vèro memorantur Apollinis ore,
 Ecce cruor, qui fusus humi signaverat herbam, 210
 Desinit esse cruor : Tyrioque nitentior ostro
 Flos oritur ; formamque capit, quam lilia : si non
 Purpureus color huic, argenteus esset in illis.
 Non satis hoc Phœbo est. is enim fuit auctor honoris.
 Ipse suos gemitus foliis inscribit : & ai ai 215
 Flos habet inscriptum : funestaque littera ducta est.
 Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon : honorque
 Durat in hoc avi : celebrandaque more priorum
 Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.
 At si forte roges fecundum Amathunta metalli, 220
 An genuisse velit Propœtidas ; annuat æquè,
 Atque illos, gemino quodam quibus aspera cornu
 Erons erat ; unde etiam nomen traxere Cerafta.
 Ante fores horum stabat Jovis hospitis ara ;
 Lugubris sceleris : quam si quis sanguine tinctam 225
 Advena vidisset ; maestatos crederet illic
 Laestentes vitulos, Amathusiaca sive bidentes ;
 Hospes erat casus, sacris offensa nefandis,
 Ipsa suas urbes, Ophiùsique arva parabat
 Deserere alma Venus. Sed quid loca grata, quid urbes
 Peccavere meæ ? quod crimen, dixit, in illis ?
 Exilio pœnam potius gens impia pendat,
 Vel nece ; vel si quid mediûm mortisque fugæque
 Idque quid esse potest, nisi versa pœna figura ?
 Dum dubitat, quo mutet eos ; ad cornua vultum 235
 Flexit : & admonita est hæc illis posse relinqui :
 Grandiaque in torvos transformat membra juvencos ;
 Sunt tamen obscœna Venerem Propœtides ausa
 Ipse negare Deam : pro quo sua numinis ira
 Corpora cum formâ primâ vulgasse feruntur, 240
 Ueque pudor cessit, sanguisque induruit oris,
 In rigidum parvo silicem discrimine versa.
 Quas quia Pygmalion ævum per crimen agentes
 Viderat, offensus vitis, quæ plurima menti

Kk 4

Fœmi-

Fœmineæ Natura dedit, sine conjuge cælebs
 Vivebat: thalamicque diu consorte carebat.
 Interea niveum mirâ feliciter arte
 Sculpsit ebur; formamque dedit, quæ fœmina nasci
 Nulla potest: operisque sui concepit amorem.
 Virginis est verâ facies; quam vivere credas:
 Et, si non obset reverentia, velle moveri.
 Ars adeo latet arte suâ. miratur, & haurit
 Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
 Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
 Corpus, an illud ebur: nec ebur tamen esse fatetur:
 Oscula dat, reddique putat: loquiturque; tenetque:
 Et credit tactis digitos insidere membris:
 Et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
 Et modo blanditias adhibet: modo grata puellis
 Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
 Et parvas volucres, & flores mille colorum,
 Liliaque, pictasque pilas, & ab arbore lapsas
 Heliadum lacrymas, ornat quoque vestibus artus:
 Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
 Aure leves bacca, redimicula pectore pendet.
 Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
 Collocat hanc stratis conchâ Sidonide tinctis:
 Appellatque tori sociam: acclinataque colla
 Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
 Festa dies Veneri, tota celeberrima Cypro,
 Venerat: & pandis inducæ cornibus aurum
 Conciderant istâ niveâ cervice juvencæ;
 Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
 Constitit; & timidè, Si Di dare cuncta potestis;
 Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
 Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburneæ.
 Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
 Vota quid illa velint: & amici numinis omen
 Flamma ter accensa est; apicemque per aëra duxit.
 Ut rediit; simulacra suâ petit ille puella:

245

Incum-

Incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
 Admoveret os iterum: manibus quoque pectora tentat.
 Tentatum mollescit ebur: positoque rigore
 Subsedit digitis, ceditque: ut Hymettia sole
 Cera remollescit, tractataque pollice multas
 Flectitur in facies, ipsoque fit utilis usu.
 Dum stupet; & timidè gaudet, fallique veretur:
 Rursus amans, rursusque manu sua vota retrahat,
 Corpus erat: saliunt tentata pollice venæ.
 Tum verò Paphius plenissima concipit heros
 Verba; quibus Veneri grates agat; oraque tandem
 Ore suo non falsa premit; dataque oscula virgo
 Sensit; & erubuit; timidumque ad lumina lumen
 Attollens, pariter cum cælo vidit amantem.
 Conjugio, quod fecit, adest Dea. jamque coactis
 Cornibus in plenum novies lunariis orbem,
 Illa Paphon genuit: de quo tenet insula nomen.
 Editus hac ille est, qui, si sine prole fuisset,
 Inter felices Cinyras potuisset haberi.
 Dira canam. procul hinc nata, procul este parentes:
 Aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
 Desit in hac mihi parte fides; nec credite factum:
 Vel, si credetis, facti quoque credite pœnam.
 Si tamen admissum finit hoc Natura videri;
 Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi:
 Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis,
 Quæ tantum genuere nefas. sit dives amomo,
 Cinnamaque, costumque suam, sudataque ligno
 Thura ferat, floresque alios Panchaia tellus;
 Dum ferat & Myrrham. tanti nova non fuit arbor.
 Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
 Myrrha: facesque suas è crimine vindicat isto.
 Stipite te Stygio tumidisque adflavit Echidnis.
 E tribus una soror. scelus est odisse parentem:
 Hic amor est odio majus scelus, undique lecti
 Te cupiunt proceres; totoque Oriente juventus

315

Kk 5

Ad

Ad thalami certamen adest. ex omnibus unum
 Elige, Myrrha, tibi; dum ne sit in omnibus unus.
 Illa quidem sentit; sedoque repugnat amori:
 Et secum, Quo mente feror? quid molior? inquit, 329
 Di, precor, & Pietas, sacrataque jura parentum,
 Hoc prohibere nefas: scelerique resistite tanto;
 Si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur
 Hanc Venerem pietas: coeuntque animalia nullo
 Caetera delectu, nec habet turpe juventa 335
 Ferre patrem tergo: sit equo sua filia conjux;
 Quasque creavit, inite pecudes, caper: ipsaque cuius
 Semine concepta est, ex illo concipit ales.
 Felices, quibus ista licent! humana malignas
 Cura dedit leges; & quod Natura remittit, 340
 Invida jura negant. gentes tamen esse feruntur,
 In quibus & nato genitrix, & raptā parenti
 Jungitur; & pietas geminato crescit amore.
 Memiseram, quod non nasci mihi contigit illis,
 Fortunaque loci lador! quid in ista revolvor? 345
 Spes interdixit discedite. dignus amari,
 Ille, sed ut pater, est. ergo si filia magni
 Non essem Cinyra; Cinyra concumbere possem.
 Nunc quia tam meus est, non est meus; ipsaque damno
 Est mihi proximitas, aliena potentior essem. 349
 Ire liber procul hinc, patriosque relinquere fines,
 Dum scelus effugiam, retinet malus error amantem;
 Ut praesens spectem Cinyram; tangamque, loquarque,
 Osculaque admoveam. si nil conceditur ultra,
 Ultra autem sperare aliquid potes, impia virgo? 345
 Nec, quot confundas & jura & nomina, sentis?
 Tunc eris & matris pellex, & adultera patris?
 Tunc soror gnati, genitrixque vocabere fratris?
 Nec metues atro crinitas angue forores,
 Quas facibus saevis oculos atque ora petentes 350
 Noxia corda vident? at tu, dum corpore non es
 Passa, nefas animo ne concipe: neve potentis

COR-

Concubitu vetito Natura pollue foedus.
 Velle puta: res ipsa vetat, pius ille memorque
 Juris. & o vellem similis furor esset in illo! 355
 Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
 Quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsa,
 Nominibus dictis, cuius velit esse mariti.
 Illa silet primò: patriisque in vultibus haerens,
 Aëuat: & tepido suffundit lumina rore. 360
 Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
 Flere vetat; siccataque genas; atque oscula jungit.
 Myrrha datis nimium gaudet: consultaque, qualem
 Optet habere virum; Similem tibi, dixit, at ille
 Non intellectam vocem collaudat; & Esto 365
 Tam pia semper, ait. pietatis nomine dicto
 Demisit vultus, sceleris sibi conscia, virgo.
 Noctis erat medium, curasque, & pectora somnus
 Solverat. at virgo Cinyreia pervigil igni
 Carpicur indomito; furiosaque vota retractat. 370
 Et modo desperat; modo vult tentare: pudetque,
 Et cupit; & quod agat, non invenit, utque securi
 Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
 Quo cadat, in dubio est; omnique à parte timetur.
 Sic animus vario labefactus vulnere nutat 375
 Huc levis, atque illuc; momentaque sumit utroque,
 Nec modus aut requies, nisi mors, reperitur amoris.
 Mors placet, erigitur: laqueoque innectere fauces
 Destinat: & zonā summo de poste revinctā,
 Care vale Cinyra, causamque intellige mortis, 380
 Dixit: & aptabat pallenti vincula collo.
 Murmura verborum fidas nutricis ad aures
 Pervenisse ferunt, limen servantis alumna.
 Surgit anus, referatque fores: mortisque parata
 Instrumenta videns, spatio conclamat eodem, 385
 Sequē ferit, scinditque sinus, ereptaque collo
 Vincula dilaniat. tum denique flere vacavit;
 Tum dare complexus, laqueique requirere causam. ¶

Kk 6

Mu-

Muta silet virgo, terramque immota tuetur :
 Et deprensâ dolet tardæ conamina mortis. 390
 Instat anus; canosque suos, & inania nudans
 Ubera, per cunas alimenta que prima precatur,
 Ut sibi committat, quicquid dolet, illa rogantem
 Averfata gemit, certa est exquirere nutrix :
 Nec solam spondere fidem, Dic, inquit; opemque 395
 Me sine ferre tibi, non est mea pigra senectus.
 Seu furor est; habeo quæ carmine sanet, & herbis,
 Sive aliquis nocuit; & magico lustrare ritu.
 Sive est ira Deum, sacris placabilis ira.
 Quid rear ulterius? certe fortuna domusque 400
 Sospes & in cursu est: vivunt genitrixque, paterque.
 Myrrha, patre audito, suspiria duxit ab imo
 Pectore, nec nutrix etiamnum concipit ullum
 Mente nefas: aliquemque tamen præsentit amorem.
 Propositive tenax, quodcunque sit, orat, ut ipsi 405
 Indicet: & gremio lacrymantem tollit anili:
 Atque ita complectens infirmis colla lacertis,
 Sensimus, inquit; amas: & in hoc mea (pone timorem)
 Sedulitas erit apta tibi: nec sentiet unquam
 Hoc pater, exsiluit gremio furibunda, torumque 410
 Ore premens, Discede, precor; miseroque pudori
 Parce, ait, instanti, Discede, aut desine, dixit,
 Quærere quid doleam, scelus est, quod scire laboras.
 Horret anus; tremulasque manus annisque metuque
 Tendit: & ante pedes supplex procumbit alumna. 415
 Et modo blanditur; modo, si non conscia fiat,
 Terret: & indicium laquei, ceptæque minatur
 Mortis: & officium commissio spondet amori.
 Extulit illa caput, lacrymisque implevit obortis
 Pectora nutricis: conataque sæpe fateri, 420
 Sæpe tenet vocem: pudibundaque vestibis ora
 Texit: &, ô, dixit, felicem conjugem matrem!
 Hactenus: & genuit, gelidos nutricis in artus,
 Ossa que (sensit enim) penetrat tremor: albaque toto
 Ver-

Vertice canities rigidis stetit hirta capillis. 425
 Multaque, ut excuteret diros, si posset, amores,
 Addidit, at virgo scit se non falsa moneri,
 Certa mori tamen est; si non potiatur amato.
 Vive, ait hæc; potiere tuo; non ausa, parente.
 Dicere, conticuit: promissaque numine firmat. 430
 Festa piæ Cereris celebrabant annua matres
 Illa, quibus niveâ velata corpora veste
 Primitias frugum dant spica ferta suarum:
 Perque novem noctes Venerem tactusque viriles
 In vetitis numerant, turbâ Cenchreïs in illâ 435
 Regis abest conjux: arcanaque sacra frequentat.
 Ergo legitimâ vacuus dum conjugem lectus;
 Nacta gravem vino Cinyram male sedula nutrix,
 Nomine mentito, veros exponit amores:
 Et faciem laudat, quæstis virginis annis, 440
 Par, ait, est Myrrha: quam postquam adducere iussa est,
 Uque domum rediit, Gaude mea, dixit, alumna:
 Vicimus, infelix non toto corpore sentit
 Lætitiam virgo; præfagaque pectora moerent.
 Sed tamen & gaudet, tanta est discordia mentis. 445
 Tempus erat quo cuncta silent, interque Triones
 Flexerat obliquo plaustrum temone Boötes.
 Ad facinus venit illa suum, fugit aurea cælo
 Luna: tegunt nigra latitantia sidera nubes;
 Nox caret igne suo, primos tegis, Icare, vultus; 450
 Erigoneque pio sacrata parentis amore.
 Ter pedis offensi signo est revocata: ter omen
 Funereus bubo letali carmine fecit.
 It tamen: & tenebræ minuunt, noxq; atra pudorem,
 Nutricisque manum lavâ tenet; altera motu 455
 Cæcum iter explorat, thalami jam limina tangit;
 Jamque fores aperit; jam ducitur intus: at illi
 Poplite succiduo genua intremuere; fugitque
 Et color, & sanguis: animusque relinquit euntem.
 Quoque suo propior sceleri, magis horret, & ausi 460
 Pæni-

Pœnitet; & vellet non cognita posse reverti
 Cunctantem longæva manu deducit: & alto
 Admotam læto cum traderet, Accipe, dixit;
 Ista tua est, Cinyra, devotaque corpora junxit,
 Accipit obsceno genitor sua viscera læto; 465
 Virgineosque metus levat; hortaturque timentem.
 Forsitan ætatis quoque nomine, Filia, dicat:
 Dicat & illa, Pater; sceleri ne nomina desint.
 Plena patris thalamis excedit; & impia diro
 Semina fert utero; conceptaque crimina portat. 470
 Postera nox facinus geminat. nec finis in illâ est.
 Cum tandem Cinyras, avidus cognoscere amantem
 Post tot concubitus, illato lumine vidit
 Et scelus, & natam. verbisque dolore retentis,
 Pendenti nitidum vaginâ deripit ensẽm. 475
 Myrrha fugit, tenebris & cæcæ munere noctis
 Intercepta mei: latoque vagata per agros,
 Palmiferos Arabas, Panchæaque rura relinquit.
 Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ;
 Cum tandem terrâ requievit fessâ Sabæâ. 480
 Vixque uteri portabat onus. tum nescia voti,
 Atque inter mortisque metus, & tædia vitæ,
 Est tales complexa preces: O si qua patetis
 Numina confessis; merui, nec triste recusò
 Supplicium. sed, ne violem vivosque superstes, 485
 Mortuaque extinctos, ambobus pellite regnis:
 Mutatæque mihi vitamque necemque negate.
 Numen confessis aliquod patet. ultima certè
 Vota suos habuère Deos: nam crura loquentis
 Terra supervenit; ruptosque obliqua per ungues 490
 Porrigitur radix longi firmamina trunci:
 Ossaque robur agunt: mediâque manente medullâ
 Sanguis it in succos; in magnos brachia ramos;
 In parvos digiti: duratur cortice pellis.
 Jamque gravem crescens uterum perstrinxerat arbor;
 Pectoraque obruerat; collumque operire parabat;

Non

Non tulit illa moram: venientique obvia ligno
 Subsedit: merisitque suos in cortice vultus.
 Quæ, quanquàm amisit veteres cum corpore sensus,
 Flet tamen: & tepidâ manant ex arbore guttæ. 500
 Est honor & lacrymis: stillataque cortice Myrrha
 Nomen herile tenet, nullique tacebitur a vo.
 At male conceptus sub robore creverat infans:
 Querebatque viam; qua se, genitrice relicta,
 Exfereret. mediâ gravidus tumet arbore venter. 505
 Tendit onus matrem: nec habent sua verba dolores:
 Nec Lucina potest patientis voce vocari.
 Nitenti tamen est similis; curvataque crebros
 Dat gemitus arbor: lacrymisque cadentibus humet,
 Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes: 510
 Admovitque manus: & verba puerpera dixit.
 Arbor agit rimas; & fissâ cortice vivum
 Reddit onus; vagitque puer: quem mollibus herbis
 Naides impositum lacrymis unxere parentis.
 Laudaret faciem Livor quoque. qualia namque 515
 Corpora nudorum tabulâ pinguntur Amorum,
 Talis erat. sed, ne faciat discrimina cultus,
 Aut huic adde leves, aut illis deme pharêtras.
 Labitur occultè, fallitque volatilis atas:
 Et nihil est annis velocius, ille sorore 520
 Natus avoque suo, qui conditus arbore nuper,
 Nuper erat genitus; modo formosissimus infans;
 Jam juvenis, jam vir, jam se formosior ipso est:
 Jam placet & Veneri, matrisque ulciscitur ignes.
 Namque pharetratus dum dat puer oscula matri, 525
 Inscius exstanti destrinxit arundine pectus.
 Læsa manu natum Dea reppulit, altius acum
 Vulnus erat specie: primòque sefellerat ipsam.
 Capta viri formâ non jam Cythereia curat
 Littora: non alto repetit Paphon æquore cinctam, 530
 Piscosamque Cnidon, gravidamve Amathunta metalli.
 Abstinet & cælo cælo præfertur Adonis.

Hunc

Hunc tenet: huic comes est: assuetaque; semper in umbra
 Indulgere sibi, formamque augere colendo,
 Per juga, per silvas, dumosaque saxa vagatur 531
 Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ;
 Hortaturque canes; tutaque animalia prædæ,
 Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
 Aut agitat damas: à fortibus abstinet apris.
 Raptoresque lupos, armatosque unguibus urfos 540
 Vitat, & armenti saturatos cæde leones,
 Te quoque, ut hos timeas, (si quid prodesse monendo
 Possit,) Adoni monet. Fortisque fugacibus esto,
 Inquit: in audaces non est audacia tuta.
 Parce meo, juvenis, temerarius esse periclo: 545
 Neve feras, quibus arma dedit Natura, lacesse:
 Stet mihi ne magno tua gloria, non movet atas,
 Nec facies, nec quæ Venerem movere, leones,
 Setigerosque sues, oculosque, animosque ferarum.
 Fulmen habent acres in aduncis dentibus apris: 550
 Impetus est fulvis & vasta leonibus ira:
 Invisumque mihi genus est. Quæ causa, roganti;
 Dicam, ait; & veteris monstrum mirabere culpæ,
 Sed labor insolitus jam me lassavit: & ecce
 Opportuna suâ blanditur populus umbrâ: 555
 Datque torum cespes. libet hac requiescere tecum,
 Et requievit, humo: pressitque & gramen, & ipsum,
 Inque sinu juvenis positâ cer vice renidens
 Sic ait; ac mediis interferit oscula verbis.
 Fortitan audieris aliquam certamine cursûs 560
 Veloces superasse viros. non fabula rumor
 Ille fuit: superabat enim. nec dicere posses.
 Laude pedum, formæque bono præstantior esset.
 Scitanti Deus huic de conjugæ, Conjugæ, dixit,
 Nil opus est, Atalanta, tibi, fuge conjugis ulum. 565
 Nec tamen effugies: teque ipsa viva carebis.
 Territa forte Dei per opacas innuba silvas
 Vivit: & instantem turbam violenta procorum

Conditione fugat: Nec sum potiunda, nisi, inquit,
 Victa prius cursu. pedibus contendite mecum. 570
 Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
 Mors pretium tardis. ea lex certaminis esto.
 Illa quidem immitis: sed (tanta potentia formæ est.)
 Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
 Sederat Hippomenes cursûs spectator iniqui: 575
 Et, Petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
 Dixerat: ac nimios juvenum dambarat amores.
 Ut faciem, & posito corpus velamine vidit,
 Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias;
 Obstupuit: tollensque manus, Ignoscite, dixit, 580
 Quos modo culpavi; nondum mihi præmia nota,
 Quæ peteretis, erant. laudando concipit ignem;
 Et, ne quis juvenum currat velocius, optat;
 Invidiæque timet. Sed cur certaminis hujus
 Intentata mihi fortuna relinquatur? inquit. 585
 Audentes Deus ipse juvat, dum talia secum
 Exigit Hippomenes; passu volat alite virgo.
 Quæ quanquam Scythicâ non secius ire sagittâ
 Aoniô visa est juveni; tamen ille decorem
 Miratur magis: & cursus facit ipse decorem. 590
 Aura refert oblata citis talaria plantis:
 Tergaque jaçantur crines per eburnea, quæque
 Poplitibus suberant picto genualia limbo?
 Inque puellari corpus candore ruborem
 Traxerat, haud aliter, quam cum super atria velum, 595
 Candida purpureum simillatas inficit umbras.
 Dum norat hæc hospes, decursa novissima meta est:
 Et tegitur festâ victrix Atalanta coronâ,
 Dant gemitum victi; penduntque ex fœdere pœnas.
 Non tamen eventu juvenum deterritus horum 600
 Constitit in medio; vultuque in virgine fixo,
 Quid facilem titulum superando quæris inertes;
 Mecum confer, ait. seu me fortuna potentem
 Fecerit; à tanto non indignabere vinci.

Namque mihi genitor Megareus, Onchestius illi; 607
 Est Neptunus avus; pronepos ego regis aquarum:
 Nec virtus citra genus est. seu vincar, habebis
 Hippomene visto magnum & memorabile nomen.
 Talia dicentem molli Schœneia vultu
 Aspicit: & dubitat, superari an vincere malit. 610
 Atque ita; Quis Deus hunc formosis, inquit, iniquus
 Perdere vult? caraque jubet discrimine vita
 Conjugium petere hoc? non sum me iudice tanti,
 Nec formâ tangor, poteram tamen hac quoque tangi
 Sed quod adhuc puer est, non me movet ipse, sed atas
 Quid, quod inest virtus, & mens interrita leti?
 Quid, quod ab æquoreâ numeratur origine quartus?
 Quid, quod amat, tantique putat connubia nostra,
 Ut pereat; si me Fors illi dura negarit?
 Dum licet, hæc spes, abi, thalamosq; relinq; cruētos. 620
 Conjugium crudele meum est. tibi nubere nulla
 Nolet; & optari potes è sapiente puellâ,
 Cur tamen est mihi cura tui, tot jam ante perentis?
 Viderit; intereat: quoniam tot cæde procorum
 Admonitus non est; agitarque in tadia vitæ. 625
 Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum?
 Indignamque necem pretium patietur amoris?
 Non erit invidia victoria nostra ferenda,
 Sed non culpa mea est, utinam desistere velles?
 Aut, quoniam es demens, utinam velocior esses! 630
 At quam virgineus puerili vultus in ore est!
 Ah, miser Hippomene, nollem tibi visa fuisset!
 Vivere dignus eras. quod si felicior essem;
 Nec mihi conjugium fata importuna negarent;
 Unus eras, cum quo fociare cubilia possem. 635
 Dixerat: utque rudis, primoque Cupidinè tacta,
 Quid facit ignorans, amat, & non sentit amorem,
 Jam solitos poseunt cursus populusque paterque;
 Cum me sollicitâ proles Neptunia voce
 Invocat Hippomene. Cythereia compreor, ausis 640
 Adhæ,

Addit, ait, nostris; & quos dedit, adjuvet ignes.
 Detulit aura preces ad me non invida blandas:
 Motaque sum, fateor. nec opis mora longa dabatur.
 Est ager, indigenæ Tamafenum nomine dicunt,
 Telluris Cypriæ pars optima: quem mihi præci 645
 Sacravère senes: templisque accedere dotem
 Hanc iussère meis. medio nitet arbor in arvo;
 Fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
 Hinc tria forte meâ veniens decerpta ferebam
 Aurea poma manu: nullique videnda, nisi ipsi, 650
 Hippomenen adii; docuique, quis usus in illis.
 Signa tubæ dederant; cum carcere pronus uterque
 Emicat, & summan celeri pede libat arenam.
 Posse putes illos sicco freta radere passu,
 Et segetis canæ stantes percurrere aristas. 655
 Adjiunt animos juveni clamorque faverque,
 Verbaque dicentum, Nunc, nunc incumbere tempus,
 Hippomene: propera. nunc viribus utere totis.
 Pelle moram: vinctes. dubium Megareius heros
 Gaudeat, an virgo magis his Schœneia dictis 660
 O quoties, cum jam posset transire, morata est;
 Spectatosque diu vultus invita reliquit!
 Aridus è lasso veniebat anhelitus ore:
 Metaque erat longè. tum denique de tribus unum
 Fortibus arboreis proles Neptunia misit. 665
 Obstupuit virgo; nitidique cupidine pomi
 Declinat cursus; aurumque volubile tollit.
 Præterit Hippomene. resonant spectacula plausu.
 Illa moram celeri, cessataque tempora cursu
 Corrigit; atq; iterû juvenem post terga relinquit. 670
 Et vursus pomi jactu remorata secundi,
 Consequitur transitque virum, pars ultima cursus
 Restabat: Nunc, inquit, ades, Dea muneris auctor:
 Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
 Jecit ab obliquo nitidum juveniliter aurum. 675
 An peteret, virgo visa est dubitare: coëgi

Tollere; & adjeci sublato pondera malo:
 Impediq; oneris pariter gravitate moraque.
 Neve meus sermo cursu sit tardior illo;
 Præterita est virgo: duxit sua præmia victor, 680
 Dignane, cui grates ageret, cui thuris honorem
 Ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit:
 Nec mihi thura dedit. subitam convertor in iram:
 Contemniq; dolens, ne sim spernenda futuris,
 Exemplo caveo: meque ipsam exhortor in ambos. 685
 Templâ Deum Matri, quæ quondam clarus Echion
 Fecerat ex voto nemorosâ abdita silvis
 Transibant: & iter longum requiescere suasit.
 Illic concubitûs intempestiva cupido
 Occupat Hippomenen, à numine concita nostro. 690
 Luminis exigui fuerat prope templa recessus;
 Spelûncæ similis, nativo punice tectus;
 Religione facer præscâ: quo multa sacerdos
 Lignea contulerat veterum simulacra Deorum.
 Hunc inquit; & vetito temerat sacraria probro, 695
 Sacra retorserunt oculos: turritaque Mater,
 An Stygiâ fontes, dubitavit, mergeret undâ.
 Pœna levis visa est, ergo modo lævia fulvæ
 Colla jubæ velant: digiti curvantur in unguis:
 Ex humeres armi sunt: in pectora totum 700
 Pondus abit: summæ caudâ verruntur arenæ.
 Iram vultus habet; pro verbis murmura reddunt:
 Pro thalamis celebrant silvas; aliisque timendi
 Dente premunt domito Cybeleia fræna leones.
 Hos tu, care mihi, cumq; his genus omne ferarum, 705
 Quæ non terga fugæ, sed pugna pectora præbent,
 Effuge: ne virtus tua sit damnosa duobus.
 Illa quidem monuit; junctisque per aëra cygnis
 Carpit iter: sed stat monitis contraria virtus.
 Forte suem latebris vestigia certa secuti 710
 Excivère canes; silvisque exire parantem
 Fixerat obliquo juvenis Cinyreus ictu.

Protinus excussit pando venabula rostro,
 Sanguine tincta suo: trepidumque, & tuta petentem
 Trux aper insequitur: totosq; sub inguine dentes 715
 Abdidit; & fuvâ moribundum stravit arenâ.
 Vesta levi curru medias Cytheræa per auras.
 Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
 Agnovit longe gemitum morientis: & albas
 Flexit aves illuc, utque æthere vidit ab alto 720
 Exanimem, inque suo jactantem sanguine corpus;
 Desluit: pariterque sinus, pariterque capillos
 Rupit; & indignis percussit pectora palmis.
 Quæstaque cum fatis, At non tamen omnia vestri
 Juris erunt, inquit. Iustûs monumenta manebunt 725
 Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
 Anna plangoris peraget simulamina nostri.
 At cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
 Fœmineos artus in olentes vertere menthas,
 Persephone, licuit? nobis Cinyreus heros 730
 Invidia mutatus erit? sic fata, cruorem
 Nectare odorato spargit: qui tactus ab illo
 Intumuit; sic, ut pluvio perlucida cælo
 Surgere bulla solet, nec plenâ longior horâ
 Facta mora est; cum flos è sanguine concolor ortus.
 Qualem, quæ lento celant sub cortice granum,
 Punica ferre solent: brevis est tamen usus in illo.
 Namque male hærentem, & nimîa levitate caducum
 Excutiunt idem, qui præstant nomina, venti.

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER UNDECIMUS.

CArmine dum tali silvas, animosque ferarum
Threicius vates, & saxa sequentia ducit;
Ecce nurus Ciconum testæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percussis sociantem carmina nervis, 5
Equibus una, levem jactato crine per auram,
En ait, en hic est nostri contentor: & hastam
Vatis Apollinei vocalia misit in ora.
Que foliis præstata notam sine vulnere fecit.
Alterius telum lapis est: qui missus, in ipso 10
Aère conceptu victus vocisque lyraque est;
Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis,
Ante pedes jacuit, sed enim temeraria crescunt
Bella: modusque abiit: infanaque regnat Erynnis.
Cunctaque tela forent cantu mollita: sed ingens 15
Clamor, & inflato Bercynthia tibia cornu,
Tympanaque, plaususque, & Bacchæi ululatus
Obstrepuere sono cithara: tum denique saxa
Non exauditi rubuerunt sanguine vatis.
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis 20
Innumeras volucres, anguesque, agmenque ferarum,
Menades Orphæi titulum rapuere theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coeunt, ut aves; si quando luce vagantem
Noctis avem cernunt: structoque utrimque theatro 25
Ceum matutinâ cervus periturus arenâ,
Præda canum est: vatemque petunt; & fronde virenti
Conjiciunt thyrôs, non hæc in munera factos.

Ha

Hæ glebas, illa dereptos arbore ramos,
Pars torquens silices. neu desint tela furari; 30
Forte boves presso subigebant vomere terram;
Nec procul hinc multo fructum sudore parantes
Dura lacertosi fodiebant arva coloni.
Agmine qui viso fugiunt, operisque relinquunt
Arma sui: vacuosque jacent dispersa per agros 35
Sarculaque, rastrique graves, longique ligones.
Que postquam rapuere fera, cornuque minaci
Divellere boves; ad vatis fata recurrunt:
Tendentemque manus, atque illo tempore primum
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem, 40
Sacilegæ perimunt. perque os (pro Jupiter!) illud,
Auditum saxis, intellectumque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.
Te mollis volucres, Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi silices, tua carmina sæpe secuta 45
Eleverunt silvæ: positis te frondibus arbor
Tonsa comam luxit: lacrymis quoque flumina dicunt
Inrevisse suis: obsœuraque carbasa pullo
Naiades & Dryades, passosque habuere capillos
Membra jacent diversa locis. caput, Hebræ, lyramque
Excipis; & (mirum) medio dum labitur amne,
Hebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: respondent flebile ripæ.
Jamque mare investæ flumen populare relinquunt;
Et Methymnææ potiuntur littore Lesbi. 55
Hic ferus expositum peregrinis anguis arenis
Os petit, & sparsos stillanti rore capillos.
Tandem Phœbus adest; morsusque inferre parantem
Arcet; & in lapidem rigtus serpentis apertos
Congelat; & patulos (ut erant) indurat hiatus, 60
Umbra subit terras: & quæ loca viderat ante,
Cuncta recognoscit, quarensque per arva priorum
Invenit Eurydicen, cupidisque amplectitur ulnis.
Hic modo conjunctis spatiantur passibus ambo:

Nunc

Nunc præcedentem sequitur, nunc prævius anteit: 65
Eurydiceaque suam jam tutò respicit Orpheus.

Non impune tamen scelus hoc finit esse Lyæus:
Amissoque dolens sacrorum vate suorum,
Protinus in silvis matres Edonidas omnes,
Quæ fecere nefas, tortâ radice ligavit. 70

Quippe pedum digitos, in quantum quæq; secuta est,
Traxit: & in solidum detrusit acumine terram.
Utque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commisit volueris, sensitque teneri;

Plangitur; ac trepidans adstringit vincula motu: 75
Sic, ut quæque solo defixa cohaerant harum,
Externata fugam frustra tentabat, at illam
Lenta tenet radix, exultantemque coercet.

Dumque ubi sint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues,
Afpicit in teretes lignum succedere furas. 80

Et conata femur mœrenti plangere dextrâ;
Robora percussit, pectus quoque robora sunt:
Robora sunt humeri, porrectaque brachia veros
Esse putes ramos; & non fallare putando.

Nec satis hoc Baccho est, ipsos quoque deserit agros: 85
Cumque choro meliore, sui vineta Tymoli,
Pactolonque petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidiosus arenis.

Hunc assueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:
At Silenus abest, titubantem annisque meroque 90
Ruricola cepere Phryges: vinctumque coronis
Ad regem traxere Midan: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.

Qui simul agnovit focium comitemque sacrorum, 95
Hospitis adventu festum genialiter egit
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes,
Et jam stellarum sublime coegerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum lætus in agros
Rex venit; & juveni Silenum reddidit alumno.

Huic Deus optandi gratum, sed inutile, fecit 100
Mune-

Muneris arbitrium, gaudens altore recepto
Ille malè usus donis, ait, Effice, quicquid

Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis: nocituraque munera solvit
Liber; & indoluit, quod non meliora petisset. 105

Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros;
Pollicitamque fidem tangendo singula tentat.
Vixque sibi credens, non altâ fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta est.

Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro. 110
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Missa sit, arentes Cereris decerpit aristas:
Aurea messis erat, demtum tenet arbore pomum:

Hesperidas donasse putes, si postibus altis
Admovit digitos; postes radiare videntur, 115
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis Danaën eludere posset.

Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
Omnia, gaudenti mentas posuere ministri,
Exstructas dapibus, nec tosta frugis egentes. 120
Tum verò, sive ille suâ Cerealia dextrâ
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant,

Sive dapes arido convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes admoto dente nitebant,
Miserat puris auctorem muneris undis, 125
Fusile per rictus aurum fluitare videres;

Attonitus novitate mali, divesque, miserque
Effugere optat opes: & quæ modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat: fitis arida guttur
Urit, & invito meritus torquetur ab auro. 130

Ad cælumque manus, & splendida brachia tollens,
Da veniam, Lenæe pater; peccavimus, inquit:
Sed miserere, precor, speciosoque eripe damno.

Mite Deum numen Bacchus peccasse fatentem. 135
Restituit, pactamque fidem data munera solvit,
Nec male optato maneat circumlitus auro.

Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus annem;
 Perque jugum montis labentibus obuius undis
 Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus.
 Spumiferoque tuum fonti, qua plurimus exit, 140
 Subde caput: corpusque simul, simul clue crimen.
 Rex iustæ succedit aquæ. vis aurea tinxit
 Flumen, & humano de corpore cessit in annem.
 Nunc quoque jam veteris percepto semine venæ
 Arva rigent, auro madidis pallentia glebis. 145
 Ille, perofus opes, silvas & rurâ colebat,
 Panaque montanis habitantem semper in antris.
 Pingue sed ingenium mansit: nocituraque, ut ante,
 Ruribus erant domino stolidæ præcordia mentis.
 Nam freta adspiciens latè riget arduus alto 150
 Tmolus in profensu; clivoque extensus utroque,
 Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
 Pan ibi dum teneris jactat sua carmina Nymphis,
 Et leve ceratâ modulatur arundine carmen;
 Ausus Apollineos præ se contemnere cantus,
 Judice sub Tmolo certamen venit ad impar, 155
 Monte suo senior iudex confedit; & aures
 Liberat arboribus. quercu coma carula tantum
 Cingitur; & pendente circum cava tempora glandes.
 Isque Deum pecoris spectans, In iudice, dixit,
 Nulla mora est. calamis agræstibus insonat ille:
 Barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
 Carmine delinit: post hunc sacer ora retorset
 Tmolus ad os Phœbi; vultum sua silva secuta est, 160
 Ille caput flavum lauro Parnaside vincus
 Vertit humum, Tyrio iacturâ muricæ pallâ:
 Instructamque fidem gemmis & dentibus Indis
 Sustinet à lavâ: tenuit manus altera pletrum.
 Artificis stans ipse fuit. tum flamina docto
 Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus 170
 Pana jubet Tmolus citharâ submittere cænnas,
 Iudicium sanctique placet sententiâ montis.

Omni.

Omnibus. arguitur tamen, atque in iusta vocatur
 Unius sermone Midæ. nec Delius aures
 Humanam stolidas patitur retinere figuram; 175
 Sed trahit in spatium, villisque albensibus implet;
 Instabilesque imo facit; & dat posse moveri.
 Cætera sunt hominis, partem damnatur in unam:
 Induiturque aures lentæ gradientis aselli.
 Ille quidem celat, turpique onerata pudore 180
 Tempora purpureis tentat velare tiaris.
 Sed, solitis longos ferro resecare capillos,
 Viderat hoc famulus, qui, cum nec prodere visum
 Dedecus auderet; cupiens efferre sub auras,
 Nec posset reticere tamen, secedit; humumque 185
 Effodit: & domini quales aspexerit aures,
 Voce refert parvâ; terræque immurmurat haustu.
 Indicumque suæ vocis tellure regeßtâ
 Obruit; & serobibus tacitus discedit operis.
 Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus 190
 Cæpit: &, ut primum pleno maturuit anno,
 Prodidit agricolam. leni nam motus ab Austro
 Obruta verba refert; dominique coarguit aures.
 Ultus abit Tmolo; liquidumque per aëra vectus
 Angustum citra pontum Nephelæidos Helles 195
 Laomedontæis Latiois adfuit arvis,
 Dextera Sigæi, Rhætæi lava profundi
 Ara Panomphæo vetus, est sacra Tonanti.
 Inde novæ primum moliri mœnia Troiæ
 Laomedonta videt: susceptaque magna labore 200
 Crescere difficili; nec opes exposcere parvas
 Cumque tridentigero tumidi genitore profundi
 Mortalem induitur formam; Phrygioque tyranno
 Edificant muros, pacto pro mœnibus auro.
 Stabat opus: pretium rex inficiatur; & addit 205
 Perfidiæ cumulum falsis perjurâ verbis.
 Non inapne ferēs, efflor maris inquit: & omnes
 Inclinauit aquas ad avaræ littora Trojæ.

Ll 2

Inque

Inque freti formam terras convertit; opeſque
 Abſtulit agricolis; & fluctibus obruit arva.
 Pœna neque hæc fatiſ eſt; Regis quoque filia monſtro
 Poſcitur æquoreo, quam dura ad faxa revinctam
 Vindicat Alcides: promiſſaque munera diſtos
 Poſcit equos: tantique operis mercede negatâ,
 Bis perjura capit ſuperatâ mœnia Trojæ.
 Nec pars militiæ Telamon ſine honore receſſit:
 Heſioneque datâ potitur, nam conjuge Peleus
 Clarus erat Divâ: nec avi magis ille ſuperbit
 Nomine, quam ſoceri: ſiquidem Jovis eſſe nepoti
 Contigit haud uni: conjux Dea contigit uni.
 Namque ſenex Thetidi Proteus, Dea, dixerat, unda
 Concipe: mater eris juveni, qui fortibus actis
 Acta patris vincet; majorque vocabitur illo,
 Ergo, ne quicquam mundus Jove majus haberet,
 Quamvis haud tepidos ſub peſtore ſenſerat ignes
 Juppiter æquorea Thetidis connubia vitat:
 In ſuaque Æaciden ſuccedere vota nepotem
 Juſſit; & amplexus in virginis ire marina.
 Eſt ſinus Hamoniæ curvos ſalcatus in arcus
 Brachia procurrunt, ubi, ſi foret altior unda,
 Portus erat: ſummis inductum eſt æquor arenis,
 Littus habet ſolidum, quod nec veſtigia ſervet;
 Nec remoretur iter; nec opertum pendeat algæ.
 Myrtea ſilva ſub eſt bicoloribus obſita baccis,
 Eſt ſpecus in mediõ; natura factus, an arte,
 Ambiguum; magis arte tamen: quo ſæpe venire
 Prænato delphine ſedens, Thetis nuda, ſolebas.
 Illic te Peleus, ut ſomno vincſta jacebas,
 Occupat: & quoniam præcibus tentata repugnâs;
 Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
 Quod niſi veniſſes variatis ſæpe figuris
 Ad ſolitas artes; auſo foret ille potitus.
 Sed modo tu volueris; (volucrem tamen ille tenebat)
 Nunc gravis arbor eras: hærebat in arbore Peleus.

Tertia forma fuit maculoſa tigridis: illâ
 Territus Æacides à corpore brachia ſolvit.
 Inde Deos pelagi, vino ſuper aquora fuſo,
 Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.
 Donec Carpathius medio de gurgite vates,
 Æacide, dixit thalamis potiére petitis.
 Tu modo, cum gelido ſopita quieſcet in antro,
 Ignaram laqueis vincloque inneſte tenaci.
 Nec te decipiat centum mentita figuras:
 Sed preme quicquid erit: dũ, quod fuit ante, reformet
 Dixerat hæc Proteus: & condidit æquore vultum;
 Admiſitque ſuos in verba noviffima ſuſtus.
 Pronus erat Titus, inclinatoque tenebat
 Hæſperium temone fretum: cum pulcra reliſto
 Neræis ingreditur conſueta cubilia ponto.
 Illa novat formas: donec ſua membra teneri
 Sentit: & in partes diverſas brachia tendi.
 Tum demum ingemuit: Neq; ait, ſine numine vincis:
 Exhibita eſtq; Thetis, conſeſſam amplectitur heros;
 Et potitur votis; ingentique implet Achille.
 Felix & nato, felix & conjuge Peleus;
 Et cui, ſi demas jugulati crimina Phoci,
 Omnia contigerant, fraterno ſanguine ſontem,
 Expulſumque domo patriâ Trachinia tellus
 Accipit, hic regnum ſine vi, ſine cade, tenebat
 Lucifero genitore ſatus, patriumque nitorem
 Ore ferens Ceyx; illo qui tempore mæſtus,
 Diſſimiliſque ſui, fratrem lugebat ademtum.
 Quo poſtquam Æacides feſſus curaque viæve
 Venit; & intravit paucis comitantibus urbem;
 Quoſq; greges pecorũ, quæ ſecum armenta trahebat,
 Haud procul à muris ſub opacâ valle reliquit;
 Copia cum facta eſt adeundi prima tyranni;
 Velamenta manu prætendens ſupplique, qui ſit,
 Quoque ſatus memorat, tantum ſua crimina celat.

Mentitusque fuga causam petit urbe vel agro
 Se iuvat. hunc contra placido Trachinius ore
 Talibus alloquitur : Media quoque comoda plebi
 Nostrapatent, Peleu; nec inhospita regna tenemus.
 Adiciis huic animo momenta potentia clarum 285
 Nomen, avumq; Jovem. nec tempora perde precando:
 Quod petis, omne feres. tuaque hæc pro parte videto,
 Quali acunq; vides. utinam meliora videres:
 Et flebat. moveat qua tantos causa dolores,
 Peleusque comitesq; rogant, quibus ille profatur: 290
 Forsitan hanc voluerem, rapto qua vivit, & omnes
 Terret aves, semper pennas habuisse putetis.
 Vir fuit : & tanta est animi constantia, quantum)
 Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,
 Nomine Dædalion; illo genitore creatus. 295
 Qui vocat Auroram, cæloque novissimus exit.
 Culta mihi pax est; pacis mihi cura tenenda.
 Conjugiique fuit: fratri fera bella placebant.
 Illius virtus reges, gentesque subegit:
 Quæ nunc Thisbéas agitat mutata columbas.) 300
 Nata erat huic Chione: quæ dotatissima formâ
 Mille prociis placuit, bis septem nubilis annis.
 Forte revertentes Phœbus, Maiâque creatus,
 Ille suis Delphis, hic vertice Cyllenæo,
 Videre hanc pariter, pariter traxere calorem. 305
 Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo:
 Non tulit ille moras: virgâque movente soporem
 Virginis os tangit. tactu jacet illa potenti:
 Vimque Dei patitur. Nox cælum sparserat astris;
 Phœbus animum simulat; præceptaque gaudia sumit, 310
 Ut sua maturus complevit tempora venter:
 Alipedis de stirpe Dei versuta propago
 Nascitur Autolyces, furtum ingeniosus ad omne:
 Qui facere assuevit, patria non degener, artibus,
 Candida de nigris, & de candentibus atra. 315
 Nascitur & Phæbo (namque est anixa gemellos)

Carmine vocali clarus, citharâque Philammon.
 Quid peperisse duos, & Dis placuisse duobus;
 Et forti genitore, & progenitore Tonanti
 Esse fatam prodest? an obest quoq; gloria multis: 320
 Obsuit huic certè, quæ se præferre Diana
 Sustinuit; faciemque Deæ culpavit, at illi
 Ira terox mota est: Facis que placebimus inquit,
 Nec mora; curvavit cornu: nervoque sagittam
 Impulit; & meritam trajecit arundine linguam. 325
 Lingua tacet: nec vox tentatâque verba sequuntur:
 Conantemque loqui cum sanguine vita reliquit.
 Quem (miserâ & pietas!) ego tûm patruoque dolorem
 Corde tuli, fratrique pio solatia dixi,
 Quæ pater hauri aliter, quam cautes murmura ponti,
 Accipit: & natam delamentatur ademtam.
 Ut verò a mentem vidit; quater impetus illi
 In medios fuit ire rogos; quater inde repulsus
 Concita membra fugæ mandat: similisque juvenco
 Spicula crabronum pressa cervice gerenti, 335
 Quæ via nulla, ruit, jam tum mihi currere visus
 Plus homine est: alasque pedes sumisse putares,
 (Effugit ergo omnes; veloxque cupidine leti)
 Vertice Parnasi potitur, miseratus Apollo,
 Cum se Dædalion saxo misisset ab alto, 340
 Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis;
 Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
 Virtutem antiquam, majores corpore vires.
 Et nunc accipiter, nulli satis æquus, in omnes
 Savit aves; aliisque dolens sit causa dolendi. 345
 Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
 De conforte suo; cursu festinus anhele
 Advolat armenti custos Phœceus Anetor;
 Hæc Pelen, Peleu, magna tibi nuntius adsum
 Cladis, ait (quodcunq; ferat, jubet edere Peleus: 350
 Pendet & ipse metu trepidat Trachinius heros.)
 Ille refert: Pessos ad littora curva juvencos

Appuleram, medio cum Sol altissimis orbe
 Tantum respiceret, quantum superesse videret.
 Parsque boum fulvis genua inclinat arenis, 335
 Latatumque jacens campos spectabat aquarum:
 Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:
 Nant alii, cellosque exstant super aquora collo.
 Tempa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro,
 Sed trabibus densis, lucoque umbrosa vetusto. 360
 Nereides Nereusque tenent, hos navita templi
 Edidit esse Deos, dum retia littore siccant.
 Juncta palus huic est densis obsessa salicis,
 Quam restagnantis fecit maris unda paludem.
 Inde fragore gravi strepitans loca proxima terret 365
 Bellua vasta lupus, silvisque palustribus exit,
 Oblitus & spumis & spisso sanguine rictus
 Fulmineos; rubra suffusus lumina flamma,
 Qui, quanquam sevit pariter rabieque fameque,
 Acrior est rabie, neque enim jejunia curat. 370
 Cade boum, diramque famem satiare, sed omne
 Vulnerat armentum, sternitque hostiliter omne.
 Pars quoque de nobis funesto saucia morfu,
 Dum defensamus, leto est data, sanguine litus.
 Undaque prima rubent, demugitaque paludes. 375
 Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit,
 Dum superest aliquid, cuncti coeamus, & arma,
 Arma capessamus, conjunctaque tela feramus.
 Dixerat agrestis, nec Pelea damna movebant:
 Sed memor admissi Nereida colligit orbam 380
 Damna sui inferias extincto mittere Phoco.
 Induere arma viros, violentaque sumere tela
 Rex jubet Oetaus; cum quis simul ipse parabat
 Ire, sed Halcyone conjux excita tumultu
 Profilit, & nondum totos ornata capillos, 385
 Disjicit hos ipsos; colloque infusa mariti,
 Mitterat ut auxilium sine se, verbisque precatur.
 Et lacrymis; animasque duas ut seruet in usq;

Æaci-

Æacides illi, Puleros, Regina, pioisque
 Pone metus: plena est promissi gratia vestri. 390
 Non placet arma mihi contra nova monstra moveri.
 Numen adorandum pelagi est, erat ardua turris;
 Arce focus summâ; fessis loca grata carinis.
 Ascendunt illuc, stratosque in litore tauros
 Cum gemitu aspiciunt, vastatoremque cruento 395
 Ore ferum, longos infectum sanguine villos.
 Inde manus tendens in aperti littora ponti,
 Caruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
 Orat; opemque ferat, nec vocibus illa rogantis
 Flectitur Æacida. Thetis hanc pro conjuge supplex
 Accepit veniam, sed enim irrevocatus ab acri
 Cede lupus perstat, dulcedine sanguinis asper;
 Donec in harentem lacera cervice juvenca
 Marmore mutavit, corpus, præterque colorem
 Omnia servavit: lapidis color indicat illum 405
 Jam non esse lupum, jam non debere timeri.
 Nec tamen hac profugum consistere Pelea terra
 Facta sinunt; Magnetas adit vagus exsul, & illic
 Sumit ab Hamonio purgamina cadis Acasto.
 Interea fratrisque sui, fratremque secutus 410
 Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
 Consultat ut sacras hominum oblectamina sortes,
 Ad Clarium parat ire Deum: nam templa profanus
 Invia cum Phlegysis faciebat Delphica Phorbas.
 Consilii tamen ante sui, fidissima, certam 415
 Te facit, Halcyone, cui protinus intima frigus
 Ossa receperunt; buxoque simillimus ora
 Pallor obit: lacrymisque genæ maduere profusis.
 Tor conata loqui, ter stectibus ora rigavit: 420
 Singultuque piis interrumpente querelas,
 Quæ mea culpa tuam, dixit, carissime, mentem
 Vertit? ubi est, quæ cura mei prius esse solebat?
 Jam potes Halcyone securus abesse relicta.
 Jam via longa placet, jam sum tibi carior absens.

L 15

Ac

At (puto) per terras iter est, tantumque dolebo; 437
 Non etiam metuam; curaque timore carebunt.
 Equora me terrent, & ponti tristis imago.
 Et laceras nuper tabulas in littore vidi;
 Et saepe in tumultis sine corpore nomina legi.
 Neve tuum fallax animum fiducia tangat; 439
 Quod sceler Hippotades tibi sit; qui carcere fortes
 Contineat ventos; & cum velit, equora placet.
 Cum semel emissi tenuerunt equora venti;
 Nil illis veritum est; incommadataque tellus
 Omnis, & omne fretum, coeli quoque nubila vexant;
 Execrantque feris rutilos concursibus ignes.
 Quo magis hos novi, (nam novi, & saepe paternam
 Parva domo vidi) magis hoc reor esse timendos.
 Quod tua si lesti precibus sententia nullis,
 Care, potest, conjux; nimiumque es certus eundi; 440
 Me quoque tolle simul. certe iactabimur una:
 Nec, nisi qua patiar, metuam; pariterque feremus
 Quicquid erit: pariter super equora lata feremur.
 Talibus Aelidos dictis lacrymisque movetur
 Sidereus conjux: neque enim minor ignis in ipso est.
 Sed neque propósitos pelagi dimittere cursus.
 Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:
 Multaque respondit timidum solantia pectus.
 Nec tamen idcirco causam probat, addidit illis
 Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem. 450
 Longa quidem nobis omnis mora: sed tibi iuro
 Per patrios ignes (si me modo fata remittent)
 Ante reversurum, quam Luna bis impleat orbem.
 His ubi promissis spes est admota recursus;
 Protinus eductam navalibus equore tingi, 455
 Aptarique suis pinum jubet armamentis.
 Quam rursus visâ, veluti praesaga futuri,
 Horruit Halcyone: lacrymasque emisit obortas.
 Amplexusque dedit: tristique miserima tandem 460
 Ore, Vale, dixit: collapsaque corpore tota est.

At juvenes, quarente moras Ceyce, reducunt
 Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
 Aequalique icæ scindunt freta, iustulit illa
 Humentes oculos; stantemque in puppore curvâ,
 Concussaque manu dantem sibi signa maritum 465
 Prima videt: redditque notas, ubi terra recessit
 Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus;
 Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum
 Hæc quoque ut haud poterat spatio submota videri;
 Vela tamen spectat summo sicutantiâ malo. 470
 Ut nec vela videt; vacuum petit anxia lectum
 Sequæ toro ponit, renovat lectusque locusque
 Halcyone lacrymas: & quæ pars admonet absistit
 Portibus exierant; & moverat aura rudentes;
 Obvertit lateri pendentes navita remos: 475
 Cornuaque in summâ locat arbore totaque malo
 Carbala deducit; venientesque accipit auras;
 Aut minus, aut certe medium non amplius æquor
 Puppe secabatur; longæque erat utraque tellus;
 Cum mare sub noctem tumidis albescere cœpit. 480
 Fluctibus; & præceps spirare valentius Eurus,
 Ardua, jam dudum, demittite cornua; rector
 Clamat; & antennis totum subnectite velum
 Hic jubet; impediunt adversa iussa procella;
 Nec finit audiri vocem fragor æquoris ullam. 485
 Sponte tamen properant alii subducere remos;
 Pars munire latiss; pars ventis vela negare
 Egerit hic fluctus; æquorque refundit in aquor
 Hic rapit antennas, quæ dum sine lege geruntur
 Aspera crescit hyems; omni que è parte feroces 490
 Bella gerunt venti; fretaque indignantia miscent;
 Ipse pavet; nec se, quid sit status, ipse fatetur
 Scire ratis rector; nec quid jubeatve, vetetve
 Tanta mali moles, totaque potentior arte est.
 Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes, 495
 Undarum incursum gravis unda, tonitribus athen.

Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
 Pontus; & inductas aspergine tangere nubes.
 Et modo, cum fulvas ex imo verrit arenas,
 Concolor est illis; Sygiâ modo nigrior unda:
 Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet.
 Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis;
 Et modo sublimis veluti de vertice montis
 Despicere in valles, in unquam Acheronta videtur:
 Nunc, ubi demissam curvum circumstetit æquor,
 Suspiciere inferno summum de gurgite cœlum
 Sæpe dat ingentem fluctu latus ista fragorem;
 Nec levis pulsata sonat, quam ferreus olim
 Cum laceras aries palli stave concutit arces.
 Utque solent, sumtis in cursu viribus, ire
 Pectore in arma feri, prætentaque tela leones;
 Sic ubi fe ventis admiserat unda coortis,
 Ibat in arma ratis; multoque erat altior illis.
 Jamque labant cunei, spoliataque regmine cœra
 Rima patet; præbetque viam legalibus undis.
 Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres;
 Inque fretum credas totum descendere pontum.
 Vela madent nimbis; & cum cœlestibus undis
 Aquorea miscentur aquæ, caret ignibus æther;
 Cæcaque nox premitur tenebris hyemisque suisque.
 Discutiunt tamen has præbentque micantia lumen
 Fulmina: fulmineis ardescunt ignibus undæ.
 Dat quoque jam saltus intra cava texta carinæ
 Fluctus; & ut miles numero præstantior omni,
 Cum sæpe, affluit defensione mœnibus urbis,
 Spe potitur tandem; laudisque accensus amore
 Inter mille viros, murum tamen occupat unus.
 Sic ubi pulsarunt acres latera ardua fluctus;
 Vastius insurgens decima ruit impetus undæ:
 Nec prius absistit fessam oppugnare carinam;
 Quam velut in capta descendat mœnia navis.

Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum;
 Pars maris intus erat, trepidant haud segnius omnes;
 Quam solet, urbs alius murum fodientibus extraxit
 Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
 Deficit ars; animique cadunt; totidemque videtur.
 Quot veniant fluctus, ruere atque inumpere mortes.
 Non tenet hic lacrymas: super hic vocat ille beatos,
 Funera quos maneant: hic votis numen adorat;
 Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
 Post opem subeunt illi fratresque parentes;
 Huic cum pignoris domus, & quod cuique relicti est.
 Halcyone Ceyca movet: Ceycis in ore.
 Nulla nisi Halcyone est; & cum desideret unam,
 Gaudet abesse tamen: patria quoque veller ad ora
 Respicere, in que domum supremos vertere vultus,
 Verum ubi sit nescit: tantâ vertigine pontus
 Perret: & inductâ piceis è nubibus umbrâ
 Omne later cœlum: duplicataque noctis imago est.
 Frangitur incursum nimbo si turbinis arbor;
 Frangitur & regimen: spoliisque animosa superstans
 Unda, velut victrix, sinuatas despicit undas.
 Nec levis, quam si quis Athon Pindumve revulsos
 Sede suâ totos in apertum everteret æquor;
 Precipitata ruit; pariterque & pondere & istu
 Mergit in ima ratem, cum qua pars magna virosum
 Gurgite pressa gravi, neque in aëra reddita, fato
 Functa suo est, alii partes & membra carinæ
 Trunca tenent: tenet ipse manu, qua sæptra solebat,
 Frangmina navigii Ceyx; foecerumque patremque
 Invocat (heu!) frustra: sed plurima nantis in ore
 Halcyone conjux, illam meminisse refertque:
 Illius ente oculos ut agant sua corpora fluctus,
 Optat; & exanimis manibus tumuletur amicis,
 Dum natat; absentem, quoties sine hiscere fluctus
 Nominat Halcyonen, ipsique immurmurat undis.
 Ecce super medios fluctus nigei arcus aquarum

Frangitur; & rupta mensum caput obruit unda
 Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses;
 Illa nocte fuit; quoniamque excedere Olympo
 Non licuit, densis textis sua nubibus ora
 Æolis interea tantorum ignara malorum;
 Dinumerat noctes; & jam, quas induat ille,
 Festinat vestes; jam quas, ubi venerit ille,
 Ipsa gerat; reditusque sibi promittit inanes.
 Omnibus illa quidem Superis pia thura ferebat;
 Ante tamen cunctos Junonis templa colebat;
 Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras;
 Utque foret solpes conjux suus, utque rediret,
 Optabat; nullamque sibi præferret, at illi
 Hoc de tot votis poterat contingere solum.
 At Dea non ultra pro functo morte rogari
 Sustinet; utque manus funestas arceat aris;
 Iri, mea, dixit, fidissima nuncia vocis,
 Vise soporiferam Somni velociter aulam;
 Extingique jube Ceyois imagine mittat
 Somnia ad Halcyonen, veros narrantia casus;
 Dixerat, induitur velamina mille colorum
 Iris, & arquato cœlum curvamine signans;
 Tecta petit jussi sub rupe latentia regis.
 Est prope Cimmerios longe spelunca recessus,
 Mons cæcis, ignayi domus & penetralia Somni;
 Quo nunquam radiis oriens mediisve cadentibus
 Phœbus adire potest, nebula caligine mista
 Exhalantur humo; dubia que cœpuseula lucis,
 Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
 Evocat Auroram; nec voce silentia rumpunt
 Sollicitive canes, canibusque sagacior anser.
 Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
 Humanæve sonum reddunt convicia lingua.
 Muta quies habitat, saxo tamen exit ab imo
 Rivus, aque Lethæ; per quem cum murmure labens
 Invenit somnos crepitantibus unda lapillis.

Ante fores antri fœcunda papavera florent,
 Innumeraque herba; quarum de lacte soporem
 Nox legit, & spargit per opacas humida terras.
 Janua, qua verso stridorem cardine reddat,
 Nulla domo totâ; custos in limine nullus.
 At medio torus est, ebene sublimis in atrâ,
 Plumæque atricolor, pullo velamine tectus;
 Quo cubat ipse Deus, membris languore solutus.
 Hunc circa passim varias imitantia formas
 Somnia vana jacent totidem, quot mellis aristas,
 Silva gerit frondes, cjectas litus arenas.
 Quo simul intravit, manibusque obstantia virgo
 Somnia dimovit; vestis fulgore rejuxit
 Sacra domus; tardaque Deo gravitate jacentes
 Vix oculos tollens; iterumque iterumque relabens,
 Summaque percutiens nutanti pectora mento,
 Excussit tandem sibi se: cubitoque levatus,
 Quid veniat (cognorat enim) scitatur, at illa:
 Somne, quies rerum, placidissime Somne Deorum,
 Pax animi, quem cura fugit; qui corda diurnis
 Fœssa ministeris mulces, reparsque labori;
 Somnia, que veras æquent imitantine formas,
 Herculeâ Trachinæ jube, sub imagine regis,
 Halcyonen adæant; simulæraque naufraga fingant.
 Imperat hoc Juno, postquam mandata peregit
 Iri, abire, neque enim ulterius tolerare vapouris
 Vim poterat, labique ut Somnum sensit in artus;
 Effugit; & remeat per quos modo venerat arcus.
 At pater è populo natorum mille suorum
 Excitat artificem simulatoremque figuræ
 Morphea non illo jussos solertius alter
 Exprimit incessus, vultumque modumque loquendi.
 Adjicit & vestes, & consuetissima cuique
 Verba, sed hic solos homines imitatur; at alter
 Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
 Hunc Æolon Superi, mortale Phobetora vulgus
 Nomi-

Nominat. est etiam diversa tertius artibus
 Phantasos. ille in humis, saxumque, undamque, trabemque,
 Quæque vacante animâ feliciter omnia transit.
 Regibus hi, ducibusque suos ostendere vultus
 Nocte solent: populos alii plebemque pererrant.
 Præterit hos senior: cunctisque è fratribus unum
 Morpheæ, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
 Eligit: & rursus molli languore solutum
 Deposuitque caput, stratoque recondidit alto.
 Ille volat, nullos strepitus facientibus alis,
 Per tenebras; intraque mora breve tempus in urbem
 Peruenit Hamoniam: postisque è corpore pennis
 In faciem Ceycis abit: formaque sub illâ
 Luridus, exangui similis, sine vestibus ullis,
 Conjugis ante torum miseræ stetit. uda videtur
 Barba viri, madidisque gravis fluere unda capillis.
 Tum lecto incumbens, stetit super ora refuso,
 Hæc ait: Agnoscis Ceyca, miserima conjux?
 An mea mutata est facies nec? respice; nosces:
 Inueniesque tuo pro conjugis umbram,
 Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt.
 Occidimus. falsa tibi me promittere noli.
 Nubilus Egæo deprendit in æquore navim
 Auster, & ingenti jactatam flamine solvit:
 Oraque nostra tuum frustra clamantia nomen
 Implerunt fluctus. non hæc tibi nuntiat auctor
 Ambiguus: non ista vagis rumoribus audis.
 Ipse ego fata tibi præsens mea naufragus edo.
 Surge, age: da lacrymas; lugubriaque indue: nec me
 Indeploratum sub inania Tartara mitte.
 Adjicit his vocem Morpheus; quam conjugis illa
 Crederet esse sui. stertus quoque tundere veros
 Visus erat: gestumque manus Ceycis habebant.
 (Ingemit Halcyone lacrymans, motatque lacertos
 Per somnum: corpusque petens amplectitur auras:
 Exclamatque, Mane: quo te rapis? ibimus unâ.)

Vocæ

Voce suâ specieque viri turbata soporem
 Excutit: & primò si sit circumspicit illic,
 Qui modo visus erat. nam moti voce ministri
 Intulerant lumen. postquam non inuenit usquam;
 Percutit ora manu: laniatque à pectore vestes.
 Pectoraque ipsa ferit. nec crinem solvere curat;
 Scindit: & altrici, quæ lucis, causa, rogantis,
 Nulla est Halcyone, nulla est, ait: occidit unâ
 Cum Ceyce suo. solantia tollite verba
 Naufragus interiit, vidi, agnovique; manusque
 Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
 Umbra fugit: sed & umbra tamen manifesta, virique.
 Vera mei, non ille quidem, si quaris, habebat
 Affucros vultus: nec quo prius ore nitebatur
 Pallentem, nudumque, & adhuc humente capillo
 Infelix vidi. stetit hoc miserabilis ipso
 Ecce loco: & quarit vestigia si qua supersint.
 Hoc erat, hoc animo, quod divinante timebam;
 Et ne, me fugiens, ventos sequerere rogabam
 At certè vellem, quoniam periturus abibas,
 Me quoque duxisses, tecum fuit utile, tecum
 Ire mihi. neque enim de vitæ tempore quicquam
 Non simul egissem; nec mors discreta fuisset.
 Nunc absens pereos, jactor nunc fluctibus abens
 Et, sine me, me pontus habet, crudelior ipso
 Sit mihi mens pelago; si vitam ducere nitar
 Longius: & tanto pugnam superesse dolori,
 Sed neque pugnabo: nec te, miserande, relinquam:
 Et tibi nunc saltem veniam comes. inq; seculero
 Si non urna, tamen junget nos littera: si non
 Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
 Plura dolor prohibet; verboque intervenit omni
 Plangor: & attonito gemitus è corde trahantur
 Mane erat; egreditur cæcis ad littus: & illum
 Mœsta locum repetit, de quo spectarat euntem.
 Dumque, Moratus ibi; dumque, hic retinacula solvit,

Hoc

Hoc mihi discedens dedit oscula littoꝛe, dicit,
 (Dumque notata oculis reminiscitur aëta, fretumque)
 Prospicit; in liquidâ spatio distante tuetur 715
 Nescio quid, quasi corpus, aquâ; primôque, quid illud
 Esset, erat dubium. postquam paulò appulit unda;
 Et, quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat;
 Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est:
 Et, tanquã ignoto lacrymam daret, Heu miser, inquit,
 Quisquis es, & si qua est conjux tibi! fluctibus aëtum
 Fit propius corpus. quod quò magis illa tuetur,
 Hoc minus, & minus est amens tua. jamq; propinqua
 Admotum terra; jam quod cognoscere posset,
 Cernit: erat conjux. Ille est, exclamat: & unâ 725
 Ora, comas, vestem lacerat, tendensque trementes
 Ad Ceyx manus. Sic, ô carissime conjux,
 Sic ad me, miserande, redis? ait. adjacet undis
 Facta manu moles: quæ primas æquoris iras
 Frangit; & incurfus quæ prædelassat aquarum. 730
 Inslit huc: mirumque fuit potuisse; volabat:
 Percutiensque levem modo natis aëra pennis,
 Stringebat summas ales miserabilis undas.
 Cumque volat; maesto similem, plenamque querelæ
 Ora dedere sonum tenui crepitanã rostro. 735
 (Ut verò tetigit mutum & sine sanguine corpus;
 Dilectos artus amplexa recentibus alis,
 Frigida nequicquam durò dedit oscula rostro.)
 Senserit hoc Ceyx; an vultum motibus undæ
 Tollere sit visus, populus dubitabat: at ille 740
 Senferat. & tandem, Superis miserantibus, ambo
 Alite mutantur. fati obnoxius idem
 Tunc quoque mansit amor, nec conjugiale solutum
 Fœdus in alitibus. cœeunt, hantque parentes:
 Perque dies placidos hiberno tempore septem 745
 Incubat Hælyone pendentes æquore nidis.
 Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet
 Solus egressu; præstatque nepotibus æquor.

Hos aliquis senior cum freta lata volantes
 Spectat: & ad finem servatos laudat amores. 750
 Proximus, aut idem, si fors tulit, Hic quoque dixit,
 Quem mare carpentem substristaque crura gerentem
 Aspicias, (ostendens spatiosum guttura mergum)
 Regia progenies, & si descenderet ad ipsum
 Ordine perpetuo quaris, sunt hujus origo 755
 Illus, & Assaracus, raptusque Jovi Ganymedes,
 Laomedonque senex, Priamûsque novissima Troja
 Tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:
 Qui, nisi sensisset primâ nova fata juventâ,
 Forsitan inferius non Hectoris nomen haberet: 760
 Quamvis est illum proles enixa Dymantis.
 Elicon umbrosâ furtim peperisse sub Idâ
 Fertur Alexirhoe Granico nata bicorni.
 Oderat hic urbes: nitidâque remotus ab aulâ
 Secretos montes, & inambitiosa colebat 765
 Rura: nec Iliacos cœtus, nisi rarus, adibat.
 Non agreste tamen, nec inexpugnabile Amori
 Pectus habens, silvas captatam sæpe per omnes
 Aspicit Hesperien patriâ Cebrenida ripâ,
 Injectos humeris siccantem sole capillos. 770
 Visa fugit Nymphæ: veluti præterrita fulvum
 Cerva lupum, longæque lacu deprenta relicto
 Accipitrem fluvialis anas. quam Troius heros
 Insequitur; celeremque metu celer urget amore.
 Ecce latens herbâ coluber fugientis adunco 775
 Dente pedem stringit; virusque in corpore linquit.
 Cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens
 Exanimem; clamatque, Piget, piget esse secutum:)
 Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
 Perdidimus miseram nos te duo, vulnus ab angue, 780
 A me caussa data est ego sim sceleratior illo,
 Ni tibi morte meâ mortis solatia mittam.
 Dixit: & è scopulo, quem rauca subederat unda,
 Se dedit in pontum, Thetys miserata cadentem

Molliter excepit: nantemque per aquora pennis 785
 Texit: & optata non est data copia mortis,
 Indignatur amans invitum vivere cogi;
 Obstarique animæ miserâ de sede volenti
 Exire, utque novas humeris assumerat alas,
 Subvolat: atq; iterum corpus super aquora mittit 790
 Pluma levat casus, furit Ælacos: inque profundum
 Pronus abit, letique viam sine fine retentat.
 Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
 Longa manet cervix: caput est à corpore longè.
 Equor amat; nomenque manet, quia mergitur, illi.

METAMORPHOSEON

LIBER DUODECIMUS.

Nescius assumtis Priamus pater Ælaco alis
 Vivere, lugebat: tumulo quoque nomen
 habenti
 Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
 Defuit officio Paridis præsentia tristi;
 Postmodo qui raptâ longum cum conjugè bellum 5
 Attulit in patriam: conjurataque sequuntur
 Mille rates, gentisque simul commune Pelasgæ.
 Nec dilata foret vindicta; nisi æquora savi
 Invia fecissent venti; Bæotæque tellus
 Aulide piscosâ puppes tenuisset ituras. 10
 Hic patris de more Jovi cum sacra parassent;
 Ut vetus accensis incanduit ignibus ara;
 Serpente cœruleum Danaï videre draconem
 In platanum: cœptis quæ stabat proxima sacris.
 Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summâ: 15
 Quas simul, & matrem circum sua damna volantem,
 Corripuit serpens; avidaque recondidit alvo,
 Obsupere omnes, at veri providus augur
 Thestorides, Vincemus, ait: gaudete, Pelasgi.
 Troja cadet; sed erit nostri mora longa laboris. 20
 Atque novem volucres in belli digeri annos.
 Ille, ut erat, virides amplexus in arbore ramos,
 Fit lapis: & servat serpentis imagine saxum.
 Permanet Aoniis Nereus violentus in undis:
 Velaque non transfert: & sunt, qui parcere Troja 25
 Neptunum credant; quia mœnia fecerit urbi.
 At non Thestorides, nec enim nescitve, tacetve
 Sanguine virgineo placandam virginis iram

Esse Dea, postquam pietatem publica causa,
 Rexque patrem vicit; castumque datura cruorem 30
 Plentibus ante aram stetit Iphigenia ministris;
 Vixta Dea est: nubemque oculis objecit; & inter
 Officium turbamque sacri, vocesque precantum,
 Supposita fertur mutasse Mycenida cervâ.
 Ergo ubi, qua decuit, lenita est cæde Diana;
 Et pariter Phœbes, pariter maris ira recessit:
 Accipiunt ventos à tergo mille carinæ:
 Multaque perpeffa Phrygiâ potiuntur arenâ.

Orbe locus medio est inter terrasque, fretumque.
 Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi; 40
 Unde, quod est usquam, quamvis regionibus absit,
 Inspicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
 Fama tenet, summâque domum sibi legit in arce:
 Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
 Addidit, & nullis inclusit limina portis. 45
 Nocte dieque patent, tota est ex aere sonanti:
 Tota fremit: vocesque refert: iteratque quod audit.
 Nulla quies intus, nullâque silentiâ parte.
 Nec tamen est clamor, sed parva murmura vocis:
 Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis. 50
 Esse solent: qualemve sonum, cum Jupiter atras
 Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
 Atria turba tenent: veniunt leve vulgus, euntque.
 Mistaque cum veris passim commenta vagantur.
 Millia rumorum: confusaque verba volutant. 55
 E quibus hi vacuas implent sermonibus auras:
 Hi narrata ferunt aliis: mensuraque ficti
 Crescit; & auditus aliquid novus adjicit auctor.
 Illic Credulitas, illic temerarius Error,
 Vanaque Letitia est, consternatique Timores, 60
 Seditioque repens, dubioque auctore Sufurri.
 Ipsa quid in cælo rerum, pelagoque geratur,
 Et tellure, videt; totumque inquit in orbem.
 Peccerat hæc notum, Graias cum milite forti

Adventare rates: neque inexpectatus in armis 65
 Hostis adest, prohibent aditu, lictusque ruentur
 Troës: & Hectoreâ primus fataliter hasta,
 Proteclæ, cadis, comissaque prælia magno
 Stant Danaïs: fortesque animæ, neq; cognitus Hector.
 Nec Phryges exiguo, quid Achaia dextera posset, 70
 Sanguine fenserunt, & jam Sigea ruebant
 Littora: jam leto proles Neptunia Cygnus
 Mille viros dederat, jam curru stabat Achilles:
 Troaque Peliacæ sternebat cupidus icu
 Agmina: perque acies aut Cygnum aut Hectora que- 75
 rens,
 Congreditur Cygno: decimum dilatus in agnum
 Hector erat, tum colla jugo candentia pressos
 Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
 Concutiensque suis vibrantia tela lacertis,
 Quisquis es, ô juvenis, solatia mortis habeto, 80
 Dixit, ab Hæmonio quod sis jugulatus Achille.
 Hastenus Hæcides, vocem gravis hasta secuta est.
 Sed quanquam certâ nullus fuit error in hasta;
 Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
 Utque hebeti pectus tantummodo contudit icu; 85
 Nate Deâ, (nam te famâ prænovimus) inquit
 Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse?
 (Mirabatur enim.) non hæc, quem cernis, equinis
 Fulva jubis cassis, neque opus cava parma sinistra
 Auxilio mihi sunt: decor est quaesitus ab istis. 90
 Mars quoque ob hoc capere arma solet, removebi-
 tur omne
 Tegminis officium; tamen indestrictus abibo,
 Est aliquid non esse satum Nereide, sed qui
 Nereaque, & natas, & torum temperet æquor,
 Dixit: & hasurum clypei curvamine telum 95
 Misit in Hæciden: quod & æs, & proxima rupit
 Terga novem boum: decimo tamen orbe moratum
 Excudit hoc heros: rursusque trementia forti

Tela manū torfit: rursus sine vulnere corpus,
 Sincerumque fuit, nec tertia culpā apertum,
 Et se præbentem valuit destringere Cygnum.
 Haud secus exarsit, quam Circo taurus aperto,
 Cum sua terribili petit irritamina cornu
 Pœniceas vestes, elusaque vulnera sentit.
 Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ,
 Hærebat ligno. Manū est mea debilis ergo;
 Quasque ait, ante habuit vires effudit in uno.
 Nam certe valuit; vel cum Lyrnesia primus
 Mœnia disieci; vel cum Tenedonque, suoque
 Eëtionæ implevi sanguine Thebas.
 Vel cum purpureus populari cæde Caycus
 Fluxit; opusque meæ bis sensit Telephus hastæ.
 Hic quoque tot cæsis, quorum per littus acervos
 Et feci, & video, valuit mea dextra, valeque.
 Dixit: & ante actis veluti male crederet, hastam
 Misit in adversum Lyciā de plebe Menæten:
 Loricamque simul, subjectaque pectora rupit,
 Quo plangente gravem moribundo vertice terram,
 Extrahit illud idem calido de vulnere telum:
 Atque ait; Hæc manus est, hæc, qua modo vicimus, hastæ.
 Utar in hunc idem: sit in hoc precor exitus idem.
 Sic fatus, Cygnumque petit, nec fraxinus errat:
 Inque humero sonuit non evitata sinistro.
 Inde, velut muro solidæve a caute, repulsa est.
 Quæ tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
 Viderat, & frustra fuerat gavisus, Achilles.
 Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menæte.
 Tum verò præceps curru fremebundus ab alto
 Desiluit: & nitido securum cominus hostem
 Ense petens, parmam gladio, galeamque cavari
 Cernit: & in duro lædi quoque corpore ferrum.
 Haud tulit ulterius: clypeoque adversa reducto
 Ter quætera viri, capulo cava tempora pulsat.
 Cedentique sequens inflat: turbatque, ruitque.

Acto

Attonitoque negat requiem. pavor occupat illum:
 Ante oculosque natant tenebræ: retroque ferenti
 Averfos passus medio lapis obstitit arvo.
 Quem super impulsus resupinus pectore Cygnum
 Vi multâ vertit, terræque adfixit Achilles.
 Tum, clypeo genibusque; premens præcordia duris,
 Vincula trahit galeæ. quæ presso subdita mento
 Elidunt fauces; & respiramen iterque
 Eripiunt animæ, victum spoliare parabat:
 Arma relicta videt, corpus Deus æquoris albam
 Contulit in volucrem; cuius modo nomē habebat.
 Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
 Attulit: & postis pars utraque substitit armis.
 Dumque vigil Phrygios servat custodia muros;
 Et vigil Argolicas servat custodia fossas:
 Facta dies aderat; quæ Cygni victor Achilles
 Pallada vittatæ placabat sanguine vacca.
 Cujus ut imposuit profecta calentibus aris;
 Et Dis acceptus penetravit in æthera nidor;
 Sacra tulere suam: pars est data cætera mensis.
 Diccubere toris proceres: & corpora tostâ
 Carne replent: vinoque levant curasque sitimque.
 Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
 Longave multifori delectat tibia buxi:
 Sed noctem sermone trahunt: virtusque loquendi
 Materia est. pugnam referunt hostisque suamque.
 Inque vices adita atque exhausta pericula sæpe
 Commemorare juvat. quid enim loqueretur Achilles?
 Aut quid apud magnum potius loqueretur Achillem?
 Proxima præcipue domito victoria Cygno
 In sermone fuit. visum mirabile cunctis;
 Quod juveni corpus nullo penetrabile telo,
 Invictumque ad vulnera erat, ferrumque terebat.
 Hoc ipsum Æacides, hoc mirabantur Achivi,
 Cum sic Nestor ait: Vestro fuit unicus avo
 Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu

M m

170
Cygnus

Cygnus, at ipse olim patientem vulnera mille
 Corpore non laeso Perrhæbum Cænea vidi:
 Cænea Perrhæbum; qui factis inclytus, Othrya
 Incoluit. quoque id mirum magis esset in illo:
 Fœmina natus erat. monstri novitate moventur, 175
 Quisquis adest: narretque rogant, quos inter Achilles,
 Dic age, (nam cunctis eadem est audire voluntas)
 O facunde senex, avi prudentia nostri,
 Quis fuerit Cæneus, cur in contraria versus;
 Qua tibi militiâ, ejus certamine pugnae 180
 Cognitus; à quo sit victus, si victus ab ullo est.
 Tum senior: Quamvis obftet mihi tarda vetustas;
 Multaque me fugiant primis spectata sub annis;
 Plura tamen memini: nec, quæ magis hæreat ullâ,
 Pectore res nostræ est, inter bellique domique 185
 Acta tot, ac si quem potuit spatiosa senectus
 Spectatorem operum multorum reddere: vixi
 Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas.
 Clara decore fuit proles Elateia Cænis,
 Thesfalidum virgo pulcherrima; perque propinquas, 190
 Perque tuas urbes (tibi enim popularis Achille)
 Multorum frustra votis optata procorum.
 Tentasset Pelæus thalamos quoque forsitan illos;
 Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
 Aut fuerant promissa, tuæ. nec Cænis in ullos 195
 Denupsit thalamos: secretaque littora carpens
 Æquorei vim passa Dei est. ita Fama ferebat.
 Utque nova Veneris Neptunus gaudia cepit;
 Sint tua vota licet, dixit, secura repulsa;
 Elige quid voveas. eadem quoque Fama ferebat. 200
 Magnum, Cænis ait, facit hæc injuria votum,
 Tale pati nil posse mihi da fœmina ne sim:
 Omnia præstiteris. graviore novissima dixit
 Verba sono: poteratque viri vox illa videri:
 Sic ut erat, nam jam voto Deus æquoris alti 205
 Annuerat: dederatque super; ne faucius ullis

Vulne-

Vulneribus fieri, ferrove occumbere posset.
 Munere latus abire: studiisque virilibus ævum
 Exigit Atracides, Peneiaque arva pererrat.
 Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus: 210
 Nubigenasque feros, positus ex ordine mensis,
 Arboribus tecto discumbere jusserat antro.
 Hæmonii proceres aderant; aderamus & ipsi:
 Festaque confusâ resonabat regia turbâ.
 Ecce canunt Hymenæon: & ignibus atria fumant: 215
 Cinctaque adest virgo matrum nuruumque catervâ.
 Præsignis facie, felicem diximus illâ
 Conjuge Pirithoum: quod pane fefellimus omen.
 Nam tibi, sævorum sævissime Centaurorum
 Euryte, quam vino pectus, tam virgine visâ 220
 Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
 Protinus everse turbant convivia mensæ:
 Raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.
 Eurytus Hippodamen, alii, quam quisque probarant,
 Aut poterant, rapiunt: capteque erat urbis imago, 225
 Fœmineo clamore sonat domus. ocuis omnes
 Surgimus; & primus, Quæ te vecordia, Theseus,
 Euryte, pulsât, ait; qui me vivente laceffas
 Pirithoum, violesque duos ignarus in uno?
 Neve ea magnanimus frustra memoraverit heros; 230
 Submovet instantes: raptamque furentibus aufert,
 Ille nihil contra: neque enim defendere verbis
 Talia facta potest: sed vindicis ora protervis
 Insequitur manibus, generosaque pectora pulsât.
 Forte fuit juxta signis exstantibus asper 235
 Antiquus crater, quem vastum vastior ipse
 Sustulit Ægides; adversaque misit in ora.
 Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumque,
 Vulnere & ore vomens, madidâ resupinus arenâ
 Calcitrat. ardescunt germanâ cæde bimembres: 240
 Certatimque omnes uno ore, Arma, arma, loquuntur.
 Vina dabant animos; & primâ pocula pugna

M m 2

Missâ

Missa volant, fragilesque cadi, curvique lebetes
 Res epulis quondam, nunc bello & cadibus, aptæ,
 Primus Ophionides Amycus penetralia donis 245
 Haud timuit spoliare suis; & primus ab æde
 Lampadibus densum rapuit funale coruscis;
 Elatumque altè, veluti qui candida tauri
 Rumpere sacrificâ molitur colla securi;
 Illisit fronti Lapithæ Celadontis: & ossa 250
 Non agnoscendo confusa reliquit in ore.
 Exsiluere oculi; disiectisque ossibus oris
 Acta retro naris, medioque infixâ palato est.
 Hunc pede convulso mensa Pelleus acernæ
 Stravit humi Belates, dejecto in pectora mento: 255
 Cumque atro mistos sputantem sanguinè dentes,
 Vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras,
 Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
 Fumida terribili, Cur non, ait, utimur istis?
 Cumque suis Gryneus immanem sustulit aram 260
 Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen:
 Depressitque duos, Brotean, & Orion. Orio
 Mater erat Mycale: quam deduxisse canendo
 Sæpe reluctanti constabat cornua Lunæ.
 Non impune ferēs, teli modo copia detur, 265
 Dixerat Exadius: relique habet instar, in altâ
 Quæ fuerant pinn, votivi cornua cervi.
 Figitur huic duplici Gryneus in laminâ ramo:
 Eruiturque oculos, quorum pars cornibus hæret:
 Pars fuit in barbam; concretaq; sanguine pendet. 270
 Ecce rapit mediis flagrantem Rhætus ab aris
 Primitium portem; dextrâque à parte Charaxi
 Tempora perfringit fulvo protectâ capillo.
 Correpti rapidâ, veluti seges arida flammâ
 Arserunt crines: & vulnere sanguis inustus 275
 Terribitem stridore sonum dedit; ut dare ferrum
 Ignè rubens plerumque solet, quod forcipe curvâ
 Cum faber eduxit, lacubus demittit. at illud

Stridet;

Stridet: & in trepidâ submersum sibilat undâ.
 Saucius hirsutis aridum de crinibus ignem 280
 Excutit: inque humeros limen tellure revulsum
 Tollit, onus plausfri: quod ne permittat in hostem,
 Ipsa facit gravitas, socium quoque saxeæ moles
 Opprestit spatio stantem propiore Cometem:
 Gaudia nec retinet Rhætus: Sic comprecor, inquit, 285
 Cætera sit fortis castrorum turba tuorum;
 Semicremoque novat repetitum stipite vulnus
 Terque quaterque gravi juncturas verticis ictu
 Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
 Victor ad Evagrum, Corythumq; Dryantaque transit.
 Equibus ut primâ tectus lanugine malas
 Procubuit Corythus; Puerò quæ gloria fuso
 Parta tibi est? Evagros ait, nec dicere Rhætus
 Plura sinit: rutilaque ferox in aperta loquentis
 Condidit ora viri, perque os in pectora, flammâ. 295
 Te quoque, sive Drya, circum caput igne rotato
 Insequitur: sed non in te quoque constitit idem
 Exitus, assidua successu cadis ovantem,
 Qua juncta est humero cervix, sude figis obusta.
 Ingemuit, duroque sudem vix osse revellit 300
 Rhætus; & ipse suo madefactus sanguine fugit.
 Fugit & Ornæus, Lycabasque, & saucius armo
 Dexteriore Mdeon, & cum Pisenore Thaumâs:
 Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
 Mermeros; accepto nunc vulnere tardius ibat: 305
 Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aproruta:
 Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
 Astylos, ille etiam metuenti vulnera Nessò,
 Ne fuge; ad Herculeos, inquit, servaberis artus
 At non Eurynomus Lycidasque, & Aræos & Imbreus
 Effugere necem: quos omnes dextra Dryantis
 Perculit adversos, adversum tu quoque, quamvis
 Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæ, tulisti.
 Nam grave respiciens inter duo lumina ferrum,

M m ;

Qua

Qua naris fronti committitur, accipis, ima. 315
 In tanto fremitu ductis sine fine jacebat
 Sopitus vinis, & inexperrectus Aphidas:
 Languentique manu carcheſia miſta tenebat,
 Fuſus in Offea villoſis pellibus urſa.
 Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
 Inferit amento digitos, Miſcendaque, dixit,
 Cum Styge vina bibas, Phorbas. nec plura moratus
 In juvenem, torſit jaculum: ferrataque collo
 Fraxinus, ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
 Mors caruit ſenſu: plenoque è gutture fluxit 325
 Inque toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
 Vidi ego Petraum conantem evellere terrã (bit;
 Glandiferam quercum: quam dum complexibus am-
 Et quatit huc illuc, labefactaque robora jaſtat,
 Lancea Pirithoi coſtis immiſſa Petrei 330
 Pectora cum duro luſtantia robore fixit,
 Pirithoi virtute Lycum cecidiſſe ferebant:
 Pirithoi cecidiſſe Chromin. ſed uterque minore
 Victori titulum, quam Diſtys Helopsque, dederunt.
 Fixus Helops jaculo, quod pervia tempora fecit: 335
 Et miſſum à dextrã lavam penetravit in aurem.
 Diſtys ab incipiti delapſus acumine montis,
 Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
 Decidit in præceps: & pondere corporis ornum
 Ingentem fregit; ſuaque induit ilia fractã. 340
 Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque è monte revuſum
 Mittere conatur, conantem ſtipite querno
 Occupat Ægides; cubitque ingentia frangit
 Oſſa: nec ulterius dare corpus inutile leto
 Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti 345
 Inſlit, haud ſolito quinquam portare, niſi ipſum:
 Oppoſuitque genu coſtis: preſamque ſiniſtrã
 Caſarieni retinens, vultum, minitantiaque ora
 Robore nodoſo, præduraque tempora, fregit.
 Robore Nedyminum, jaculatoremq; Lycotan 350

Sternit;

Sternit, & immiſſã proteſtum pectora barbã
 Hippaſon, & ſummis exſtantem Riphea ſilvis;
 Tereaque, Hamoniis qui preſos montibus urſos
 Ferre domum vivos, indignanteſque ſolebat.
 Haud tulit utentem pugna ſuce eſſibus ultra 355
 Theſea Demoleon: ſolidoque revellere dumo
 Annofam pinum magno molimine tentat.
 Quod quia non potuit, præfactam miſit in hoſtem.
 Sed procul à telo Theſeus veniente receſſit,
 Pallados admonitu, credi ſic ipſe volebat. 360
 Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
 Abſcidit jugulo pectusque humerumque ſiniſtrum.
 Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
 Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
 Æacida dederat pacis pignuſque fidemque. 365
 Hunc procul ut ſædo diſjectum vulnere Peleus
 Vidit, At inferias, juvenum gratiſſime Crantor,
 Accipe, ait, validoque in Demoleonta lacerto
 Fraxineam miſit, mentis quoque viribus, haſtam.
 Quæ laterum cratem perumpit: & oſſibus hærens 370
 Intremuit, trahit ille manu ſine cuſpide lignum:
 Id quoque vix ſequitur, cuſpis pulmone retenta eſt.
 Ipſe dolor vires animo dabat, æger in hoſtem
 Brigitur: pedibusque virum proculcat equinis,
 Excipit ille iſtus galeã clypeoque ſonantes. 375
 Deſenſatque humeros: prætentaque ſuſtinet arma:
 Perque armos uno duo pectora perforat iſtu,
 Ante tamen leto dederat Phlegæon, & Hylen
 Eminus: Hiphinoum collato Matre, Claninque.
 Additur his Dorylas: qui tempora teſta gerebat 380
 Pelle lupi, ſavi que vicem præſtantia teli
 Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
 Huic ego, nam vires animus dabat, Aſpice, dixi,
 Quantum concedant noſtro tua cornua ferro:
 Et jaculum torſi, quod cum vitare nequiret, 385
 Oppoſuit dextram paſſurã vulnera fronti.

M m 4

Affixa

Affixa est cum frontem anus. fit clamor: at illum
 Herentem Peleus, & acerbo vulnere victum
 (Stabat enim propior) mediam ferit ense sub alvum.
 Profuit. terraque ferox sua viscera traxit: 190
 Tractaque calcavit: calcataque supit: & illis
 Crura quoque impediit; & inani concidit alvo.
 Nec te pugnante tua, Cyllare, forma redemit,
 Si modo naturæ formam concedimus illi.
 Barba erat incipiens; barbæ color aureus: aureaque
 Ex humeris medius coma dependebat in armos.
 Gratus in ore vigor: cervix, humerique, munusque,
 Pectoraque artificum laudatis proxima signis;
 Et qua parte viri est: nec equi mendosa sub illâ
 Deteriorque viro facies: da colla, caputque; 400
 Castore dignus erit. sic tergum sessile, sic stant
 Pectora celsa toris: totus pice nigrior atrâ.
 Candida cauda tamen color est quoque curibus albâ.
 Multa illum petiere suâ de gente; sed una
 Abstulit Hylonome: qua nulla decentior inter 405
 Semiferos altis habitavit femina silvis.
 Hac & blanditiis, & amando, & amare fatendo
 Cyllaron una tenet. cultus quoque quantus in illis
 Esse potest membris; ut sit coma pectine lavis:
 Ut modo rore maris, modo se violare rosâve 410
 Implicet interdum candentia lilia gestet:
 Bisque die lapsis Pagasææ vertice silvæ
 Fontibus ora lavet: bis flumine corpora tingat.
 Nec, nisi quæ decant electarumque ferarum,
 Aut humero, aut lateri prætendat vellera lato. 415
 Par amor est illis: errant in montibus unâ:
 Antra simul subeunt & tum Lapitheia tecta
 Intrarant pariter; pariter fera bella gerebant.
 Auctor in incerto est: jaculum de parte sinistra
 Venit; & inferius, quàm collo pectora subsunt, 420
 Cyllare, te fixit: parvo cor vulnere laesum
 Corpore cum toto post tela educta retrixit.

Protinus

Protinus Hylonome morientes excipit artus:
 Impositaque manu vulnus fovet; oraque ad ora
 Admover: atque animâ fugienti obfistere tentat. 425
 Ut videt extinctum: dictis, quæ clamor ad aures
 Arcuit ire meas, telo, quod inhaeserat illi,
 Incubuit moriensque suum complexa, maritum est.
 Ante oculos stat & ille meos: qui sena leonum
 Vinxerat inter se connexis vellera nodis 430
 Phæocomes, hominemque simul protectus equumque.
 Codice qui misso, quem vix juga bina moverent
 Junctâ, Phonoleniden a summo vertice fregit.
 Fracta volubilitas capitis latissima: perque os,
 Perque cavas nares, oculosque, auresque cerebrum 435
 Molle fuit, veluti coneretum vimine querno
 Lac solet; utque liquor rari sub pondere cribri
 Manat; & exprimitur per densa foramina spissus.
 Ast ego, dum parat hunc armis nudare jacentem,
 (Scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima 440
 Iliâ dimisi. Chthonius quoque Teleboasque
 Ense jacent nostro. ramum prior ille bifurcum
 Gesserat; hic jaculum. jaculo mihi vulnera fecit.
 Signa vides: apparet adhuc vetus ecce cicatrix.
 Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti: 445
 Tunc poteram magni, si non superare, morari
 Hectoris arma meis. illo sed tempore nullus,
 Aut puer, Hector erat. nunc me mea deficit ætas.
 Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti;
 Ampycâ quid referam? qui quadrupedantis Oœcli 450
 Fixit in adverso cornum sine cuspidè vultu.
 Vestè Pelethronium Macareus in pectus adacto
 Stravit Brygdepum. memini & venabula condi
 Inguine, Nefseis manibus conjecta, Cymeli. 455
 Nec tu credideris tantum cecinisse futura
 Ampyciden Mopsûm. Mopso jaculante biformis
 Occubuit, frustra que loqui tentavit Odites,
 Ad mentum linguâ, mentoque ad guttura fixo.

M m 5

Quin-

Quinque neci Caneus dederat, Stiphelumque, Bromumque, (raemon,

Antimachumque, Helimumque, securiferumque Py-
Vulnera non memini: numerum, nomenque notavi,
Provolat Emathii spoliis armatus Halcsi,
Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus, huic ætas inter juvenemque, senemque,
Vis juvenilis erat. variabant tempora cani. 465

Qui clypeo, galeaque, Macedoniaque sarissâ
Conspicius, faciemque obversus in agmen utrumque;
Armaque concussit, certumque equitavit in orbem:
Verbaque tot fudit vacuas animosus in auras:

Etsi, Cæni, seram; nam tu mihi femina semper, 470
Tu mihi Cænis eris. nec te natalis origo

Comminuit? mentemque subit, quo præmia facta,
Quaque viri falsam speciem mercede pararis?

Vel quid nata vide, vel quid sis passa: columque.
Icæpe cum calathis; & flamina pollice torque: 475

Bella relinquo viris, jactanti talia Caneus
Extentum cursu missâ latus eruit hastâ,

Qua vir equo commissus erat, furit ille dolore:
Nudaque Phyllæi juvenis ferit ora sarissâ

Non secus hæc resiliit, quâ testis à culmine grando: 480
Aut si quis parvo feriat cava tympana saxo,

Cominus aggreditur: laterique recondere duro
Luctatur gladium: gladio loca pervia non sunt,

Haud tamen effugies: medio jugulaberis ense,
Quandoquidem mucro est hebes, inquit; & in latus

ensem 485

Obliquat: longâque amplectitur illa dextrâ,
Plaga facit gemitus, ceu corpore marmoris icti:

Fractaque dissiluit percusso lamina collo.
Ut satis illos miranti præbuit artus;

Nunc age, ait Caneus, nostro tua corpora ferro 490
Tentemus, capuloque tenus dimisit in armos

Ensem satiferum: cœcamque in viscera movit,
Versavit,

Versavitque manum: vulnusque in vulnere fecit.

Ecce ruunt vasto rabidi de more bimembres:
Tela; in hunc omnes unum mittuntq; feruntq; 495

Tela retusa cadunt. manet imperforatus ab omni,
Inque cruentatus Cæneus Elateius istu,

Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens!
Monychus exclamat: populus superamur ab uno,

Vixq; viro, quanquam ille vir est: nos seignibus actis,
Quod fuit ille, sumus, quid membra immania profunt?

Quid gemina vires? quid, quod fortissima rerum.
In nobis natura duplex animalia junxit?

Nec nos matre Deâ, nec nos Ixione natos
Esse reor; qui tantus erat, Junopis ut alta 505

Spem caperet. nos seminari superamur ab hoste.
Saxa, trabesque super, totosque involvite montes:

Vivacemque animam missis elidite silvis.
Silva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.

Dixit: & insani dejectam viribus Austri 510
Forte trabem nactus, validum coniecit in hostem.

Exemplumque fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat: nec habebat Pelion umbras.

Obrutus immani cumulo, sub pondere Caneus
Æstuat arboreo: congestaque robora duris 515

Fert humeris. sed enim postquam super ora caputque
Crevit onus; neque habet, quas ducat, spiritus auras;

Deficit interdum: modo se super aëra frustra
Tollere conatur, jactasque evolvere silvas.

Interdumque movet, veluti, quam cernimus ecce, 520
Ardua si terrâ quatiatur motibus Ide.

Exitus in dubio est, alii sub inania corpus
Tartara detrusum silvarum mole ferebant.

Abnuat Ampycides: medioque ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras; 525

Quæ mihi tunc primum, tunc est conspecta supremâ,
Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu

Mopsus, & ingenti circum clangore sonantem

Adspexit, pariterque oculis animoque secutus;
 O salve, dixit, Lapithæ gloria gentis, 530
 Maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Cæneu.
 Credita res auctore suo est. dolor addidit iram:
 Oppressumque agrè tulimus tot ab hostibus unum.
 Nec prius abstirimus ferrum exercere, cruore;
 Quam data pars leto, partem fuga noxq; diremit. 535
 Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros
 Prælia Tlepolemus Pyllo referente dolorem
 Præteriti Alcida tacito non pertulit ore:
 Atque ait; Hercules mirum est obliviam laudis
 Acta tibi, senior, certè mihi sæpe referre 540
 Nubigenas domitos à se pater ipse solebat.
 Tristis ad hæc Pylus; Quid me meminisse malorum
 Cogis; & obductos annis rescindere luctus?
 Inque tuum genitorem odium, offensasque fateri?
 Ille quidem majora fide (Di!) gessit; & orbem 545
 Implevit meritis; quod mallem posse negari:
 Sed neque Deiphobum, nec Pulydamanta, nec ipsam
 Hæctora laudamus, quis enim laudaverit hostem?
 Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
 Stravit; & immeritas nrbes Elinque Pylonque 550
 Diruit; inque meos ferrum flammamque penates
 Impulit, utque alios taceam, quos ille peremit;
 Bis sey Nelide fuimus conspecta juvenus:
 Bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno, 555
 Viribus, atque alios vinci potuisse ferendum est.
 Mira Periclymeni mors est; cui posse figuras
 Sumere quas vellet, rursusque reponere sumtas
 Neptunus dederat, Nelæi sanguinis auctor.
 Hic, ubi nequiquam est formas variatus in omnes,
 Vertitur in faciem volucris: quæ fulmina curvis 560
 Ferre solet pedibus, divùm gratissima Regi.
 Viribus usus avis, pennis rostroque redunco,
 Hamatisque viri laniaverat unguibus ora.
 Tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus:

At.

Atque inter nubes sublimia membra ferentem,
 Pendentemque ferit, lateri qua jungitur ala, 565
 Nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi
 Deficiunt, motumque negant viresque volandi.
 Decidit in terram, non concipientibus auras
 Infirmis pennis: & qua levis hæserat ala, 570
 Corporis affixi pressa est gravitate sagitta:
 Perque latus summum jugulo est exacta sinistro.
 Num videor debere tui præconia rebus
 Herculis, ô Rhodia ductor pulcherrime classis?
 Ne tamen ulterius, quam fortia facta silendo, 575
 Ulci car fratres, solida est mihi gratia tecum.
 Hæc postquam dulci Neleus edidit ore,
 A sermone senis repetito munere Bacchi,
 Surrexere toris, nox est data cætera somno.
 At Deus æquoreas qui cuspidè temperat undas, 580
 In volucrum corpus nati Sthenelcida versum
 Mente dolet patriâ: sævumque perosus Achillem
 Exercet memores, plus quam civiliter, iras.
 Jamque fere tracto duo per quinquennia bello,
 Talibus intonsum compellat Smythea dictis: 585
 O mihi de fratris longe gratissime natis,
 Irrita qui mecum posuisti mœnia Trojæ;
 Ecquid, ut has jam jam casuras aspicias arces,
 Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
 Millia cæsa doles? ecquid (ne persequar omnes) 590
 Hæctoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
 Cum tamen ille ferox, belloque cruentior ipso,
 Vivit adhuc operis nostri populator Achilles.
 Det mihi se: faxo, triplici quid cuspidè possim,
 Sentiat, at quoniam concurrere cominus hosti 595
 Non datur; occultâ nec opinum perde sagittâ.
 Annuit: atque animo pariter patruoque suoque
 Delidus indulgens, nebula velatus in agmen
 Pervenit Iliacum; mediâque in cæde virorum
 Rara per ignotos spargentem cernit Achiyos 600

M m 7

Tela

Tela Parin; fassusque Deum, Quid spicula perdis
Sanguine plebis? ait. si qua est tibi cura tuorum;
Vertere in Æaciden, cæsosque ulciscere fratres.
Dixit: & ostendens sternentem Troia ferro
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum: 605
Certaque letiferâ direxit spicula dextrâ.
Quo Priamus gaudere senex post Hecora posset,
Hoc fuit. ille igitur tantorum victor Achille,
Vinceris a timido Graeæ raptore maritæ?
At si fœmineo fuerat tibi Marte cadendum; 610
Thermodontiacâ malles cecidisse bipenni.
Jam timor ille Phrygum, deus & tutela Pelasgi
Nominis Æacides, caput insuperabile bello,
Arserat; armarat Deus idem, idemque cremarat.
Jam cinis est; & de tam magno restat Achille 615
Nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam,
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi mensura viro respondet: & hæc est
Par sibi Pelides; nec inania Tartara sentit.
Ipse etiam, ut cuius fuerit cognoscere possis, 620
Bella movet clypeus; deque armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oileos Ajax,
Non minor Atrides, non bello major & avo
Poscere, non alii: soli Telamone creato
Laërtaque fuit tanta fiducia laudis. 625
A se Tantalides onus invidiamque removit:
Argolicosque duces mediis confidere castris
Jussit: & arbitrium litis trajecit in omnes.

METAMORPHOSEON

LIBER DECIMUS TERTIUS.

Confedere duces: &, vulgi stante coronâ,
Surgit ad hos clypei dominus septemplex
Ajax.

Utque erat impatiens ira, Sigeia torvo
Littora respexit, classemque in littore vultu:
Intendensque manus, Agimus, pro Iupiter, inquit, 5
Ante rates causam; & mecum confertur Ulysses!
At non Hecoreis dubitavit cedere flammis:
Quas ego sustinui; quas hæc à classe fugavi.
Tatius est fictis igitur contendere verbis,
Quam pugnare manu, sed nec mihi dicere promptum;
Nec facere est istis, quantumque ego Marte feroci,
Quantum acie valeo, tantum valet iste loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
Esse reor: vidistis enim, sua narret Ulysses;
Quæ sine reſte gerit, quorum nox conscia sola est. 15
Præmia magna peti fateor: sed demit honorem
Æmulus Ajacis, non est tenuisse superbum,
Sit licet hoc ingens, quidquid speravit Ulysses.
Iste tulit pretium jam nunc certaminis hujus;
Quo cum victus erit, mecum certasse feretur. 20
Atque ego, si virtus in me dubitabilis esset,
Nobilitate potens essem, Telamone creatus:
Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit:
Littoraque intravit Pagasæa Colcha carinâ.
Æacus huic pater est: qui jura silentibus illic 25
Reddit, ubi Æoliden saxum grave Sisypho urget.
Æacon agnoscit summus, prolemque fatetur
Jupiter esse suam, sic ab Jove tertius Ajax,

Nec tamen hæc series in causâ profit, Achivi;
 Si mihi cum magno non est communis Achille. 30
 Frater erat: fraterna peto. quid sanguine cretus
 Sisyphio, furtisque, & fraude simillimus illi,
 Inferit Æacidis alienæ nomina gentis?
 An quod in arma prior, nulloque sub indice veni,
 Arma neganda mihi? potiorque videbitur ille, 35
 Ultima qui cepit; detrestavitque furore
 Militiam sesto: donec sollertior isto,
 Sed sibi inutilior, timidi commenta retexit
 Naupliades animi, vitataque traxit in arma?
 Optima nunc sumat, qui fumere noluit ulla, 40
 Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
 Obtulimus qui nos ad prima pericula, simus.
 Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus, esset;
 Nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
 Hortator scelerum! non te, Pœrantia proles, 45
 Expositum Lemaos nostro cum crimine haberet.
 Qui nunc (ut memorant) silvestribus abditus antris
 Saxa moves gemitu: Lætiadæque precaris,
 Quæ meruit: quæ Di, Di dent non vana preceris.
 Et nunc ille eadem nobis juratus in arma, 50
 (Heu!) pars una ducum, quo successore sagitta
 Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
 Velaturque aliturque avibus; volucresque petendo
 Debita Trojanis exercet spicula fatis, 55
 Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyssen
 Mallet & infelix Palamedes esse relictus.
 Viveret; aut certe letum sine crimine haberet.
 Quem male convicti nimium memor iste furoris
 Prodere rem Danaam finxit: sicutumque probavit
 Crimen. & ostendit, quod jam præfoderat, aurum. 60
 Ergo aut exilio vires subduxit Achivis,
 Aut necesse pugnat, sic est metuendus Ulysses,
 Qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat;
 Haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen

Esse rear nullum, qui, cum imploraret Ulyssen
 Vulnere tardus equi, fessulusque senilibus annis,
 Proditus à socio est. non hæc mihi crimina fingi
 Scit bene Tydides: qui nomine sæpe vocatum
 Corripuit; trepidoque fugam exprobravit amico.
 Aspiciunt oculis Superi mortalia iustis. 70
 En eget auxilio, qui non tulit: utque reliquit,
 Sic linquendus erat. legem sibi dixerat ipse.
 Conclamat socios, adsum; videoque trementem,
 Pallentemque metu, & trepidantem morte futurâ.
 Opposui molem clypei; tæxique jacentem; 75
 Servavitque animam (minimum est hic laudis) inertem.
 Si peritas certare, locum redeamus in illum:
 Redde hostem, vulnusque tuum, solitumque timorem:
 Post clypeumque late: & mecum contende sub illo.
 At postquam eripui; cui standi vulnera vires 80
 Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
 Hæstor adest: secumque Deos in prælia ducit.
 Quaque ruis, non tu tantum terrens, Ulyssie;
 Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
 Hunc ego sanguinea successu cæcis ovantem 85
 Cominus ingenti resupinum pondere fudi.
 Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus
 Sustinui: fortemque meam vovistis, Achivi:
 Et vestræ valuere præces. si quaritis hujus
 Fortunam pugnæ, non sum superatus ab illo. 90
 Ecce ferunt Troës ferrumque, ignemque, Jovemque
 In Danaas classes. ubi nunc facundus Ulysses?
 Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
 Spem vestri reditus date tot pro navibus arma.
 Quod si vera licet mihi dicere; quaritur istis, 95
 Quam mihi, major honos: conjunctaque gloria nostra est.
 Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
 Conferat his Ithacus Rhæsum, imbellemque Dolona,
 Priamidenque Helenum raptâ cum Pallade captum.
 Luce nihil gestum, nihil est Diomedæ remoto: 100
 Si

Si semel ista datis meritis tam vilibus arma ;
 Dividite ; & major pars sit Diomedis in illis.
 Quo tamen hæc Ithaco? qui clam, qui semper incermis,
 Rem gerit ; & furtis incautum decipit hostem ?
 Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro 105
 Insidias prodet, manifestabitque latentem.
 Sed neque Dulichius sub Achillis casside, vertex
 Pondera tanta feret. nec non onerosa gravisque
 Pelias esse potest imbellibus hasta lacertis.
 Nec clypeus vasti calatus imagine mundi 110
 Conveniet timida, natæque ad furta sinistra.
 Debilitatum quid te petis, improbe, munus ?
 Quod tibi si populi donaverit error Achivi ;
 Cui spoliæ, erit ; non, cur metuaris ab hoste.
 Et fuga (quo solâ cunctos, timidissime, vincis,) 115
 Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
 Adde, quod iste tuus, tam rarè prælia passus,
 Integer est clypeus, nostro, qui tela ferendo
 Mille patet plagis, novus est successor habendus.
 Denique, quid verbis opus est ? spectemur agendo. 120
 Arma viri fortis mediòs mittantur in hostes,
 Inde jubete peti : & referentem ornate relatis.
 Finierat Telamone satus ; vulgique secutum
 Ultima murmur erat, donec Laërtius heros
 Adstitit : atque oculos paulum tellure moratos 125
 Sustulit ad proceres ; expectatoque resolvit
 Ora sono : neque abest facundis gratia dictis,
 Si mea cum vestris valuisse vota, Pelasgi,
 Non foret ambiguus tanti certaminis hæres :
 Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille. 130
 Quem quoniam non æqua mihi vobisque negarunt
 Fata, (manumque simul veluti lacrymantia terst
 Lumina) quis magno melius succedat Achilli ;
 Quam per quem magnus Danaïs successit Achilles ?
 Huic modo ne prosit, quod, ut est, hebes esse videtur.
 Neve mihi noccat, quod vobis semper, Achivi:

Pro-

Profuit ingenium : meaque hæc facundia, si qua est,
 Quæ nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est,
 Invidiâ careat ; bona nec sua quisque recuset.
 Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi, 140
 Vix ea nostra voco. sed enim, quia retrulit Ajax
 Esse Jovis pronepos, nostri quoque sanguinis auctor
 Jupiter est : totidemque gradus distamus ab illo.
 Nam mihi Laërtes pater est, Arceus illi,
 Jupiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exsul.
 Est quoque per matrem, Cyllenius addita nobis
 Altera nobilitas. Deus est in utroque parente.
 Sed neque materno quod sum generosior ortu,
 Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons,
 Proposita arma peto : meritis expendite causam. 150
 Dummodo quod fratres Telamon Peleusque fuerunt,
 Ajacis meritum non sit : nec sanguinis ordo,
 Sed virtutis honos spoliis quærat in istis.
 Aut si proximitas primusque requiritur hæres ;
 Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi. 155
 Quis locus Ajaci ? Phthian Scyronæ ferantur.
 Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli.
 Num petit ille tamen, num sperat ut auferat arma ?
 Ergo operum quoniam nudum certamen habetur ;
 Plura quidem feci, quam quæ comprehendere distis 160
 In promptu mihi sit: rerum tamen ordine ducar.
 Præcia venturi genitrix Nereia leti
 Dissimulat cultu natum. deceperat omnes,
 In quibus Ajacem sumpta fallacia vestis.
 Arma ego femineis animum motura virilem 165
 Mercibus inserui. neque adhuc proiecerat heros
 Virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti,
 Nate Deâ, dixi ; tibi se peritura reservant
 Pergama. quid dubitas ingentem evertere Trojam ?
 Injecique manum ; fortemque ad fortia misi, 170
 Ergo opera illius mea sunt, ego Telephon hastâ
 Pugnantem domui ; victum orantemque refeci.

Quod

Quod Thebæ cecidère, meum est. me credite Lesbon,
 Me Tenedon, Chrysenque, & Cyllan Apollinis urbes,
 Et Syron eepisse. meâ concussa putate 175
 Procubuisse solo Lyrnesia mœnia dextrâ.
 Utque alias taceam; qui sævum perdere posset
 Hæctora, nempe dedi. per me jacet inclytus Hæctor.
 Illis hæc armis, quibus est inventus Achilles,
 Arma peto. vivo dederam, post fata reposco. 180
 Ut dolor unius Danæos pervenit ad omnes;
 Aulidaque Euboicam complerunt mille carinæ;
 Expectata diu, nulla aut contraria classis,
 Flamina sunt: duræque jubent Agamemnona sortes
 Immeritam sævæ natam, mactare Dianæ. 185
 Denegat hoc genitor: Divisque irascitur ipsis:
 Atque in rege tamen pater est. ego mite parentis
 Ingenium verbis ad publica commoda verti.
 Nunc equidem fateor, fastioque ignoscat Atrides;
 Difficilem tenui sub iniquo iudice causam. 190
 Hunc tamen utilitas populi, fraterque, datique
 Summa movet sceptri; laudè ut cùm sanguine penset,
 Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, sed altu
 Decipienda fuit. quo si Telamonius isset,
 Orba suis essent etiamnum lintea ventis. 195
 Mittor & Iliacas audax orator ad arces:
 Visaque & intrata est altæ mihi curia Troiæ;
 Plenaque adhuc erat illis viris. interritus egi,
 Quam mihi mandarat communis Græcia, causam:
 Accusoque Parin: prædamq; Helenamq; reposco; 200
 Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum
 At Paris, & fratres, & qui rapuere sub illo,
 Vix tenuere manus (scis hoc, Menelaë) nefandas:
 Primaque lux nostri tecum fuit illa pericli.
 Longa referte mora est, quæ consilioque manumque 205
 Utiliter feci spatiosum tempore belli.
 Post acies primas, urbis se mœnibus hostes
 Continuere diu; nec aperti copia Martis

Ulla

Ulla fuit. decimo demum pugnâvimus anno.
 Quid facis interea, qui nil nisi prælia nosti? 210
 Quis tuus usus erat? nam si mea facta requiris;
 Hostibus insidior: fessas munimine cingo:
 Consolor socios; ut longi tædia belli
 Mente ferant placidâ: doceo quo simus alendi
 Armandique modo: mittor quo postulat usus. 215
 Ecce Jovis monitu deceptus imagine somni
 Rex jubet incepti curam dimittere belli.
 Ille potest auctore suam defendere causam
 Non sinat hoc Ajax: delendaque Pergama poscat:
 Quodque potest, pugnet. cur non remoratur ituros?
 Cur non arma capit? dat, quod vaga turba sequatur?
 Non erat hoc nimium, nunquam nisi magna loquenti.
 Quid, quod & ipse fugis? vidi, puduitque videre,
 Cum tu terga dares, inhonestaque vela parares,
 Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi, 225
 Concitat, ô socii, captam dimittere Trojam?
 Quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, anno?
 Talibus atque aliis, in quæ dolor ipse disertum
 Fecerat; aversos profugâ de classe reduxi.
 Convocat Atrides socios terrore paventes: 230
 Nec Telamoniades etiam nunc hisere quicquam
 Ausit. at ausus erat reges incessere dictis
 Therstes, etiam per me hæc impune, protervis.
 Erigor: & trepidos cives exhortor in hostem:
 Amisamque meâ virtutem voce reposco. 235
 Tempore ab hoc quodcunque potest fecisse videri
 Fortiter iste meum est: quem dantem terga retraxi.
 Denique de Danaïs quis te laudatæ petitve?
 At sua Tydides mecum communicat acta:
 Me probat: & socio semper confidit Ulyssæ, 240
 Est aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
 A Diomedè legi. nec me fors ire jubebat:
 Sic tamen & spreto nostrisque hostisque periclo,
 Ausum eadem, quæ nos, Phrygiâ de gente Dolona

In-

Interimo; non ante tamen, quam cuncta coëgi 245
 Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.
 Omnia cognoram: nec, quod specularer, habebam;
 Et jam præmissâ poteram cum laude reverti.
 Haud contentus eâ, petii tentoria Rhæsi:
 Inque suis ipsum castris comitesque petemi. 250
 Atque ita captivo victor votisque potitus
 Ingredior curru lætos imitante triumphos.
 Cujus equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
 Arma negate mihi: fueritque benignior Ajax.
 Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro 255
 Devastata meo? cum multo sanguine fudi
 Caranon Iphitiden, & Alastoraque Chromiumque.
 Alcandrumq;, Haliumque, Noëmonaq; Prytaniumque,
 Exitioque dedi cum Chersidamante Thoona,
 Et Charopen, fatiq; immitibus Ennomon actum: 260
 Quique minus celebres nostrâ sub mœnibus urbis
 Procubere manu. sunt & mihi vulnera, cives,
 Ipso pulera loco, nec vanis credite verbis.
 Aspiciate en. vestemque manu deducit, & Hæc sunt 265
 Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
 At nihil impendit per tot Telamonius annos
 Sanguinis in socios: & habet sine vulnere corpus.
 Quid tamen hoc refert; si se pro classe Pelagâ
 Arma tulisse refert contra Troasque Joyemque?
 Conscitorque, tulit: neque enim benefacta malignè
 Detrectare meum est. sed nec communia solus
 Occupet, atq; aliquem vobis quoq; reddat honorem.
 Reppulit Astorides sub imagine tutus Achillis
 Trôas ab artibus sub defensore carinis.
 Ausum etiam Hectoreo solum concurrere Marti 275
 Se putat, oblitus regisque, ducumque, meique;
 Nonus in officio & prælatus munere sortis.
 Sed tamen eventus vestra, fortissime, pugna
 Quis fuit? Hector abitus violatus vulnere, nullo.
 Me miserum, quanto cogor meminisse dolore 280

Temporis illius; quo Graium murus Achilles
 Procubuit! nec me lacrymæ, luctusve, timorve
 Tardarunt, quin corpus humo sublime referrem.
 His humeris, his, inquam, humeris ego corpus Achillis,
 Et simul arma tuli: quæ nunc quoq; ferre laboro. 285
 Sunt mihi, quæ valent in talia pondera, vires:
 Est animus vestros certè sensurus honores.
 Scilicet idcirco pro gnato cæcula mater
 Ambitiosa suo fuit, ut cœlestia dona,
 Artis opus tanta, rudis & sine pectore miles 290
 Indueret? neque enim clypei calamina norit,
 Oceanum, & terras, cumque alto sidera cælo,
 Pleiadesq;, Hyadasque, immunemque æquoris Arcton,
 Diversasque urbes, nitidumque Orionis ense.
 Postulat ut capiat, quæ non intelligit arma. 295
 Quid? quod me duri fugientem munera belli
 Arguit incepto serum accessisse labori?
 Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
 Si simulasse vocat crimen; simulavimus ambo.
 Si mora pro culpâ est; ego sum maturior illo. 300
 Me pia detinuit conjux: pia mater Achillem:
 Primaque sunt illis data tempora, cætera vobis.
 Haud timeo, si jam nequeo defendere crimen
 Cum tanto commune viro. deprensus Ulyssis
 Ingenio tamen ille; at non Ajacis Ulysses. 305
 Neve in me stolidæ convicia fundere linguæ
 Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
 Objicit, an fessò Palameden crimine turpe
 Accusasse mihi, vobis damnasse decorum est?
 Sed neque Naupliades facinus defendere tantum. 310
 Tamque patens valuit: nec vos audistis in illo
 Crimina; vidistis: pretioque objecta patebant.
 Nec Pœantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
 Esse reus merui, factum defendite vestrum:
 Consensistis enim, nec me suasisse negabo; 315
 Urse subtraheret bellique viæque labori,

Tentaretque feros requie lenire dolores.
 Paruit; & vivit. non hæc sententia tantum
 Fida, sed & felix: cum sit satis esse fidelem.
 Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt;
 Ne mandate mihi. melius Telamoniæ ibit:
 Eloquioque virum morbis iraque furentem
 Molliet: aut aliqua producet callidus arte,
 Ante retro Simois fluet & sine frondibus Idæ
 Stabit, & auxilium promittet Achæia Trojæ; 325
 Quam, cessante meo pro vestris pectore rebus,
 Ajacis stolidi Danaïs sollertia profit.
 Sis licet infestus sociis, regique, mihi que,
 Dure Philoctete; licet exserere, meumque
 Devoveas sine fine caput; cupiaque dolenti 330
 Me tibi forte dari; nostrumque haurire cruorem;
 (Ut que tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:)
 Te tamen aggrediar; (mecumque reducere nitar.)
 Tamque tuis potiar (faveat Fortuna) sagittis;
 Quam sum Dardanio, quem cepi, vate potitus: 335
 Quam responsa Deum, Trojanaque fata retexi:
 Quam rapui Phrygiæ signum penetrale Minervæ
 Hostibus è mediis. & se mihi comparat Ajax?
 Nempe capi Trojam prohibebant fata sine illo.
 Fortis ubi est Ajax? ubi sunt ingentia magni 340
 Verba viri? cur hic metuis? cur audeat Ulysses
 Ire per excubias, & se committere nocti?
 Perque feros enses, non tantum mœnia Trœum,
 Verum etiam summas arces intrare; suaque
 Eripere ade Deam: raptamque efferre per hostes? 345
 Quæ nisi fecissem; frustra Telamone creatus
 Gestasset levâ taurorum tergora, septem.
 Illâ nocte mihi Trojæ victoria parta est:
 Pergama tum vici, cum vinci posse coëgi.
 Desine Tydiden vultuque, & murmure nobis 350
 Ostentare meum: pars est sua laudis in illis.
 Nec tu, cum sociâ clypeum pro classe tenebas,

Solut

Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus.
 Qui, nisi pugnacem sciret sapientem minorem
 Esse, nec indomita deberi præmia dextræ, 355
 Ipse quoque hæc peteret: peteret moderatior Ajax,
 Eurypilusque ferox, claroque Andromone natus?
 Nec minus Idomeneus, patriæque creatus eadem
 Meriones: peteret majoris frater Atridæ.
 Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi) 360
 Consiliis cessere meis. tibi dextera bello
 Utilis; ingenium est, quod eget moderamine nostri.
 Tu vires sine mente geris: mihi cura futuri est.
 Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum.
 Eligit Atrides. tu tantum corpore prodes; 365
 Nos animo. quantoque ratem qui temperat, anteit
 Remigis officium; quanto dux milite major;
 Tanto ego te supero. nec non in corpore nostro
 Pectora sunt potiora manu, vigor omnis in illis.
 At vos, ô proceres, vigili date præmia vestro; 370
 Proque tot annorum curâ, quos anxius egi,
 Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris,
 Jam labor in fine est. obstantia fata removi:
 Atque, posse capi faciendo, Pergama cepi.
 Per spes nunc socias, casuraque mœnia Trœum, 375
 Perque Deos oro, quos hosti nuper ademi;
 Per, si quid superest, quod sit sapienter agendum;
 (Si quid adhuc audax, ex præcipitque petendum;
 Si Trojæ fati aliquid restare putatis;)
 Este mei memores: aut si mihi non datis arma; 380
 Huic date, & ostendit signum fatale Minervæ.
 Mota manus procerum est: & quid facundia posset,
 Re patuit; fortisque viri tulit arma disertus.
 Hæctora qui solus, qui ferrum, ignemque, Jovemque
 Sustinuit toties; unam non sustinet iram: 385
 Invictumque virum vincit dolor, arripit enses:
 Et, Meus hic certe est, an & hunc sibi poscet Ulysses?
 Hoc, ait, utendum est in me mihi; quique cruore

Na

Sæpe

Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde mædæbit :
 Ne quisquam Ajacem possit superare, nisi Ajax. 390
 Dixit : & in pectus tum denique vulnera passum,
 Qua patuit ferro, letalem condidit ensem :
 Nec valere manus infixum educere telum.
 Expulit ipse cruor. rubefactaque sanguine tellus
 Purpureum viridi genuit de cespite florem, 395
 Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus,
 Littera communis mediis pueroque viroque
 Inscripta est foliis : hæc nominis, illa querela.
 Victor ad Hypsipyles patriam, clarique Thoantis,
 Et veterum terras infames cæde virorum, 400
 Vela dat ; ut referat Tirynthia tela sagittas.
 Quæ postquam ad Graios domino comitante reuexit ;
 Imposita est fero tandem manus ultima bello.
 Troja simul Priamusque cadunt : Priamæa conjux
 Perdidit infelix hominis post omnia formam ; 405
 Externaque novo latratu terruit auras.
 Longus in angustum qua clauditur Hellespontus,
 Ilion ardebat ; neque adhuc confederat ignis :
 Exiguumque senis Priami Jovis ara cruorem
 Combiberat, tractata comis antistita Phœbi 410
 Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
 Dardanidas matres patriorum signa Deorum
 Dum licet amplexas, succensaque templa tenentes
 Invidiosa trahant victores præmia Graii.
 Mittitur Aſtynax illis de turribus, unde 415
 Pugnantes pro se, proavitaque regna tuentem,
 Sæpe videre patrem monstratum à matre solebat.
 Jamque viam suadet Boreas ; flatuque secundo
 Carbasa mota sonant : jubet uti navita ventis,
 Troja, vale, rapimur, clamant, dantque oscula terræ 420
 Troades : & patriæ fumantia testa relinquunt,
 Ultima conscendit classẽm (miserabile visu)
 In mediis Hecube natorum inventa sepulcris.
 Præstantem tumulos, arque ossibus oscula dantem

Dul

Dulichia traxere manus. tamen unius hausit,
 Inque sinu cineres secum tulit Hæctoris haustos.
 Hæctoris in tumulo canum de vertice crinem,
 Inferias inopes crinem lacrymasque relinquunt.
 Est, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
 Bitoniis habitata viris. Polymestoris illic 430
 Regia dives erat, cui te commisit alendum
 Clam, Polydore, pater, Polygiiisque removit ab armis.
 Consilium sapiens. sceleris nisi præmia magnas
 Adjecisset opes, animi irritamen avari,
 Ut cecidit Fortuna Phrygum, capit impius ensem 435
 Rex Thracum, juguloque sui desiguit alumni :
 Et, tanquam tolli cum corpore crimina possent,
 Exanimem è scapulo subjectas misit in undas,
 Littore Threicio classẽm religarat Atrides,
 Dum mare pacatum, dum ventus amicior esset. 440
 Hic subito, quantus cum viveret esse solebat,
 Exit humo late rupta ; similitque minaci,
 Temporis illius vultum referebat Achilles,
 Quo ferus injusto petiit Agamemnona ferro.
 Immemoresque mei disceditis, inquit, Achivi ? 445
 Obrutaque est mecum virtutis gratia nostræ ?
 Ne facite. utq; meum non sit sine honore sepulcrum,
 Placet Achilleos maciata Polyxena manes,
 Dixit : & immitti sociis parentibus umbræ,
 Rapta sinu matris, quam jam prope sola fovebat, 450
 Fortis, & infelix, & plusquam femina, virgo
 Ducitur ad tumulum ; diroque fit hostia busto.
 Quæ memor ipsa sui, postquam erudelibus aris
 Admota est ; læsitque sibi ferâ sacra parari,
 Utq; Neoptolemum stantem, ferrumq; tenentem, 455
 Inque suo vidit figentem lumina vultu ;
 Ut ere jamdudum generoso sanguine, dixit.
 Nulla mora est, at tu jugulum vel pectore telum
 Conde meo : jugulumque simul pectusque retexit.
 Scilicet aut ulli servire Polyxena ferrem,

460

N n 2

Aue

Aut per tale sacrum numen placabitur ullum.
 Mors tantum vellem matrem mea fallere posset.
 Mater obest; minuitque necis mihi gaudia, quamvis
 Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est.
 Vos modo, ne Stygiòs adeam non libera manes, 465
 Este procul; si iusta peto: tactuque viriles
 Virgineo removete manus. acceptior illi,
 Quisquis is est, quem cæde meâ placare paratis,
 Liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
 Vota movent oris; Priami vos filia regis, 470
 Non captiva, rogat; genitrici corpus inemtum
 Reddite: neve auro redimat jus triste sepulcri,
 Sed lacrymis. tunc, cum poterat, redimebat & auro.
 Dixerat. at populus lacrymas, quas illa tenebat,
 Non tenet. ipse etiam flens invitusque sacerdos 475
 Præbita coniecto rupit præcordia ferro.
 Illa, super terram defecto poplite labens,
 Pertulit intrepidus ad fata novissima vultus.
 Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
 Cum caderet; castique decus servare pudoris. 480
 Tròades excipiunt; deploratasque recensent
 Priamidas: & quid dederit domus una cruoris.
 Teque gemunt, virgo; teque, ô modo regia conjux,
 Regia dicta parens, Asiæ florentis imago;
 Nunc etiam præda mala fors: quam victor Ulysses 485
 Esse suam nollet, nisi quod tamen Hæctora partu
 Edideras. dominum matri vix reperit Hæctor.
 Quæ corpus complexa anima tam fortis inane,
 Quas toties patriæ dederat, natisque, viroque,
 Huic quoque; dat lacrymas; lacrymas in vulnera fundit.
 Osculaque ore legit; consuetaque pectora plangit:
 Canitiemque suam concreto in sanguine verrens,
 Plura quidem, sed & hæc, laniato pectore dixit:
 Nata tuæ (quid enim superest?) dolor ultime matri,
 Nata, jaces: videoque tuum mea vulnera vulnus. 495
 En, ne perdidit quemquam sine cæde meorum, Tu

Tu quoque vulnus habes. at te, quia femina, rebar
 A ferro tutam: cecidisti & femina ferro.
 Totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
 Exitum Trojæ nostrique orbator, Achilles. 500
 At postquam cecidit Paridis Phœbique sagittis;
 Nunc certè, dixi, non est metuendus Achilles.
 Nunc quoque mi metuendus erat. cinis ipse sepulti
 In genus hoc sedit: tumulo quoque sensimus hostem.
 Hæcida sæcunda fui, jacet Ilion ingens: 505
 Eventuque gravi finita est publica clades:
 Si finita tamen. soli mihi Pergama restant:
 In cursuque meus dolor est. modo maxima rerum,
 Tot generis; natisque potens, nuribusque, viroque
 Nunc trahor exsul, inops. tumulis avulsa meorum, 510
 Penelopæ munus. quæ me data pensa trahentem
 Matribus ostendens Ithacis, Hæc Hæctoris illa est
 Clara parens: hæc est, dicet, Priamæia conjux.
 Postque tot amissos tu nunc, quæ sola levabas
 Maternos luctus, hostilia busta piasti. 515
 Inferias hosti peperit. quo ferrea resto?
 Quidve moror? quo me servas, damnosa senectus?
 Quid, Di crudeles, nisi quo nova funera cernam,
 Vivacem differtis anum? quis posse putaret
 Felicem Priamum post diruta Pergama dici? 520
 Felix morte suâ nec te, mea nata, peremtam
 Aspicit; & vitam pariter regnumque reliquit.
 At (puto) funeribus dotabere, regia virgo;
 Condeturque tuum monumentis corpus avitis.
 Non hæc est Fortuna domus, tibi munera matris 525
 Contingent fletus, peregrinæque haustus arenæ.
 Omnia perdidimus. superest, cur vivere tempus
 In breve sustineam, proles gratissima matri,
 Nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
 Has datus Ismaro regi Polydorus in oras. 530
 Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
 Abluere, & sparsos immiti sanguine vultus?

Dixit: & ad littus passu processit anili,
 Albentes laniata comas. Date, Trôades, urnam,
 Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas: 535
 Aspicit ejectum Polydori in littore corpus,
 Factaque Threiciis ingentia vulneta telis.
 Trôades exclamant: obmutuit illa dolore;
 Et pariter vocem, lacrymasque introrsus obortas
 Devorat ipse dolor: duroque simillima saxo 540
 Torpet: & adversâ figit modo lumina terrâ;
 Interdum torvos sustollit ad æthera vultus;
 Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera, nati;
 Vulneta præcipue: seque armat & instruit irâ.
 Qua simul exarsit, tamquam regina maneret, 545
 Ulicisci statuit; pœnæque in imagine tota est.
 Utrique furit catulo lactante orbata leana;
 Signaq; nacta pedum sequitur, quem non videt, hoste:
 Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
 Non oblita animorum, annorum oblita suorum, 550
 Vadit ad artificem diræ Polymestora cadis:
 Colloquiumque petit, nam se monstrare relicum
 Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
 Credidit Odrysius: prædæque assuetus amore
 In secreta venit, cum blando callidus ore, 555
 Tolle moras, Hecube, dixit: da munera nato.
 Omne fore illius quod das, quod & ante dedisti,
 Per superos juro. spectat truculenta loquentem,
 Falsaque jurantem: tumidâque exstuat irâ.
 Atque ita correptum captivarum agmine matrum, 560
 Inyolat, & digitos in perfida lumina condit,
 Expoliatque genas oculis, (facit ira potentem)
 Inmergitque manus: sed dataque sanguine fonti
 Non lumen, neque enim superest, loca luminis haurit,
 Clade sui Thracum gens irritata tyranni 565
 Trôada telorum lapidumque incessere jactu
 Cœpit, at hæc missum rauco cum murmure saxum
 Moribus insequitur: rictuque in verba parato

Laur-

Lætravit conata loqui, locus exstat, & ex re
 Nomen habet, veterumque diu memor illa malorum.
 Tum quoque Sithonios ululavit *monstra* per agros.
 Illius Troasque suos hostesque Pelasgos,
 Illius Fortuna Deos quoque moverat omnes:
 Sic omnes, ut & ipsa Jovis *conjug*que sororque
 Eventus Hecubam meruisse negaverit illos. 575
 Non vacat Aurora, quamquâ fidem faverat armis,
 Cladibus & casu Troæque Hecubæque moveri.
 Cura Deam propior, lucusque domesticus angit
 Memnonis amissi, Phrygiis quem lutea campis
 Vidit Achilleâ pereuntem cuspide mater. 580
 Vidit; & ille color, quo matutina rubescunt
 Tempora, palluerat; latuitque in nubibus æther.
 At non impositos supremis ignibus artus
 Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,
 Sicut erat, magni genibus procumbere non est 585
 Dedit Jovis, lacrymisque has addere voces:
 Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,
 (Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
 Diva tamen venio: non ut delubra, diæque
 Des mihi sacrificios, calituraeque ignibus aras. 590
 Si tamen aspicias, quantum tibi fœmina præstem,
 Tum cum luce novâ noctis confinia servo;
 Præmia danda putes, sed non ea cura; neque hic est
 Nunc status Auroræ, meritis ut poscat honores.
 Memnonis orba mei venio: qui fortia frustra 595
 Pro patruo tulit arma suo: primaque sub annis
 Occidit à forti (sic vos voluistis) Achille.
 Da, precor, huic aliquem solatia mortis honorem,
 Summe Deum rector: maternaque vulnera leni.
 Jupiter annuerat; cum Memnonis arduus alto 600
 Corruit igne rogas: nigricque volamina fumi
 Insecere diem, veluti cum flumina natas
 Exhalat nebulas, nec Sol admittitur infra.
 Atra favilla volat: glomerataque corpus in unum

Na 4

Dens-

Denfatur; faciemque caput sumitque calorem. 605
 Atque animam ex igni. levitas sua præbuit alas.
 Et primò similis volucris, mox vera volucris
 Insonuit pennis. pariter sonuere sorores
 Innumera; quibus est eadem natalis origo.
 Terque rogum lustrant: & confonus exit in auras 610
 Ter clangor, quarto seducunt castra volatu.
 Tum duo diversa populi de parte feroces
 Bella gerunt: rostrisque, & aduncis unguibus iras
 Exercent; alasque adversaque pectora lassant.
 Inferæque cadunt cineri cognata sepulto 615
 Corpora: seque viro forti meminere creatas.
 Præpetibus subitis nomen facit auctor; ab illo
 Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
 Signa, parentali peritura Marte rebellant:
 Ergo aliis latrasse Dymantida flebile visum: 620
 Luctibus est Aurora suis intenta; piisque
 Nunc quoque dat lacrymas: & toto rorat in orbe.
 Nec tamen everfam Trojæ cum mœnibus esse
 Spem quoque fata sinunt, sacra, & sacra altera patrem
 Fert humeris venerabile onus Cythereius heros. 625
 De tantis opibus prædam pius eligit illam;
 Ascaniumque suum: profugâque per æquora classe
 Fertur ab Antandro: scelerataque limina Thracum,
 Et Polydoréo manantem sanguine terram
 Linquit: & utilibus ventis æstuque secundo 630
 Intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.
 Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phæbus
 Rite colebantur, temploque domoque recepit:
 Urbemque ostendit, delubraque vota, duasque
 Latonâ quondam stirpes pariente retentas, 635
 Thure dato flammis, vinoque in thura profuso,
 Cæсорumque bouum sibiris de more crematis,
 Regia tecta petunt positique tapetibus altis.
 Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho,
 Tum pius Anchises: O Phœbi læste sacerdos, 640

Fallor? an & natum, cum primùm hæc mœnia vidi.
 Bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?
 Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
 Concutiens, & tristis, ait: Non falleris, heros
 Maxime: natorum vidisti quinque parentem. 645
 Quem nunc (tanta homines rerum incôstantia versat)
 Pæne vides orbem, quid enim mihi filius absens
 Auxilii? quem dicta suo de nomine tellus
 Andros habet, pro patre locumque & regna tenentem.
 Delius augurium dedit huic: dedit altera Liber 650
 Fœminæ forti voto majora fideque
 Munera: nam tactu natarum cuncta mearum
 In segetem, latricemque meri, baccamque Minervæ
 Transformabantur: divesque erat usus in illis.
 Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides, 655
 (Ne non ex aliquâ vestram sensitse procellam
 Nos quoque parte putes) armorum viribus usus
 Abstrahit invitas gremio genitoris: alantque
 Imperat Argolicam cœlesti munere classem
 Effugiunt quo quæque potest, Eubœa duabus, 660
 Et totidem natis Andros fraterna petita est.
 Miles adest: & ni dedantur, bella minatur.
 Vista metu pietas consortia pectora pœnæ
 Dedit: & ut timido possis ignoscere fratri;
 Non hic Æneas, non, qui defenderet Andron, 665
 Hector erat: per quos decimum durastis in annum.
 Jamquæ parabantur captivis vincla lacertis.
 Illæ tollentes etiamnum libera cœlo
 Brachia, Bacche pater, fer opem, dixere: tulitque
 Muneris auctor opem. si miro perdere more 670
 Ferre vocatur opem. nec qua ratione figuram
 Perdiderint, potui scire, aut nunc dicere possim.
 Summa mali nota est. pennas sumserè; tuæque
 Conjugis in volucrem niveas abièrè columbas.
 Talibus atque aliis postquam convivia dictis 675
 Implerunt; mensâ somnum petière remotâ.

Cumque die surgunt: adeuntque oracula Phœbi.
 Qui petere antiquam matrem, cognataque iussit
 Littora. prosequitur Rex, & dat munus ituris;
 Anchisæ sceptrum, chlamydem pharetramque; nepoti,
 Cratera Eneæ; quem quondam miserat illi
 Hospes ab Aoniis Theriæ Ismenius oris.
 Miserat hunc illi Theriæ, fabricaverat Alcon
 Myleus; & longo calaverat argumento.
 Urbs erat: & septem posses ostendere portas. 685
 Hæc pro nomine erant; & quæ foret illa, docebant,
 Ante urbem exequiæ, tumulique, ignisque, rogique,
 Effusaque comas & apertæ pectora matres
 Significant ludum. Nymphæ quoque flere videntur;
 Siccatoque queri fontes. sine frondibus arbor 690
 Nuda riget: rodunt arentia saxa capellæ.
 Ecce facit mediis natas Orione Thebis,
 Hanc non femineum jugulo dare pectus aperto,
 Illam dimisso per fortia vulnera telo
 Pro populo cecidisse suo; pulcrisque per urbem 695
 Funeribus ferri, celebrique in parte cremari:
 Tum de virgineâ geminos exire favillâ,
 Ne genus intereat, juvenes, quos fama Coronas
 Nominat, & cineri materno ducere pompam.
 Hæcenus antiquo signis fulgentibus a re 700
 Summus inaurato crater erat asper acantho.
 Næc leviora datis Trojani dona remittunt:
 Dantque sacerdoti custodem thuris acerram;
 Dant pateram, elaramque auro gemisque coronam:
 Inde recordati Teucros à sanguine Teuceri 705
 Ducere principium, Creten tenuere; locique
 Ferre diu nequiere Jovem, centumque relictis
 Urbibus, Aulonios optant contingere portus.
 Savit hyems, iactatque viros: Strophadumque; receptos
 Portibus insidiis exterruit ales Aello. 710
 Et iam Dulichios portus, Ithacamque, Samenque,
 Neritiaque domos, regnum fallacis Ulyssæi,

Præter erant vestî: certatam lîte Deorum
 Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
 Judicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est, 715
 Vocalemque suâ terram Dodonida quercu,
 Chaoniosque sinus: ubi nati rege Molosso
 Irrita subiectis fugere incendia pennis.
 Proxima Phæacum felicibus obfita pomis
 Rura petunt. Epiros ab his, regnataque vati 720
 Buthrotos Phrygio, simulataque Troja tenentur.
 Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
 Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
 Sicaniam. tribus hæc excurrit in æquora linguis.
 Hæ quibus imbriferos obversa Pachynos ad Austros: 725
 Mollibus expositum Zephyris Lilybæon: at Ardon
 Equoris expertem spectat Boreanque Peloros.
 Hæc subeunt Teuceri: remisque æstuque secundo
 Sub noctem potitur Zancleâ classis arenâ,
 Scylla latus dextrum, lavum irrequieta Charybdis 730
 Infestant. vorat hæc raptas revomitque carinas:
 Illa feris atram canibus succingitur alvum;
 Virginis ora gerens: & (si non omnia vates
 Fida reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
 Hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis 735
 Ad Pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis,
 Ibat: & elusus juvenum narrabat amores.
 Quam, dum pestendos præbet Galatæa capillos,
 Talibus alloquitur repetens suspiria dictis:
 Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum 740
 Expetit: utque facis, potes his impune negare.
 At mihi, cui pater est Nereus, quam carula Doris
 Enixa est; quæ sum turba quoque tuta sororum,
 Non nisi per fluctus licuit Cyclopiis amorem
 Effugere: & lacrymæ vocem impediere loquentis. 745
 Quas ubi marmoreo detersit pollice virgo;
 Et solatâ Deam est; Refer, ô carissima, dixit:
 Neve tui causam tege (sum tibi fida) doloris,

Nereis his contra refecuta Crataïde natam :
 Acis erat Fauno Nymphâque Symæthite cretus ; 750
 Magna quidem patrisque sui matrisque voluptas,
 Nostra tamen major. nam me sibi junxerat uni
 Pulcher, & octonisi terum natalibus actis,
 Signarat dubiâ teneras lanugine malas.
 Hunc ego, me Cyclops, nullo cum sine petebat, 755
 Nec, si quaeris odium Cyclopi, amorne
 Acidis in nobis fuerit præsentior, edam.
 Par utrinque fuit. pro quanta potentia regni
 Est, Venus alma, tui ! nempe ille immitis, & ipfis
 Horrendus silvis, & visus ab hospite nullo 760
 Impune, & magni cum Dis contemtor Olympi ;
 Quid sit amor lentit ; nostrique cupidine captus
 Vritur ; oblitus pecorum antrorumque suorum.
 Jamque tibi formæ, jamque est tibi cura placendi :
 Jam rigidos pectis rastris, Polypheme, capillos : 765
 Jam libet hirsutam tibi falce recidere barbam :
 Et spectare feros in aquâ, & componere, vultus.
 Cædis amor, feritasque, sitisque immensa cruoris
 Cessant : & tuta veniunt abeuntque carinæ,
 Telemus interea Siculam delatus ad Æthen, 770
 Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales ;
 Terribilem Polyphemom adit ; lumenque quod unum
 Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit Ulysses,
 Risit, & O vatum stolidissime, falleris, inquit :
 Altera jam rapuit. sic frustra vera imonctem 775
 Spernit ; & aut gradiens ingenti littora passu
 Degravat ; aut fessus sub opaca revertitur antra.
 Prominet in pontum cuneatus acumine longo
 Collis : utrumque latus circumfluit aquoris undæ.
 Huc ferus ascendit Cyclops ; mediisque refedit. 780
 Lanigera pecudes nullo ducente secutæ.
 Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
 Ante pedes posita est, antennæ apta ferendis ;
 Sumtaque arundinibus compacta est fistula centum ;
 Sens-

Senferunt toti pastoria sibila montes :
 Senferunt undæ. latitans ego rupe, meique
 Acidis in gremio residens, procul auribus hausi
 Talia dicta meis, auditaque mente notavi.
 Candidior nivei folio, Galatæa, ligustri ;
 Floridior pratis ; longâ procerior alno ; 790
 Splendidior vitro ; tenero lascivior hado ;
 Lavior assiduo detritis æquore conchis ;
 Solibus hibernis, a siva gratior umbrâ ;
 Nobilior pomis ; platano conspectior altâ ;
 Lucidior glacie ; maturâ dulcior uvâ ; 795
 Mollior & cygni plumis, & lacte coacto ;
 Et, si non fugias, riguo formosior horto.
 Sævior indomitis eadem Galatæa juvenis,
 Durior annosâ quercu ; fallacior undis ;
 Lentior & falicis virgis, & vitibus albis ; 800
 His immobilior scopulis ; violentior amne ;
 Laudato pavone superbior ; acrior igni ;
 Asperior tribulis ; fœtâ truculentior ursâ ;
 Surdior æquoribus ; calcato immitior hydro :
 Et, quod præcipue vellem tibi demere possem, 805
 Non tantum cervo claris latratibus acto,
 Verum etiam ventis volucrique fugacior aurâ.
 At, bene si noris, pigeat fugisse : morasque
 Ipsa tuas damnes ; & me retinere labores.
 Sunt mihi pars montis vivo pendencia faxo 810
 Antra ; quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
 Nec sentitur hyems : sunt poma gravantia ramos :
 Sunt auro similes longis in vitibus uvæ ;
 Sunt & purpureæ tibi & has servamus, & illas. 815
 Ipsa tuis manibus silvestri nata sub umbrâ
 Mollia fraga leges : ipsa autumnalia corna,
 Prunaque, non solum nigro liventia succo,
 Verum etiam generosa, novasque imitantia ceras.
 Nec tibi castanæ me conjuge, nec tibi deerunt
 Arbuti fœtus. omnis tibi serviet arbos. 820

Hoc pecus omne meum est. multæ quoque vallibus errant:

Multas silva tegit: multæ stabulantur in antris.
 Nec, si forte roges, possim tibi dicere, quot sint.
 Pauperis est numerare pecus. de laudibus harum
 Nil mihi credideris: præfens potes ipsa videre, 825
 Ut vix sustineant distentum cruribus uber.
 Sunt sætura minor tepidis in ovilibus agni:
 Sunt quoque paratas al'is in ovilibus hædi.
 Lac mihi semper adest niveum, pars inde bibenda
 Servatur: partem liquefacta coagula durant. 830
 Nec tibi deliciae faciles, vulgataque tantum
 Munera contingunt, damæ, leporesque, capraque,
 Parve columbarum, demulve cacumine nidus:
 Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
 Inter se similes, vix ut dignoscere possis, 835
 Villosæ catulos in summis montibus ursæ.
 Inveni: & dixi, Domina servabimus istos.
 Jam modo caruleo nitidum caput exere ponto.
 Jam, Galatæa, veni: nec munera despice nostra.
 Certè ego me novi, liquidaque in imagine vidi 840
 Nuper aquæ: placuitque mihi mea forma videnti.
 Adspice, sim quantus, non est hoc corpore major
 Jupiter in cælo: nam vos narrare soletis
 Nescio quem regnare Jovem. coma plurima torvos
 Prominet in vultus: humerosque, ut lucus, obumbrat.
 Nec mihi quod rigidis horrent densissima setis
 Corpora, turpe puta, turpis sine frondibus arbos:
 Turpis equus, nisi colla juba paventia velent.
 Pluma legit volucres: ovis sua lana decori est:
 Barba viros, hirtæque decet in corpore setæ. 850
 Unum est in mediâ lumen mihi fronte, sed instar
 Ingentis clypei. quid, non hæc omnia magno
 Sol videt è cælo? Soli tamen unicus orbis.
 Adde, quod in vestro genitor meus æquore regnat.
 Hunc tibi do fœderum, tantum miserere, precelsq; 855

Sup-

Supplicis exaudi. tibi enim succumbimus uni!
 Quique Jovem, & cælum sperno, & penetrabile fulmen,

Nerei, te vereor: tua fulmine sævior ira est.
 Atque ego contentus essem patientior hujus;
 Si fugeres omnes, sed cur, Cyclope repulso, 860
 Acin amas, præfersque meis amplexibus Acin?
 Ille tamen placeatque sibi, placeatque licebit,
 Quod nollem, Galatæa, tibi, modo copia detur.
 Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.
 Viscera viva traham: divulsaq; membra per agros, 865
 Perque tuas spargam (sic se tibi misceat) undas.
 Uror enim; læsulque exastuat acris ignis:
 Cumque suis videor translata viribus Ætnam
 Pectore ferre meo: nec tu, Galatæa, moveris.
 Talia nequicquam questus (nam cuncta videbam) 870
 Surgit: & ut taurus vacca furibundus ademtâ
 Stare nequit, silvæque & notis saltibus errat.
 Cum ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,
 Me videt atque Acin: Videoque, exclamat; & ista
 Ultima sit, faciem, Veneri concordia vestra. 875
 Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
 Debuit, illa fuit. clamore perhorruit Ætne.
 Ast ego vicino pavescita sub aquare mergor.
 Terga fugæ dederat conversa Symæthius heros:
 Et, Fer opem, Galatæa, precor, mihi: fer te parentes: 880
 Dixerat: & vestris periturum admittite regnis.
 Insequitur Cyclops: partemque è monte revulsam
 Mittit; & extremus quamvis pervenit ad illum
 Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.
 At nos, quod fieri solum per fata licebat, 885
 Fecimus; ut vires adsumeret Acis avitas.
 Puniceus de mole cruor manabat: & intra
 Temporis exiguum rubor evanescere cepit:
 Fitque color primo turbati fluminis imbre:
 Purgaturque morâ, tum moles facta dehiscit:

Vivæ-

Vivaque per rimas, proceraque surgit arundo :
 Osque cavum saxi sonat exsultantibus undis :
 Miraque res ; subito mediâ tenus exstitit alvo
 Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis.

Qui, nisi quod major, quod toto carulus ore est, 89
 Acis erat. sed sic quoque erat tamen Acis in amnem
 Versus ; & antiquum tenuerunt flumina nomen.

Desierat Galatæa loqui ; cætuque soluto
 Discedunt : placidius nutant Nereides undis.
 Scylla redit : (neque enim medio se credere ponto 90
 Audet) & aut bibulâ sine vestibus errat arenâ ;
 Aut ubi lassata est, seductos nacta recessus
 Gurgitis, inclusâ sua membra refrigerat undâ.

Ecce fretum findens alti novus incola ponti,
 Nuper in Euboica versis Anthedone membris, 90
 Glaucus adest : visæque cupidine virginis hæret :
 Et, quæcunque putat fugientem posse morari,
 Verba refert : fugit illa tamen : veloxque timore
 Pervenit in summum positi prope littora montis.

Ante fretum est ingens apicem collectus in unum 91
 Longa sine arboribus convexus ad æquora vertex.

Constitit hic : & tuta loco, monstrum ne, Deulne
 Ille sit ignorans, admiraturque colorem,
 Casariemque humeros subjectaque terga tegentem,
 Ultimaque excipiat quod tortilis inguine piscis. 35
 Sentit ; & innitens, quæ stabat proxima moli,
 Non ego prodigium, non sum fera bellua, virgo ;
 Sum Deus, inquit, aquæ ; nec majus in æquora Pro-
 teus

Jus habet, & Triton, Athamantiadesque Palæmon.
 Ante tamen mortalis eram : sed scilicet altis 92
 Deditus æquoribus, jam tum exercebar in illis.
 Nam modo ducebam ducentia retia pisces :
 Nunc in mole sedens moderabar arundine linum.
 Sunt viridi prato confinia littora, quorum

Alter pars undis, pars altera cingitur herbis : 93

Quas

Quas neque cornigeræ morsu læsere juvenæ :
 Nec placidæ carpsit oves, hirtave capellæ,
 Non apis inde tulit collectos sedula flores :
 Non data sunt capiti genialia fæta : nec unquam
 Falciferæ secuere manus. ego primus in illo 930

Cespitè confedi, dum linâ madentia sicco.
 Utque recenserem captivos ordine pisces ;
 Insuper exposui, quos aut in retia casus,
 Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
 Res similis fæta : (sed quid mihi fingere prodest ?) 935
 Gramine contacto cepit mea præda moveri,
 Et mutare latus ; terræque, ut in æquore, niti.
 Dumque moror, mirorque simul, fugit omnis in undas
 Turba suas : dominumque novum, littusque relin-
 quunt.

Obstupui : dubiusque diu, quæ causa, requiro : 940
 Num Deus hoc aliquis, num succus fecerit herbæ.

Quæ tamen has, inquam, vires habet herba ? manuq ;
 Pabula decerpsi, decerptaque dente momordi.
 Vix bene combiberant ignotos guttura succos ;

Cum subito trepidare intus præcordia sensi : 945
 Alteriusque rapi naturæ pectus amore,

Nec potui restare loco : Repetendaque nunquam
 Terra, vale, dixi : corpusque sub æquora merfi.

Di maris exceptum sociò dignantur honore :
 Utque mihi, quæcunque feram, mortalia demant, 950
 Oceanum Tethynque rogant. ego lustror ab illis :

Et purgante nefas novies mihi carmine dicto
 Pectora fluminibus jubeor supponere centum.
 Nec mora : diversis lapsi de fontibus amnes,

Totaque vertuntur supra caput æquora nostrum. 955
 Hactenus acta tibi possum memoranda referre :

Hactenus & memini : nec mens mea cætera lentis.
 Quæ postquam rediit ; alium me corpore toto,
 Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.

Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam,

Cæsa-

Cæsariemque meam, quam longa per æquora verro,
 Ingentesque humeros, & cærule brachia vidi,
 Cruraque pinnigero curvata novissima pisce.
 Quid tamen hæc species, quid Dis placuisse marinis,
 Quid juvat esse Deum, si tu non tangeris istis?
 Talia dicentem, dicturum plura reliquit
 Scylla Deum. furit ille, irritatusque repulsâ
 Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

P. OVIDII NASONIS

META MORPHOSEON

LIBER DECIMUS QUARTUS.

JAmque Gigantæis injectam faucibus Æthen,
 Arvaque Cyclopum, quid rastra, quid usus aratri
 Nescia, nec quicquam junctis debentia bubus,
 Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:
 Liquerat & Zanclen, adversaque mœnia Rhégi,
 Navisfragumque fretum, gemino quod littore pressum
 Aufonia Sicilæque tenet confinia terræ.
 Inde, manu magnâ Tyriehena per æquora lapsas,
 Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
 Sole sata Circes, variarum plena ferarum.
 Quam simul aspexit; dictâ acceptâque salute,
 Diva, Dei miserere, precor: nam sola levare
 Tu potes hunc dixit, (videar modo dignus) amorem,
 Quanta sit herbarum, Titani, potentia nulli
 Neve mei non nota tibi sit causa furoris;
 Littore in Italico Messenia mœnia contra
 Scylla mihi visa est. pudor est promissa, precesque,
 Blanditiasque meas, contentaque verba referre.
 At tu, sive aliquid regni est in carmine; carmen
 Ore, move sacro: sive expugnacior herba est;
 Utere tentatis operosa viribus herba.
 Nec medeare mihi, sanesque hæc vulnera mando:
 Fineque nil opus est, partem ferat illa calor.
 At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
 Talibus ingenium; seu causa est hujus in ipsâ;
 Sen Venus indicio facit hoc offensâ paterno)
 Talia verba refert; Melius sequere volentem,

Optaz-

Optantemque eadem, parilique cupidine captam.
 Dignus eras: ultro poteras certèque rogari: 30
 Et si spem dederis; mihi crede, rogaberis ultro.
 Neu dubites, absitque tuæ fiducia formæ:
 En ego, cum Dea sim, nitidi cum filia Solis,
 Carmine cum tantum, tantum cum gramine possim;
 Ut tua sim, voveo. spernentem sperne: sequenti 35
 Redde vices: unoque duas ulciscere facto.
 Talia tentanti, Prius, inquit, in æquore frondes,
 Glaucus, & in summis nascentur montibus algæ;
 Sospite quam Scyllâ nostri immutentur amores,
 Indignata Dea est: & lædere quatenus ipsum 40
 Non poterat, nec vellet amans; irascitur illi,
 Quæ sibi prælata est: Veneritque offensa repulsâ,
 Protinus horrendis infania pabula succis
 Conterit: & tritis Hecateia carmina miscet:
 Cæruleaque induitur velamina: perque ferarum 45
 Agmen adulantum mediâ procedit ab aulâ:
 Oppositumque petens contra Zancleia saxa
 Rhegion ingreditur, ferventes æstibus undas:
 In quibus, ut solidâ, ponit vestigia, ripâ;
 Summaque decurrit pedibus super æquora ficcis. 50
 Parvus erat gurgis curvos sinuatus in arcus,
 Grata quies Scyllæ: quo se referebat ab æstu
 Et maris & cœli, medio cum plurimus orbe
 Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras:
 Hunc Dea prævitiat; portentiferisque venenis 55
 Inquinat, huic fusos lætices radice nocenti
 Spargit: & obscurum verborum ambage novorum
 Ter novis carmen magico demurmurat ore,
 Scylla venit; mediâque tenus descenderat alvo;
 Cum sua fœdari latrantibus inguina monstros 60
 Aspicit: ac primò non credens corporis illas
 Esse sui partes, refugitque abigitque, timetque
 Ora proterva canum, sed quos fugit, attrahit unâ.
 Et corpus querens femorum, crurumque, pedumque,
 Cæ-

Cerberæos rictus pro partibus invenit illis. 65
 Statque canum rabies: subjèctaque terga ferarum
 Inguinibus truncis uteroque exstante coherant.
 Flevit amans Glaucus: nimiumque hostiliter usæ
 Viribus herbarum fugit connubia Cœpia.
 Scylla loco mansit: cumque est data copia primum, 70
 In Circes odium sociis spoliavit Ulyssen.
 Mox eadem Teucras fuerat mersura carinas;
 Ni prius in scopulum, qui nunc quoque saxeus exstat,
 Transformata foret, scopulum quoque navita vitat.
 Hanc ubi Trojanz remis avidamque Charybdi 75
 Evicere rates; cum jam prope littus adessent
 Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras.
 Excipit Ænean illic animoque domoque,
 Non bene discidium Phrygii latura mariti, 80
 Sidonis: inque pyrâ sacri sub imagine factâ
 Incubuit ferro: deceptaque decipit omnes.
 Rursus arenosâ fugiens nova mœnia terræ,
 Ad sedemque Erycis fidumque relatus Acesten
 Sacrificat; tumulumque sui genitoris honorat. 85
 Quasque rates Iris Junonia pene cremarat,
 Solvit: & Hippotadæ regnum, terrasque calenti
 Sulfure fumantes, Acheloïadumque relinquit
 Sirenum scopulos, orbataque præside pinus
 Inarimen, Prochytenque legit, sterilique locatas 90
 Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas.
 Quippe Deum genitor fraudem, & perjuriam quondam
 Cercopum exosus, gentisque admissa dolosæ;
 In deformem viros animal mutavit: ut idem
 Dissimiles homini possent, similesque videri.
 Membraque contraxit: naresque à fronte refimas 95
 Contudit, & rugis peraravit anilibus ora.
 Totaque velatos flamenti corpora villo
 Misit in has sedes, nec non prius abstulit usum
 Verborum, & natæ dira in perjuriam linguæ.
 Possè queri tantum rauco stridore relinquit. 100
 Has

Has ubi præterit, & Parthenopeia dextrâ
 Mœnia deseruit; lævâ de parte canori
 Æolida tumulum, & loca fœta palustribus ulvis
 Littora Cumarum, vivacisque antra Sibyllæ
 Intrat: & ut manes adeat per Averna paternos, 105
 Orat. at illa diu vultus tellure moratos
 Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
 Magna petis, dixit, vir factis maxime, cuius
 Dextera per ferrum, pietas spectata per ignes.
 Pone tamen, Trojane, metum. potiere petitis: 110
 Ælysiæque domos, & regna novissima mundi
 Me duce cognosces, simulacraque cara parentis.
 Invia virtuti nulla est via, dixit: & auro
 Fulgentem ramum silvâ Junonis Avernæ
 Monstravit: jussitque suo devellere trunco, 115
 Paruit Æneas: & formidabilis Orci
 Vidit opes, atavosque suos, umbramque senilem
 Magnanimi Anchisæ: didicit quoque jura locorum;
 Quæque novis essent adeunda pericula bellis.
 Inde ferens lassos averso tramite passus, 120
 Cum duce Cumæâ fallit sermone laborem.
 Dumque iter horrendum per opaca crepuscula carpit;
 Seu Dea tu præsens, seu Dis gratissima, dixit;
 Numinis instar eris semper mihi: meque fatebor
 Muneris esse tui; que me loca mortis adire, 125
 Quæ loca me visæ voluisti evadere mortis.
 Pro quibus ærias meritis evectus ad auras
 Templâ tibi statuam; tribuam tibi thuris honorem.
 Respicit hunc vates, & suspiratibus haustis,
 Nec Dea sum, dixit; nec sacri thuris honorem 130
 Humanum dignare caput, neu nescius erres;
 Lux æterna mihi, carituraque sine dabatur,
 Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.
 Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpere donis,
 Me cupit? Elige, ait, virgo Cumæa, quid optes: 335
 Optatis potiere tuis, ego pulveris hausti

Osten-

Ostendens cumulum, quot haberet corpora pulvis,
 Tot mihi natales contingere vana rogavi.
 Excidit optarem juvenes quoque protinus annos.
 Hos tamen ille mihi dabat, æternamque juventam, 140
 Si Venerem paterer, contempto munere Phœbi
 Innuba permæneo. sed jam felicitas ætas
 Terga dedit: tremuloque gradu venit ægra senectus;
 Quæ patienda diu est, nam jam mihi sæcula septem
 Acta vides: superest, numeros ut pulveris æquem, 145
 Tercentum menses, tercentum multa videre.
 Tempus erit, cum mede tanto corpore parvam
 Longa dies faciat; consumtaque membra senectâ
 Ad minimum redigantur onus, nec amata videbor,
 Nec placuisse Deo. Phœbus quoque forsitan ipse 150
 Vel non agnoscat, vel dilexisse negabit.
 Usque adeo mutata ferar: nullique videnda,
 Voce tamen noscar, vocem mihi fata relinquent.
 Talia convexum per iter memorante Sibyllâ,
 Sedibus Euboicam Stygiis emergit in urbem 155
 Troius Æneas: sacrisque è more litatis,
 Littora adit nondum nutricis habentia nomen;
 Hic quoque substiterat post tædia longa laborum
 Neritius Macareus, comes experientis Ulyssæi.
 Desertum quondam mediis qui rupibus Ætne 160
 Noscit Achæmeniden: improvisoque repertum
 Vivere miratus, Qui te casusve Deusve
 Servat Achæmenide? cur, inquit, barbara Grajum
 Prora vehit? petitur vestræ que terra carinæ?
 Talia quærenti jam non hirsutus amictu, 165
 Jam suus, & spinis conferto tegmine nullis,
 Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon, & illos
 Aspiciam fluidos humano sanguine rictus;
 Hac mihi si potior domus est Ithacæque carinâ;
 Si minus Ænean veneror genitore, nec unquam 170
 Esse satis potero, præstem licet omnia gratas.
 Quod loquor, & spiro; cælumque, & sidera Solis

Respi-

Respicio, (possimne ingratus, & immemor esse?)
 Ille dedit, quod non anima hæc Cyclopi in ora 175
 Venit: & ut lumen jam nunc vitale relinquam;
 Aut tumulo, aut certè non illà condar in alvo.
 Quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit omnem
 Sensum animumque) fuit; cum vos petere alta relictus
 Equorà prospexi? volui inclamare; sed hosti
 Prodere me timui: vestræ quoque clamor Ulyssis 180
 Pene rati nocuit. vidi, cum monte revulso
 Immanem scopulum medias permisit in undas.
 Vidi iterum, veluti tormenei viribus acta,
 Vasta gigantèo jaculantem saxa lacerto.
 Et, ne deprimeret fluctusve lapidve carinam, 185
 Pertimui; jam me non esse oblitus in illà.
 Ut verò fuga vos ab acerbâ morte removit;
 Ille quidem totam fremebundus obambulat *Ætnam*,
 Prætentatque manu silvas; & luminis orbus
 Rupibus incurSAT: scædataque brachia tabo 190
 In mare protendens, gentem exsecratur Achivam.
 Atque ait: O si quis referat mihi casus Ulyssen,
 Aut aliquem è sociis, in quem mea sæviat ira,
 Viscera cuius edam, cuius vivencia dextrâ
 Membra meâ laniem, cuius mihi sanguis inundet 195
 Guttur, & elisi trepident (sub dentibus artus,
 Quàm nullum, aut leve sit damnum mihi lucis ademptæ)
 Hæc, & plura ferox. me luridus occupat horror,
 Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
 Crudelesque manus, & inanem luminis orbem, 200
 Membraque, & humano concretam fangine barbam.
 Mors erat ante oculos; minimum tamen illa malorum
 Et jam prensurum, jam jam mea viscera rebar
 In sua mensurum; menti que hærebat imago
 Temporis illius, quo vidi bina meorum 205
 Ter quater affligi sociorum corpora terræ
 Quæ super ipse jacens, hirsuti more leonis,
 Visceraque, & carnes, eblillisque ossa medullis,

Semanimesque artus avidam condebat in alvum.
 Me tremor invast. stabam sine sanguine mæstus: 210
 Mandentemque videns, ejectante mque cruentas
 Ore dapes, & frustra mero glomerata vomentem,
 Talia fingebam misero mihi fata parari.
 Perque dies multos latitans, omnemque tremiscens
 Ad strepitum, mortemq; timens, cupidusq; moriri, 215
 Glande famem pellens, & missâ frondibus herbâ,
 Solus, inops, expes, leto pænæque relictus,
 Haud procul adspexi longo post tempore navim:
 Oravique fugam gestu, ad litusque cucurri:
 Et movi: Graiumque ratis Trojana recepit. 220
 Tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus
 Et ducis, & turbæ, quæ tecum credita ponto est.
 Æolon ille refert Tusco regnare profundo;
 Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
 Quos bovis inclusos tergo memorabile munus 225
 Dulichium sumfisse ducem: statumque secundo
 Lucibus isse novem, & terram aspexisse petitam:
 Proxima post nonam cum sese Aurora moveret;
 Invidia socios prædæque cupidine ductos,
 Esse ratos aurum, demisisse ligamina ventis: 230
 Cum quibus isse retro, per quas modo venerat undas,
 Æolique ratem portus repetisse tyranni.
 Inde Lami veterem Læstrygonis, inquit in urbem
 Venimus, Antiphates terrâ regnabat in illâ.
 Missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum:
 Vixque fugâ quæsitâ salus comitique mihi que.
 Tertius è nobis Læstrygonis impia tinxit
 Ora cruore suo: fugientibus instat, & agmen
 Concitat Antiphates. coeunt, & saxa trabesque
 Continuunt: merguntq; viros, merguntq; carinas. 240
 Una tamen, quæ nos ipsumque vehebat Ulyssen,
 Effugit. amisâ sociorum parte, dolentes,
 Multaque conquesti terris allabimur illis, (da est
 Quas procul hinc cernis. procul hinc tibi (cerne) vidē-
 Insula

Insula visa mihi, tuque, ô justissime Tröum, 245
 Nate Deâ (neque enim finito Marte vocandus
 Hostis es, Aeneâ) moneo, fuge littora Circes.
 Nos quoque Circæo religatâ in littore pinu
 Antiphata memores, immanis etique Cyclopis, 250
 Ire negabamus; & tecta ignora subire.
 Sorte sumus lecti, fors me, fidumque Polyten,
 Eurylochumque simul, nimique Elpenora vini,
 Bisque novem socios Circæa ad mœnia misit.
 Quæ simul attigimus, stetimisque in limine tecti;
 Mille lupi, mistique lupis uræque læque 255
 Occursu fecere metum; sed nulla timenda,
 Nullaque erat nostro factura in corpore vulnus.
 Quin etiam blandas movère per aëra caudas,
 Nostraque adulantem comitant vestigia; donec
 Excipiunt famulæ, perque atria marmore tecta 260
 Ad dominam ducunt, pulcro sedet illa recessu,
 Solenni folio; pallamque induta nitentem,
 Insuper aurato circumvelatur amictu.
 Nereides Nymphæque simul, quæ vellera motis
 Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt, 265
 Gramina disponunt; sparsosque sine ordine flores
 Secernunt calathis, variisque coloribus herbas.
 Ipsa, quod hæ faciunt, opus exigit ipsa quis usûs
 Quoque sit in folio, quæ sit concordia mistis
 Novit: & advertens pensas examinat herbas. 270
 Hæc ubi nos vidit, dictâ acceptaque salute
 Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
 Nec mora; misceri tosti jubet hordea grani,
 Mellaque, vimque meri, cum lacte coagula passo. 275
 Quique sub hæc lateant furtim dulcedine, succos
 Adjicit, accipimus sacra data pocula dextrâ.
 Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,
 Et tetigit summos virgâ Dea dira capillos;
 (Et pudet, & referam) fetis horrescere cæpi,
 Nec jam posse loqui; pro verbis edere raucum 280

Murmur; & in terram toto procumbere vultu:
 Osque meum fensi pando occalle scere rostro;
 Colla tumere toris; & quâ modo pocula parte
 Sumta mihi fuerant, illâ vestigia feci.
 Cumq; eadem passis (tantum medicamina possunt) 285
 Claudor harâ: solum suis caruisse figurâ
 Vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit.
 Quæ nisi vitasset, pœcoris pars una maneret
 Nunc quoque setigeri, nec tantæ cladis ab illo
 Certior ad Circen ultor venisset Ulysses. 290
 Pacifer huic dederat florem Cyllenius album;
 Moly vocant Superi, nigrâ radice tenetur.
 Tutus eo, montisque simul caelestibus intrat
 Ille domum Circes: & ad insidiosa vocatus
 Pocula, conantem virgâ mulcere capillos 295
 Repulit; & stricto pavidam deterruit ense,
 Inde fides, dextraque datæ: thalamoque receptus
 Conjugii dotem sociorum corpora poscit.
 Spargimur innocuæ succis melioribus herbæ,
 Percutimurque caput conversa verberè virgæ: 300
 Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
 Quo magis illa canit, magis hoc tellure levati
 Erigimur: setæque cadunt, bifidosque relinquunt
 Rima pedes, redeunt humeri: subjecta lacertis
 Brachia sunt, stentem stentes amplectimur illum: 305
 Hæremusque ducis collo: nec verba locuti
 Ulla priora sumes, quam nos testantia gratos,
 Annua nos ille tenuit mora: multa que præsens
 Tempore tam longo vidi: multa auribus hausi.
 Hoc quoq; cum multis, quod clam mihi rettulit una
 Quattuor è famulis, ad talia sacra paratis.
 Cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
 Illa mihi niveo factum de marmore signum
 Ostendit juvenile, gerens in vertice picum,
 Adæ sacra positum, multisque in signe coronis. 315
 Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,

Cur hanc ferret avem, quærenti, & scire volenti,
Accipe, ait, Macareu: domina que potentia quæ sit
Hinc quoque discere mea. tu dictis ad iuce mentem.

Picus in Ausoniis proles Saturnia terris 320
Rex fuit, utilium bello studiosus equorum
Forma viro, quam cernis, erat. licet ipse decorem
Aspicias, fictæque probes ab imagine veram.
Par animus formæ. nec adhuc spectasse per annos
Quinquennem poterat Graiâ quater Elide pugnam, 325
Ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Naiades; quas Albula, quasque Numici,
Quasque Anienis aquæ, cursusque brevissimus Almo,
Narque tulit præceps, & amœnæ Farfarus umbræ; 330
Quæque colunt Scythicæ regum memorale Dianæ,
Finitimosque lacus, spretis tamen omnibus unam
Ille fovet Nymphen, quam quondam in colle Palati
Dicitur Iónio peperisse Venilia Jano.
Hæc, ubi nubilibus primum maturuit annis, 335
Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est:
Rara quidem facie, sed rarior arte canendi;
Unde Canens dicta est, silvas & saxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore suo, volucresque vagas retinere solebat. 340
Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros: tergumque premebat
Acris equi; lavæque hastilia bina ferebat,
Pœniceam fulvo chlamydem, contractus ab auro. 345
Venerat in silvas & filia Solis easdem;
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas:
Nominè dicta suo Circæa reliquerat arva,
Quæ simul ac juvenem virgultis abdita vidit;
Obstupuit. cecidère sinu, quas legerat herbæ: 350
Flammaque per totas visa est errare medullas.
Ut primum valido mentem collegit ab æstu;

Quid

Quid cuperet, fassura fuit. ne posset adire,
Curtius equi fecit, circumfusisque satellites.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit, 355
Si modo me novi; si non evanuit omnis
Herbarum virtus, & me mea carmina fallunt.
Dixit: & effigiem nullo cum corpore falsi
Finxit apri: præterque oculos transcurrere regis
Iussit, & in densum trabibus nemus ire videri; 360
Plurima qua silva est, & equo loca pervia non sunt,
Haud mora: continuo prædæ petit in seius umbram
Picus; æquique celer fumantia terga relinquit.
Spemque sequens vanam, silvâ pedes errat in altâ.
Concipit illa preces; & verba venefica dicit: 365
Ignotosque Deos ignoto carmine adorat;
Quo solet & niveæ vultum confundere Luna,
Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
Tum quoque cantato densetur carmine cælum,
Et nebulas exhalat humus; cæcisque vagantur 370
Limitibus comites; & abest custodia regi.
Nacta locum tempusque, Per ò tua lumina, dixit,
Quæ mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, ~~375~~
mam,
Quæ facit ut supplex tibi sim Dea, consule nostris
Ignibus; & focerum, qui pervidet omnia, Solem 375
Accipe: nec durus Titanida despice Circen.
Dixerat: ille ferox ipsamque precesque repellit:
Et, Quæcunque es, ait, non sum tuus: altera captum
Me tenet; & teneat per longum comprecor ævum.
Nec Venere externâ socialia fœdera lædam; 380
Dum mihi Janigenam servabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania frustra,
Non impune feres, neque enim reddere Canenti:
Læsaque quid faciat, quid amans, quid fœmina, disces
Rebus, ait: sed amans, & læsa, & fœmina Circe. 385
Tum bis ad occatum, bis se convertit ad ortus:
Ter juvenem baculo tetigit: tria carmina dixit,

O o 3

Ille

Ille fugit sese solito velocius ipse
 Currere miratus, pennas in corpore vidit:
 Sequere novam subito Latius accedere silvis 390
 Indignatus avem, duro fera robora rostro
 Figit; & iratus longis dat vulnera ramis.
 Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem.
 Fibula quod fuerat, vestemque momorderat aurum;
 Pluma fit: & fulvo cervix praeingitur auro. 395
 Nec quicquam antiqui Pico, nisi nomina, restat.
 Interea comites clamato sæpe per agros
 Nequicquam Pico, nullaque in parte reperto,
 Inveniunt Circen, (nam jam tenuaverat auras;
 Passaque erat nebulas ventis ac sole solvi) 400
 Criminibusque premunt veris, regemque reposcunt,
 Vimque ferunt; saxisque parant incessere telis.
 Illa nocens spargit virus, succosque veneni:
 Et Noctem, Noctisque Deos Ereboque Chaoque
 Convocat: & magicis Hecaten ululatus orat. 405
 Exfluere loco (dictu mirabile) silvæ:
 Ingemitque solum, vicinamque palluit arbor;
 Sparsaque sanguineis maduerunt pabula guttis,
 Et lapides visî mugitus edere raucos;
 Et latrare canes; & humus serpentibus atris 410
 Squallere, & tenues animæ volitare silentum.
 Attonitum monstris vulgus pavet, illa paventum
 Ora venenatâ tetigit mirantia virgâ.
 Cujus ab tactu variarum in onstra ferarum
 In juvenes veniunt, nulli sua mansit imago. 415
 Presserat occiduus Tartessia littora Phœbus:
 Et frustra conjux oculis animoque Canentis
 Expectatus erat, famuli popululique per omnes
 Discurrent silvas; atque obvia lumina portant.
 Nec satis est Nymphæ flere, & lacerare capillos, 420
 Et dare plangorem; facit hæc tamen omnia: sese
 Proripit; ac Latioserrat vesana per agros.
 Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis

Lu.

Lumina viderunt, inopem somnique cibi que,
 Per juga, per valles, qua fors ducebat, cuntem. 425
 Ultimus aspexit fessam luctuque viâ que
 Tiberis, & in gelidâ ponentem corpora ripâ.
 Illic cum lacrymis ipsos modulata dolores,
 Verba sono tenui mœrens fundebat; ut olim
 Carmina jam moriens canit exsequialia cygnus. 430
 Luctibus extremum tennes liquefacta medullas
 Tabuit; inque leves paulatim evanuit auras.
 Fama tamen signata loco est; quem rite Canentem
 Nominè de Nymphæ veteres dixere Camœnæ.
 Talia multa mihi longum narrata per annum, 435
 Visaque sunt, resides & desuetudine tardi
 Rursus inire fretum, rursus dare vela jubemur.
 Ancipitesque vias, & iter Titania vastum.
 Dixerat, & savi restare pericula ponti.
 Pertimui, fateor; nactusque hoc litus adhæsi. 440
 Finierat Macareus; urnaque Æneia nutrix
 Conditâ marmoreâ, tumulo breve carmen habebat;
 Hic me Caieten notæ pietatis alumnus
 Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
 Solvitur herbose religatus ab aggere funis: 445
 Et procul infidias, infamataque relinquunt
 Tecta Deæ: lucosque petunt, ubi nubilus umbrâ
 In mare cum flavâ prorumpit Tiberis arenâ.
 Faunigenæque domo potitur natâque Latini;
 Non sine Marte tamen, bellum cum gente feroci 450
 Suscipitur; pactaque furit pro conjuge Turnus.
 Concurrit Latio Tyrrhenia tota: diuque
 Ardua sollicitis victoria quaritur armis.
 Auget uterque suas externo robore vires:
 Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur 455
 Castra, neque, Æneas Evandri ad limina frustra,
 At Venulus magnam profugi Diomedis ad urbem
 Venerat, ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
 Mœnia condiderat: dotaliaque arva tenebat.

O o 4

Sed

Sed Venulus Turni postquam mandata peregit, 460
 Auxiliumque petit; vires Ætolius heros
 Excusat, nec se socieri committere pugnae
 Velle sui populos: nec, quos è gente suorum
 Armet, habere viros. Neve hæc commenta putetis;
 (Admonitu quanquam luctus renovantur amaro) 465
 Perpetiar memorare tamen. postquã alta cremata est
 Ilion; & Danaas paverunt Pergama flammis;
 Naryciusque heros, à virgine, virgine raptâ,
 Quam meruit solus pœnam, digestit in omnes:
 Spargimur; & ventis inimica per æquora rapti, 470
 Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique marisque
 Perpetimur Danaï, cumulumque Caphareâ cladis.
 Neve morer referens tristes ex ordine casus;
 Græcia tum potuit Priamo quoque stenda videri.
 Me tamen armiferâ servatum cura Minervæ 475
 Fluctibus eripuit, patriis sed rursus ab Argis
 Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
 Exigit alma Venus: tantosque per alta labores
 Æquora sustinui, tantos terrestribus armis;
 Ut mihi felices sint illi sæpe vocati, 480
 Quos communis hyems, importunisque Caphareus
 Meruit aquis: vellemque horum pars una fuisset.
 Ultima jam passi comites belloque fretoque,
 Deficiunt; finemque rogant erroris. at Agmon
 Fervidus ingenio, tum verò & cladibus asper, 485
 Quid superest, quod jam patientia vestra recuset
 Ferre, viri? dixit, quid habet Cytheræa, quod ultra
 (Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur;
 Est in vota locus: fors autem ubi pessima rerum;
 Sub pedibus timor est, se curaque; summa malorum 490
 Audiat ipsa, licet; licet, ut facit, oderit omnes
 Sub Diomede viros; odium tamen illius omnes
 Spernimus, & magno stat magna potentia nobis.
 Talibus invitam Venerem Pleuronius Agmon
 Instimulat verbis: veteremque resuscitat iram. 495

Dicta placent paucis, numeri majoris amici
 Agmona corripimus; cui respondere paranti
 Vox pariter, vocisque via est tenuata: comæque
 In plumas abeunt: plumis nova colla teguntur,
 Pectoraque, & tergum: majores brachia pennas 500
 Accipiunt: cubitique leves sinuantur in alas.
 Magna pedum digitos pars occupat: oraque cornu
 Indurata rigent: finemque in acumine ponunt.
 Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
 Hunc mirantur Abas: & dum mirantur, eandem 505
 Accipiunt faciem: numerisque ex agmine major
 Subvolat, & remos plausis circumsonat alis.
 Si volucrum quæ sit subitarum forma requiris;
 Ut non cygnorum, sic albis proxima cygnis.
 Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni 510
 Arva gener teneo minimâ cum parte meorum.
 Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna,
 Peucetioque sinus, Messapiaque arva relinquit.
 In quibus antra videt: quæ multâ nubila silvâ,
 Et levibus stagnis manantia, semicaper Pan 515
 Nunc tenet; at quodam tenuerunt tempore Nympha.
 Appulus has illâ pastor regione fugatas
 Terruit; & primò subitâ formidine movit;
 Mox, ubi mens rediit, & contempsere sequentem;
 Ad numerum motis pedibus duxere chorcas. 520
 Improbat has pastor: saltuque imitatus agresti
 Addidit obscœnis convitia rustica discis.
 Nec prius obticuit, quam guttura condidit arbor;
 Arbore enim succoque licet cognoscere mores.
 Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris 525
 Exhibet asperitas verborum cessit in illas.
 Hinc ubi legati rediêre, negata ferentes
 Arma Ætola sibi, Rutuli sine viribus ullis
 Bella instructa gerunt: multumque ab utrâque cruoris
 Parte datur. fert ecce avidas in pinea Turnus 530
 Textâ faces: ignesque timent, quibus unda pepercit.

Jamque picem, & ceras, alimenta que cætera flammæ
 Mulciber urebat, perque altum ad carbasa malum
 Ibat: & incurvæ fumabant transra carinæ:
 Cum memor has pinus Idæo vertice casâs 535
 Sancta Deum genitrix, tinnitibus æera pulsi
 Aris, & inflati complevit murmure buxi.
 Perque leves domitis in vecta leonibus auras,
 Irrita sacrilegâ jactas incendia dextrâ
 Turne, ait, eripiam; nec me patiente cremabit 540
 Ignis edax nemorum partes & membra meorum.
 Intonuit dicente Deâ: tonitrumque secuti
 Cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi:
 Aëraque, & subitis tumidum concursibus æquor
 Astræi turbant, & eunt in prælia, fratres, 545
 E quibus alma parens unius viribus usa,
 Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula classis:
 Fertque rates pronas; imoque sub æquore mergit.
 Robore mollito, lignoque in corpora verso,
 In capitum faciem puppes mutantur aduncæ. 550
 In digitos abeunt, & cura natantia, remi:
 Quodque prius fuerat, latus est: mediiisque carina
 Subdita navigiis, spinæ mutatur in usum.
 Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
 Cærulæ, ut fuerat, color est. quasque, ante timebant, 555
 Illas virgineis exercent lufibus unda
 Nâides æquoræ; durisque in montibus orta
 Mollæ fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
 Non tamen oblita, quam multa pericula sævo
 Pertulerint pelago, jactatis sæpe carinis 560
 Supposuere manus: nisi si qua vehebat Achivos.
 Cladis adhuc Phrygiæ memores, odere Pelagos;
 Neritiæque ratis viderunt fragmina latis
 Vultibus, & læta videre rigescere puppim
 Cautibus Alcinoi; saxumque increfcere ligno. 565
 Speserat in Nymphas animatâ classe marinas
 Possè metu monstri Rutulum desistere bello.

Per-

Perstat, habetque Deos pars utraque: quique Deorum
 Instar, habent animos, nec jam dotalia regna,
 Nec sceptrum foeceri, nec te, Lavinia virgo, 570
 Sed viciffè petunt: deponendique pudore
 Bella gerunt tandemque Venus victricia nati
 Arma videt: Turnusque cadit; cadit Ardea Turno
 Sospite dicta potens, quam postquam barbarus ignis
 Abstulit, & tepidâ latuerunt testâ favillâ; 575
 Congerie è mediâ tum primum cognita præpes
 Subvolat: & cineres plausis everberat alis.
 Et sonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
 Quæ deceant urbem, nomen quoque mansit in illâ
 Urbis: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis, 580
 Jamque Deos omnes, ipsamque Æneia virtus
 Junonem veteres finire coegerat iras:
 Cum, bene fundatis opibus crescentis Iuli,
 Tempestivus erat cælo Cythereus heros;
 Ambieratque Venus Superos; colloque parentis 585
 Circumfusa sui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
 Tempore dure pater, nunc sis mitissimus oro;
 Æneæque meo, qui te de sanguine nostro
 Fecit avum, quamvis parvum des, optime, numen;
 Dum modo des aliquid, satis est inamabile regnû 590
 Aspexisse semel, Stygios semel isse per amnes,
 Assensere Dei: nec conjux regia vultus
 Immotos tenuit; placatoque annuit ore.
 Tum pater, Estis, ait, cælesti munere digni,
 Quæque petis, pro quoque petis, cape, gnata, quod optas.
 Fatus erat, gaudet; grateque agit illa parenti:
 Perque leves auras junctis in vecta columbis
 Littus adit Laurens; ubi tectus arundine serpit
 In freta flumineis vicina Numicius undis.
 Hunc jubet Æneæ, quæcunque obnoxia morti, 600
 Abluere; & tacito deferre sub æquora cursu.
 Corniger exsequitur Veneris mandata: suisque,
 Quicquid in Ænea fuerat mortale, repurgat,

O O 6

Et

Et respergit aquis. pars optima restitit illi.
 Lustratum genitrix divino corpus odore 605
 Unxit, & ambrosiâ cum dulci nectare mistâ
 Contigit os; fecitque Deum: quem turba Quirini
 Nuncupat Indigetem; temploque arisque recepit.
 Inde sub Aescanii ditione binominis Alba
 Resque Latina fuit: succedit Silvius illi, 610
 Quo satus, antiquo tenuit repetita Latinus
 Nomina cum scepro: clarum subit Alba Latinum:
 Epitos ex illo est. post hunc Capetusque Capysque:
 Sed Capys ante fuit. regnum Tiberinus ab illis
 Cepit; & in Tusci demersus fluminis undis 615
 Nomina fecit aquae. de quo Remulusque feroxque
 Acrota sunt geniti: Remulus maturior annis
 Fulmineo perit imitator fulminis ictu.
 Fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti
 Tradit Aventino: qui quo regnarat, eodem 620
 Monte jacet positus; tribuitque vocabula monti.
 Jamque Palatinae summam Proca gentis habebat.
 Rege sub hoc Pomona fuit: qua nulla Latinas
 Inter Hamadryadas coluit solertius hortos,
 Nec fuit arborei studiosior altera fœtus: 625
 Unde tenet nomen. non silvas illa, nec amnes;
 Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
 Nec jaculo gravis est, sed ad unâ dextera falce:
 Qua modo luxuriam premit, & spatiantia passim
 Brachia compescit: fissa modo cortice virgam 630
 Inserit: & succos alieno praestat alumno.
 Nec patitur sentire sitim: bibulaeque recurvas
 Radicis fibras labentibus irrigat undis.
 Hic amor, hoc studium: Veneris quoque nulla cupido
 Vim tamen agrestum metuens, pomaria claudit 635
 Intus: & accessus prohibet refugitque viriles,
 Quid non & Satyri saltatibus apra juvenus
 Fecere, & pinu praecincti cornua Panes,
 Silvanusque suis semper juvenilior annis,

Quique

Quique Deus fures vel falce vel inguine terret, 640
 Ut poterentur eâ? sed enim superabat amando
 Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis.
 O quoties habitu duri messoris aristas
 Corbe tulit. verique fuit messoris imago!
 Tempora saepe gerens fœno religata recenti, 645
 Defectum poterat gramen versasse videri.
 Saepe manu stimulos rigidâ portabat; ut illum
 Jurares fessos modo disjunctis juvenecos.
 Falce datâ frondator erat, vitisque putator.
 Induerat scalas, lecturum poma putares. 650
 Miles erat gladio, piscator arundine tumtâ,
 Denique per multas aditum sibi saepe figuras
 Repperit, ut caperet spectatae gaudia formâ.
 Ille etiam pictâ redimitus tempora mitrâ,
 Innitens baculo, positus ad tempora canis, 655
 Assimilavit anum: cultosque intravit in hortos;
 Pomaque mirata est: Tantoque potentior, inquit.
 Paucaque laudatâ dedit oscula; qualia nunquam
 Vera dedisset anus: glebâque incurva resedit,
 Suspiciens pandos autumni pondere ramos. 660
 Ulmus erat contra spatiosa tumentibus uvis:
 Quam sociâ postquam pariter cum vite probavit;
 At si staret, ait, calebs sine palmite truncus,
 Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
 Hæc quoque, quæ junctâ vitis requiescit in ulmo, 665
 Si non nupta foret, terræ acclinata jaceret.
 Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus;
 Concubitusque fugis; nec te conjungere curas.
 Atque utinam velles! Helene non pluribus esset
 Sollicitata precis: nec quæ Lapitheia movit 670
 Prælia, nec conjux timidis audacis Ulyssæi.
 Nunc quoque, cum fugias averserisque petentes,
 Mille proci cupiunt, & semideique Deique,
 Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
 Sed tu, si sapias, si te bene jungere, anumque 675
 Hanc

Hanc audire vults, (qua te plus omnibus illis,
 Plus quam credis, amo) vulgares rejice tædas :
 Vertumnumque tori socium tibi selige : pro quo
 Me quoque pignus habe. neque enim sibi notior ille est;
 Quam mihi. nec toto passim vagus errat in orbe. 680
 Hæc loca sola colit. nec uti pars magna procorum,
 Quam modo vidit, amat. tu primus & ultimus illi
 Ardor eris; soli que suos tibi devovet annos.
 Adde, quod est juvenis: quod naturale decoris
 Munus habet: formasque aptè fingetur in omnes; 689
 Et, quod erit iustus. (jubeas licet omnia) fiet.
 Quid, quod amatis idem? quod, quæ tibi poma co-
 luntur,

Primus habet; lætæque tenet tua munera dextrâ?
 Sed neque jam factus desiderat arbore demtos,
 Nec quas hortus alit, cum succis mitibus herbas; 699
 Nec quicquam, nisi te. miserere ardentis: & ipsum,
 Qui petit, ore meo præsentem crede precari.
 Ultioresque Deos, & pectora dura perosam
 Idaliam, memoremque time Rhaminusfidis iram.
 Quoque magis timeas, (etenim mihi multa vetustas
 Scire dedit) referam totâ notissima Cypro
 Facta; quibus flecti facilè & mitescere possis.
 Viderat à veteris generosam sanguine Teucri
 Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus. 700
 Viderat: & totis perceperat ossibus æstum.
 Luctatusque diu, postquam ratione furorem
 Vincere non potuit, supplex ad limina venit.
 Et modo nutrici miserum confessus amore,
 Ne sibi dura foret, per spes oravit alumna.
 Et modo de multis blanditus cuique ministris, 705
 Sollicitâ petiit propensum voce favorem.
 Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis:
 Interdum madidas lacrymarum rore coronas
 Postibus intendit; posuitque in limine duro
 Molle latus: tristisque seræ convicia fessit.

Surdior illa freto surgente cadentibus Hædis,
 Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
 Et saxo, quod adhuc vivum radice tenetur;
 Spernit, & irridet; factisque immittibus addit
 Verba superba ferox: & ipse quoque fraudat amantem.
 Non tulit impatiens longi tormenta doloris
 Iphis: & ante fores hæc verba novissima dixit:
 Vincis, Anaxarete: neque erunt tibi tædia tandem
 Ulla ferenda mei, latos molire triumphos,
 Et Pæana voca, nitidaque incingere lauro, 720
 Vincis enim, moriorque libens: age, ferrea, gaude,
 Certè aliquid laudare mei cogeris, eritque
 Quo tibi sum gratus: meritumque faterere nostrum.
 Non tamen ante tui curam cessisse memento,
 Quam vitam; geminâque simul mihi luce carendum;
 Nec tibi Fama mei ventura est nuntia leti;
 Ipse ego, ne dubites, adero: præsensque videbor;
 Corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
 Si tamen, ô Superi, mortalia fata videtis;
 Este mei memores; nihil ultra lingua precari 730
 Sustinet; & longo facite ut memoremur in ævo:
 Et, quæ demisistis vitæ, date tempora fama.
 Dixit: & ad postes ornatos sæpe coronis
 Humentes oculos & pallida brachia tendens,
 Cum foribus laquei religaret vincula summi; 735
 Hæc tibi ferta placent, crudelis & impia? dixit.
 Inferuitque caput, sed tum quoque versus ad illam:
 Atque onus infelix elisa fauce pependit.
 Itæ pedum motu trepidantum ut multa gementem
 Visa dedisse sonum est, ad aperta que janua factum 740
 Prodidit; exclamant famuli: frustra que levatum
 (Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
 Accipit illa sinu, complexaque frigida nati
 Membra sui, postquam miserarum verba parentum
 Edidit; & matrum miserarum facta peregit; 745
 Funera ducebat mediam lacrymosa per urbem;

Luridaque arfuro portabat membra feretro.
 Forte via vicina domus, qua flebilis ibat
 Pompa, fuit: duraque sonus plangoris ad aures
 Venit Anaxaretès: quam jam Deus altor agebat. 750
 Mota tamen, Videamus, ait, miserabile funus:
 Et patulis iniit tectum sublime fenestris.
 Vixque bene impositum lecto prospexerat Iphin;
 Deriguere oculi: calidusque è corpore sanguis
 Inducto pallore fugit: conataque retrò 755
 Ferre pedes, hæsit: conata avertere vultus,
 Hoc quoque non potuit: paulatimque occupat artus,
 Quod fuit in duro jam pridem pectore, saxum.
 Neve ea ficta putes; dominæ sub imagine signum
 Servat adhuc Salamis: Veneris quoq; nomine templi
 Prospicientis habet: quorum memor, ô mea, lentos
 Pone, precor, fastus, & amanti jungere, Nymphæ.
 Sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
 Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
 Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes,
 Edidit; in juvenem rediit: & anilia demit
 Instrumenta sibi, talisque apparuit illi,
 Qualis ubi oppositas nitidissima Solis imago
 Evicit nubes, nullâque obstante reluxit.
 Vimque parat: sed vi non est opus; inque figurâ 770
 Capta Dei Nymphæ est: & mutua vulnera sentit.
 Proximus Aulonias injusti miles Amuli
 Rexit opes: Numitorque senex amissa nepotum
 Munere regna capit: festisque Palilibus urbis
 Mœnia conduntur. Tatiisque, patresque Sabini 775
 Bella gerunt: arcisque viâ Tarpeia reclusâ
 Dignâ animam penâ congestis exuit armis.
 Inde fati Curibus, tacitorum more luporum,
 Ore premunt voces; & corpora victa sopore
 Invadunt: portasque petunt; quas objice firmâ 780
 Clauserat Iliades. unam tamen ipsa recludit,
 Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.

Sola

Sola Venus portâ cecidisse repagula sensit:
 Et clausura fuit; nisi quod rescindere nunquam
 Dis licet acta Deum, Jano loca juncta tenebant 785
 Naides Ausoniæ gelido rorantia fonte:
 Has rogat auxilium, nec Nymphæ iusta petentem
 Sustinuere Deam: venasque & flumina fontis
 Elicuere sui, nondum tamen in via Jani
 Ora patentis erant, neque iter præcluserat unda. 790
 Lurida supponunt secundo sulfura fonti,
 Incendantque cavas fumante bitumine venas.
 Viribus his aliisque vapor penetravit ad ima
 Fontis: & Alpino modo quæ certare rigori
 Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipsis. 795
 Flammiferâ gemini fumant aspergine postes:
 Porta que, nequicquam rigidis permissa Sabinis,
 Fonte fuit præstructa novo; dum Martius arma
 Indueret miles, quæ postquam Romulus ultro
 Obrulit; & strata est tellus Romana Sabinis 800
 Corporibus, strataque suis; generique cruorem
 Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis:
 Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
 Decertare, placet; Tatumque accedere regno.
 Occiderat Tatius, populisque æquata duobus, 805
 Romule, jura dabas: positâ cum casside Mavors
 Talibus adfatur Divumque hominumque parentem:
 Tempus adest, genitor, (quoniam fundamine magno
 Res Romana valet, nec præfide pendet ab uno)
 Præmia, quæ promissa mihi dignoque nepoti, 810
 Solvere, & ablatum terris imponere cælo.
 Tu mihi concilio quondam præsentem Deorum
 (Nam memoro, memoriq; animo pia verba notavi)
 Unus erit, quem tu tolles in tarula cæli;
 Dixisti, rata sit verborum summa tuorum. 815
 Annuit omnipotens: & nubibus æra cæcis
 Occuluit, tonitruque & fulgure terruit Urbem.
 Quæ sibi promissa sensit data signa rapina,

In-

Innixusque hasta, pressos temone cruento
 Impavidus conscendit equos Gradivus, & istu 820
 Verberis increpuit; pronumque per aëra lapsus
 Constitit in summo nemorosi colle Palati:
 Reddenteoque suo jam regia jura Quirini
 Abstulit Iliaden. corpus mortale per auras
 Dilapsum tenues: ceu latâ plumbea fundâ 825
 Missa solet medio glans intabescere cælo.
 Pulcra subit facies, & pulvinaribus altis
 Dignior, & qualis trabeati forma Quirini.
 Flebat, ut amissum conjux: cum regia Juno
 Irin ad Hersiliam descendere limite curvo 830
 Imperat: & vacuæ sua sic mandata referre.

O & de Latiâ, ô & de gente Sabinâ
 Præcipuum matrona decus; dignissima tanti
 Ante fuisse viri, conjux nunc esse Quirini;
 Siste tuos fetus; & si tibi cura videndi 835
 Conjugis est, duce me lucum pete, colle Quirino
 Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
 Paret: & in terram pictos delapsa per arcus,
 Hersiliam jussis compellat vocibus Iris.
 Illa verecundo vix tollens lumina vultu, 840
 O Dea, (namque mihi, nec quæ sis dicere promptum est,
 Et liquet esse Deam) duc, ô duc, inquit: & offer
 Conjugis ora mihi, quæ si modo posse videre 845
 Fata semel dederint; cælum aspectasse fatebor.
 Nec mora; Romuleos cum virgine Thaumantéâ
 Ingressitur colles. ibi fidus ab æthere lapsum
 Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
 Hersiliae cinis cum sidere cessit in auras.
 Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
 Excipit: & priscum pariter cum corpore nomen
 Mutat; Oramque vocat. quæ nunc Dea juncta Qui-
 rino est,

P. OVIDII NASONIS
 METAMORPHOSEON
 LIBER DECIMUS QUINTUS.

QVaritur interea, qui tanta pondera molis
 Sustineat, tantoque queat succedere regi.
 Destinat imperio clarum prænuntia veri
 Fama Numam. non ille satis cognosse 830
 Sabinæ

Gentis habet ritus: animo majora capaci
 Concipit: & quæ sit rerum natura requirit.
 Hujus amor curæ, patriâ Curibusque relictis,
 Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
 Graia quis Italicis auctor posuisset in oris 835
 Mœnia quærenti, sic è senioribus unus
 Rettulit indigenis, veteris non inscius ævi: 10
 Dives ab Oceano bubus Jove natus Iberis
 Littora felici tenuisse Lacinia cursu
 Ferret: & armento teneras errante per herbas,
 Ipse domum magni nec inhospita tecta Crotonis 15
 Intrasse; & requie longum relevasse laborem;
 Atque ita discedens, Evox dixisse, nepotum
 Hic locus urbis erit; promissaque vera fuerunt.
 Nam fuit Argolico generatus Alemonem quidam
 Myscelos, illius Dis acceptissimus ævi. 20
 Hunc super incumbens pressum gravitate soporis
 Claviger alloquitur: Patrias, age, desere sedes:
 Lpete diversâ lapidosas Æsaris undas,
 Et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur,
 Postea discedunt pariter somnusque Deusque. 25
 Surgit Alemonides; tacitâque recentia mente
 Vifa refert: pugnatque diu sententia secum
 Numen abire jubet: prohibent discedere leges:

Pœnaque mors posita est patriam mutare volenti,
 Candidus Oceaneo nitidum caput abdiderat Sol, 30
 Et caput extulerat densissima sidereum nox:
 Visus adesse idem Deus est, eademque monere;
 Et, nisi paruerit, plura & graviora minari.
 Pertinuit: patriumque simul transferre parabat
 In sedes penetrare novas; fit murmur in urbe: 35
 Spretarumque agitur legum reus, utque peracta est
 Causa prior, crimenque patet sine teste probatum,
 Squalidus ad Superos tollens reus ora manusque,
 O cui jus cœli bis sex fecere labores,
 Fer precor, inquit opem: nam tu mihi criminis au-
 ctor. 40

Mos erat antiquus, in niveis atrisque lapillis,
 His damnare reos, illis absolvere culpæ.
 Nunc quoque sic lata est sententia tristis: & omnis
 Calculus immitem demittitur ater in urnam.
 Quæ simul effudit numerandos versa lapillos; 45
 Omnibus è nigro color est mutatus in album:
 Candidaque Herculeo sententia munere facta
 Solvit Alemoniden, grates agit ille parenti
 Amphitryoniadæ: ventisque faventibus æquor
 Navigat Iónium: Lacedæmoniumque Tarentum 50
 Præterit, & Sybarin, Salentinumque Neathum,
 Thurinoque sinus, Temesenque, & Æpygis arva.
 Vixque pererratis quæ spectant litora terris,
 Invenit Ælæi fatalia fluminis ora:
 Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
 Ossa tegebat humus, iussa que ibi mœnia terrâ
 Condidit: & nomen tumulati traxit in urbem.
 Talia constabat certâ primordia famâ
 Esse loci, positaque Italis in sinibus urbis.
 Vir fuit hic ortu Samius: sed fugerat unâ 60
 Et Samon & dominos; odioque tyrannidis exsul
 Sponte erat, isque, licet cœli regione remotos,
 Mente Deos adiit: &, quæ natura negabat

Visti-

Vistibus humanis, oculis eâ pectoris hausit.
 Cumque animo, & vigili perspexerat omnia curâ; 65
 In medium discenda dabat: cœtumque silentium,
 Distaque mirantum, magni primordia mundi,
 Et rerum causas, & quid natura, docebat:
 Quid Deus: unde nives, quæ fulminis esset origo:
 Juppiter, an venti, discussâ nube tonarent: 70
 Quid quateret terras; qua sidera lege mearent;
 Et quodcunque latet, primisque animalia mensis
 Arcuit imponi: erimus quoque talibus ora
 Docta quidem solvit, sed non & credita, verbis:
 Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis 75
 Corpora. sunt fruges: sunt deducunt ramos
 Pondere poma suo, tumidæque in vitibus uvæ:
 Sunt herba dulces: sunt, quæ mitescere flammâ,
 Molliri queant, nec vobis lacteus humor
 Eripitur, nec mella thymi redolentia florem. 80
 Prodigia divitiarum alimenta que mitia tellus
 Suggestit: atque epulas sine eadè & sanguine præbet.
 Carne fera sedant jejunia: nec tamen omnes.
 Quippe equus, & pecudes, armenta que gramine vivunt.
 At quibus ingenium est inmansuetumque ferumque; 85
 Armeniæ tigres, iracundique leones,
 Cumque lupis urfi, dapibus cum sanguine gaudent.
 Heu quantum scelus est, in viscera viscera condi,
 Congestoque avidum pinguescere corpore corpus;
 Alteriusque animantem animantis vivere leto: 90
 Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 Terra parit, nil te nisi tristitia mandere sævo
 Vulnere dente juvat, ritusque referre Cyclopus?
 Nec, nisi perdidideris alium, placare voracis,
 Et male morati poteris jejunia ventris? 95
 At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
 Fœtibus arboreis, & quas humus educat, herbis
 Fortunata fuit: nec polluit ora cruore.
 Tunc & aves tutas movere per aëra pennas;

Et

Et lepus impavidus mediis erravit in agris: 100
 Nec sua credulitas piscem suspenderit hamo;
 Cuncta sine infidiis, nullamque timentia fraudem,
 Plenaque pacis erant, postquam non utilis auctor
 Victibus invidit, (quisquis fuit ille virorum)
 Corporeasque dapes avidam demersit in alvum; 105
 Fecit iter sceleri: primaque è cæde ferarum
 Incaluisse putem maculatum sanguine ferrum:
 Idque latis fuerat: nostrumque petentia letum
 Corpora missa neci salvâ pietate fatemur:
 Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt. 110
 Longius inde nefas abiit: & prima putatur
 Hostia sus meruisse mori: quia semina pando
 Eruerit rostro, spemque interceperit anni,
 Vite caper moriâ Bacchi mastrandus ad aras
 Ducitur ultoris, nocuit sua culpa duobus, 115
 Quid meruistis, oves, placidum pecus, inque tuendos
 Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
 Molliâ quæ nobis vestras velamina lanas
 Præbetis: vitâque magis, quam morte juvatis.
 Quid meruere boves, animal sine fraude dolisque, 120
 Innocuum, simplex, natum tolerare labores?
 Immemor est demum, nec fugum munere dignus,
 Qui potuit curvi demto modo pondere aratri
 Ruricolam mastrare suum: qui trita labore
 Illa, quibus toties durum renovaverat arvum, 125
 Tot dederat messes, percussit colla securi.
 Nec satis est, quod tale nefas committitur: ipsos
 Inscriptæ Deos sceleri: numenque supernum
 Cæde labori feri credunt gaudere juvenci,
 Victima labe carens, & præstantissima formâ, 130
 (Nam placuisse nocet) vittis præsignis & auro,
 Sislitur ante aras; auditque ignara precantem:
 Imponique suæ videt inter cornua fronti,
 Quas coluit fruges: percussaque sanguine cultros
 Inscit in liquidâ prævisos forsitan undâ. 135

Protinus ereptas viventi pectore fibras
 Inspiciunt: mentesque Deum scrutantur in illis.
 Unde fames homini vititorum tanta ciborum?
 Audetis vesci, genus ô mortale? quod, oro,
 Ne facite: & monitis animos advertite nostris, 140
 Cumque boum dabitur casorum membra palato;
 Mandere vos vestros scite & sentire colonos.
 Et quoniam Deus ora movet; sequar ora moventem
 Rite Deum; Delphosque meos, ipsumque recludam
 Æthera; & augustæ referabo oracula mentis. 145
 Magna, nec ingenii evestigata priorum,
 Quæque diu latuere, canam. juvat ire per alta
 Astra: juvat, terris & inertis sede relicta,
 Nube vehi; validique humeris insistere Atlantis:
 Palantesque animos passim, ac rationis egentes 150
 Despectare procul, trepidosque obitumque timentes
 Sic exhortari; seriemque evolvere fati.
 O genus attonitum gelidæ formidine mortis
 Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis,
 Materiem vatum, falsique piacula mundi: 155
 Corpora sive rogos flammâ, seu tabe vetustas
 Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
 Morte carent anima: semperque, priore relicta
 Sede, novis domibus habitant vivuntque receptæ.
 Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli 160
 Panthoides Euphorbus eram: cui pectore quondam
 Sedit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
 Cognovi clypeum lavæ gestamina nostræ
 Nuper Abantæis templo Junonis in Argis.
 Omnia mutantur: nihil interit, errat, & illinc 165
 Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
 Spiritus: eque feris humana in corpora transit,
 Inque feras noster: nec tempore deperit ullo.
 Utque novis fragilis signatur cera figuris,
 Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem; 170
 Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
 Esse,

Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
 Ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris
 Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefandâ
 Exturbare animas: nec sanguine sanguis alatur. 175
 Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis.
 Vela dedi; nihil est toto quod perlet in orbe.
 Cuncta fluunt; omnisque vagans formatur imago.
 Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu
 Non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
 Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur undâ,
 Urgeturque prior venienti, urgetque priorem,
 Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur:
 Et nova sunt semper. nam quod fuit ante, relictum est:
 Fitque, quod haud fuerat: momentaque cuncta no-
 vantur. 185

Cernis & emersas in lucem tendere noctes:
 Et jubar hoc nitidum nigrae succedere nocti.
 Nec color est idem caelo, cum lasa quiete,
 Cuncta jacent mediâ; cumque albo Lucifer exit
 Clarus equo: rursusque alius, cum prævia luci 190
 Tradendum Phæbo Palantias inficit orbem.
 Ipse Dei clypeus, terrâ cum tollitur imâ,
 Mane rubet: terrâque, rubet, cum conditur imâ:
 Candidus in summo est, melior natura quod illic
 Ætheris est, terrâque procul contagia vitat. 195
 Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
 Esse potest unquam: semperque hodierna sequente,
 Si crescit, minor est; major, si contrahit orbem.
 Quid? non in species succedere quattuor annum
 Aspicias ætatis peragentem imitamina nostrâ? 200
 Nam tener, & lactens, puerique simillimus ævo
 Vere novo est, tunc herba nitens, & roboris expertus
 Turget, & infolida est; & spe delectat agrestem.
 Omnia tum florent; florumque coloribus almus
 Ridet ager, neq; adhuc virtus in frondibus ulla est, 205
 Transit in Æstatem, post Ver, robustior Annus.

Fitque

Fitque valens juvenis, neque enim robustior ætas
 Ulla, nec uberior: nec, quæ magis æstuet, ulla est.
 Excipit Autumnus, posito seriore juvenæ
 Maturus, mitisque inter juvenemque senemque; 210
 Temperie medius, sparsis per tempora canis.
 Inde senilis Hyems tremulo venit horrida passu;
 Aut spoliata suos, aut, quos habet, alba capillos,
 Nostra quoque ipsorum semper, requieque sine ullâ,
 Corpora vertuntur: nec quod fuimusve, fuimusve, 215
 Cras erimus. fuit illa dies, qua semina tantum,
 Spesque hominum primæ maternâ habitavimus alvo.
 Artifices Natura manus admovit: & angî
 Corpora visceribus distentæ condita matris
 Nollit; eque domo vacuas emisit in auras. 220
 Editus in lucem jacuit sine viribus infans:
 Mox quadrupes, rituque tulit sua membra ferarum:
 Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
 Constitit, adjutis aliquo eonamine nervis.
 Inde valens veloxque fuit: spatiumque juvenæ 225
 Transiit: &, emeritis mediis quoque temporis annis,
 Labitur occidua per iter declive senectæ.
 Subruit hæc ævi demoliturque prioris
 Robora: fletque Milton senior, cum spectat inanes.
 Illos, qui fuerant solidorum mole tororum 230
 Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
 Flet quoque, ut in speculo rugas aspexit aniles,
 Tyndaris: & secum, cur sit bis rapta, requirit.
 Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas
 Omnia destruitis: vitiatæque dentibus ævi 235
 Paulatim lentâ confumitis omnia morte.
 Hæc quoque non perstant, quæ nos elementa voca-
 mus.

Quasque vices peragant, (animos adhibete,) docebo.
 Quattuor æternus genitalia corpora mundus
 Continet, ex illis duo sunt onerosa, suoque 240
 Pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur:

P P

Et

Et totidem gravitate carent: nulloque premente
 Alta petunt, aër, atque aère purior ignis.
 Quae quanquam spatio distant; tamen omnia fiunt
 Ex ipsis; & in ipsa cadunt, resolutaque tellus 245
 In liquidas rorescit aquas: tenuatus in auras
 Aëraque humor abit: demto quoque pondere rursus.
 In superos aër tenuissimus emicat ignes.
 Inde retro redeunt: idemque retexitur ordo.
 Ignis enim densum spissatus in aëra transit; 250
 Hic in aquas; tellus glomeratâ cogitur undâ.
 Nec species sua cuique manet. rerumque novatrix
 Ex aliis alias reparat Natura figuras.
 Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo;
 Sed variat, faciemque novat: nascique vocatur, 255
 Incipere esse aliud, quam quod fuit ante; morique,
 Desinere illud idem, cum sint huc forsitan illa,
 Hæc translata illuc; summâ tamen omnia constant.
 Nil equidem durare diu sub imagine eadem
 Crediderim. sic ad ferrum venistis ab auro 260
 Secula. sic toties versa es, Fortuna locorum.
 Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
 Esse fretum. vidi factas ex æquore terras:
 Et procul à pelago conchæ jacuere marinæ:
 Et vetus inventa est in montibus anchora summis. 265
 Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
 Fecit: & eluvie mons est deductus in æquor:
 Equæ paludosâ siccis humus aret arenis:
 Quæque sitim tulerant, stagnata paludibus hument.
 Hic fontes Natura novos emisit, at illic 270
 Clauser: & antiquis tam multa tremoribus orbis
 Flumina profluant; aut excæcata residunt.
 Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu;
 Existit procul hinc, alioque renascitur ore.
 Sic modo combibitur; tecto modo gurgite lapsus
 Redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis.
 Et Mysum capitisque sui ripæque prioris

Pœni-

Pœnituisse ferunt, aliâ nunc ire, Cæcum,
 Nec non Sicanias volvens Amenanus arenas
 Nunc fluit; interdum suppressis fontibus aret. 280
 Ante bibebatur; nunc quas contingere nolis
 Fundit Anigros aquas: postquam (nisi vatibus omnis
 Bripienda fides) illic lavere bimembres
 Vulnera, clavigeri quæ fecerat Hercules arcus,
 Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
 Qui fuerat dulcis, salibus vitiatum amaris?
 Fluctibus ambicæ fuerant Antissa Pharosque,
 Et Phœnissæ Tyros: quarum nunc insula nulla est.
 Leucada continuam veteres habuere coloni:
 Nunc freta circumæunt. Zancle quoque junctâ fuisse 290
 Dicitur Italiæ: donec confinia pontus
 Abstulit; & mediâ tellurem repulit undâ.
 Si quæras Helicem & Burin Achæidas arbes;
 Invenies sub aquis: & adhuc ostendere nautæ
 Inclinata solent cum mœnibus oppida merfis. 295
 Est prope Pitthæan tumulus Træzena, sine ullis
 Arduus arboribus, quondam planissima campi
 Area, nunc tumulus: nam (res horrenda relatu
 Vis fera ventorum, cœcis inclusa cavernis,
 Exspirare aliquâ cupiens, luctataque frustra 300
 Liberiore frui cælo, cum carcere rima
 Nulla foret toto, nec pervia statibus esset;
 Extentam tumefecit humum: ceu spiritus oris
 Tendere vesicam solet, aut derepta bicorni
 Terga capro. tumor ille loco permanfit; & alti 305
 Collis habet speciem: longoque induruit ævo.
 Plurima cum subeant, audita aut cognita vobis,
 Pauca super referam, quid? non & lympha figuras
 Datque capitque novas? medio tua, corniger Amon,
 Unda die gelida est; ortuque obituque calescit. 310
 Admotis Athamanis aquis accendere lignum
 Narratur; minimos cum Luna recessit in orbes.
 Flumen habet Cicones, quod potum saxeæ reddit

Pp 2

Viscera;

Viscera : quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis, & huic Sybaris nostris conterminus arvis,
Electro similes faciunt aureoque capillos.
Quodque magis mirum, sunt qui non corpora tan-

tum,
Verum animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita est obscœna Salmacis unda?
Æthiopesque lacus? quos si quis faucibus hausit, 320
Aut fuit; aut mirum patitur gravitate soporem.
Clitorio quicumque sitim de fonte levavit,
Vina fugit: gaudetque meris abstemius undis.
Seu vis est in aquâ calido contraria vino:
Sive, quod indigena memorant, Amithaone natus, 325
Prœtidæ attonitas postquam per carmen & herbas
Eripuit furiis; purgamina mentis in illas
Misit aquas: odiumque meri permanfit in undis.
Huic sunt effectu dispar Lyncestius amnis,
Quem quicumque parum moderato gutture traxit, 330
Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset.
Est locus Arcadiæ (Pheneon dixere priores)
Ambiguus suspectus aquis. quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ, sine noxâ luce bibuntur.
Sic alias aliasque lacus & flumina vires 335
Concipiunt. tempusque fuit, quo navis in undis,
Nunc sedet Ortygie. timuit concurribus Argo
Undarum sparsas Symplegadas elisarum;
Quæ nunc immota perstant, ventisque resistunt.
Nec, quæ sulfureis ardet fornacibus, Ætne 340
Ignea semper erit: neque enim fuit ignea semper.
Nam sive est animal tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias, quotiesque movetur,
Has finire potest, illas aperire cavernas: 345
Sive leves imis venti cohibentur in antris;
Saxaque cum saxis, & habentem semina flammæ
Materiem jactant, ea concipit ictibus ignem;

Antra

Antra relinquuntur sedatis frigida ventis:
Sive bitumineæ rapiunt incendia vires, 350
Luteave exiguis ardescunt sulfura fumis;
Nempe ubi terra cibos alime. taque pinguis flammæ
Non dabit, absumtis per longum viribus avum,
Naturæque suum nutrimentum decrit edaci;
Non feret illa famem: desertaque deseret ignes. 355
Esse viros fama est in Hyperboræa Pallene:
Qui soleant levibus velati corpora plumis;
Cum Tritoniacam novies subière paludem.
Haud equidem credo: sparsa quoque membra ve-
neno

Exercere artes Scythides memorantur easdem. 360
Si qua fides rebus tamen est addenda probatis;
Nonne vides, quæcunque morâ fluidove calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros;
Cognita res usu: de putri viscere passim 365
Florilega nascuntur apes. quæ more parentum
Rura colunt: operique favent; in spemque labo-
rant.

Pressus humo bellator equus crabronis origo est.
Concava littoreo si demas brachia cancro;
Cætera supponas terræ: de parte sepulta 370
Scorpius exhibit: candâ que minabitur unca.
Quæque solent canis frondes intexere filis
Agrestes tineæ (res observata colonis,
Ferali mutant cum papilione figuram)
Semina limus habet virides generantia ranas: 375
Et generat truncas pedibus. mox apta natando
Crura dat. utque eadem sine longis saltibus apta;
Posterior partes superat mensura priores.
Nec catulus partu, quem reddidit urfa recenti,
Sed male viva caro est. lambendo mater in artus 380
Fingit: & in formam, quantam capit ipsa, reducit.
Nonne vides, quos cera tegit sexangula, fortus

Pp 3

Melli-

Melliferarum apium sine membris corpora nasci,
 Et ferosque pedes, serasque assumere pennas?
 Junonis volucrum, quæ caudâ sidera portat, 385
 Armigerumque Jovis, Cythereiadaque columbas,
 Et genus omne avium, mediis è partibus ovi
 Ni sciret fieri, fieri quis posse putaret?
 Sunt qui, cum clauso putrefacta est spina sepulchro,
 Mutari credant humanas angue medullas, 390
 Hac tamen ex aliis ducunt primordia rebus:
 Una est, quæ reparet, seque ipsa refeminet, ales.
 Assyrii Phœnica vocant, non fruge, neque herbis,
 Sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi.
 Hac ubi quinque suæ complevit secula vitæ, 395
 Hicis in ramis, tremulave cacumine palmæ,
 Unguibus & pando nidum sibi construit ore.
 Quo simul ac casias, & nardi lenis aristas,
 Quassaque eum fulvâ substravit cinnama myrrhâ;
 Se super imponit: finitque in odoribus ævum. 400
 Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
 Corpore de patrio parvum Phœnica renasci.
 Cum dedit huic ætas vires: onerique ferendo est;
 (Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ;)
 Fertque pius cunâsq; suas, patriumq; sepulchrum; 405
 Perque leves auras Hyperionis urbe potitus,
 Ante fores sacras Hyperionis æde reponit:
 Si tamen est aliquid miræ novitatis in istis;
 Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
 Passa marem est, nunc esse marem miremur hyæ-
 nam. 410

Id quoque, quod ventis animal nutritur & aurâ,
 Protinus assimilat tactu quoscunque colores.
 Vistâ racemifero lynca dedit India Baccho:
 E quibus (ut memorant) quidquid vesica remisit,
 Vertitur in lapides; & congelat aëre tacto.
 Sic & curalium, quo primum contigit auras
 Tempore, durefcit: mollis fuit herba sub undis.

De-

Deseret ante dies; & in alto Phœbus anhelos
 Aquore tinget equos, quam consequar omnia diis
 In species translata novas sic tempore verti 420
 Cernimus, atque illas assumere robora gentes;
 Conciderè has, sic magna fuit cœnæque virisque,
 Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
 Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
 Et pro divitiis tumulos ostendit avorum. 425
 (Clara fuit Sparte: magna viguere Mycenæ:
 Nec non Cœcropiæ; nec non Amphionis arces.
 Vile solum Sparta est altæ cecidere Mycenæ,
 Oedipodionia quid sunt nisi fabula Thebæ?
 Quid Pandionia restant nisi nomen Athenæ?) 430
 Nunc quoque Dardaniam fama est confurgere Ro-
 mam:
 Appenninigenæ que proxima Tibridis undis
 Mole sub ingenti rerum fundamenta ponit.
 Hac igitur formam crescendo mutat; & olim
 In mensi caput orbis erit, sic dicere vates, 435
 Faticinaque ferunt sortes: quantumque recorder,
 Priamides Helenus senti, dubioque salutis,
 Dixerat Enæa, cum res Trojana labaret.
 Nate Deâ, si nota satis præsagia nostræ
 Mentis habes; non tota cadet te sospite Troja, 740
 Flamma tibi ferrumque dabunt iter, ibis, & unâ
 Pergama raptâ scres: donec Trojæque tibi que
 Externum patrio continget amicus arum.
 Urbem & jam cerno Phrygiis debere nepotes;
 Quanta nec est, nec erit, nec visa prioribus annis 445
 Hanc alii proceres per sæcula longa potentem,
 Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
 Efficiet, quo, cum tellus erit usa, fruuntur
 Æthereæ sedes: cœlumque erit exitus illi.
 Hac Helenum cecinisse Penatigero Enæa, 450
 Mente memor refero: cognataque mœnia lætor
 Crescere; & utiliter Phrygibus vicisse Pelagos.

P p. 4

Ne

Ne tamen oblitis ad metam tendere longè
Exspatiemur equis ; cœlum, & quodeunque sub il-
lo est,

Immutat formas, tellusque, & quidquid in illâ est. 455
Nos quoque pars mundi, (quoniam non corpora so-
lum,

Verum etiam volucres animæ sumus, inque ferinas
Possumus ire domos, pecudumque in peccora condi)
Corpora, quæ possint animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum foedere nobis, 460
Aut hominum certè, tuta esse & honesta sinamus;
Neve Thyestæis cumulemur viscera mensis.

Quàm male confuescit, quam se parat ille cruori
Impius humano; vituli qui guttura castro
Rumpit; & immotas præbet mugitibus aures! 465
Aut qui vagitus similes puerilibus hædum
Edentem jugulare potest; aut alite vesci,
Cui dedit ipse cibos! quantum est, quod desit in
istis

Ad plenum facinus! quò transitus inde paratur!
Bos aret; aut mortem senioribus impuret annis: 470
Horrisferum contra Borean ovīs arma ministrat.

Ubera dent saturæ manibus pressanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueosque, artesque dolosas
Tollite: nec volucrem viscata fallite virgâ:
Nec formidatis cervos eludite pinnis: 475
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite, si qua nocent. verum hæc quoque perdite
tantum.

Ora vacent epulis: alimenta que congrua carpant.
Talibus atque ahis instructo pectore dictis
In patriam remeasse ferunt; ultroque petitum 480
Accepisse Numam populi Latialis habenas.
Conjuge qui felix Nympha, ducibusque Camœnis,
Sacrificos docuit ritus; gentemque feroci
Assuetam bello pacis traduxit ad artes.

Quem

Quem, postquam senior regnumque avumque per-
egit, 485

Exstinctum Latæque nûrus, populusque, Patresque,
Deservere Numam. nam conjux urbe relicta
Vallis Aricinæ densis latet abdita silvis:
Sacraque Orestæa genuit questuque Dianæ
Impedit. ah quoties Nymphæ nemorisque lacusque,
Ne faceret, monuere; & consolantia verba
Dixere! ah quoties stenti Theseus heros,
Siste modum, dixit: neque enim fortuna querenda
Sola tua est. similes aliorum respice casus:
Micius ista feres, utinamque exempla dolentem, 495
Non mea te possent relevare! sed & mea possunt.
Fando aliquem Hippolytum vestras (puto) contigit
aures,

Credulitate patris, sceleratæ fraude novercæ
Occubuisse neci, mirabere, vixque probabo:
Sed tamen ille ego sum. me Pasiphaëa quondam 500
Tentatum frustra, patrium temerasse cubile
(Quod voluit, finxit valuisse: & crimine verso,
(Indiciæ metu magis, offensæ repulsa,)
Arguit immeritumque pater projecit ab urbe;
Hostilique caput prece detestatur euntis. 505
Pitthæan profugo curru Træzena petebam;
Jamque Corinthiaci carpebam littora ponti;
Cum mare surrexit: cumulusque immanis aquatum
In montis speciem curvari, & crescere visus;
Et dare mugitus; summoque cacumine findi. 510
Corniger hinc taurus rûptis expellitur undis,
Pectoribusque tenus molles erectus in auras,
Naribus & patulo partem maris vomit ore.
Corda pavent comitum. mihi mens interrita man-
sit,

Exsiliis contenta suis. cum colla feroces 515
Ad freta convertunt, arrectisque auribus horrent
Quadrupes; monstrique metu turbantur; & altis
Præ-

Pp 5

Præ

Præcipitant currum scopulis. ego ducere vanâ
 Fræna manu, spumis albetibus oblita, luctor :
 Et retro lentas tendo resupinus habenas 520
 Nec vires tamen has rabies superasset equorum ;
 Nî rota, perpetuum qua circumvertitur axem,
 Stipitis occurſu tracta ac disiecta fuisset.
 Excutior curru : lorisque tenentibus artus
 Viscera viva trahi, nervos in stirpe teneri, 535
 Membra rapi partim, partim repressâ relinqui,
 Ossa gravem dare fracta sonum, fessamque videres
 Exhalari animam ; nullasque in corpore partes,
 Noscere quas posses : unumque erat omnia vulnus.
 Num potes, aut audes eladi componere nostrâ, 530
 Nympha, tuam ? vidi quoque luce carentia regna :
 Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in undâ,
 Nec, nisi Apollineâ valido medicamine prolis,
 Reddita vita foret. quam postquam fortibus herbis
 Atque ope Pæoniâ, Dite indignante, recepi ; 535
 Tum mihi, ne præsens augerem muneris hujus
 Invidiam, densas objecit Cynthia nubes ;
 Urque forem tutus ; posseque impune videri ;
 Addidit ætatem : nec cognoscenda reliquit
 Ora mihi. Cretenque diu dubitavit habendam 540
 Traderet, an Delon. Delo Cretâque relidis.
 Hic posuit : nomenque simul, quod possit equorum
 Admonuisse, jubet deponere, Quisque fuisti
 Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius, ætâ.
 Hoc nemus inde colo, de Disque minoribus unus 545
 Numine sub domina lateo : atque accenseor illi.
 Non tamen Egerie luctus alienâ levare
 Damna valent : montisque jacens radicibus imis
 Liquitur in lacrymas : donec pietate dolentis
 Mota soror Phœbi gelidum de corpore fontem 550
 Fecit ; & æternas artus tenuavit in undas.
 At Nymphas tetigit nova res : & Amazone natus
 Haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus arator

Fata-

Fatalem glebam mediis aspexit in arvis,
 Sponte suâ primum, nulloque agitante, moveri : 555
 Sumere mox hominis, terraque amittere formam ;
 Oraque venturis aperire recentia fatis.
 Indigena dixere Tagen : qui primus Etruscam
 Edocuit gentem calus aperire futuros.
 Utve Palatinis harentem collibus olim, 560
 Cum subito vidit frondescere Romulus hastam ;
 Quæ radice nova, non ferro stabat adacto :
 Et jam non telum, sed lenti viminis arbor,
 Non expectatas dabat admittantibus umbras.
 Aut sua flumineâ cum vidit Cibus in undâ, 565
 Cornua, (vidit enim) fallamque in imagine credens
 Esse fidem, digitis ad frontem saepe relatis,
 Quæ vidit, tetigit. nec jam sua lumina damnans
 Restitit, ut victor domito remeabat ab hoste.
 Ad cælumque oculos, & eodem brachia tollens, 560
 Quicquid, ait, Superi, monstro portenditur isto,
 Sed latum est, patriâ latum, populoque Quirini ;
 Sive minax, mihi sit, viridique è cespite factas
 Placat odoratis herbosas ignibus aras :
 Vinaque dat pateris : mactatarumque bidentum, 575
 Quid sibi significent, trepidantia consulit exta.
 Quæ simul inspexit Tyrrhenæ gentis haruspex ;
 Magna quidem rerum molimina vidit in illis ;
 Non manifestata tamen. cum verò sustulit acre
 A pecudis fibrâ ad Cipi cornua lumen ; 580
 Rex, ait, ô salve : tibi enim, tibi, Cipe, tuisque
 Hic locus & Latia parebunt cornibus arces.
 Tu modo rumpe moram : portasque intrare patentes
 Appropera : sic fata juvent, namque Urbe receptus
 Rex eris ; & sceptro tutus potière perenni. 585
 Rettulit ille pedem : torvamque à mœnibus Urbis
 Avertens faciem, Procul, ah procul omina, dixit,
 Talia Di pellant : multoque ego justius ævum
 Exsul agam ; quam me videant Capitolia regem.

P p 6

Dixit :

Dixit: & extemplo populumque gravemque Senatum
590

Convocat. ante tamen pacali cornua lauro
Velat: & aggeribus factis à milite forti
Insistit: priscoque Deos è more precatus.
En, ait, hic unus, quem vos ni pellitis urbe,
Rex erit. is qui sit, signo, non homine, dicam. 595

Cornua fronte gerit. quem vobis indicat augur,
Si Romam intrarit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irumpere apertas;
Sed nos obstitimus: quamvis conjunctior illo
Nemo mihi est. vos Urbe virum prohibete, Quirites;

Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis:
Aut finite metum fatalis morte tyranni.

Qualia succinctis, ubi trux insibikat Eurus,
Murmura pinetis sunt; aut qualia fluctus
Equorei faciunt, si quis procul audiat illos; 605

Tale sonat populus. sed per confusa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille?
Et spectant frontes: prædictaque cornua quarunt.

Rursus ad hos Cipus, quem poseitis, inquit, habetis:
Et demtâ capiti populo prohibente coronâ 610

Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
Demisere oculos omnes; gemitumque dedere:
Atque illud meritis clarum (quis credere possit?)

Inviti videre caput: nec honore carere
Ulterius passi, festam impoñere coronam. 615

At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi, Cipe, dedere,
Quantum depresso subjectis bubus aratro
Complecti posses ad finem Solis ab ortu.

Cornuaque aratis miram referentia formam
Postibus insculpunt, longum mansura per ævum. 620

Pandite nunc, Musa, præsentia numina vatum,
(Scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetultas)

Unde Coroniden circumflua Tibridis alveo
In-

Insula Romulea sacris adseverit urbis.
625

Dira lues quondam Latias vitæverat auras,
Pallidaque exsanguisquallebant corpora tabo.
Funeribus fessi postquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum;
Auxilium cœleste petunt: mediamque tenentes 630

Orbis, humum Delphos adeunt oracula Phœbi:
Utque salutiferâ miseris succurrere rebus
Sorte velit, tanteque urbis mala finiat, orant.

Et locus, & laurus, & quas habet illa, pharetræ,
Intrenuere simul: cortinaque reddidit imo 635

Hanc adyto vocem; pavescidaque pectora movit:
Quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses;

Et pete nunc propiore loco. nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus est; sed Apolline nato.

Ite bonis avibus; prolemque arcessite nostram. 640

Jussa Dei prudens postquam accepere Senatus;
Quam colat, explorant. juvenis Phœbeus urbem;

Quique petant ventis Epidauria littora mittunt.
Quæ simul incurvâ missi tetigere carinâ;

Concilium Graiosque patres adiere: darentque 645

Oravere Deum; qui præsens funera gentis
Finiat Ausonia. certas ita dicere sortes.

Disidet, & variat sententia: parsque negandum
Non putat auxilium; multi renuere, suamque
Non emittere opem, nec numina tradere suadent. 650

Dum dubitant; seram pepulere crepuscula lucem:
(Umbraque telluris tenebras induxerat orbi:)

Cum deus in somnis opifer consistere visus
Ante tuum, Romane, torum; sed qualis in aede
Esse solet: baculumque tenens agreste sinistra, 655

Cæsariem longæ dextra deducere barbæ;
Et placido tales emittere pectore voces:

Pone metus: veniam; simulacraque nostra relin-
quam.

Hunc modo serpentem, baculum qui nexibus ambit,
Pp 7 Perpsi-

Perspice: & usq; nota visu, ut cognoscere possis. 660
 Vertar in hunc: sed major ero; tantusque videbor,
 In quantum verti cœlestia corpora debent.
 Extemplo cum voce Deus, cum voce Deoque
 Somnus abit: somnique fugam lux alma secuta est.
 Postera sidereos Aurora fugaverat ignes: 665
 Incerti quid agant proceres ad templa petiti
 Conveniunt operosa Dei: quaque ipse morari
 Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.
 Vix bene desierant; cum cristis aureus altis
 In serpente Deus prænuntia sibila misit: 670
 Adventuque suo signumque, arasque, foresque,
 Marmoreumque solum, fastigiaque aurea movit:
 Pedibusque tenuis mediâ sublimis in æde
 Constitit, atque oculos circumtulit igne micantes.
 Territa turba pavet, cognovit numina castos 675
 Evinctus vittâ crines albente sacerdos:
 Et, Deus en, Deus en; linguisque animisque favete.
 Quisquis ades, dixit, sis, ô pulcerrime, visus
 Utiliter; populosque juves tua sacra colentes.
 Quisquis adest, iustum venerantur numen; & omnes
 Verba sacerdotis referunt geminata: piumque
 Æneadæ præstant & mente & voce favorem.
 Annuit his: motisque Deus rata pignora cristis,
 Ter repetita dedit vibratâ sibila linguâ.
 Tum gradibus nitidis delabitur; oraque retro 685
 Flestit: & antiquas abiturus respicit aras:
 Assuetasque domos, habitataque templa salutat.
 Inde per injectis adopertam floribus ingens
 Serpit humum; flestitque sinus: mediamque per
 urbem
 Tendit ad incurvo munitos aggere portus. 690
 Restitit hic: agmenque suum, turbæque sequentis
 Officium placido visus dimittere vultu;
 Corpus in Ausonia posuit rate, numinis illa
 Sensit onus: pressâque Dei gravitate carinâ

Æneadæ

Æneadæ gaudent: casoque in littore tauro
 Torta coronata solvant retinacula puppis.
 Impulerat levis aura ratem. Deus eminet alte:
 Impositâque premens puppim cervice recurvam,
 Cœruleas despectat aquas, modicisque per aquor
 Iðonium Zephyris sexto Pallantidos ortu 700
 Italiam tenuit; præterque Lacinia templo
 Nobilitata Deæ Scylaceaque littora fertur.
 Linqvit Iapygiam, la visque Amphissia remis
 Saxa fugit: dextrâ prærupta Ceraunia parte,
 Romechiumque legit, Caulonaque, Naryciamque, 705
 Evincitque fretum, Sicilique angusta Pelori,
 Hippotadæque domos regis, Themeseque metalla;
 Leucosiamque petit, tepidique rosaria Pæsti.
 Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ,
 Et Surrentino generosos palmite colles, 710
 Herculeamque urbem, Stabiasque & in oria natam
 Parthenopen, & ab hac Cumææ templa Sibyllæ.
 Hinc calidi fontes, lentisferumque tenentur
 Linternum, multamque trahens sub gurgite arenam
 Vulturnus, niveisque frequens Sinuëssa colubris: 715
 Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
 Antiphataque domus, Trachasque obsessa palude,
 Et tellus Circææ, & spissi litoris Antium.
 Huc ubi veliferam navat advertere carinam;
 (Asper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes,
 Perque sinus crebros & magna volumina labens,
 Templa parentis init, flavum tangentia littus.
 Equore pacato patrias Epidaurius aras
 Linqvit: & hospitio juncit sibi numinis usus
 Littoream tractu squamæ crepitantis arenam 725
 Sulcat; & innixus moderamine navis, in altâ
 Puppe caput posuit: donec Castrumque, sacrasque
 Lavini sedes, Tiberinaque ad ostia venit.
 Huc omnes populi passim, matrumque patrumque
 Obvia turba ruit; quæque ignes, Troicæ, servant, 730
 Vesta,

Vesta, tuos : Iætoque Deum clamorẽ salutant,
 Quæque per adversas navis cita ducitur undas,
 Thura super ripas, aris ex ordine factis,
 Parte ab utrâque sonant : & odorant aëra fumis :
 Ictaque coniectos incalfacit hostia cultros. 735
 Jamque caput rerum Romanam intraverat urbem;
 Erigitur serpens ; summoque acclivis malo
 Colla movet : sepeſque sibi circumſpicit aptas.
 Scinditur in geminas partes circumſtuus annis ;
 Insula nomen habet : laterumque à parte duorum 740
 Porrigit æquales mediâ tellure lacertos,
 Huc se de Latia pinu Phœbeus anguis
 Contulit : & suem, specie cœleste resumptâ,
 Lucibus impositus ; venitque salutifer Urbi.
 Hic tamen accessit delubris advena nostris ; 745
 Cæsar in Urbe sua Deus est, quem Marte togâque
 Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
 Resque domi gesta, properataque gloria rerum
 In sidus vertere novum, stellamque comantem ;
 Quam sua progenies, neque enim de Cæsaris actis 750
 Ullum majus opus, quam quod pater exstitit hujus,
 Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
 Perque papyriferi septem flumina Nili
 Vistrices egisse rates : Numidasque rebelles,
 Cinyphiumque Jubam, Mithridatæis que timentem
 Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini ;
 Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos ;
 Quam tantum genuisse virum, qui præside rerum
 Humano generi, Superi cavistis abunde,
 Ne foret hic igitur mortali semine cretus ; 760
 Ille Deus faciendus erat, quod ut aurea vidit
 Æneæ genitrix ; vidit quoque triste parari
 Pontifici letum ; & conjurata arma moveri ;
 Palluit : & cunctis, ut cuique erat obvia, Divis,
 Aspice, dicebat, quantâ mihi mole parentur 765
 Infidia : quantâque caput cum fraude petatur,

Quod

Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
 Solane semper ero justis exercita curis ?
 Quam modo Tydida Calydonia vulneret hasta,
 Nunc male defenſæ confundant mœnia Trojæ. 770
 Quæ videam natum longis erroribus actum,
 Jactarique freto, sedesque intrare silentum ;
 Bellaque cum Turno gerere ; aut, si vera fatemur,
 Cum Junone magis, quid nunc antiqua recorder
 Damna mei generis ? timor hic meminisse priorum
 Non sinit, in me acui sceleratos cernitis enses.
 Quos prohibete, precor ; facinusque repellite : neve
 Cæde sacerdotis flammam exstinguite Vesta.
 Talia nequicquam toro Venus anxia cœlo
 Verba jacit : Superosque movet, qui rumpere quan-
 quam 780
 Ferrea non possunt veterum decreta fororum ;
 Signa tamen lucis dant haud incerta futuri.
 Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
 Terribileſque tubas, auditaque cornua cœlo
 Præmonuisse nefas, Phœbi quoque tristis imago 785
 Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
 Sæpe faces visæ mediis ardere sub astris :
 Sæpe inter nimbos guttæ cecidere cruenta,
 Cæruleus & vultum ferrugine Lucifer atrâ
 Sparſus erat : sparſi Lunares sanguine currus. 790
 Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo ;
 Mille locis lacrymavit ebur : cantusque feruntur
 Auditæ, sanctis & verba minacia lucis.
 Victima nulla litat : magnosque instare tumultus
 Fibra monet ; cæsumque caput reperitur in extis. 795
 Inque foro ; circumque domos, & templa Deorum
 Nocturnos ululasse canes ; umbrasque silentum
 Erravisse ferunt ; motamque tremoribus urbem
 Non tamen infidias venturaque vincere fata
 Præmonitus potuere Deum : striditque feruntur 800
 In templum gladii, neque enim locus ullus in Urbe

Ad

Ad facinus, diramque placet, nisi Curia, eadem.
 Tum vero Cytheræa manu percussit utraq;
 Pectus: & æthereâ molitur condere nube;
 Qua prius infesto Paris est ereptus Atrida: 805
 Et Diomedæos Æneas fugerat enses.
 Talibus hanc genitor: Sola in superabile fatum,
 Nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
 Tecta trium; cernes illinc molimine vasso
 Ex ære, & solido rerum tabularia ferro: 810
 Quæ neque coneursum cæli, neque fulminis iram,
 Nec metuunt ullas tuta atque æterna ruinas.
 Invenies illic incita adamante perenni
 Fata tui generis, legi ipse; animoque notavi:
 Et referam: ne sis etiamnum ignara futuri. 815
 Hic sua complevit (pro quo, Cytheræa, laboras)
 Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis,
 Ut Deus accedat cælo, templisque colatur,
 Tu facies, natusque suus, qui nominis hæres,
 Impositum feret Urbis onus: cæsiq; parentis 820
 Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
 Illius auspiciis obstissa mœnia pacem
 Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum,
 Æmathiæque iterum madefacti eadē Philippi:
 Et Magnum Siculis nomen superabitur undis: 825
 Romanique ducis conjux Ægyptia tede
 Non bene fisa cadet: frustra que erit illa minata,
 Servitura suo Capitolia nostra Canopo.
 Quid tibi Barbariam, gentes ab utroque jacentes
 Oceano numerem? quod cunque habitabile tellus 830
 Sustinet, hujus erit. pontus quoque serviet illi.
 Pace datâ terris, animum ad cævilia vertet
 Jura suum, legesque feret justissimus auctor:
 Exemploque suo mores reget: inque futuri
 Temporis atatem venturorumque nepotum 835
 Prospiciens, prolem sanctâ de conjugē natam
 Ferre simul nomenque suum curasque jubebit.

Nec,

Nec, nisi cum senior similes æquaverit annos,
 Æthereas sedes cognataque sidera tanget.
 Hanc animam interea cæso de corpore raptam 840
 Fac jubar, ut semper Capitolia nostra Forumque
 Divus ab excelsâ prospectet Julius adæ.
 Vix ea fatus erat; mediâ cum sede Senatus
 Constitit alma Venus nulli cernenda; sique
 Cæsaris eripuit membris, nec in æera solvi 845
 Passa recentem animam, cælestibus intulit astris.
 Dumque tulit; lumen capere, atque ignescere sensit:
 Emisitque sinu, Luna volat altius illa:
 Flammi ferumque trahens patioso limite crinem
 Stella micat, natiq; videns benefacta; fatetur 850
 Hæc suis majora; & vinci gaudet ab illo.
 Hic sua præferri quanquam verat acta parentis;
 Libera fama tamen, nulli que obnoxia jussis,
 Invitum præfert; unâque in parte repugnat.
 Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atræus: 855
 Ægea sic Theseus, sic Peleâ vincit Achilles.
 Denique, ut exemplis ipsos æquantibus utar,
 Sic & Saturnus minor est Jove. Jupiter arces
 Temperat æthereas, & mundi regna triformis:
 Terra sub Augusto, pater est & rector uterque. 860
 Di, precor, Æneæ comites, quibus ensis & ignis
 Cesserunt, Di que Indigetes, genitorque, Quirine,
 Urbis, & invidi genitor, Gradive, Quirini,
 Vesta que Cæsareos inter sacrata Penates;
 Et cum Cæsareâ tu, Phœbe domestice, Vesta, 865
 Quique tenes altas Tarpeias Jupiter arces,
 Quosque alios vati fas appellare piûmque;
 Tarda sit illa dies, & nostro serior ævo,
 Quæ caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
 Accedat cælo: faveatque precantibus absens. 870
 Jamque opus exegi: quod nec Jovis ira, nec ignes,
 Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
 Cum volet illa dies, quæ nil nisi corporis hujus

Ius

Jus habet, incerti spatium mihi finiat avi:
 Parte tamen meliore mei super alta perennis
 Altra ferar: nomenque erit indelebile nostrum.
 Quaque patet domitis Romana potentia terris;
 Ore legar populi: perque omnia secula famâ
 (Si quid habent veri vatum præfagia.) vivam.

METAMORPHOSEON
 FINIS.

FABULARUM ET RERUM
 MEMORABILIVM COPIOSUS
 INDEX.

A.	ejus cruor in hyacinthum	290
Accipiter		247
Achamenidis reliqui in Aetna		311
liberatio		311
Achelous in anguem, & taurum		195, 196
Acheloi atrium.		184
de Achillis armis contentio		289
Achilles Graecorum murus		278
Achillis gesta. 295. mors.		278
Acis, a Polyphemo interfectus, in		303
fluvium		303
Aetion in cervum		65
Aetion est præda suis canibus		65, 66
Adonis ex Cinyræ & Myrrhae		230, 231
conubitu		237
Adonis in anemonem		237
Acacus		157, 158
Aeneas inter deos indigeros		323, 324
Aeneas naves in Nymphas		322
Aeneas congressus cum Sibylla		310
Cumana		310
Aeneas pietas.		296
Aeneas navigatio.		310
Aefacus Priami F. Hesperiae vim		259. In Mer-
afferre conatur.		260
gum mutatur		260
Aesculapius in serpentem		350
Aesculapius Romam arcessitur.		349. venit. 351. Reducit Hip-
polytum ab inferis		346
Aesculapii insignia		349
Aestas.		336
Aetates quatuor hominis		336
Aethiopum lacus furorem indu-		340
cens		340
Aetna mons ardens		340
Aetnae incendium		113
Aglauros in lapidem.		58
Ajax in gladium iacumbit, &		
Ajacia Telamoni pro indipi-		
scendis Achilleis armis ora-		
tio		279
Ajacia fortiter gesta		279
Alcidamantis filia parit colum-		
bam		154
Althæa in filio fratrum mortem		
ulciscitur		181
Ambracius iudex in saxum		299
Amenanus fluvius		339
Anaxarete in saxum		327
Andromeda objecta bellæ		122-
rinæ		99
Andromeda liberatori suo nubit		104
Anemone		237
Anguis ex hominis spina		342
Anigros fluvius		339
Anii filix in columbas		297
Annus in quatuor partes		16
Antigone in ciconiam		125
Antiphates Laestrygonum rex		313
Antilla in continentem		339
Apes è bubulo cadavere		341
Apes primo sine pedibus		342
Apollo & Neptunus Trojana mo-		
nia ædificant		242
Apollinis adulteria		116
Appulus pastor in oleastrum		321
Aquæ frigida in calidas		339
Aquæ in terras		332
Arachne lanificii peritissima		123
Arachnes cum Pallade certamen		123
Arachne in aranearum		126
Arcas Calistus filius		43
Ardea Turni civitas in avem		312
Arethusa in fontem		120
Argio oculi in caudam pavonis		35
Ariadnae corona in sidus.		173
Aries in agnæ		152
Arae		

I N D E X.

Arne in monedulam 157
 Aſcalapius in bubonem 119
 Atalanta in leonem 236
 Atalante velocitas 232
 Athamanis fons 393
 Athamas furens ſe occidit 95
 Atlas in montem 99
 Atis in pinum 220
 Aves ex ovi medulla 343
 Auguſtus major Cæſare 355
 Aucumaus 337

B.

Bacchantium habitus 81
 Baccharum habitus 238
 Bacchus inſuitur femori Iovis 68
 Bacchus in puerum 76
 Bacchi acclamationes & cognomina 81
 Bacchi nutrices rejuveneſcunt 152
 Bacchi adulterium 126
 Battus in ſilicem 54
 Baucis & Phylaxion 186
 Bellorum nervi 17
 Bombyces in papilionibus 341
 Boreas raptor Orithyæ 142
 Bos in apes 341
 Boves hoſtia 334
 Buriſ urbs abſorpta à mari 339
 Byblis fratrem amat 206
 Byblis in fontem 212
 Byblidis repulſe querela 210
 Byblidis literæ ad Cauum 208

C.

Cadmus & Hermione in dracones 97
 Cadmus ſore non inventa Thebas condit 60
 Cadmi congreſſus cum ſerpente, & de eo victoria 62
 Caneus invulnerabilis opprimitur filvis. 275. mutatur in avem. 275
 Cænis in virum ferro invulnerabilem. 266

Cænis à Neptuno compreſſa optat mutari in virum 266
 Cæſar in ſtellam 355
 Cæſaris mors 355
 Cæſaris mors prædiſta 353
 Cætera nutrix Aeneæ 319
 Cæteſa ſepulcrum 319
 Calculi nigri in candidos 332
 Caliſto in urſam 48
 Caliſto & Arcas in ſidera 49
 Calliopes cantus 113
 Calirrhœus filii impuberes in viros 205
 Calydonii aprî deſcriptio 177
 Cum Calydonio apro pugna. 178.
 de eodem victoria 180
 Cancer in Scorpionum 343
 Canens uxor Pici 316
 Canis & vulpes in ſaxa 166
 Canæ vocales 243
 Caper hoſtia. 334
 Carnium eſus deteſtandus 344
 Cæteus fluvius 339
 Centauri nuptias Pyrrhioi interturbant 267
 Cephalus ex formicis cives recipit 162
 Cephalî telum inevitabile 262
 Cephænorum pugna 105
 Cephæni in ſaxa 109
 Cepheſi nepos in phocam 155
 Cerambus in avem 154
 Ceraſta 223
 Cerberus 93
 Cerberi ſpuma in aconitum 155
 Cercopes in ſunias 309
 Ceres advertit raptum filix 117
 Ceres laus 113
 Cerva pro Iphigenia ſuppoſita 262
 Cervus manſuetus Cypariſi 220
 Ceix it conſultum Phœbum 249
 Ceix in halcedinem 258
 Ceix Halcyonæ apparet in ſonitibus 256
 Ceicy infelix navigatio 252
 Ceicy naufragium 253
 Chamaleontis natura 342
 Chaos

I N D E X.

D.

Chaos in elementa 33
 Chione à Diana interfecta 247
 Ciconum fluvius ſaxineus 339
 Ciniræ natæ in gradus templi 125
 Cippus cornutus 347
 Circe amat Picum 316
 Circe aula & pediffequæ 314
 Circe veneficia 308
 Clitorius fons vino infeſtus 140
 Clytie nympa in heliotropium 88
 Coæ matres cornutæ 154
 Columbae 297
 Combe in avem 154
 Coralium 102
 Coralium ex molli durum 192
 Cornu ceptæ 346
 Coronis Phlegyæ F. Phœbum amatorem fallit 52
 Coronis tranſfixa telo ab Apolline 50
 Coronis Coronci F. in cornicem 51
 Corvus candidus proditor Coronidis 50
 Crabrones ex equo 341
 Crathis capillis electro facit ſimiles 342
 Crepuſculum 92
 Creuſa cum patre exiſta 155
 Crocos in ſtorem 89
 Croton Herenulis hoſpes 331
 Cyane prohibita raptum Proſerpinae, in fontem 116
 Cygnus rex in olorem 45
 Cygnus Hyries F. in olorem 154
 Cygni natura 45
 Cygni & Achillis certamen 263
 Cygnus invulnerabilis ab Achille ſtrangulatur 265
 Cygnus in avem 265
 Cyllarus Centaurus formoſiſſimus 272
 Cyllarus cum uxore occumbit 273
 Cypariſſus in cupreſſum 220

Dædalium in accipitrem 246

Dædalus volucer 174
 Danaides 94
 Daphne in laurum 28
 Deſaniræ forma 194
 Dentes ſerpentini in homines 63
 Deorum poteſtas 186
 Deorum cum Typhæo pugna, & cum in fugam conjeſti eſſent, ſecuta mutationes 113
 Dercetus in piſcem 82
 Deucalione jacti lapides in viros 24
 Dictys mira mors 270
 Diluvii deſcriptio 21
 Diomedis errores 330
 Diomedis à bello reverſi ſedes 320
 Diomedis ſocii in aves Diomedæas 312
 Draco Hesperius 148
 Draco in ſaxum 154
 Dryantis Theſſali virtus 269
 Dryope in arborem 204

E.

Echinades inſulæ 185
 Echo Iunonis F. in vocem. 90.
 in ſilvis 71
 Egeria Numæ uxor 344
 Egeria in fontem 346
 Electrum ex lacrimis ſorum Phacithontis 45
 Elementorum mutationes 338
 Equus in crabrones 341
 Eraſinus fluvius 338
 Eridanus 44
 Eriſichthon Cereris lucum violat 189
 Eriſichthonis Eſtes 192
 Eriſichthonis filia in piſcatorem & alias deinde formas 192
 Eumeli filia in avem 155
 Euphorbus in Pythagorani 335
 Eubo-

I N D E X.

Europa à Iove abducta & vitia- ta	59	Herculis & Acheloi congressus	195
Eurylochus non mutatur à Cir- ce	315	Herculis labores	298
F.		Herculis sagitta ad Trojam vin- cendam necessariz	200
Famæ domus descriptio	261	Herculis ingentia facinora	276
Famis descriptio	192	Hercules ab uxore missa Nesti veste venenata interimitur	198
Factorum series in adamante	354	Herculis apothecosis	201
Filiarum Orionis exustarum fa- ville in duos juvenes	298	Ex Hermaphrodito & Salmace unum corpus	91
Fontes & flumina orbis celebra- rissima	41. 42	Hersilia in Oram deam	330
Formicæ in Myrmidonas	162	Hesperie effugit vitium illarum ab Aefaco	259
Fulmina Iovis secunda	68	Hicins	336
Fungi in homines	355	Hippomenes cursu cum Atalan- ta certat	235
Furiarum ornatus	94	Hippomenes in Leonem	236
G.		Hippolyti mors	346
Galanthis in mustelam	205	Hippolytus Virbius	346
Ganymedis raptus	221	Hirundo	141
Gestus ingressuri aquas	91	Humani generis reparatio per la- pides	24
Gestus tollentis securim	180	Hyacinthus in florem	222
Gestus se elevantis è terra	100, & 56	Hyacinthus	290
Gestus & habitus citrentis	235	Hyæna modo mas, modo fe- mina	542
Gestus expurgentis	255	Hypanis fluvius	339
Gigantum sanguis in homines	17	Hyrie in stagnum	154
Glaucus in deum maris	305	I.	
Gleba in puerum	347	Iason potitur vellere aureo	148
Græcorum expeditio contra Tro- janos	261	Icarus volatus & submersio	175
H.		Icarium mare, insulæ	175
Haemus in montem	125	Ilihya in vetulam	202
Halcyones vota pro Ceyce marito	254	Inferorum aditus & descriptio	59
Halcyone in halcedinem	258	Ine uxor Athamantis in Leuco- theam	96
Hammonis fons	339	Insitio	324
Hecuba Vlysi forte obtingit	192	Invidiæ descriptio	56
Hecuba invenit Polydori corpus	294	Inus comites Sidoniæ in saxa	96
Hecuba in canem	294	Io comprimitur à Iove	29
Helenæ forma ætate deterior	359	Io Inachi F. in vaccam	30
Helice urbs absorpta à mari	330	Io in Iridem	34
		Iolauis senex in juvenem	205
		Iovis adulteria	126
		Iovis	

I N D E X.

Iovis tres filii iustitia maxime in- signes	206	Lyncurium ex lyncuri natura	342
Iphigenia immolata	295	Lyncus eadem parans Tripolemo in lyncem feram	112
Iphis nomen commune viro & feminae	214	M.	
Iphis puella ardet in puella	214	Marsyx supplicium	133. 134
Iphis puella in masculum	216	Medea Aefoni reparat juven- tutem	152
Iphis amore Anaxaretes se ad summos ejusdem postes su- spendit	327	Medeæ amor erga Iasonem	144
Iris	254	Medusæ capitis gutta sanguinæ in serpentes	98
Iris comitatus	215	Medusæ crines in angues	105
Irys patri apponitur devorandus	141	Meleager interimit suos avuncu- los. 181. aper ab eo conficitur	180
Iulius Cæsar in cometen	352	Meleagri sorores in Meleagrides	184
Iuno in Beroën	67	Melicertes	95
Jupiter in Dianam	47	Memnonis rogi favilla in aves	295
Jupiter causa rapiendæ Europæ in taurum	59	Memnonides	295
Jupiter in aquilam	221	Menecephon in feram	154
Jæton	94	Mercurius in pastorem	30
L.		Mercurius vitiat Chionem	246
Labyrinthus Dædali	193	Mergus	260
Lacteus circulus	18	à Mida tacta in aurum	241
Lanificii tres partes	81	Midæ aures in asininas	243
Lanificii partes	123	Miletus è Minois regno fugit	206
Laurus Apollini sacra	28	Milo Crotoniatis	337
Leuthæa in saxum	219	Mineides Thebæ in vespertilio- nes	92
Leucades insulæ olim continens	339	Minerva in animum	123
Leucothea	96	Minos Scyllam proditricem patris repucliat	171
Leucothoë à Phœbo compressa in arborem turiferam	88	Minthe nympha in mentham her- bam	239
Leucothoë defoditur viva	87	Molossi filii in aves	299
Letis nympha in arborem sui no- minis	205	Montes altissimi	41
Lupæ mutationes	336	Montes in valles	338
Lupi rabies	248	Mopsus Theffalus	273
Lupus Pelei armenta vastans in lapidem	249	Mori alba poma in sanguinea	85
Luscinia	141	Mundus in sexula sive ætates qua- tuor	15. 16
Lycaon in lupum	19	Mutationes rerum	336
Lychas in scopulum	200	Myrmidones	162
Lycus rusticus in ranas	333	Myrrha deperit parentem	226. &
Lycus fluvius	338	fructus	239
Lyncæstius fluvius inebriat	349	Myrrha in arborem	33

I N D E X.

N.

NAides in Echinas infulas 185
 Nais in piscem 82
 Narcissus Cephalis F. Echo amarur 70
 Narcissus periens sui amore, in florem mutatur 74
 Navis ab Alcinoos Vlyssi data, in saxum 322
 Neptunus fretum e terra elicit percussu tridentis 125
 Neptuni adulteria 126
 Nesi cruor in venenum 197
 Nestoris ætas 266
 Nestoris gesta 273
 Niobes jactantia 127
 Niobes vir. filiorum mors 129
 Niobes vir. filiarum mors 131
 Niobe in marmor 131
 Nisus rex in halyatum 173
 Numa deorum cultum instituit 344
 Nyctimene in noctuam 51
 Nympharum, Satyrorum, &c. lacrymæ ob Marsyam exortiatum, in flumen 134

O.

OCyrhoë vates 52
 Ocyrhoë in equam 53
 Olea Minervæ 126
 Oleaster 321
 Olenus in saxum 219
 Olor 154
 Omnia nuptiarum inauspicata 137
 Oppidum Phrygium quoddam in Regnum 188
 Ora dea 330
 Orbis incendium 41
 Orgiorum descriptio 74
 Orichya à Borea rapitur 142
 Orphei insaufte nuptiæ 217
 Orphei descensus ad inferos 217
 Orpheus disceperitur à Bacchis 238
 Orphei lyra 219

Ortygia olim fuit natans insula 340
 Oves hostiæ 334
 Ovidius quando scripserit Metamorphoses 355

P.

PAstolus fl. fit auriger 242
 Palæmon 96
 Palamedes 280
 Pallæni viri in aves 341
 Palingenesia Pythagoræ 355
 Pan cantu certat cum Apolline 242
 Papilio e bombycibus 341
 Περικυβη in saxum 219
 Pegasus e collo Meduse 103
 Peleus Thetin precatur. 244. ea consilio Protei fruitor 245
 Pelei fortitudo 271
 Pelias astu Medæe à natibus suis interficitur 153
 Pelopis humerus e carneo in eburneum 134
 Pentheus Thesiam ridet, & Bacchi sacra 74
 Pentheus à Bacchis disceperitur 80
 Perdix in avem 176
 Periclymenus in varias formas, & postremo in aquilam 276
 Perimele in insulam 185
 Periphas in avem 155
 Persei & Andromedæ nuptiæ 102
 Pessilentia causa & descriptio 159
 Phædra 345
 Phætho præceps in Eridanum 44
 Phæthontis sorores in arbores 44
 Pharus in continentem 339
 Philæmonis & Baucidis domus in templum 188
 Philæmon & Baucis in arboribus 189
 Philomela in lusciniam 141
 Philomelam Tereus deperit & viat 135
 Phineus in saxum 110
 Phineus in avem 155
 Phœ...

I N D E X.

Phœbus vitiat Chionem 246
 Phoenix ex seipso 342
 Picæ 112, & 122
 Picas Latij rex 316
 Picas à Circe mutatur in avem sui nominis 317, 318
 Pici comites in variis feras 318
 Pierides Musas provocat 112
 Pierides in picas 112, & 122
 Pirithoi nuptiæ 170
 Pirithoi virtus 170
 Planities in montes 339
 Polydectes in lapidem 111
 Polymestor Polydorum occidit 291
 Polymestori eruuntur ab Hecuba oculi 294
 Polyphemus neptis in avem 155
 Polyphemus amator Galatæe 299
 Polyphemi cantilena. 301. opes 301
 Polyphemus homines devorat 312
 Polyphemi excæcati querela 312
 Polyxena sacrificium fit Achilli 291
 Pomona 324
 Procris Cephalis uxor 167
 Procris à marito interfecta 167
 Prodigia ante Cæsaris mortem 333
 Proetus in saxum 110
 Progne in hirundinem 141
 Propætidis in silicem 223
 Proserpina partim apud superos, partim apud inferos 119
 Proteus 263
 Proteus in varias formas 189
 Puer quidam in stellionem 116
 Pygmalionis statua in puellam mutata 225
 Pygmaei 125
 Pyramus sibi manus infert 84
 Pyreneus Musarum violator. 111. ejusdem præcipitium 112
 à Pyrrha jacti lapides in mulieres 24
 Pythagoræ dogmata 333
 Pythagoræ μετεμψύχωσις 345

Pythoë serpens occisus ab Apolline 25

Q.

Quirinus 340

R.

RAna ex limo 342
 Regnorum mutationes 342
 Rhadamantus 206
 Rhesus ab Vlysse interemptus 286
 Rhodope in montem 116
 Rhoci centauri strenuitas 269
 Roma fit e Troja 345
 Romulus in deum Quirinum 330
 Romuli lancea in arborem 347
 Rustici pauperis apparatus 187

S.

Salmacis amat Hecataphoditum 90
 Salmacis fons effœminat 91, 340
 Saturni adulteria 126
 Saxa ex hominibus 109, & 110
 Sciron in petram 156
 Scorpius e cancro 342
 Scylla in Minois amore incidit 169
 Scylla in Cirim 173
 Scylla in monstrem 299, & 304
 Scyllæ sedes 304
 Scyllæ inguina in canes 308
 Scylla in saxum 309
 Scythides in aves 342
 Scythion modo vir, modo femina. 89
 Semele ex Iove gravida 67
 Semiramis in columbarum 82
 Serpens in lapidem 229
 Serpens in saxum 265
 Serræ descriptio 176
 Sibylla in vocem 322
 Sibyllæ Cumanae ætas prorogata à Phœbo 312
 Silenus 81, & 82
 Simix 309
 Sirenes comites Proserpiæ ex parte in aves 119
 Sisyphus 94
 Senti...

I N D E X.

Smilax in florem	89	Tityus	93
Sol Veneris & Martis adulterium	68	Triopeis in varias figuras	193
prodit	68	Triptolemus agriculturam docet	
Solis aula	35	jussu Cereris	122
Solis comitatus	35	Trojana præda	290
Solis quatuor equi	39	Tumultus descriptio	104
Solis mutatio	336	Turnus Rutulus contra Aeneam	322
Solonis gnome	63, & 64	Turnus Aeneam classem conatur	
Somni ejusq; regie descriptio	254	exurere	321
Somni filii tres	255, & 256	Typhoei supplicium	115
Statua eburæa in puellam	225	Tyros insula in continentem	339
Stellio	116	Tyrreni nautæ in Delphinos	78
Stridor candentis ferri in aquis	268		
Sryx Deorum timor	68		
Sus prima hostia	334		
Sybaris capillos similes reddit ele- ctro	340		
Symplegades olim natantes	340		
Syrinx nympha in situlam	32		

I.

T antalus	93, 129	Ver.	352
Tarpeia arcem Rom. Sabihis		Vertumnus in omnes formas	336
prodit, & ab iisdem necatur	328	Vertumnus in anum	325
Tatius Romam invadit	328	Vespertilio	92
Telæ lanæ descriptio	114	Virgæ in corali.	102
Tempestatis descriptio vore Ovi- diana	251	Vlysis oratio, ut Achilles arma ipsi decernantur	282
Tereus linguam Philomelæ exse- cat	138	Vlysis scelerate gesta	281
Tereus in upupam	141	Vlysis prudentiæ fructus	284
Terra in varias formas	14	Vlysis legatio ad Priamum	284
Terra in aquis	338	Vlysis fortiter gesta	285
Terra motus	339	Vlysi Achilles arma adjudicantur	289
Terra animal	540	Vlysis errores	313, & 314
Thebæ a Cadmo conduntur	63	Vlysis socii in porcos	314
Therites	285	Vlysis socii in pristinam formam	315
Thescus agnosciunt patri, & tantum non veneno necatur	155	Vpupa	114
Thesci gesta	156	Vpva lambendo fingit catulum	342
Theser & lociorum cum Centau- ris pugna	268		
Thetis in varias figuras	244		
Thibis ferro incumbit	85		
Thracia mulieres in arbores	240		
Tirestas in formam, inde denuo in virum	69		

V.

VAlles in montes	338
Venti	14, & 15
Venus Solis prodicionem ulcisci- tur	86
Veneris cum Marte adulterium	86
Veneris ad Iovem oratio pio Iulio	352
Ver.	336
Vertumnus in omnes formas	325
Vertumnus in anum	325
Vespertilio	92
Virgæ in corali.	102
Vlysis oratio, ut Achilles arma ipsi decernantur	282
Vlysis scelerate gesta	281
Vlysis prudentiæ fructus	284
Vlysis legatio ad Priamum	284
Vlysis fortiter gesta	285
Vlysi Achilles arma adjudicantur	289
Vlysis errores	313, & 314
Vlysis socii in porcos	314
Vlysis socii in pristinam formam	315
Vpupa	114
Vpva lambendo fingit catulum	342

Z.

ZAnclæ insula olim continens	339
Zetes & Calais ex parte aves	143
Zodiacus circulus	35, & 38
Zona & circuli	14

F I N I S.

126/814 4/2022

НБ ОНУ імені І. Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова